

T.C.
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MALİYE ANABİLİM DALI
2023-DR-126

KAMU EKONOMİSİ PERSPEKTİFİNDEN POLİTİK VE
İKTİSADİ İDEOLOJİ: KAMU KURUMLARINA GÜVEN VE
KAMU MALİYESİ ETİĞİ

HAZIRLAYAN
Erkam SARI

TEZ DANIŞMANI
Prof. Dr. Sacit Hadi AKDEDE

AYDIN-2023

T.C.
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
AYDIN

Bu tezde sunulan bilgi ve sonuçların, bilimsel yöntemlerle yürütülen gerçek deney ve gözlemler çerçevesinde tarafımdan elde edildiğini, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce, sonuç ve bilgilere bilimsel etik kuralların gereği olarak eksiksiz şekilde uygun atıf yaptığımı ve kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim

../../2023

Erkam SARI

ÖZET

KAMU EKONOMİSİ PERSPEKTİFİNDEN POLİTİK VE İKTİSADİ İDEOLOJİ: KAMU KURUMLARINA GÜVEN VE KAMU MALİYESİ ETİĞİ

Erkam SARI

Doktora Tezi, Maliye Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Sacit Hadi AKDEDE

2023, XXIII + 208 sayfa

Ekonomik büyümeyi ve kalkınmayı belirleyen faktörler sadece iktisadi değil aynı zamanda politik ve mali düzlemde de yer almaktadır. Bunlar arasında kamu kurumlarına duyulan güven, vergi etiği ve yardım etiği bulunmaktadır. Kamu kurumlarına duyulan güven ile politika yapıcılarının hareket alanı genişlemekte ve uygulanan politikalar daha uzun vadeli ve etkin olmaktadır. Aynı zamanda sağlıklı bir ekonomik yapının temel yapıtaşlarından biri olan demokrasinin devamlılığını ve meşruiyetini sağlamaktadır. Vergi ve yardım etiği ise, yüksek olması halinde devletin gelirlerinde ve harcamalarında bedavacılık problemini azaltmakta ve devamlılık sağlamaktadır. Hem kamu kurumlarına duyulan güven hem de vergi ve yardım etiği, birçok politik, sosyal ve iktisadi bileşenden etkilenmektedirler. Bu bileşenlerden birisi bireylerin ideolojik yönelimleridir. Bu kapsamda Avrupa’da kamu kurumlarına duyulan güven, vergi etiği ve yardım etiği ideolojik yönelimlerin perspektifinden ele alınmış ve aradaki ilişkiler incelenmiştir. Tezin ilk bölümünde kamu kurumlarına duyulan güvende sol ve sağ ideolojik kesimler arası farklılıklar araştırılmıştır ve ayrıca iktidarda yer alan siyasi partinin olası bir ilişkiyi nasıl etkilediği incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre, genel olarak sağ kesim merkez kesime, merkez kesim ise sol kesime kıyasla kamu kurumlarına daha çok güvenmektedir. Bu bulgular sağ ve merkez görüşlü partilerin iktidarda olması halinde de devam etmektedir. Sol partilerin iktidarda olduğu durumda ise sol kesim merkez kesime, merkez kesim ise sağ kesime kıyasla kamu kurumlarına daha çok güvenmektedir. Tezin ikinci bölümünde sağ ve sol ideolojik kesimlerin vergi etikleri ve yardım etikleri irdelenmiştir. Elde edilen bulgular, sağ kesimin sol kesime kıyasla vergi etiğinin daha düşük olduğunu göstermektedir. Öte yandan, sol kesimin sağ kesime kıyasla yardım etiği daha düşük bulunmuştur.

ANAHTAR SÖZCÜKLER: Vergi Etiği, Yardım Etiği, Politik Güven

ABSTRACT

POLITICAL AND ECONOMIC IDEOLOGY FROM THE PERSPECTIVE OF PUBLIC ECONOMICS: TRUST IN PUBLIC INSTITUTIONS AND PUBLIC FINANCE MORALE

Erkam SARI

PhD Thesis at Public Finance

Supervisor: Prof. Dr. Sacit Hadi AKDEDE

2023, XXIII + 208 pages

The factors that determine economic growth and development are not only economic but also political and fiscal. These include trust in public institutions, tax morale and benefit morale. Trust in public institutions expands the space of policy makers and enables more efficient and long-term policies. Trust in public institutions also ensures the continuity and legitimacy of democracy, which is an essential building block of a developed economy. Trust in public institutions, tax morale and benefit morale are all influenced by many political, social, and economic components. One of these components is the ideological orientation of individuals. In this context, trust in public institutions, tax morale and benefit morale in Europe are discussed from the perspective of ideological orientations and the relations between them are examined. In the first chapter of this thesis, the differences between left-wing and right-wing factions in trust in public institutions are investigated. Additionally, the possible role of the incumbent party's political orientation is also examined. According to our results, generally, right-wing supporters compared to centrist voters, and centrist voters compared to left-wing supporters have more confidence in public institutions. These results hold when right-wing and centrist parties are in power. However, when left-wing parties are in charge, left-wing supporters compared to centrist voters, and centrist voters compared to right-wing supporters have more confidence in public institutions. The second chapter of this thesis examines the tax and benefit morale of left-wing and right-wing individuals. Our results suggest that right-wing individuals have lower tax morale compared to left-wing individuals. On the other hand, compared to right-wing individuals, left-wing individuals have lower benefit morale.

KEYWORDS: Tax Morale, Benefit Morale, Political Trust

ÖNSÖZ

Bu tez çalışması boyunca karşılaştığım zorlukları bilimsel görüş ve destekleriyle aşmamda yardımcı olan tez danışmanım Prof. Dr. Sacit Hadi AKDEDE'ye teşekkürlerimi sunarım. Görüşleri ve katkılarıyla bu tez çalışmasının içeriğini zenginleştiren tez izleme komitesi üyeleri Doç. Dr. Öznur ÖZDAMAR GIOVANIS'e ve Doç. Dr. Şansel ALDEMİR ÖZPINAR'a teşekkür ederim. Doktora tez savunmasında sundukları görüşler ve öneriler için ayrıca Prof. Dr. Recep TEKELİ'ye ve Doç. Dr. Ali PETEK'e teşekkürlerimi sunarım.

Tez çalışması boyunca moral desteğini ve yardımlarını hiçbir zaman esirgemeyen sevgili eşim Çağıl Serar ÖZENER SARI'ya teşekkür ediyorum ve bu tez çalışmasını oğlumuz Kayra Ege SARI'ya ithaf ediyorum.

Erkam SARI

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY SAYFASI.....	iii
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİM SAYFASI.....	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
ÖNSÖZ.....	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
ŞEKİLLER DİZİNİ	x
TABLolar DİZİNİ.....	xi
EKLER DİZİNİ	xii
KISALTMALAR DİZİNİ	xiii
GİRİŞ.....	1
1. BÖLÜM	3
1. KAMU KURUMLARINA GÜVEN VE İDEOLOJİ: AVRUPA’DA SAĞ VE SOL SEÇMENLER ARASINDA FARK VAR MI?	3
1.1. Giriş	3
1.2. Literatür Özeti.....	5
1.3. Veri ve Metodoloji.....	17
1.4. Bulgular	28
1.4.1. Türkiye Özelinde Elde Edilen Bulgular	52
1.5. Sonuç ve Tartışma	56
2. BÖLÜM	63
2. İDEOLOJİ PERSPEKTİFİNDEN VERGİ VE YARDIM ETİĞİ: AVRUPA’DA SAĞ VE SOL SEÇMENLERİN VERGİ VE DEVLET YARDIMLARINA YAKLAŞIMLARI FARKLI MI?	63
2.1. Giriş	63
2.2. Vergilerin Devlet Gelirleri İçindeki Payı ve Önemi	64
2.2.1. Neo-Klasik Yaklaşımda Vergi Kaçırma ve Ampirik Bulgularla Uyumsuzluk	67

2.3. Devlet Yardımlarının Kamu Harcamaları İçindeki Payı ve Önemi.....	68
2.4. Vergi ve Yardım Etiğinin Kavramsal Çerçevesi.....	70
2.5. Literatür Özeti.....	71
2.6. Veri ve Metodoloji.....	82
2.7. Bulgular	92
2.7.1. Türkiye Özelinde Elde Edilen Bulgular	108
2.8. Sonuç	111
3. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	116
4. KAYNAKLAR.....	119
5. EKLER	131
ÖZGEÇMİŞ	228

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 2.1. AB Ülkelerinde Kamu Gelirleri Kalemleri ve Dağılımları 65

Şekil 2.2. AB Ülkelerinde Kamu Harcamaları Kalemleri ve Dağılımları..... 69

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1.1. Bağımlı ve Bağımsız Değişkenler.....	17
Tablo 1.2. Bağımlı Değişkenlerin Sıklıkları (Avrupa’da 1981-2017 Arası).....	20
Tablo 1.3. Bağımsız Değişkenlerin Sıklıkları (Avrupa’da 1981-2017 Arası).....	22
Tablo 1.4. Bağımsız Değişkenlerin Korelasyon Matrisi (Avrupa’da 1981-2017 Arası).....	25
Tablo 1.5. Avrupa’da İdeolojiler ve Kamu Kurumlarına Güven Arasındaki İlişki.....	28
Tablo 1.6. Avrupa’da Hükümete Güven	31
Tablo 1.7. Avrupa’da Parlamenta Güven	34
Tablo 1.8. Avrupa’da Siyasi Partilere Güven.....	38
Tablo 1.9. Avrupa’da Yargıya Güven	41
Tablo 1.10. Avrupa’da Polise Güven	44
Tablo 1.11. Avrupa’da Silahlı Kuvvetlere Güven.....	47
Tablo 1.12. Türkiye’de 2008 Yılı İçin Kamu Kurumlarına Güven.....	53
Tablo 2.1. Bağımlı ve Bağımsız Değişkenler.....	83
Tablo 2.2. Bağımlı Değişkenlerin Sıklıkları (Avrupa’da 1981-2017 Arası).....	86
Tablo 2.3. Bağımsız Değişkenlerin Sıklıkları (Avrupa’da 1981-2017 Arası).....	86
Tablo 2.4. Bağımsız Değişkenlerin Korelasyon Matrisi (Avrupa’da 1981-2017 Arası).....	89
Tablo 2.5. Avrupa'da Yıllar Bazında Vergi Etiği	94
Tablo 2.6. Avrupa'da Yıllar Bazında Yardım Etiği	97
Tablo 2.7. Avrupa’da Vergi Etiği için Ek Modeller.....	100
Tablo 2.8. Avrupa’da Yardım Etiği için Ek Modeller.....	104
Tablo 2.9. Türkiye'de Vergi ve Yardım Etiği.....	109

EKLER DİZİNİ

Ek 1. XXXXXXXXXXX XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX..... 131

Ek 2. XXXXXXXXXXX XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX..... 132

Ek 3. XXXXXXXXXXX XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX..... 133

Ek 4. XXXXXXXXXXX XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX..... 134

KISALTMALAR DİZİNİ

AB : Avrupa Birliği

EVS : Avrupa Değerler Anketi (European Values Survey)

PWT : Penn Dünya Tabloları (Penn World Tables)

WVS : Dünya Değerler Anketi (World Values Survey)

GİRİŞ

Ekonomik büyüme ve kalkınma üzerinde birçok iktisadi, mali ve politik faktör etkili olmaktadır. Fiziki ve beşerî sermaye, kamu yatırımları ve politikaları, yozlaşma, sosyal normlar ve benzeri biçimde sıralanabilecek bu faktörlerin tahlillerinin sağlıklı bir şekilde yapılması ile politika uygulayıcılarının daha etkin olması sağlanmakta ve toplumların refahı yükseltilebilmektedir (Aidt, 2009; Aschauer, 2000; Dzhumashev, 2014; Oates, 1993; Stern, 1991). Kamu kurumlarına güven ile vergi ve yardım etiği de toplumların refahına çeşitli kanallar aracılığı ile olumlu veyahut olumsuz etkiler doğurmaktadır. Kamu kurumlarına güvenin artışı veya azalışı uygulamaya sokulacak politikaların vadesini belirleyebilmekte, politika uygulayıcılarının hareket alanını genişletmekte ve sağlıklı bir iktisadi-mali yapı için elzem konumda olan demokrasinin meşruiyetini sağlamaktadır (Bursian ve diğerleri, 2015; Marien ve Hooghe, 2011; Oh ve Hong, 2012). Vergi ve yardım etiğinin bir toplumda sağlıklı düzeylerde olması ise hem kamu gelirleri hem kamu harcamaları açısından bedavacılık problemine çözüm getirmekte, devletin ihtiyaç duyduğu finansman kaynaklarında ve gerçekleştirmiş olduğu harcamalarda ortaya çıkabilecek ek yükleri kısıtlamaktadır (Alm ve diğerleri, 1992; Halla ve Schneider, 2014; Torgler ve Schneider, 2007).

Bu çerçevede hem kamu kurumlarına güvende hem de vergi ve yardım etiğinde değişime neden olabilecek iktisadi, politik ve sosyal etkenlerin bilinmesi ve aradaki ilişkilerin ortaya konulması gerekmektedir. Bu etkenler aracılığı ile bireylerin davranışları ve düşünceleri şekillenmekle birlikte hem kamu kurumlarına güvenleri hem de vergi ve yardım etkileri dönüşüme uğramaktadır. Bireylerin davranış ve düşünce kalıplarını şekillendiren unsurlar arasında fiziki özellikler, elde edilen gelir, dini duygular, eğitim düzeyi ve benzeri birçok faktör sayılabilir. Bu faktörler arasında ideolojik tercihler de yer almaktadır. Bireylerin sahip oldukları ideolojik eğilimler, iktisadi ve politik olayların yorumlanmasında, oy verdikleri siyasi partinin belirlenmesinde ve devletle olan ilişkilerinde bireylere bir çerçeve sunmaktadır.

Bu bağlamda, bu tezde kamu kurumlarına duyulan güven, vergi etiği ve yardım etiği bireylerin ideolojik eğilimleri perspektifinden incelenmektedir. Kültürel farklılıkların etkisini en aza indirmek için Avrupa kıtasında yer alan ülkeler tercih edilmiştir. Bu bağlamda tezin ilk bölümünde Avrupa’da kamu kurumlarına duyulan güvende ideolojik kesimler arası farklılıkların mevcudiyeti araştırılmakta ve “sağ ile sol ideolojik kesimlerin

kamu kurumlarına güvenleri farklı mı?” sorusu sorulmaktadır. Buna ek olarak iktidarda yer alan partinin ideolojik yöneliminin olası bir farka etki edip etmediği de araştırılmaktadır. Bu sayede, bireylerin ideolojik eğilimlerinin politik eksenini ile kamu kurumlarına duyulan güven arasındaki ilişki ve ayrıca partizan tutumların etkileri ortaya konmaktadır. Vergi ve yardım etiği ile bireylerin ideolojik eğilimleri arasındaki ilişki ise tezin ikinci bölümünü oluşturmaktadır. İkinci bölümde “Avrupa’da sağ ve sol ideolojik kesimlerin vergi ödemeye ve sosyal yardımlardan yararlanmaya bakışları nasıl farklılaşmaktadır?” sorusu esas alınmakta ve birinci bölümün aksine bireylerin ideolojik eğilimlerinin iktisadi eksenini öne çıkmaktadır. Tez kapsamında elde edilen bulgularla politika yapıcıların daha etkin politikalar üretebilmeleri ve kamu maliyesi üzerinde oluşan ek maliyetlerin azaltılmasına ilişkin görüşler sunulmuş olup bulgular ilgili literatürde bulunan boşluğu kapatabilir.

1. BÖLÜM

1. KAMU KURUMLARINA GÜVEN VE İDEOLOJİ: AVRUPA’DA SAĞ VE SOL SEÇMENLER ARASINDA FARK VAR MI?

1.1. Giriş

Sosyal sermaye; karşılıklılığı, sosyal ağları, sosyal normları ve güveni içeren geniş bir kavramdır. Bu alt bileşenleri sayesinde iktisadi ajanlar arası kooperatif ve kolektif eylemlerin gerçekleşmesine ön ayak olmakta ve iktisadi gelişimlere katkı sağlamaktadır (Dinda, 2008). Bu bakımdan, beşerî sermayeye benzer biçimde; fiziki sermayenin aksine elle tutulabilir olmamasına rağmen üretken bir sermaye tipi olarak açıklanmaktadır (Coleman, 1988). Zira, Coleman’ın (1988) kuyumcu örneğinde olduğu gibi; sosyal sermaye eksikliğinde çeşitli işlemler ya gerçekleşmeyecek ya da işlem maliyetleri artacaktır. Bu örnekte; elmas piyasalarında, bir kuyumcu bir başka kuyumcuya elmaslarının incelenmesi için teslim ederken herhangi bir teminat veya garanti almamaktadır. İki kuyumcu arasındaki bu işlem güvene dayalı olup, buradaki güven unsuru elmas piyasalarının daha etkin çalışmasını sağlamaktadır.

Bu bağlamda güven unsuru, sadece toplumsal etkileşimler için değil; aynı zamanda çeşitli iktisadi etkileşimlerin gerçekleşmesi için de önemli bir role sahiptir. Bu yönüyle güven, iktisadi hayata olumlu katkılar sunabilmektedir. Nitekim güven, iktisadi verimliliği artırmakta (Bjørnskov ve Méon, 2015) ve ekonomik büyüme üzerinde olumlu sonuçlar yaratmaktadır (Bjørnskov, 2012; Knack ve Keefer, 1997; Zak ve Knack, 2001). Aynı zamanda, Putnam ve diğerlerinin (1994) de belirttiği üzere, ortakların trajedisi ve mahkumlar çıkmazı sorunlarında çözümleyici bir role bürünebilmekte ve bedavacılık sorununu azaltabilmektedir.

Lakin, belirtmelidir ki, yukarıda bahsi geçen güven¹ kavramı genelleştirilmiş güven olarak bilinmektedir. Yani, bir kişinin üçüncü bir kişiye duyduğu güven veya güvensizlik. Öte yandan, toplum sadece bireylerden meydana gelmemekte, geçmiş nesillerden günümüze inşa edilmiş gelenekler, alışkanlıklar ve kurumlarda toplum içerisinde yer almaktadırlar.

¹ Tez kapsamında ele alınan “güven” kavramı “itimat” ve “emniyet” kavramları ile paralel bir biçimde ele alınmıştır. Dolayısıyla “güven” kavramı kişiler arası ilişkilerde çekinme, korku ve kuşku olmaksızın inanma ve bağlanmayı ifade ederken kamu kurumlarına duyulan güven ise kamu kurumlarına itimat etmek bağlamında değerlendirilmiştir (TDK, 2023).

Dolayısıyla, bir bireyin başka bir bireye duyduğu güven(sizlik) önemli olduğu gibi, bireylerin kurumlara karşı duyduğu güven(sizlik) de önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Hükümete, parlamentoya, siyasi partilere, yargıya vb. kurumlara duyulan güven sadece demokratik sistemin ve kamusal kurumların meşruiyetlerinin devamlılığını sağlamakla kalmamakta (Marien ve Hooghe, 2011), aynı zamanda bu tür kurum ve kuruluşların verdiği kararların ve politikaların başarı düzeylerini de doğrudan etkilemektedir. Bu açıdan ele alındığında, kurumlara güven, vergi ahlakını ve dolayısıyla vergi gelirlerini (Torgier ve Schneider, 2007; Torgler, 2003b) veyahut kamu projelerinin ekonomik değerlerini belirleyebilmektedir (Oh ve Hong, 2012). Bursian ve diğerlerine (2015) göre, bireylerin kurumlara güven duyduğu ülkelerde politika yapıcılar bu güvene dayanarak daha uzun vadeli plan ve politikalar geliştirmekte ve bu sayede iş döngülerinin daralma dönemleri ekonomiyi daha az etkilemektedir². Politik açıdan yaklaşıldığında ise, kurumlara güvenin yetersiz olması hükümetlerin problem çözme becerilerini azaltacak (Hetherington, 1998), siyasi liderlerin topluma yararlı politikaları hayata geçirememelerini ve özgür davranamamalarına neden olacak, güvensizliğin daha da artması durumunda ise sosyal değişim isteği de artacak ve radikal dönüşümleri beraberinde getirebilecektir (Miller, 1974). Sonuç olarak, kurumlara güven genelleştirilmiş güven kadar önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır.

Her ne kadar kurumlara güveni etkileyen birçok faktör olsa da kuşkusuz ideolojik tercihler bu faktörler arasında ayrıca bir öneme sahiptir. Nitekim, hükümetler, parlamentolar ve siyasi partiler gibi kurumlar politika ile doğrudan ilgili olup seçmen davranışları tarafından yönlendirilmekte ve iktisadi sonuçlar doğurmaktadır. Bjørnskov'un (2005) ve Facchini ve Melkli'nin (2014) sağ görüşlü toplumların sol görüşlü toplumlara kıyasla daha hızlı büyüdüklerini göstererek ideolojik tercihler ile ekonomik büyüme arasındaki bir ilişkinin mevcudiyetini göstermeleri buna örnek olarak verilebilir. Bu kurumlara ek olarak, sağ ve sol seçmen arasındaki farklılıklar yargıya, polise, silahlı kuvvetlere, basına, dini kurumlara, sendikalara, kamu hizmetlerine ve ayrıca eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik sistemlerine dönük güveni de etkileme potansiyeline sahiptir. Nitekim, tezin bu bölümünde "Avrupa'da sağ seçmen ve sol seçmen arasında kurumlara güven bakımından bir fark var mıdır?" ve "iktidarın ideolojik eğilimi bunu etkiler mi?" sorularına cevap aranacaktır. Bu kapsamda tezin bu bölümünün ikinci kısmı literatürü, üçüncü kısmı veri ve metodolojiyi ve

² Ayrıca, Altug ve Canova (2014) iş döngüleri ile güven arasındaki ilişkide genelleştirilmiş güvenin bir faktör olarak ele alınması gerektiğini, Stevenson ve Wolfers (2011) ise güven ile iş döngülerinin kısmen beraber hareket ettiklerini göstermişlerdir.

dördüncü kısmı bulguları sunacaktır. Son olarak, beşinci kısımda sonuç ve tartışma yer almaktadır.

1.2. Literatür Özeti

Bireylerin kamu kurumlarına olan güvenlerini inceleyen çalışmalara bakıldığında geniş bir yelpaze karşımıza çıkmaktadır. Kamu kurumlarına olan güvende yozlaşmanın etkisini (McAllister, 2014; Pellegata ve Memoli, 2016), kamu kurumlarına güven ve siyasi katılım dinamiklerini (Hooghe ve Marien, 2013; Katsanidou ve Eder, 2018), ülke düzeyinde kamu kurumlarına güvenin faktörlerini (Zhao ve Hu, 2017), yerel ve merkezi yönetim açısından kamu kurumlarına güvendedeki farklılıkları (Wolak, 2020), etnik köken, azınlık hakları ve mülteciler çerçevesinde kurumlara güven ilişkisini (Bhasin ve diğerleri, 2017; Grabb ve diğerleri, 2009; Munier ve diğerleri, 2015; Voicu ve Tufiş, 2017), kültürel bağlamda kurumsal güveni (Kaasa ve Andriani, 2021) ve ekonomik krizlerin kamu kurumlarına güven üzerinde yarattığı etkileri (Kroknes ve diğerleri, 2016; Foster ve Frieden, 2017) inceleyen birçok çalışma bulunmaktadır. Görüldüğü üzere kamu kurumlarına güveni farklı açılardan ele alan çok sayıda çalışma bulunmakta ve genel olarak ilgilenilen kamu kurumları ağırlıklı olarak hükümet, parlamento ve siyasi partilerdir. Fakat literatürde ağırlıklı olarak öne çıkan konu başlığı kamu kurumlarına ve özellikle hükümete olan güvenin düşme trendidir (Dean, 1977; Heise, 1985; Miller ve Listhaug, 1990, 1998; Turner ve Martz, 1997; Pharr ve diğerleri, 2000; Maeda ve Miyahara, 2003). Bu bağlamda Miller'ın (1974) ABD'de hükümete olan güvenin düşüşünü incelediği çalışma literatürde önemli bir konuma sahiptir.

Miller (1974) 1964-1970 döneminde hükümete güvensizliğin artışında bireylerin politik konumları ve tercihleri ile iktidarda olan partinin ideolojisi arasındaki ilişkiye dikkat çekmiştir. Burada, Miller (1974) hükümetin kendileri için çalışmadığını düşünen bireylerin sosyal ve politik liderlere ve hatta genel olarak devlet kurumlarına ve rejime karşı daha güvensiz olacaklarını iddia etmiştir. Çoğunluğun görüşlerinin politikalara yansıdığı durumda, azınlıkta kalanlar kendi görüşlerinin dışlanması nedeni ile daha kuşkucu olacaklar ve bu da güvensizliğin artışına katkıda bulunacaktır. Başka bir açıdan, azınlık gruplarının ihtiyaçlarını karşılayacak politikaların uygulanması sol kesimde olumlu bir yankı yaratabilecek lakin aynı zamanda bu politikalara kuşku ile yaklaşan sağ kesimin güvensizliğini artırabilecektir. Genel olarak Miller'ın (1974) ortaya koyduğu tabloda politik kutuplaşmanın artışı bütün nüfusun hem fikir olabileceği politikaların hayata geçirilmesini

zorlaştırmaktadır. Miller'ın (1984) buna çözümü siyasi partilerin reforma giderek popülist bir çizgi izlemeleri ve dışlanmış hisseden bireylerin bu yolla sisteme entegre edilmeleridir. Bu açıdan ele alındığında, Miller (1974) hükümete güvensizliğin arka planında merkez çizgide hareket eden partilerin eksikliğini ve yine merkez çizgideki politikaların başarı ile uygulanamamasına bağlamaktadır (Citrin, 1974).

Lipset ve Schneider'e (1983) göre, kurumlara güvendedeki azalışın nedeni kurumların performansı ve yöneticileri ile ilgilidir. Nitekim, Lipset ve Schneider'in (1983) elde ettikleri sonuçlarda vatandaşların politik sistemle veya politik normlarla ilgili bir güven kaybı yaşamadıkları fakat doğrudan kurumlara ve kurum yöneticilerinin kabiliyetlerine, güvenilirliklerine ve dürüstlüklerine dair güven kaybı yaşadıkları görülmüştür. Geniş bir açıdan bakıldığında, sistemin iyi olduğuna fakat yöneticilerin maharetsiz ve güvenilir olmamaları nedeni ile aksak çalıştığı düşüncesinin ağır bastığı ortaya çıkmaktadır. Lipset ve Schneider'in (1983) kurumlara güvenin artması için sundukları öneri, toplumun temel problemleri ile ilgilenen, daha etkili ve yanıt veren bir yapının gerekli olduğudur.

Citrin ve Green (1986) ise hükümete güvendedeki düşme trendini değişen kültürel ortama bağlamaktadırlar. Modernleşmenin ve dönemin sosyal hareketlerinin getirdiği yeni düşünceler, politik otoriteye sempati ile yaklaşılmayan ve özünde hiyerarşik yapılara karşıt bir tavır alan bir kültürel ortam oluşturmuş ve bu da nihayetinde geçmişe kıyasla hükümetin güven düzeyini yüksek tutmasını zorlaştırmıştır. Citrin ve Green (1986), Miller'dan (1974) farklı olarak hükümete olan güvenin uzun dönemde devam ettirilmesi için iktidarın vatandaşlara daha az söz vermesi gerektiğini ileri sürmektedirler. Böylelikle, daha az söz verilerek, yerine getirilen sözler arttırılmakta ve ayrıca problemlerin çözümü için politik kaynaklar daha yoğun kullanılabilir.

Dogan (1997) ise azalan güvenin ileri demokrasi ülkelerinde politik olgunluk olarak ele alınması gerektiğini öne sürmektedir. Dogan'a (1997) göre birbirleri ile çelişkili birçok görevi üzerine yüklenen devlet herkesi tatmin edemeyecektir. Ayrıca, kamu kesiminin geniş olduğu ülkelerde, özellikle de ekonomik daralma dönemlerinde vatandaşlar devlete daha bağımlı hale gelmişlerdir. Kamu kesiminin genişlemesi devletin hakimiyet alanını genişletmekte fakat bir yandan da etkinliğini düşürmektedir. Sonuç olarak, toplumlar geliştikçe bir yandan daha güçlü bir devlet talep etmekte iken diğer yandan da çok güçlü bir devlete siyasi bağlamda destek vermemektedirler. Dogan'ın (1997) buradan çıkardığı sonuç, demokraside bir gerileme olmayıp, toplumsal ilerleyişe bağlı olarak vatandaşların eleştirel

yönü kuvvetlenmiştir. Wang (2005), Çin üzerine yaptığı araştırmada Dogan'ın (1997) çıkarımlarına kısmen katılmaktadır. Otoriter bir rejim olarak kabul gören Çin'de, toplumun iktidara güveni demokratik ülkelere kıyasla daha yüksektir. Fakat, bu güvenin temelinde Çin'in son yıllarda yaşadığı ekonomik gelişme belirleyici bir rol oynamaktadır. Ekonomin gelişimi ve bireylerin ekonomik özgürlüklerinin artması ve buna bağlı olarak post-materyal değerlerin materyal değerler ile yer değiştirmesi, Çin gibi otoriter devletlerde de güven düzeylerinin düşmesine neden olabilir (Wang, 2005).

Literatür, tezin bu bölümünde kullanılan bağımlı değişkenler açısından daraltıldığında, yine de kapsamlı bir literatür belirmektedir. Hükümete güvenden silahlı kuvvetlere güvene kadar her bir kurum için birbirlerinden farklılaşmış alt literatürler bulunmaktadır. Bu alt literatürlerde yürütülen tartışmaların genel eksenleri, öne çıkan bulgular, önemli belirleyiciler ve ideolojini rolünü anlamak tezin bu bölümü açısından önem arz etmektedir.

Hükümete güven literatürüne öne çıkan diğer çalışmalarda yine önemli bulgular bulunmaktadır. Brooks ve Cheng (2001), hükümete güvende meydana gelen değişimlerin iktidar partileri ile arasındaki ilişkiye bakıldığında, hükümet değişimlerinin etkisinin görece az olduğunu ve güven değişiminin çoğunun mevcut hükümet zamanında gerçekleştiğini ifade etmektedir. Chanley ve diğerleri (2000) birden fazla bulgu bildirmişlerdir. Chanley ve diğerlerine (2000) göre, iktisadi gelişme hükümete güveni artırmakta iken suç oranlarındaki artış ve özellikle politik skandallar hükümete güveni zedelemektedir. Rahn ve Rudolph (2005) ABD'de yerel yönetim düzeyinde güvene bakmışlar ve şehirlerin kendi özelliklerinin ve yerel yönetimlerin organizasyon biçimlerinin güven düzeyinde belirleyici olduğunu belirtmişlerdir. Rahn ve Rudolph (2005) ek olarak kişilerin ideolojik yönelimlerini de kontrol etmiş ve liberallerin (sol) yerel yönetimlere muhafazakarlara (sağ) kıyasla daha az güvendiğini göstermişlerdir. ABD'de hükümete güveni inceleyen Cook ve Gronke'nin (2015) bulguları Rahn ve Rudolph'un sonuçlarından ayrılmaktadır. Cook ve Gronke (2015) muhafazakâr kesimin demokratlara kıyasla genel olarak hükümete güvenmediğini, fakat muhafazakâr yönetimlerin başta olduğu durumda bunun yönünün değiştiğini belirtmektedir. Dalton (2005) hükümete güven trendlerindeki değişimlerde eğitim ve sosyo-ekonomik düzeyi yüksek kişilerin sayısının artması ile ilgili olduğunu düşünmektedir. Bu bakımdan Dalton'un (2005) sonuçları kısmen Dogan (1997) ve Wang (2005) ile örtüşmekte ve vatandaşların beklentilerinin zamanla değiştiğini göstermektedir. Keele (2007) makro

verilerle yapılan analizlere dayanarak hükümete güvenin hükümetin performansı ile ve özellikle sosyal sermaye ile hareket ettiğini vurgulamıştır. Keele'nin (2007) sosyal sermaye ve hükümete güven ilişkisine dair elde ettiği bu bulgu yerel yönetim düzeyinde de geçerli gözükmemektedir (Wolak ve Palus, 2010).

Parlamentoya güven bakımından bir çerçeve çizildiğinde hükümete güven literatürüne benzer bir yapı görülmekte, ağırlıklı olarak parlamentoya güven trendleri ve ülke düzeyinde çalışmalar karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmalardan Holmberg ve diğerleri (2017) doğrudan parlamentoya güveni ele almışlardır. Holmberg ve diğerlerinin (2017) bulgularına göre hem yeni hem de oturmuş demokrasilerde, normatif teorilerin aksine parlamentoya güven beklenenden düşük çıkmakta ve ayrıca ele alınan 42 ülkenin alt toplumsal gruplarında ortalama güven değerleri farklılaşmakta ve elde edilen sonuçlar bu yönüyle demokratik teoriler ile çelişmektedir. Holmberg ve diğerlerinin (2017) ulaştıkları bir diğer sonuç ise politikaya merakı daha fazla ve son seçimlerde kazanan tarafta olan seçmenlerin parlamentoya güveninin daha yüksek olduğudur. Bu bulgudan hareketle yeni demokrasilerde genellikle birkaç seçimi ardı ardına kazanan partilerin kazananlar ile kaybedenler arasında bir gerilime ve hatta toplumsal hareketlere neden olabileceği öne sürülmüştür (Holmberg ve diğerleri, 2017).

Catterberg ve Moreno (2006), parlamentoya ve kamu hizmetlerine güveni tek bir değişkene indirgemiş ve böylelikle yeni ve oturmuş demokrasilerde seçmenlerin kamu kurumlarına olan güvenlerini incelemişlerdir. Elde ettikleri sonuçlara göre, bireysel refahın artışı veya azalışı kamu kurumlarına güvenin en önemli belirleyicisidir. Buna göre, politik sistemin bireysel refaha katkı yapması durumunda bireylerin parlamentoya güvenleri artmakta, aksi durumda azalmaktadır. Dolaylı yoldan da olsa parlamentoya güveni artıran diğer faktörler arasında sosyal sermayenin, demokratik tutumların ve kısıtlı olsa da politikaya merakın yüksek olması yer almaktadır. Politik güveni azaltan faktörler ise politik radikalizm, post-materyal değerlerin varlığı ve yozlaşmaya dair sıkı bir tutumun olmamasıdır. Son olarak, Catterberg ve Moreno (2006) parlamentoya güvenin demokratik hükümetlerin olduğu ülkelerde daha az olduğunu, bu ülkelerde bireylerin parlamentoya olduğundan daha fazla bir anlam yüklediklerini ifade etmektedir.

Dunn (2015) parlamentoya güvende temsiliyeti incelemiştir. Dunn'a (2015) göre, seçmen parlamentoda yer alan siyasi partilerinden birisinin kendi düşüncelerini, isteklerini ve aslında bu bakımdan ideolojisini temsil ettiğini düşünüyorsa parlamentoya güveni

artmakta, lakin kendi düşüncelerinin siyasi partiler aracılığı ile parlamentoda temsil edilmediğini düşünüyorsa parlamentoya güveni azalmaktadır. Dunn'ın (2015) bu bulgusu bağlamında, parlamentoda temsiliyet oranının artırılmasının parlamentoya güveni artıracığı söylenebilir.

Van der Meer'in (2010) çalışmasında elde edilen bulgulara göre üç önemli sonuca ulaşılmaktadır. İlkinde, yozlaşmanın parlamentoya güvendeki etkisi negatif olup bu sonuç istikrarlıdır. İkinci sonuçta, nispi temsil sisteminin uygulandığı ülkelerde parlamentoya güven daha yüksek çıkmakta ve seçmenlerin şeffaflıktan ziyade temsil edilmeyi tercih ettikleri ifade edilmektedir. Üçüncü olarak, post-komünist ülkelerde parlamentoya güven görece daha düşük çıkmaktadır.

Gronlund ve Setala (2007) seçimlere katılım oranında parlamentoya güvenin ve demokrasi memnuniyetinin etkisini incelemektedirler. Hem makro ölçekte hem de bireysel ölçekte gerçekleştirdikleri analizlere göre parlamentoya güven arttıkça seçimlere katılım da artmaktadır. Gronlund ve Setala (2007) ayrıca belirtmektedir ki, genel olarak, iktidarda yer alan partiye duyulan memnuniyet ile seçime katılım oranı arasında güçlü bir bağ bulunmamaktadır.

Ruelens ve diğerleri (2018), Avrupa genelinde parlamentoya güvende makroekonomik değişkenlerin etkisine bakmış ve önemli bulgular elde etmişlerdir. Öncelikle, 2002-2014 arası dönem için ortalamada parlamentoya güven düzeylerinin düştüğü, fakat bu düşüşün her ülkede gerçekleşmediği, bazılarında aynı kaldığı bazılarında ise yükseldiği bulunmuştur. Sosyoekonomik statüsü düşük bireylere ek olarak beyaz yakalıları haricindeki çoğu meslek sahibi bireylerin parlamentoya güvenlerinin düşük olduğu görülmüştür. Dini duygular bakımından bakıldığında, dindar olanların dindar olmayanlara, cinsiyet açısından yaklaşıldığında erkeklerin kadınlara, yerleşim yeri çerçevesinde incelendiğinde ise şehirde yaşayanların kırsalda yaşayanlara kıyasla parlamentoya daha fazla güvendiği rapor edilmiştir. Van der Meer'in (2010) bulgularına benzer bir biçimde Ruelens ve diğerleri (2018) de post-komünist ülkelerde parlamentoya güvenin düşük olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca, sağ ve sol ideolojik eksen nezdinde bakıldığında, sağ görüşlü bireylerin parlamentoya sol görüşlü bireylere kıyasla daha fazla güvendikleri belirtilmiştir. Makroekonomik bulgularda ise ekonomik büyüme oranı ile pozitif, işsizlik oranı ile negatif bir ilişki tespit edilmiş, seçmenlerin parlamentoya güvenlerinin ekonomik göstergelerle de ilintili olduğu ifade edilmiştir. Son olarak, seçmenlerin yerel ekonomilerini değerlendirirken

başka ülkelerin ekonomileri ile karşılaştırmak yerine kendi yerel ekonomilerinin zaman içerisindeki değişimini esas almalarının olası olduğuna dair güçlü bulgulara rastlamışlardır (Ruelens ve diğerleri, 2018).

Parlamentoya güven literatüründe ülke ve şehir düzeyinde yapılan çalışmalar da mevcuttur (Leston-Bandeira ve Tibúrcio, 2012; Russo ve Verzichelli, 2012; Secor ve O'Loughlin, 2005; Torcal, 2014). Bu çalışmalar arasında yer alan Leston-Bandeira ve Tibúrcio (2012) Portekiz'de seçmenlerin parlamentoya güvenini ele almaktadır. Leston-Bandeira ve Tibúrcio'ya (2012) göre, Portekiz'de parlamentoya güvenin genel trendi düşme eğiliminde olmasına rağmen diğer önemli kurumlarla karşılaştırıldığında parlamento daha yüksek güven düzeylerine sahiptir. Burada, 1990'ların ortasından süre gelen kamuya açılma süreci sayesinde seçmenlerin parlamentoya girişlerine izin verilmesi, yeni medya biçimlerinin yaygınlaşması, internet aracılığı ile şeffaflığın artırılması ve seçmenlerin parlamentoya dair genel bilgilerinin artırılmasıyla seçmenler ve parlamento arasında daha güçlü bir bağın kurulması sağlanmıştır (Leston-Bandeira ve Tibúrcio, 2012). Torcal (2014) ise hem Portekiz'i hem de İspanya'yı ele aldığı çalışmasında, politikacıların seçmen isteklerine tepkisiz kalmalarının bir sonucu olarak seçmenlerin parlamentoya güvenlerinin düştüğünü vurgulamaktadır. Bu bulguya ek olarak, ekonominin gidişatı ve kişilerarası güven önemli belirleyiciler olarak bulunmuştur. Son olarak, politik skala değişkeni kısmen anlamlı çıkmış ve sağ partilerin iktidarda olduğu dönemde sağ görüşlü bireylerin parlamentoya daha fazla güvendiği belirtilmiştir.

Siyasi partilere güven açısından literatüre eğildiğimizde, Lambert ve diğerlerinin (1986) çalışması dikkat çekmektedir. Lambert ve diğerleri (1986) 1984 yılında gerçekleştirilen Kanada Ulusal Seçim Çalışması verilerini kullanarak, iktidarda ve muhalefette olan partiler ile seçmenlerin siyasi parti aidiyetleri arasındaki ilişkiye bakarak politik güvende meydana gelen değişimi incelemişlerdir. Elde ettikleri sonuca göre, iktidarda olan partilere yakınlık veya aidiyet hissedenden seçmenlerin politik güven düzeyleri yüksek çıkmış, muhalefet kanadında yer alan partilere yakınlık veya aidiyet hissedenden seçmenlerin ise politik güven düzeyleri düşük bulunmuştur.

Bélanger ve Nadeau (2005), Lambert ve diğerlerine (1986) benzer bir biçimde 1984-1993 arası dönemde Kanada örneğini incelemişlerdir. Bélanger ve Nadeau'ya (2005) göre, politik güvenin ve bu bağlamda siyasi partilere güvenin düşmesi seçimlere katılım oranını düşürmektedir. Buna ek olarak, siyasi partilere güvenin düşmesi durumunda, üçüncü

partilere oy verme motivasyonu yükselmekte ve bu etki çok partili sistemlerde güçlenmekte olup ana akım partilerin zayıflamasına sebebiyet verebilmektedir (Bélanger ve Nadeau, 2005).

Kim (2007), seçmenlerin hükümete, parlamentoya ve siyasi partilere güvenini incelemiş ve önemli bulgular elde etmiştir. İlk, seçmenlerin bu üç kamu kurumuna duyduğu güvende en düşük güvenin siyasi partilere dönük olduğunu belirtmekte lakin siyasi partilerin politika üretip bunları uygulamasına bağlı olarak hükümete ve parlamentoya dönük güvenin genel düzeyde arttığını göstermektedir. Kim (2007), ayrıca belirtmektedir ki merkez partilerinin politika sürecinde eksik veya dışlanmış olduğu ve buna bağlı olarak merkez seçmenlerin isteklerinin etkisiz kaldığı durumlarda politik güven her üç kurum için birden düşmektedir.

Siyasi partilere güvende önem arz eden başka bir çalışma ise Hooghe ve Oser (2017) tarafından gerçekleştirilmiştir. Hooghe ve Oser'e (2017) göre, 1972-2014 arası dönemde ABD'de, seçmenlerin partizan tutumları ile politik güven arasında pozitif yönde ve güçlü bir bağlantı bulunmakta olup bu ilişki iktidar etkileri göz alındığında dahi devam etmektedir. Öte yandan, tarafsız seçmenler partizan seçmenlere kıyasla politik sisteme karşı daha güvensiz bir yaklaşıma sahiptirler. Ayrıca, ortaya konulan bu ilişkinin etkisinin zamanla azalmadığı, beklentinin aksine aynı düzeyde kaldığı belirtilmektedir. Son olarak, partizan tutumlar ile kişiler arası güven arasında negatif yönde bir ilişki tespit edilmiş olup, artan partizan tutumların aynı zamanda politik kutuplaşmaya sebep verdiği belirtilmiştir (Hooghe ve Oser, 2017).

Yargıya, polise ve silahlı kuvvetlere güven literatürleri hükümete, parlamentoya ve siyasi partilere güven literatürlerine kıyasla zayıf kalsa da tez kapsamında önemli sayılabilecek çalışmalar mevcuttur. Bu çalışmalar arasında Aydın Çakır ve Şekercioğlu'nun (2015) yargıya güvende demokrasinin ve politik farkındalığın önemini araştırdığı çalışmada önemli bulgular bulunmaktadır. Aydın Çakır ve Şekercioğlu'na (2015) göre yargının performansı ve kalitesi yargıya güvenle ilişkili olmakla beraber yargıya güveni etkileyen başka önemli unsurlar da yer almaktadır. Bunlar arasında demokrasi düzeyi yer almakta olup, daha demokratik ülkelerde yaşayan bireylerin yargı sistemine demokratik sorunları olan ülkelerde yaşayan bireylere kıyasla daha az güvendiği görülmüştür. Politik farkındalık da önemli bir faktör olarak belirtilmiş olup, ileri demokrasi ülkelerinde düşük politik farkındalığı olan bireyler yargıya güvenmemekte iken demokrasi bakımından görece geri

kalmış ülkelerdeki az bilgili bireyler politik sistemdeki sorunları görememelerinden dolayı yargıya güvenmektedirler. Öte yandan, demokrasisi sorunlu ülkelerde daha bilgili, meraklı ve eğitilmiş bireylerin yargıya güven düzeylerinin görece olarak daha düşük olduğu belirtilmektedir (Aydın Çakır ve Şekercioğlu, 2015).

Bühlmann ve Kunz (2011) ise yargının bağımsızlığının artması ile yargıya güvenin arttığını belirtmektedirler. Bu çerçevede, yargı üzerinde politik ve toplumsal güçlerin etkilerinin artması yargıya güveni düşürmektedir. Lakin, Bühlmann ve Kunz (2011) burada yargı bağımsızlığının yasal bir zeminde olmasından ziyade pratikte bağımsız olması gerektiğini nitekim bireylerin yargı bağımsızlığına dair algılarının gerçekte olanlarla ilintili olduğunu belirtmektedirler. Bühlmann ve Kunz (2011), son olarak, ekonomik ve politik kapsamda kazananlar tarafında olanların, yargının bağımsızlık düzeyinden bağımsız olarak yargıya daha fazla güvendiklerini ortaya koymuşlardır. Bu durumun ortaya çıkmasına sebebiyet verebilecek faktörlerden birisi, yargının bağımsızlaşması ile yargı sisteminde karar verici konumda olan hakimlerin, kararlarında ideolojik tercihler yapabilmesi olarak sunulmuştur (Bühlmann ve Kunz, 2011).

Boateng (2020), 28 Asya ülkesini incelediği çalışmada yargıya güvene dair üç önemli bulguyu öne çıkarmaktadır. İlk, Aydın Çakır ve Şekercioğlu'nun (2015) aksine, demokrasinin gelişmiş olduğu ülkelerde yaşayan bireylerin yargı sistemine daha fazla güvendikleri bulunmuştur. Bu sonuç, yargıya güvende kültürel öğelerin de bir faktör olarak çalıştığını göstermektedir, nitekim, Aydın Çakır ve Şekercioğlu (2015) dünya genelinde bir analiz yapmakta iken Boateng (2020) Asya ülkelerini ele almaktadır. İkinci bulgu, basın özgürlüğünün ve ülkedeki barış düzeyinin yüksek olmasının yargıya güveni pozitif yönde etkilemesidir. Son olarak, ülkede yozlaşmanın yaygınlaşmasının yargıya güveni düşürdüğü belirtilmiştir.

Morris (2014), 2005-2008 yılları aralığında 57 ülke ile yaptığı çalışmada bireylerin polise olan güvenini incelemektedir. Morris'in (2014) bulgularına göre, politik güven ve yaşam memnuniyeti ile polise güven arasında pozitif bir yönde ilişki bulunmaktadır. Bunlara ek olarak, gerçekleştirilen diğer analizlerde yozlaşma düzeyinin artmasının polise güveni düşürdüğü bulunmuş, demokratik istikrar ise istatistiki olarak anlamsız sonuçlar vermiştir. Diğer değişkenlerden ise yaşın artmasının polise güveni arttırdığı, gelir düzeyinin ise genel olarak anlamlı sonuçlar üretmediği gösterilmiştir (Morris, 2014).

Jang ve diğeri (2010) 2000 yılını esas almış ve 15 ÷lke ile polise g÷veni belirleyen fakt÷rleri incelemişlerdir. İlk bulguları, cinayet oranları ile polise g÷ven arasında negatif y÷nl÷ bir ilişkinin olduğudur. İkinci olarak, demokrasi d÷zeyi ile polise g÷ven arasında pozitif y÷nl÷ bir ilişkinin olduğu fakat bu ilişkinin g÷rece zayıf kaldığıdır. Üçüncü bulgu, Morris'e (2014) benzer biçimde bireylerin yaşlarının artması ile polise olan g÷venlerinin arttığıdır. Diğeri bulgular arasında, kadınların erkeklere kıyasla polise daha fazla g÷vendiğı ve eğitim d÷zeyinin yükselmesi ile polise olan g÷venin azalması yer almaktadır. Son olarak, yaşam memnuniyeti yüksek ve politik olarak muhafazakâr bireylerin polise daha fazla g÷vendiğı gösterilmiştir.

Burbach (2019) ABD'de silahlı kuvvetlere olan g÷veni incelemiştir. Burbach'a (2019) göre, silahlı kuvvetlere olan g÷ven genel olarak yükselmiştir ve bu yükseliş bütün alt siyasi tabakalarda meydana gelmiştir. Fakat silahlı kuvvetlere g÷vendeki artışta en yüksek etkiyi cumhuriyetçiler yaratmaktadır. Bu farklılık aynı zamanda silahlı kuvvetlere g÷vende partizan tutumlarla da yakından ilgilidir, nitekim, cumhuriyetçilerin silahlı kuvvetlere olan g÷vendeki artışı demokratlara kıyasla daha düzenli ve hızlı yükselmiştir. Bu durum neticesinde, silahlı kuvvetlere g÷vende parti aidiyeti demografik özelliklerden daha belirleyici bir etmen olmuştur (Burbach, 2019). Polga-Hecimovich (2019) ise Venezuela'da silahlı kuvvetler olan g÷veni araştırmış ve Burbach'a (2019) benzer sonuçlar elde etmiştir. Polga-Hecimovich'e (2019) göre iktidara yakın olan bireyler, iktidara karşıt olanlara nazaran silahlı kuvvetlere karşı daha olumlu bakmaktadır.

Türkiye üstünde yapılmış araştırmalar da mevcuttur. Akgün'e (2001) göre, Türkiye'de kamu kurumlarına g÷vensizliğin temelinde siyasi kurumların performansının yetersiz görülmesi ve yozlaşma algısı yatmaktadır. Akgün (2001) halkın istek ve taleplerinin karşılanması ve katılımcı demokrasi ile kamu kurumlarına g÷vensizliğin önlenebileceğini belirtmektedir. Şahin ve Kara (2016) Türkiye'de kamu kurumlarına g÷veni etkileyen fakt÷rleri incelemişlerdir. Şahin ve Kara'ya (2016) göre erkekler kadınlara kıyasla, siyasi partiler hariç olmak üzere kamu kurumlarına daha fazla g÷venmektedirler. Şahin ve Kara (2016) ayrıca gençlerin, eğitimli bireylerin ve üst gelir grubuna dahil olanların g÷ven d÷zeylerinin daha yüksek olduğunu belirtmektedirler. Ertan ve Aytaç (2019) Türkiye'de parlamentoya ve hükümete duyulan g÷veni etkileyen fakt÷rleri ele almışlardır. Eren ve Aytaç'a (2019) göre genel olarak yaşamından ve ekonomik gidişattan memnun olan bireylerin hükümete ve parlamentoya g÷venleri daha yüksektir. Eren ve Aytaç'ın (2019)

ortaya koydukları diğer bulgulara ise etnik ve dini yönden azınlıkta kalan grupların kamu kurumlarına güvenlerinin daha düşük olması ve ayrıca iktidar partisine yakın hisseden bireylerin kamu kurumlarına güvenlerinin daha yüksek olmasıdır. Sarigil (2008) ise Türkiye’de silahlı kuvvetlerin neden bir popüler imajı olduğunu incelemiştir. Sarigil’e (2008) göre, Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) her ne kadar popüler ve prestijli kabul edilse de çeşitli siyasi grupların silahlı kuvvetlere güveni arasında ciddi farklılıklar mevcuttur. Türk milliyetçilerinin arasında TSK’nin popülerliği yüksek olsa da İslamiyet ve Kürt yanlısı gruplar arasında bu popülerlik kısıtlı kalmaktadır. Son olarak, bireylerin başka bireylere olan güveninin ve demokratik tutumların azalması genel olarak silahlı kuvvetlerin popülaritesini azaltmamaktadır.

Görüleceği üzere bu tartışmalarda kişilerin ideolojik tercihleri ya kısmen ele alınmaktadır ya da göz ardı edilmektedir. Kelleher ve Wolak’ın (2007) belirttiği üzere, partizanlığı veya ideolojiyi analizlere dahil etmeden kurumlara güveni tam anlamıyla açıklamak mümkün olmayacaktır. Bu bakımdan öncelikle sağ ve sol seçmen arasındaki farklılıkları ve bu farklılıkların kamu kurumlarına güvendeki rolünü ortaya koymak gerekmektedir. Ayrıca, iktidarda olan partinin temsil ettiği ideoloji ile kamu kurumlarına güven ilişkisini berrak bir biçimde görmek bakımından seçmenlerin partizan tutumları incelenmelidir.

Sağ ile sol kesim arasındaki fark Miller’da (1974) ABD’nin Demokrat ve Cumhuriyetçi kesimleri nezdinde açıklanmıştır. Buna göre sol kesim, sosyal ve politik değişimden yana, bireysel eksikleri ve azınlık gruplarının öne çıkamamasını sistem içerisinde yer alan kısıtlara bağlayan bireylerden meydana gelmektedir. Sol kesim buna bağlı olarak sosyal ve ekonomik şartların iyileştirilmesi için devlet müdahalelerini desteklemekte ve kolektif hareketten yana bir tutum almaktadır. Sağ kesim ise sosyal kontrolden yana olup, mevcut düzenin korunmasını istemekte ve mevcut düzeni değiştirebilecek olanları kontrol altında tutabilecek politikalara ve otoritelere destek vermektedir. Nitekim, sağ kesimin bu yapısı hem Vietnam’a yapılan askeri müdahaleye hem de sosyal değişim isteyen göstericilere karşı polis müdahalelerine verdikleri destek ile iyice ortaya çıkmaktadır.

Devos, Spini ve Schwartz (2002) değerlerin yapısı ve içeriği kuramını bireylerin kurumlara güveni açısından ele almışlar ve sağ ile sol görüşlüler arasında önemli farklılıkların varlığına işaret etmişlerdir. İlk politik spektrumun solunda kalanların barış,

harmoni ve eşitlik, sağında kalanların ise ulusal güvenlik ve sosyal düzen kavramlarına yakın oldukları belirtilmektedir. İkincil olarak, kurumlara güvenin muhafazakâr değerler ile ilintili; güvenlik, riayet, gelenek ve güç ile pozitif, öz-yönlendirme, evrenselcilik ve hedonizm ile negatif yönde korelasyon içinde olduğunu göstermişlerdir. Daha detaylı analizlerde sol kesimin değişime açık ve kendini aşmışlığa, sağ kesimin ise muhafaza etmeye ve kişisel gelişime önem verdiği tespit edilmiştir. Son olarak sağ görüşlü bireylerin sosyal yapıyı devam ettirme ve başkalarını domine etme yönlü oldukları, sol görüşlü bireylerin ise eşitsizliği reddeden ve başkalarının refahını gözeten yapıda oldukları ortaya konmuştur. Bu bakımdan Devos ve diğerleri (2002) sağ kesimin kurumlara daha fazla güvenmesini beklemektedir.

Christensen ve Laegreid (2005) ise Devos ve diğerlerinin (2002) aksine sol kesimin kamu sektöründen yana olan tutumları nedeni ile sağ kesime kıyasla kurumlara, daha spesifik olarak hükümete güven duyacağını iddia etmektedir. Nitekim, Christensen ve Laegreid'in (2005) Norveç üstüne yaptıkları araştırmanın bulguları kısmen bu iddiayı doğrulamaktadır.

Huber ve diğerlerinin (2017) sağ ve sol popülist hareketlerin farklarını incelemişlerdir. Huber ve diğerlerine (2017) göre sol kesimin popülist siyasi partileri insanları sınıfsal bir ayrım çerçevesinde ele almaktadır ve ağırlıklı olarak yoksul kesime hitap etmektedir. Öte yandan sağ kesimin popülist siyasi partileri insanları kültürel bir bağlamda ele almakta ve yerelliğe önem vermektedirler. Bu ayrımlar çerçevesinde sol görüşlü siyasi partiler insanları kapitalizmin sömürsünden korumaya ve sağ görüşlü partiler ise ulusu tehlikeli diğerlerden korumaya çalışmaktadırlar. Huber ve diğerleri (2017) ayrıca belirtmektedirler ki, sol siyasi partiler genel itibarıyla azınlık hakları gibi konularda sağ partilere kıyasla daha kapsayıcı politikalardan yana tutum almakta olup öte yandan demokratik sistemlerde yer alan kontrol mekanizmalarını engel olarak görmekte ve politik gücü paylaşmak istememektedirler.

Jost (2009) sağ ve sol kesimde yer alan bireylerin psikolojik yönlerden nasıl ayrıştığını incelemiştir. Jost'a (2009) göre, tarihi perspektiften yaklaşıldığında sağ kesim muhafazakâr, statükocu ve genel olarak hiyerarşik yapılardan yana olup sol kesim ise sosyal dönüşüm ve eşitlikçi fikirlere destek vermektedir. Buna ek olarak sol kesimin iktisadi yönden devlet müdahalesini desteklediğini fakat sosyal hayata dair müdahalelere karşı oldukları belirtilmektedir (Jost, 2009).

Caprara ve Vecchione (2018) geçmişten günümüze sağ ve sol ideoloji arasındaki farklılıkları incelemişlerdir. Caprara ve Vecchione'ye (2018) göre, geçmişte sağ kesim geleneksel ve hiyerarşik toplumsal değerlere öncelik vermiş, öte yandan sol kesim ise eşitlikçi ve ilerici düşünceleri kabullenmişlerdir. Günümüze gelindiğinde ise sol kesimin iktisadi yönden çeşitli özgürlüklere karşı olduğu fakat bireysel ve sivil özgürlüklerden yana taraf tuttıkları belirtilmektedir. Sağ kesim ise günümüzde iktisadi özgürlükleri destekleyen fakat bireysel ve sivil hakları kısıtlayıcı politikalardan yana gözükmektedir (Caprara ve Vecchione, 2018).

Son olarak Balliet ve diğerlerinin (2018) grup içi taraf tutma ve ideoloji ilişkisini incelediği çalışma önem arz etmektedir. Balliet ve diğerlerinin (2018) sonuçlarına göre hem sol kesim hem de sağ kesim kendi iç gruplarına, dış gruplara kıyasla öncelik vermektedirler. Bu etki sağ kesimde görece daha fazla olsa da grup içi taraf tutmanın yaygın olduğu söylenebilir.

Görüldüğü üzere literatürde kamu kurumlarına duyulan güveni ve ilişkili faktörler birçok araştırma tarafından incelenmiştir. Lakin görülen bir boşluk olarak bireylerin ideolojik tercihlerinin analizlerde yeterince yer almaması dikkat çekmektedir. Şöyle ki, bireylerin ideolojik yönelimlerinin ele alındığı çalışmalarda genel olarak sadece bir kamu kurumu incelenmekte, birden fazla kamu kurumunun ele alındığı çalışmalarda ise bireylerin ideolojik yönelimleri analizlerde yer almamaktadır. Bu duruma ek olarak, bireylerin ideolojik tercihlerinin kamu kurumlarına duyulan güven üstündeki etkisine dair yorum veya analizler kısıtlı kalmaktadır. Kamu kurumlarının politik doğaları göz önünde tutulduğunda bireylerin ideolojik tercihlerinin olası etkilerini incelemenin önemli olduğu söylenebilir. Bu çerçevede devletin klasik fonksiyonları yansıtan altı kamu kurumunu bireylerin ideolojik tercihleri perspektifinden incelemek literatüre önemli bir katkı sunacaktır. Dolayısıyla tezin bu bölümünde hükümete, parlamentoya, siyasi partilere, yargıya, polise ve silahlı kuvvetlere duyulan güvende bireylerin ideolojik tercihlerinin etkili olup olmadığı incelenmekte ve ayrıca iktidarda yer alan siyasi partilerin ideolojik yönelimlerinin etkileri de analizlere eklenerek partizan tutumların varlığı araştırılmaktadır. Böylelikle, bireylerin politik tutumlarının ve eğilimlerinin kamu kurumlarına duyulan güven üzerindeki etkisi ortaya konulmaya çalışılacak ve literatürde önemli bir boşluk giderilecektir.

1.3. Veri ve Metodoloji

Tezde yapılan analizlerde Avrupa Değerler Çalışması (EVS (European Values Survey)) ile Politik Kurumlar Veri Tabanı (DPI (Database for Political Institutions)) (Cruz ve diğerleri, 2021) beraber kullanılmıştır. EVS, Avrupa genelinde her dokuz yılda bir tekrarlanan yatay kesit araştırması olup bireylerin aile, çalışma, güven, politika ve benzeri çeşitli değerlerini ele almaktadır. EVS verilerinin tercih edilme sebebi kültürel farklılıklara bağlı olabilecek değişiklikleri en aza indirmedir. Dünya Değerleri Anketi'nin sunmuş olduğu veriler yıl, ülke ve dolayısıyla gözlem sayısı bakımından daha geniş olmasına rağmen kültürel olarak oldukça farklı ülkelerin aynı örnekleme yer alması bir sorun olarak değerlendirilebilir. Her ne kadar Avrupa ülkeleri arasında da kültürel farklılıklar mevcut ise de Avrupa kıtası kültürel entegrasyonun en yüksek olduğu bölgeler arasında yer almakta ve bu bakımdan bir fırsat sunmaktadır. DPI ise hemen hemen bütün ülkelerin politik kurumlarına dair detaylı bilgiler içermektedir. Tez kapsamında, EVS'nin 1981, 1990, 1999, 2008 ve 2017 anketlerinden yararlanılmış ve DPI veri setinde bulunan iktidar partilerinin ideolojik yönelim istatistikleri ilgili anketlere entegre edilmiştir. Burada, her bir EVS³ anketinde, anketin hangi ülkede hangi yılda gerçekleştirildiğine bakılmış ve ilgili ülkede ve yılda iktidar partisinin ideolojik yönelimi bilgisi DPI veri setinden aktarılmıştır. Analizlerde yer alan ülkeler EK 1'de paylaşılmıştır.

Tablo 1.1. Bağımlı ve Bağımsız Değişkenler

	Değişkenler	Soru	Cevap
Bağımlı	Hükümete güven	Hükümete ne kadar güveniyorsunuz?	
	Parlamentoya güven	Parlamentoya ne kadar güveniyorsunuz?	1-Çok güveniyorum
	Siyasi partilere güven	Siyasi partilere ne kadar güveniyorsunuz?	2-Biraz güveniyorum
	Silahlı kuvvetlere güven	Silahlı kuvvetlere ne kadar güveniyorsunuz?	3-Biraz güvenmiyorum
	Polise güven	Polise ne kadar güveniyorsunuz?	4-Hiç güvenmiyorum
	Yargıya güven	Yargıya ne kadar güveniyorsunuz?	1-Çok güveniyorum
			2-Biraz güveniyorum
			3-Biraz güvenmiyorum
			4-Hiç güvenmiyorum

³ EVS anketlerinde Kanada, ABD, Azerbaycan, Gürcistan ve Ermenistan da yer almaktadır. Bu ülkeler, Avrupa kıtası dışında kalmaları nedeniyle örneklemden çıkarılmışlardır.

Tablo 1.1. Bağımlı ve Bağımsız Değişkenler (Devamı)

Değişkenler		Soru	Cevap
Bağımsız	Gelir	Gelir skalasındaki görece konumunuz nedir?	1-Düşük gelir 2-Orta gelir 3-Yüksek gelir
	Eğitim	Kaç yaşınızda eğitiminiz tamamladınız?	1-12 yaşında 2-13 yaşında 3-14 yaşında 4-15 yaşında 5-16 yaşında 6-17 yaşında 7-18 yaşında 8-19 yaşında 9-20 yaşında 10-21 yaşında
	Yaş	Yaşınız nedir?	Kişinin yaşı
	Cinsiyet	Cinsiyetiniz nedir?	1-Erkek 2-Kadın
	Dindarlık	Dindar biri misiniz?	1-Dindar biriyim 2-Dindar değilim 3-Ateistim
	Başkalarına Güven	Çoğu insana güvenilebilir mi yoksa yeterince dikkatli olunamaz mı?	1-Çoğu kişiye güvenilebilir 2-Yeterince dikkatli olunamaz
	Post-materyalist	Post materyalist değerler	1-Materyalist 2-Karma 3-Post-materyalist
	Politik skala	Politik skalada kendinizi nerede konumlandırırsınız?	1-Sol 10-Sağ
	Politikaya merak	Politikaya merak	1-Politikaya aktif olarak meraklıyım 2-Politikaya biraz meraklıyım 3-Politikaya biraz meraksızım 4-Politikaya hiç meraklı değilim
	Yaşam memnuniyeti	Bugünlerde hayatınızdan ne kadar memnunsunuz?	1-Memnuniyetsiz 10-Memnun

Bağımlı değişkenlerden hükümete güven ve siyasi partilere güven değişkenleri sadece 2008 ve 2017 anketlerinde yer almakta iken, parlamentoya, yargıya, polise ve silahlı kuvvetlere güven değişkenleri bütün yıllara ait anketlerde yer almaktadırlar.

Her ne kadar EVS'nin beş ayrı anketinden yararlanılmış olsa da belirtmek gerekir ki bu anketlerde sorulan sorular zaman içerisinde değişime uğramışlardır. Gelir ve eğitim göstergesi olarak her beş ankette yer alan sadece birer değişken bulunmaktadır. Dolayısıyla, regresyon analizlerinde karşılaştırılabilir sonuçlar elde etmek bakımından bu değişkenler tercih edilmiştir. Buna bağlı olarak subjektif gelir değişkeni üç kategori düzeyinde, eğitim değişkeni ise kişilerin eğitimlerini tamamladıkları yaş olarak alınmıştır. Dindarlık

değişkeninde üç kategori bulunmakta ve 1 değeri kişinin dindar olduğunu 3 değeri ise kişinin ateist olduğunu göstermektedir. Başkalarına güven değişkeni genelleştirilmiş güveni temsil etmektedir. Inglehart'ın (1971) geliştirmiş olduğu dört ögeli post-materyalist değişkeni üç kategoriye ayrılmakta, 1 değeri kişinin materyal değerlere, 3 değeri ise kişinin post-materyal değerlere önem verdiğini ifade etmektedir⁴. Bu değişkenlerin yanında ayrıca kişilerin yaşı, cinsiyetleri, politikaya merakları ve yaşam memnuniyet düzeyleri de yer almaktadır. Son olarak, politik skala değişkeni kişilerin ideolojik tercihlerini ele almaktadır. 1 değeri solu temsil ederken 10 değeri sağı temsil etmektedir. Bu değişken 1 ile 3 değerlerini alacak şekilde yeniden ölçeklendirilmiştir. Orijinal ölçekte yer alan 1, 2, 3 değerleri 1; 4, 5, 6, 7 değerleri 2; 8, 9, 10 değerleri ise 3 değerine tekabül etmektedir.

Bağımsız değişkenler literatür çerçevesinde seçilmişlerdir ve bağımsız değişkenlerle bağımlı değişkenler arasında çeşitli ilişkiler beklenmektedir. Gelir düzeyi ile kamu kurumlarına güven arasında pozitif yönlü bir ilişki beklenmektedir. Bu yönde bir ilişkinin beklenmesinin sebebi Wang'ın (2005) ve Chanley, Rudolph ve Rahn'ın (2000) ortaya koyduğu sonuçlara bağlıdır. Gelir düzeyinin ve genel olarak maddi şartlarda düzelmeler veya iyileştirmeler kamu kurumlarına güveni artırmaktadır. Eğitim ile kamu kurumlarına güven arasında ise negatif yönde bir ilişki beklenmektedir, nitekim Aydın Çakır ve Şekercioğlu (2015) ve Jang ve diğerlerinin (2010) bulguları kısmen bu yönde bir ilişkiye işaret etmektedir. Morris (2014) ve Jang ve diğerlerinin (2010) yaş değişkenine dair elde ettikleri bulgular kapsamında yaşın artmasına bağlı olarak kamu kurumlarına güvenin artması beklenmektedir. Ruelens ve diğerleri (2018) ile Jang ve diğerleri (2010) cinsiyet değişkenine dair beklentinin temelini oluşturmaktadır. Bu kapsamda kadınların erkeklere kıyasla kamu kurumlarına daha fazla güvenmesi beklenmekte olduğundan cinsiyet değişkeninde bu yönde bir katsayı tahmini beklenmektedir. Dindarlık değişkeni için Ruelens ve diğerlerinin (2018) elde ettikleri bulgular bağlamında, daha dindar bireylerin kamu kurumlarına daha fazla güvenmeleri beklenmektedir. Güven değişkeni için genel olarak literatürde ortak bir sonuç bulunmaktadır. Buna göre, başkalarına güveni düşük bireylerin kamu kurumlarına güvenlerinin düşük olması beklenmektedir (Torcal, 2014). Catterberg ve Moreno'nun (2006) elde ettiği bulgulara bağlı olarak post-materyalizm değişkeninin kamu kurumlarına güven üstünde olumsuz yönde bir etkisinin olması

⁴ Inglehart (1971) tarafından ortaya konulan post-materyalizm tabirine göre, post-materyalist bireyler ifade özgürlüğü, otonomi, cinsiyet eşitliği ve çevrecilik gibi değerlere fiziki, materyal ve ekonomik değerlerden daha fazla önem vermektedirler. Toplamların kalkınmasına paralel olarak materyal değerlerin arka planda kalması ve post-materyal değerlerin öne çıkması beklenmektedir (Inglehart, 1971).

beklenmektedir. Yaşam memnuniyetinin kamu kurumlarına duyulan güveni artırması beklenmektedir. Bu beklentinin temelinde Morris (2014) ve Jang ve diğerlerinin (2010) elde etmiş oldukları sonuç yatmaktadır. Holmberg ve diğerlerinin (2017) ve Catterberg ve Moreno'nun (2006) elde ettikleri bulgulardan yola çıkarak politikaya merakı daha fazla olan bireylerin kamu kurumlarına güvenlerinin daha yüksek olması beklenmektedir. Inglehart (1971), Van der Meer (2010) ve Ruelens ve diğerlerinin (2018) elde ettikleri sonuçlar bağlamında ise AB üyesi veya post-komünist ülkelerde yaşayan bireylerde kamu kurumlarına güvenin düşük olması beklenmektedir. Son olarak politik skala değişkeni kapsamında, sağ görüşlü bireylerin sol görüşlü bireylere kıyasla kamu kurumlarına daha fazla güvenmesi beklenmektedir nitekim Miller'a (1974) ve Devos, Spini ve Schwartz'a (2002) göre sağ görüşlü bireylerin sosyal düzlemde devlet yanlısı tutumlarının olması daha muhtemeldir.

Tablo 1.2. Bağımlı Değişkenlerin Sıklıkları (Avrupa'da 1981-2017 Arası)

Değişkenler	Frekans	Yüzde	Kümülatif
Hükümete Güven			
Çok güveniyorum	3213	5,38	5,38
Biraz güveniyorum	19517	32,70	38,09
Biraz güvenmiyorum	23987	40,19	78,28
Hiç güvenmiyorum	12960	21,72	100
Parlamentoya Güven			
Çok güveniyorum	6394	6,20	6,20
Biraz güveniyorum	35776	34,68	40,88
Biraz güvenmiyorum	43151	41,83	82,71
Hiç güvenmiyorum	17839	17,29	100
Siyasi Partilere Güven			
Çok güveniyorum	1259	2,11	2,11
Biraz güveniyorum	11794	19,76	21,87
Biraz güvenmiyorum	30203	50,61	72,48
Hiç güvenmiyorum	16421	27,52	100
Yargıya Güven			
Çok güveniyorum	11974	11,61	11,61
Biraz güveniyorum	42732	41,42	53,03
Yargıya Güven			
Biraz güvenmiyorum	35611	34,52	87,55
Hiç güvenmiyorum	12843	12,45	100
Polise Güven			
Çok güveniyorum	17287	16,76	16,76
Biraz güveniyorum	51162	49,59	66,35
Biraz güvenmiyorum	26930	26,11	92,46
Hiç güvenmiyorum	7781	7,54	100
Silahlı Kuvvetlere Güven			
Çok güveniyorum	15542	15,07	15,07
Biraz güveniyorum	45386	44,0	59,06
Biraz güvenmiyorum	32460	31,47	90,53
Hiç güvenmiyorum	9772	9,47	100

Analizlerde kullanılan verilerin nitel ve süreksiz yapıda olmaları nedeni ile özet istatistikler yerine sıklık istatistiklerini incelemek daha sağlıklıdır. Bağımlı değişkenler için Tablo 1.2’de, bağımsız değişkenler için ise Tablo 1.3’te bu değerler sunulmuştur. Tablo 1.2’de sunulan değerlere göre, hükümete çok güvendiğini belirten bireyler en düşük yüzdeli grubu oluşturmaktadır. Genel olarak bireylerin hükümete güvenmeme eğilimi olduğu söylenebilir nitekim hükümete biraz güvenmediğini belirtenler %40, hükümete hiç güvenmeyenler ise %21 civarında bir orana sahiptirler. Buna ek olarak görülmektedir ki, hükümete biraz güvenenler ve güvenmeyenler toplamın %73’üne yakın bir çoğunluğunu oluşturmaktadır. Son olarak, hükümete hiç güvenmeyenler, hükümete tamamen güvenenlere kıyasla dört kat daha fazladır.

Parlamentoya güven verilerine göre, yüzdesel olarak en büyük grup parlamentoya biraz güvenmeyenlerdir. Bu grubu takiben, biraz güvenenler, hiç güvenmeyenler ve son olarak tamamen güvenenler gelmektedir. Parlamentoya biraz güvenenler ve güvenmeyenler toplamın %75’inden fazlasını oluşturmaktadır. Burada da hiç güvenmiyorum diyenler ile çok güveniyorum diyenler arasında ciddi bir farklılık söz konusudur. Parlamentoya hiç güvenmeyenlerin yüzdesi çok güvenenlere kıyasla neredeyse üç kat daha fazladır.

Siyasi partiler için güven değerleri oldukça düşük gözükmemektedir. Siyasi partilere çok güveniyorum diyen bireylerin oranı %2,11 ile bütün kamu kurumları arasında en düşük değerdir. Aynı zamanda siyasi partilere hiç güvenmediğini belirtenler %27,52 oranında bir pay sahiptir. İki grup arası fark on kattan fazla olup siyasi partilere karşı duyulan güvende ciddi sıkıntılara işaret etmektedir. Son olarak, siyasi partilere biraz güvenmediğini belirten bireyler yüzdesel olarak en büyük gruptur ve %50 civarında bir payı temsil etmektedir.

Yargıya güvende görece daha olumlu bir tablo görülmektedir. Yargıya biraz güvenenler %41,42 ile en büyük grubu oluşturmaktadır. Yargıya hiç güvenmeyenlerin oranı yargıya çok güvenenlerin oranı ile oldukça yakındır. Genel olarak yargıya güvenme eğiliminin daha baskın olduğu görülmektedir.

Son olarak polise ve silahlı kuvvetlere güvende benzer bir durum söz konusudur. Hem polise hem silahlı kuvvetlere duyulan güvende, biraz güveniyorum diyenler en büyük grup konumundadırlar. Bu grubu takiben biraz güvenmiyorum ve çok güveniyorum diyenler gelmekte olup en küçük grup hiç güvenmeyen bireylerdir. Bu iki kurum için de genel olarak

bir güvenme eğilimi olduğu belirtilmelidir nitekim çok güveniyorum ve biraz güveniyorum diyenler polis için %66, silahlı kuvvetler için %60 civarındadır.

Son olarak, bu veriler öncelikle polise ve ardından silahlı kuvvetlere güvenildiğini göstermektedir. Yargıya güven kısmen olumlu yönde gözükmekte olup, parlamento ve hükümet için olumsuz bir tablo vardır. Siyasi partiler ise en az güven duyulan kamu kurumu konumundadır.

Tablo 1.3. Bağımsız Değişkenlerin Sıklıkları (Avrupa’da 1981-2017 Arası)

Değişkenler	Frekans	Yüzde	Kümülatif
Politik Skala			
Sol (1)	5044	4,89	4,89
2	3991	3,87	8,76
3	9760	9,46	18,22
4	10150	9,84	28,06
5	30848	29,90	57,96
6	13974	13,55	71,51
7	10963	10,63	82,13
8	9627	9,33	91,47
9	3405	3,30	94,77
Sağ (10)	5398	5,23	100
Politikaya Merak			
Politikaya meraklıyım	14825	14,37	14,37
Politikaya biraz meraklıyım	41973	40,69	55,06
Politikaya biraz meraksızım	30613	29,68	84,73
Politikaya meraklı değilim	15749	15,27	100
Gelir Düzeyi			
Düşük gelir	30751	29,81	29,81
Orta gelir	38049	36,88	66,69
Yüksek gelir	34360	33,31	100
Eğitim			
12	4446	4,31	4,31
13	1407	1,36	5,67
14	9675	9,38	15,05
15	7155	6,94	21,99
16	8726	8,46	30,45
17	7449	7,22	37,67
18	15151	14,69	52,35
19	9151	8,87	61,23
20	5664	5,49	66,72
21	34336	33,28	100
Cinsiyet			
Erkek	51040	49,48	49,48
Kadın	52120	50,52	100
Dindarlık			
Dindar biriyim	65165	63,17	63,17
Dindar değilim	30810	29,87	93,04
Ateistim	7185	6,96	100
Güven			
Çoğu kişiye güvenilebilir	39788	38,57	38,57
Çoğu kişiye güvenilemez	63372	61,43	100

Tablo 1.3. Bağımsız Değişkenlerin Sıklıkları (Avrupa’da 1981-2017 Arası) (Devamı)

Değişkenler	Frekans	Yüzde	Kümülatif
Post-materyalizm			
Materyalist	24383	23,64	23,64
Karma	62037	60,14	83,77
Post-materyalist	16740	16,23	100
Yaşam Memnuniyeti			
Memnun değilim (1)	1913	1,85	1,85
2	1433	1,39	3,24
3	3328	3,23	6,47
4	4011	3,89	10,36
5	9509	9,22	19,58
6	9048	8,77	28,35
7	16546	16,04	44,39
8	26530	25,72	70,10
9	16178	15,68	85,79
Memnunum (10)	14664	14,21	100
AB Üyeliği			
AB üyesi ülkelerde yaşayanlar	38348	37,17	37,17
AB üyesi ülkelerde yaşamayanlar	64812	62,83	100
Post-komünist Geçmiş			
Post-komünist ülkelerde yaşayanlar	68769	66,66	66,66
Post-komünist ülkelerde yaşamayanlar	34391	33,34	100

Tablo 1.3’te bağımsız değişkenler için frekans değerleri verilmiştir. Öncelikle politik skala değişkeninde sıklıkların uç değerlere doğru azaldığı ve merkez değerlere doğru yoğunlaştığı görülmektedir. Bu değerler politik skalada normal dağılıma yakın bir tablo olduğunu göstermektedir ve beklenildiği gibidir. Merkez seçmen olarak değerlendirilebilecek 4-7 kategorileri kısmen sol eğimli gözükmemektedir. Son olarak, ilk üç ve son üç kategori sırasıyla sol ve sağ olarak kabul edilirse, iki kesimin yüzdesel olarak birbirlerine oldukça yakın oldukları belirtilebilir. Politikaya meraka göre, politikaya biraz meraklı olduğunu belirten bireylerin en büyük grup olduğu görülmektedir. Politikaya meraklı bireylerle bir arada düşünüldüğünde genel olarak örnekleme yer alan bireylerin politik düzlemde meraklı oldukları söylenebilir. Gelir düzeyi sıklıklarında beklenildiği gibi orta gelirli en büyük grubu oluşturmaktadırlar. İlgili veriler Avrupa genelini kapsadığından en kalabalık ikinci grubun üst gelir grubu olması da şaşırtıcı değildir. Eğitim sıklıklarında 14 yaş ilkokuldan, 18 ve 21 yaşları ise sırasıyla liseden ve üniversiteden mezun olunan yaşlara tekabül etmektedirler. Görüldüğü üzere, bu yaşlara tekabül eden frekans değerlerinde bir önceki kategoriye kıyasla bir artış vardır ve bu artışlar bu bağlamda değerlendirilebilir. Normal dağılımdan uzak bir yapının sergilendiği eğitim değişkeninde en kalabalık gruplar 21 ve 18 yaşlarına tekabül etmekte, üniversite ve ardından lise mezunlarını yansıtmaktadırlar. Dini duyguların dağılımında dindarlar %63.17 ile en büyük gruptur. Dindarları takiben dindar olmayanlar gelmekte olup kendisi ateist olarak tanımlayanlar

%7'ye yakın bir orana sahiptir. Güven değişkeninde ise çoğu bireyin başkalarına güvenmediğini göstermektedir, zira örneklemin %60'ından fazlası başkalarına güvenmediklerini belirtmişlerdir. Buna göre sosyal sermaye açısından Avrupa genelinde bir sıkıntı olduğu düşünülebilir. Post-materyalizm değişkeninde en kalabalık grup karma kategorisidir. Bu bakımdan bireylerin %60'ına yakınının ne post-materyal ne de materyal değerlere öncelik verdiği söylenebilir. Ayrıca, post-materyal değerleri yüksek olan bireylerin yoğunluğu materyal değerleri önde olan bireylere kıyasla düşük kalmaktadır. Yaşam memnuniyeti kategorilerine göre 7-10 değerleri arasında bir yığılma gözlemlenmektedir. Bu çerçevede Avrupa'da çoğu bireyin yaşamlarından görece memnun oldukları belirtilebilir. Genel olarak en büyük kategori 8 değeridir ve hemen hemen her dört kişiden biri bu kategoride yer almaktadır. Son olarak AB üyesi ülkelerde yaşayan bireyler örneklemin üçte birine yakını, post-komünist ülkelerde yaşayanlar ise üçte ikisini oluşturmaktadır. Tablo 1.4'te bağımsız değişkenler için korelasyon matrisi sunulmuştur. Bağımsız değişkenlerin kendi aralarında sahip oldukları korelasyon katsayılarının 0.5'in üstünde veya -0.5'in altında olması çoklu doğrusal bağlantı problemine işaret etmektedir. Çoklu doğrusal bağlantı probleminin mevcut olması halinde korelasyon katsayısı yüksek değişkenlerin regresyondan dışlanması daha sağlıklı katsayı tahminleri için yararlıdır. Tablo 1.4'te görüldüğü üzere korelasyon katsayılarının tamamı ya 0.5'ten küçük ya da -0.5'ten büyüktür. Bu bağlamda çoklu doğrusal bağlantı problemine dair bir işaret bulunmamaktadır.

Tablo 1.4. Bağımsız Değişkenlerin Korelasyon Matrisi (Avrupa’da 1981-2017 Arası)

	Gelir	Eğitim	Yaş	Cinsiyet	Dindarlık	Güven	Post-Materyalizm	Yaşam Memnuniyeti	Politikaya Merak	Post-Komünist Geçmiş	AB Üyeliği	Politik Skala
Gelir	1											
Eğitim	0,265	1										
Yaş	-0,199	-0,263	1									
Cinsiyet	-0,067	-0,022	-0,0008	1								
Dindarlık	0,062	0,120	-0,115	-0,128	1							
Güven	-0,093	-0,167	-0,009	0,012	-0,073	1						
Post-Materyalizm	0,080	0,160	-0,085	-0,051	0,117	-0,156	1					
Yaşam Memnuniyeti	0,153	0,076	-0,013	-0,008	-0,025	-0,180	0,094	1				
Politikaya Merak	-0,096	-0,170	-0,114	0,149	-0,058	0,138	-0,155	-0,045	1			
Post-Komünist Geçmiş	-0,004	0,100	0,007	0,034	-0,060	0,205	-0,174	-0,196	0,031	1		
AB Üyeliği	-0,005	-0,017	0,084	0,008	0,061	-0,051	0,123	0,093	0,007	-0,293	1	
Politik Skala	0,031	-0,019	0,031	-0,016	-0,150	0,050	-0,100	0,057	0,016	0,052	-0,038	1

Daha öncesinde belirtildiği gibi, analizlerde kullanılan veriler bağımlı değişkenler açısından süresiz ve nitel yapıdadırlar. Bu tür veri yapıları için probit veya sıralı probit metotları daha uygundur. Ele alınan bağımlı değişkenler 1'den 4'e doğru değerler aldıklarından probit yerine sıralı probit metodunu tercih etmek gerekmektedir. Bağımlı değişkenlerde normal dağılım gözlemlendiğinden sıralı logit metodu yerine sıralı probit metodu daha sağlıklı bir tercih olarak öne çıkmaktadır. Fakat, böylesi metotlarda dikkat edilmesi gereken bir husus olarak paralel doğrular varsayımı bulunmaktadır. Paralel doğrular varsayımının ihlal edilip edilmediğini kontrol etmek amacıyla Olabilirlik Oran testi, Skor testi, Wald testi, Wolfe-Gould testi ve son olarak Brant testi yapılmaktadır. Analizlerde kullanılan modellerin tamamı için ilgili p değerleri 0.0000 olarak bulunmuş ve paralel doğrular varsayımının ihlal edildiğini göstermiştir. Bu şartlarda sıralı logit veya sıralı probit metotları yerine genelleştirilmiş logit metodunun kullanılması gerekmektedir. EK 2'de genelleştirilmiş logit metoduna dair ayrıntılı bilgi ve EK 4'de genelleştirilmiş logit metodunun sonuçları paylaşılmıştır. Genelleştirilmiş logit metodu ile elde edilen katsayı tahminlerine bağlı olarak elde edilen bulgular, sıralı probit metodu ile elde edilen katsayı tahminleri ile uyumlu olduğundan analiz yorumlarında sıralı probit yöntemi esas alınmıştır. Sıralı probit metodu şu şekilde açıklanabilir (Greene, 2002);

$$y^* = x'\beta + \varepsilon \quad (1)$$

Denklem (1)'de y^* gözlemlenememektedir. Gözlemlenebilenler ise;

$$y = 0 \text{ eğer } y^* \leq 0 \quad (2)$$

$$y = 1 \text{ eğer } 0 < y^* \leq \mu_1 \quad (3)$$

$$y = 2 \text{ eğer } \mu_1 < y^* \leq \mu_2 \quad (4)$$

$$y = 3 \text{ eğer } \mu_2 < y^* \leq \mu_3 \quad (5)$$

$$y = J \text{ eğer } \mu_{J-1} < y^* \leq \mu_J \quad (6)$$

Burada, μ 'lar bilinmeyen parametrelerdir ve β ile tahmin edilmektedirler. Son olarak, ε 'nin normal dağılıma sahip olduğu varsayılmaktadır ve ortalaması 0, varyansı ise 1'e eşitlenmektedir. Sıralı probit yöntemi, özellikle anket verilerinden yararlanılmak istendiğinde faydalı bir araçtır. Ankete katılan bir bireyin ölçülebilir x ve gözlemlenemeyen ε faktörlerinden etkilenen y^* düşünceleri, duyguları veya fikirleri bulunmaktadır.

Anketlerde sorulan sorulara verilebilecek cevapların önceden belirlenmiş çeşitli kategorileri bölünmesi nedeniyle ankete katılan birey y^* cevabı yerine buna en yakın değeri tercih edecektir (Greene, 2002). Bu durumda;

$$Prob(y = 0|x) = \varphi(-x'\beta) \quad (7)$$

$$Prob(y = 1|x) = \varphi(\mu_1 - x'\beta) - \varphi(-x'\beta) \quad (8)$$

$$Prob(y = 2|x) = \varphi(\mu_2 - x'\beta) - \varphi(\mu_1 - x'\beta) \quad (9)$$

$$Prob(y = 3|x) = \varphi(\mu_3 - x'\beta) - \varphi(\mu_2 - x'\beta) \quad (10)$$

$$Prob(y = J|x) = 1 - \varphi(\mu_{J-1} - x'\beta) \quad (11)$$

denklikleri elde edilmektedir. Olabilirliklerin pozitif olmaları için ise denklem (12) şarttır,

$$0 < \mu_1 < \mu_2 < \mu_3 < \dots < \mu_{J-1} \quad (12)$$

Analizlerinde kullanılan modellerde y_i kamu kurumlarına güveni, YM yaşam memnuniyetini, PM politikaya merakı, AB Avrupa birliği üyeliğini, PK post-komünist geçmişi ve PS politik skalayı ifade etmektedir. Tablo 1.6'da yer alan modeller sırasıyla aşağıdaki gibidir;

$$y_i = \beta_0 + \beta_1 Gelir + \beta_2 Egitim + \beta_3 Cinsiyet + \beta_4 Yaş + \beta_5 Yaş^2 + \beta_6 Dindarlık + \beta_7 Güven + \beta_8 Postmateryalizm + \beta_9 YM + \beta_{10} PM + \beta_{11} PS + e_i$$

Burada, her bir kamu kurumu için yıl ve iktidar partisi kısıtlanması bulunmaktadır. Tablo 1.7-1.12'de sunulan bulguların ilgili modelleri aşağıdaki gibidir;

$$y_i = \beta_0 + \beta_1 Gelir + \beta_2 Egitim + \beta_3 Cinsiyet + \beta_4 Yaş + \beta_5 Yaş^2 + \beta_6 Dindarlık + \beta_7 Güven + \beta_8 Postmateryalizm + \beta_9 YM + \beta_{10} PM + \beta_{11} PS + \beta_{12} Anket + \beta_{13} PSxAnket + \beta_{14} AB + \beta_{15} PK + e_i$$

Burada, $PSxAnket$ etkileşim değişkenidir ve modellerde iktidar partisi kısıtı bulunmaktadır. Son olarak Türkiye özelinde sonuçlar elde etmek için oluşturulan bulguları Tablo 2.1'de verilen modeller aşağıdaki gibidir;

$$y_i = \beta_0 + \beta_1 \text{Gelir} + \beta_2 \text{Eğitim} + \beta_3 \text{Cinsiyet} + \beta_4 \text{Yaş} + \beta_5 \text{Yaş}^2 + \beta_6 \text{Dindarlık} \\ + \beta_7 \text{Güven} + \beta_8 \text{Postmateryalizm} + \beta_9 \text{YM} + \beta_{10} \text{PM} + \beta_{11} \text{PS} + e_i$$

Türkiye için sadece 2008 yılına ait veriler bulunmaktadır. Buna bağlı olarak iktidar partisinde bir değişim söz konusu olamayacağı için yıl veya iktidar partisi kısıtları bulunmamaktadır.

1.4. Bulgular

Tez kapsamında öncelikle her bir EVS anketi için ve tüm bağımlı değişkenlerle olmak üzere ayrı ayrı regresyon sonuçları elde edilmiştir. Bu regresyonlar ise iktidarda olan partinin ideolojisine göre kısıtlanmıştır. Yani, tez kapsamında incelenen kamu kurumlarının bağımlı değişken olarak ele alındığı modeller tek bir yıl ve sadece bir parti ideolojisi ile kısıtlanmış ve sonuçlara bu şekilde ulaşılmıştır. Daha da detaylı bilgi verilecek olursa, örneklem öncelikle her bir yıl için ayrı ayrı daraltılmış ve ardından iktidarda yer alan partinin ideolojik yönelimi ile tekrar ayrı ayrı daraltılarak sonuçlar elde edilmiştir. Elde edilen katsayı tahminlerinde baz grup sol görüşlü bireylerdir. Bu modellerin bu şekilde kurulmasının nedeni, belirli bir ideolojinin bir iktidar partisi tarafından temsil edildiği belirli bir dönemde sol ve sağ seçmenlerin kamu kurumlarına güvenini görebilmek, bu kamu kurumlarına duyulan güveni kendi aralarında karşılaştırmak ve zaman içerisinde meydana gelen olası değişimleri gözlemleyebilmektir. Tablo 1.5'te bu regresyonlarda yer alan politik skala değişkeninin tahmin katsayıları yer almaktadır.

Tablo 1.5. Avrupa'da İdeolojiler ve Kamu Kurumlarına Güven Arasındaki İlişki

Kurum	Anket	Sol İktidarı		Merkez İktidarı		Sağ İktidarı	
		Merkez	Sağ	Merkez	Sağ	Merkez	Sağ
Hükümet	2008	0.268*** (0.0397)	0.434*** (0.0530)	-0.372*** (0.0683)	-0.589*** (0.0821)	-0.263*** (0.0263)	-0.605*** (0.0352)
	2017	0.302*** (0.0599)	0.633*** (0.0775)	-0.405*** (0.0591)	-0.445*** (0.0710)	-0.289*** (0.0241)	-0.515*** (0.0315)
Parlamento	1990	0.0588 (0.0462)	4.43e-05 (0.0618)	-0.239*** (0.0647)	-0.387*** (0.0833)	-0.224*** (0.0378)	-0.318*** (0.0480)
	1999	0.0370 (0.0378)	0.0644 (0.0477)	-0.00287 (0.0621)	0.123 (0.0822)	-0.0912* (0.0520)	-0.223*** (0.0647)
	2008	0.105** (0.0410)	0.189*** (0.0521)	-0.275*** (0.0656)	-0.393*** (0.0820)	-0.124*** (0.0253)	-0.325*** (0.0336)
	2017	0.173*** (0.0593)	0.416*** (0.0757)	-0.225*** (0.0556)	-0.160** (0.0693)	-0.202*** (0.0238)	-0.279*** (0.0309)
Siyasi Partiler	2008	0.136*** (0.0406)	0.0507 (0.0520)	-0.0829 (0.0655)	-0.112 (0.0808)	0.0260 (0.0255)	-0.185*** (0.0338)
	2017	0.135** (0.0618)	0.181** (0.0775)	-0.114* (0.0588)	-0.0177 (0.0715)	-0.0281 (0.0243)	-0.160*** (0.0320)

Tablo 1.5. Avrupa’da İdeolojiler ve Kamu Kurumlarına Güven Arasındaki İlişki (Devamı)

Kurum	Anket	Sol İktidarı		Merkez İktidarı		Sağ İktidarı	
		Merkez	Sağ	Merkez	Sağ	Merkez	Sağ
Polis	1990	-0.0937** (0.0464)	-0.0388 (0.0621)	-0.391*** (0.0651)	-0.519*** (0.0862)	-0.134*** (0.0374)	-0.229*** (0.0482)
	1999	-0.0369 (0.0373)	-0.131*** (0.0468)	-0.289*** (0.0634)	-0.299*** (0.0834)	-0.0910* (0.0519)	-0.0293 (0.0663)
	2008	-0.0162 (0.0399)	0.0290 (0.0521)	-0.0573 (0.0687)	-0.457*** (0.0856)	-0.133*** (0.0257)	-0.205*** (0.0338)
	2017	0.0587 (0.0629)	0.235*** (0.0770)	-0.267*** (0.0597)	-0.358*** (0.0724)	-0.118*** (0.0239)	-0.106*** (0.0305)
Silahlı Kuvvetler	1990	-0.232*** (0.0473)	-0.421*** (0.0629)	-0.630*** (0.0679)	-0.873*** (0.0864)	-0.224*** (0.0382)	-0.428*** (0.0482)
	1999	-0.131*** (0.0375)	-0.436*** (0.0478)	-0.220*** (0.0612)	-0.352*** (0.0813)	-0.184*** (0.0517)	-0.289*** (0.0660)
	2008	-0.0299 (0.0393)	-0.0765 (0.0508)	-0.261*** (0.0642)	-0.760*** (0.0809)	-0.212*** (0.0254)	-0.417*** (0.0333)
	2017	-0.0605 (0.0612)	-0.0883 (0.0764)	-0.361*** (0.0602)	-0.557*** (0.0750)	-0.180*** (0.0235)	-0.324*** (0.0304)
Yargı	1990	0.00533 (0.0445)	0.0416 (0.0615)	-0.192*** (0.0651)	-0.367*** (0.0853)	-0.0777** (0.0364)	-0.114** (0.0468)
	1999	0.00171 (0.0359)	-0.0164 (0.0465)	-0.134** (0.0609)	0.0662 (0.0805)	-0.0312 (0.0514)	-0.0546 (0.0660)
	2008	-0.0692* (0.0398)	-0.0274 (0.0514)	-0.199*** (0.0650)	-0.305*** (0.0816)	-0.108*** (0.0252)	-0.164*** (0.0336)
	2017	-0.0257 (0.0588)	0.175** (0.0767)	-0.188*** (0.0565)	-0.138* (0.0713)	-0.123*** (0.0233)	-0.0656** (0.0303)

Parantez içerisinde sunulan değerler dirençli standart hatalardır

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Hükümete güvenin bağımlı değişken olarak alındığı modellerde hem 2008 hem de 2017 yılı için görülmektedir ki sağ ve merkez seçmen, sağ ve merkez partilerin iktidarda olması durumunda hükümete sol seçmene kıyasla daha fazla güvenmekte, sol partilerin iktidarda olması durumunda ise sol kesime kıyasla daha az güven duymaktadır. Dikkat çeken başka bir husus ise, sağ ve merkez partilerin iktidarda olduğu durumlarda sağ kesim merkez kesime nazaran hükümete daha fazla güvenmesine karşılık, sol partilerin iktidarda olması durumunda sağ kesim merkez kesime kıyasla daha fazla güven kaybı yaşamakta ve hükümete en az güvenen ideolojik kesim olmaktadır.

Parlamentoya güvene bakıldığında, 1990 yılı için sağ ve merkez seçmenlerin sol seçmenlere kıyasla sağ ve merkez parti iktidarlarında güven duygusunun daha yüksek olduğu ve özellikle sağ seçmenlerin bu konuda en yüksek görece güvene sahip olduğu görülmektedir. 1999 yılında ise sadece sağ partilerin iktidarda olduğu durumda elde edilen sonuçlar istatistiki olarak anlamlı bulunmuş ve beklendiği gibi sağ seçmenin merkez seçmene kıyasla, merkez seçmenin ise sol seçmene kıyasla parlamentoya güvendiği

bulunmuştur. 2008 ve 2017 yılı için yine sağ ve merkez seçmen sol seçmene kıyasla hem sağ hem merkez parti iktidarlarında parlamentoya daha fazla güvenmekte, sol parti iktidarlarında ise güvenmemektedirler. Hükümete duyulan güvende olduğu gibi, sağ seçmenler sol partilerin iktidarda olduğu durumlarda en az güven duyan kesim olarak karşımıza çıkmaktadır.

Siyasi partilere duyulan güvende, her ne kadar bazı katsayılar istatistiki olarak anlamlı çıkmasa da genel olarak görülmektedir ki, sağ ve merkez seçmen sağ ve merkez partilerin iktidarda olması halinde sol seçmene kıyasla daha fazla güven duymakta fakat iktidarda sol partilerin olması durumunda bu durum tersine dönmekte ve sol seçmene nazaran siyasi partilere güvensizlik görülmektedir.

Polise güvende sağ ve merkez görüşlü seçmenler sağ ve merkez partilerin iktidarda olduğu durumlarda genel olarak sol görüşlü seçmenlere kıyasla polise daha fazla güvenmektedirler. Sol partilerin iktidarda olduğu durumlarda ise merkez seçmenin 1990 yılı için sol seçmene kıyasla polise daha fazla güvendiği görülmekte fakat sonraki yıllar için elde edilen katsayılar istatistiki olarak anlamlı çıkmamaktadır. Yine sol partilerin iktidarda olması halinde, sağ görüşlü seçmenler 1999 yılında sol görüşlü seçmenlere nazaran polise daha fazla güvenmekte, 2017 yılında ise bu durum tersine dönmekte ve 1990 yılı ve 2008 yılı için bulunan katsayılar istatistiki olarak anlamsız çıkmaktadır. Polise duyulan güven bakımından, merkez ve sağ parti iktidarlarında sağ ve merkez seçmenin polise güven duyduğu fakat sol partilerin iktidarda olduğu durumlarda genel bir yorum yapmanın zor olduğu ifade edilebilir. Son olarak, polise en çok güven duyan kesimin sağ ve ardından merkez seçmen olduğu söylenebilir.

Silahlı kuvvetlere duyulan güven genel olarak belirgin bir imaj çizmektedir. Sağ ve merkez görüşlü seçmenler 1990 ve 1999 yıllarında bütün iktidar kısıtlarında sol görüşlü seçmenlere nazaran silahlı kuvvetlere daha fazla güvenmektedir. Öte yandan, 2008 ve 2017 yıllarında, her ne kadar sağ ve merkez görüşlü seçmen sağ ve merkez parti iktidarlarında silahlı kuvvetlere sol görüşlü seçmenlere kıyasla daha fazla güvenseler de sol parti iktidarlarında katsayılar istatistiki olarak anlamlılıklarını yitirmektedirler. Silahlı kuvvetlere güvende de sol görüşlü seçmenlere kıyasla, en çok güven duyan kesimin sağ görüşlü seçmenlerin olduğu, sağı takiben de merkez görüşlü seçmenin yer aldığı görülmektedir.

Son olarak yargıya güvende ise sağ ve merkez partilen iktidarda olduğu durumlarda sağ ve merkez görüşlü seçmenler sol görüşlü seçmenlere kıyasla yargıya daha fazla güvenmekte olup bunun tek istisnası 1999 yılı olarak gözükmektedir. Sol partilerin iktidarda olması halinde ise sadece 2008 yılında merkez seçmenin ve 2017 yılında sağ seçmenin katsayılar anlamlı çıkmakta olup, 2008 yılı merkez görüşlü seçmenlerin sol görüşlü seçmenlere kıyasla yargıya biraz daha fazla güvendiği, 2017 yılında ise sağ görüşlü seçmenlerin sol görüşlü seçmenlere nazaran yargıya güvenmediği görülmektedir. Bu bakımdan yargıya güvende sol partilerin iktidarda olduğu duruma dair genel bir yorum yapmak zor gözükmektedir.

Tablo 1.6. Avrupa’da Hükümete Güven

Değişkenler	(1) Tüm Örneklem	(2) Sağ Parti İktidarı	(3) Merkez İktidarı	(4) Sol Parti İktidarı
Gelir				
Orta Gelirli	-0.00479 (0.0115)	-0.0377** (0.0172)	-0.0118 (0.0409)	-0.0130 (0.0308)
Yüksek Gelirli	0.00383 (0.0121)	-0.0459** (0.0181)	-0.0504 (0.0423)	-0.0310 (0.0323)
Eğitim				
13	0.206*** (0.0623)	0.00552 (0.101)	0.607** (0.248)	0.295* (0.172)
14	0.241*** (0.0352)	0.0433 (0.0521)	0.606*** (0.195)	0.543*** (0.109)
15	0.189*** (0.0345)	0.0896* (0.0525)	0.554*** (0.191)	0.469*** (0.110)
16	0.156*** (0.0334)	0.0559 (0.0506)	0.566*** (0.190)	0.557*** (0.110)
17	0.134*** (0.0346)	0.00170 (0.0525)	0.440** (0.190)	0.495*** (0.110)
18	0.161*** (0.0319)	-0.00122 (0.0490)	0.598*** (0.185)	0.264** (0.105)
19	0.142*** (0.0331)	-0.00837 (0.0509)	0.532*** (0.187)	0.383*** (0.107)
20	0.0634* (0.0350)	-0.0939* (0.0536)	0.408** (0.188)	0.532*** (0.113)
21	0.0945*** (0.0310)	-0.0570 (0.0475)	0.367** (0.182)	0.362*** (0.104)
Yaş	0.0103*** (0.00153)	0.00955*** (0.00233)	0.0224*** (0.00533)	0.00743* (0.00405)
Yaş ²	-0.000137*** (1.53e-05)	-0.000130*** (2.30e-05)	-0.000269*** (5.41e-05)	-9.47e-05** (4.06e-05)
Cinsiyet				
Kadın	-0.0181** (0.00912)	0.0145 (0.0136)	0.0427 (0.0312)	-0.0275 (0.0247)
Dindarlık				
Dindar Değil	0.0277*** (0.0100)	0.0668*** (0.0153)	0.0935*** (0.0351)	0.165*** (0.0265)
Ateist	0.120*** (0.0175)	0.195*** (0.0258)	0.228*** (0.0513)	0.177*** (0.0487)

Tablo 1.6. Avrupa’da Hükümete Güven (Devamı)

Değişkenler	(1) Tüm Örneklem	(2) Sağ Parti İktidarı	(3) Merkez İktidarı	(4) Sol Parti İktidarı
Güven				
Başkalarına güvenilemez	0.265*** (0.00980)	0.265*** (0.0148)	0.197*** (0.0336)	0.167*** (0.0273)
Post-materyalizm				
Kısmen post-materyal	0.0961*** (0.0114)	0.0905*** (0.0184)	0.0731* (0.0397)	0.0226 (0.0300)
Post-materyal	0.297*** (0.0154)	0.310*** (0.0232)	0.273*** (0.0515)	0.155*** (0.0417)
Yaşam Memnuniyeti				
YM 2	-0.0710 (0.0620)	-0.0721 (0.101)	-0.346 (0.278)	0.0420 (0.167)
YM 3	-0.279*** (0.0507)	-0.238*** (0.0863)	-0.155 (0.236)	-0.192 (0.133)
YM 4	-0.275*** (0.0493)	-0.238*** (0.0838)	-0.300 (0.228)	-0.163 (0.130)
YM 5	-0.263*** (0.0457)	-0.231*** (0.0784)	-0.308 (0.217)	-0.238* (0.122)
YM 6	-0.331*** (0.0456)	-0.240*** (0.0779)	-0.369* (0.216)	-0.344*** (0.122)
YM 7	-0.386*** (0.0442)	-0.362*** (0.0759)	-0.395* (0.213)	-0.368*** (0.119)
YM 8	-0.419*** (0.0438)	-0.379*** (0.0752)	-0.531** (0.212)	-0.393*** (0.118)
YM 9	-0.470*** (0.0444)	-0.436*** (0.0759)	-0.578*** (0.214)	-0.410*** (0.119)
Çok Memnun	-0.446*** (0.0448)	-0.470*** (0.0765)	-0.623*** (0.216)	-0.297** (0.121)
Politikaya Merak				
Az İlgili	0.0465*** (0.0147)	0.0325 (0.0203)	0.130** (0.0524)	0.0403 (0.0402)
Az İlgisiz	0.163*** (0.0157)	0.150*** (0.0224)	0.284*** (0.0544)	0.157*** (0.0433)
İlgisiz	0.547*** (0.0190)	0.525*** (0.0279)	0.652*** (0.0649)	0.503*** (0.0526)
Politik Skala				
Merkez	-0.180*** (0.0176)	-0.271*** (0.0263)	-0.394*** (0.0658)	0.278*** (0.0401)
Sağ	-0.364*** (0.0227)	-0.613*** (0.0351)	-0.569*** (0.0789)	0.411*** (0.0535)
Anket Kuklası, 2008				
Bazlı				
2017 Anketi	-0.0220 (0.0213)	-0.0190 (0.0305)	0.335*** (0.0796)	-0.295*** (0.0620)
Etkileşim Kuklaları				
Merkez x 2017 Anketi	-0.0216 (0.0238)	-0.00687 (0.0345)	0.0144 (0.0861)	0.00220 (0.0679)
Sağ x 2017 Anketi	0.102*** (0.0306)	0.108** (0.0455)	0.150 (0.103)	0.198** (0.0874)
Post-komünist Geçmiş				
Post Komünist	0.289*** (0.0103)	0.437*** (0.0188)	0.155*** (0.0519)	0.171*** (0.0285)

Tablo 1.6. Avrupa’da Hükümete Güven (Devamı)

Değişkenler	(1) Tüm Örneklem	(2) Sağ Parti İktidarı	(3) Merkez İktidarı	(4) Sol Parti İktidarı
AB Üyeliği				
AB Üyesi	0.207*** (0.0102)	0.0424** (0.0208)	0.620*** (0.0769)	0.447*** (0.0327)
/cut1	-1.326*** (0.0671)	-1.780*** (0.109)	-0.465 (0.321)	-0.768*** (0.192)
/cut2	0.0477 (0.0665)	-0.365*** (0.108)	1.188*** (0.319)	0.681*** (0.190)
/cut3	1.205*** (0.0665)	0.863*** (0.108)	2.350*** (0.320)	1.913*** (0.191)
Gözlem Sayısı	59,677	27,099	5,184	8,567

Parantez içerisinde sunulan değerler dirençli standart hatalardır

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Tablo 1.6, 1.7, 1.8, 1.9, 1.10 ve 1.11’de sırasıyla hükümete, parlamentoya, siyasi partilere, yargıya, polise ve silahlı kuvvetlere güvenin bağımlı değişkenler olarak alındığı sıralı probit bulguları sunulmuştur. Tablo 1.5’tekine benzer biçimde iktidar partisinin ideolojisi kısıt olarak kullanılmış fakat yıl kısıtı ortadan kaldırılmış ve bütün yıllar beraber kullanılarak her bir analizin gözlem sayısı artırılmıştır. Yani her bir bağımlı değişken için örneklem iktidarda olan siyasi partilerin ideolojik yönelimlerine bağlı olarak daraltılmıştır. Bu sayede daha uzun bir zaman aralığında ideolojinin kamu kurumlarına güven üzerinde bir etkisinin olup olmadığı görülebilmektedir. Tablo 1.6’da verilen hükümete güven sonuçlarına göre, iktidar kısıtı olmadığı durumda sağ görüşlü seçmenler merkez görüşlü seçmenlere ve merkez görüşlü seçmenler sol görüşlü seçmenlere kıyasla hükümete daha fazla güvenmektedirler. Bu sonuç, sağ ve merkez parti iktidarlarında da devam etmekte olup sol partilerin iktidarda olduğu durumda ise tersine dönmektedir. Gelir değişkeni sadece sağ partilerin iktidarda olduğu durumda istatistiki olarak anlamlı çıkmış olup gelir düzeyinin yükselmesi ile seçmenlerin hükümete daha fazla güvendiğine işaret etmektedir. Eğitim değişkeni ise tüm örneklemin ele alındığı modelde, monotonik bir şekilde hareket etmemesine rağmen eğitimde geçirilen süre ile hükümete güvenin zamanla arttığını, eğitim düzeyi düşük kabul edilen kişilerin hükümete daha az güvendiğini göstermektedir. Sağ partilerin iktidarda olduğu durumlarda elde edilen eğitim katsayıları büyük ölçüde anlamsız, merkez ve sol partilerin iktidarda olduğu durumlarda ise elde edilen katsayılar istatistiki olarak anlamlı olmalarına rağmen yorum yapılmasını zorlaştıracak biçimde düzensiz çıkmıştır. Bütün modellerde yaş değişkeni artan yaşlarda hükümete güvenin azaldığını fakat kuadratik yaş değişkeni bu azalışın zamanla yön değiştirerek yaşın daha da artması ile

hükümete güvenin arttığını göstermektedir. Dini inançlar bakımında ise tüm modellerde dindarlara kıyasla dindar olmayanların ve ateistlerin hükümete güvenmedikleri görülmektedir. Kişiler arası güven değişkeni, beklendiği gibi çıkmış ve başkalarına güveni düşük olan bireylerin hükümete de güvenmedikleri görülmüştür. Post-materyalizm değişkeni de beklendiği gibi çıkmış, post- materyal düzeyi yüksek bireylerde hükümete güven düşük bulunmuştur. Yaşam memnuniyeti değişkeni ise bütün katsayıların istatistiki olarak anlamlı çıkmamasına ve monotonik bir değişim içermemesine rağmen genel olarak yaşam memnuniyetinin artması ile hükümete güvenin arttığına işaret etmektedir. Politikaya meraka bakıldığında ise görülmektedir ki, politikaya merakı düşük seçmenlerin hükümete güveni politikaya merakı yüksek seçmenlere kıyasla daha azdır. Ayrıca, 2017 kukla değişkenine göre, merkez partilerin iktidarda olduğu durumda hükümete güven genel olarak azalmış ve sol partilerin iktidalarında ise hükümete güven genel olarak artmıştır. Etkileşim değişkenlerinden görüldüğü üzere, 2008 yılının sol görüşlü seçmenlerine kıyasla 2017 yılının sağ görüşlü seçmenlerinde hükümete güven azalmıştır. Son olarak, hem post-komünist ülkelerde hem de AB üyesi ülkelerde hükümete güven görece düşük çıkmaktadır.

Tablo 1.7. Avrupa’da Parlamentoya Güven

Değişkenler	(1) Tüm Örneklem	(2) Sağ Parti İktidarı	(3) Merkez İktidarı	(4) Sol Parti İktidarı
Gelir				
Orta Gelirli	0.00213 (0.00875)	-0.0257* (0.0141)	0.0226 (0.0250)	0.0231 (0.0188)
Yüksek Gelirli	-0.000493 (0.00931)	-0.0474*** (0.0149)	0.0206 (0.0268)	-0.00459 (0.0204)
Eğitim				
13	0.0991*** (0.0360)	0.0134 (0.0675)	0.0684 (0.0737)	0.00418 (0.0695)
14	0.0893*** (0.0218)	0.0155 (0.0399)	0.0285 (0.0502)	0.0772* (0.0459)
15	0.145*** (0.0227)	0.0709* (0.0410)	0.0153 (0.0563)	0.157*** (0.0486)
16	0.172*** (0.0220)	0.0794** (0.0398)	0.111** (0.0541)	0.138*** (0.0487)
17	0.166*** (0.0228)	0.0605 (0.0413)	0.0743 (0.0549)	0.123** (0.0490)
18	0.152*** (0.0211)	0.0522 (0.0388)	0.110** (0.0516)	0.0115 (0.0460)
19	0.141*** (0.0224)	0.00906 (0.0409)	0.146*** (0.0529)	0.0200 (0.0498)
20	0.0655*** (0.0238)	-0.0774* (0.0424)	0.0590 (0.0579)	0.0318 (0.0532)
21	0.0724*** (0.0204)	-0.0698* (0.0376)	0.0350 (0.0481)	-0.000190 (0.0454)
Yaş	0.00463*** (0.00116)	0.00436** (0.00187)	0.00381 (0.00332)	-0.00239 (0.00250)
Yaş ²	-8.09e-05*** (1.18e-05)	-8.64e-05*** (1.89e-05)	-8.41e-05** (3.47e-05)	-4.22e-06 (2.58e-05)

Tablo 1.7. Avrupa’da Parlamenteoya Güven (Devamı)

Değişkenler	(1) Tüm Örneklem	(2) Sağ Parti İktidarı	(3) Merkez İktidarı	(4) Sol Parti İktidarı
Cinsiyet				
Kadın	-0.0324*** (0.00692)	-0.00796 (0.0110)	-0.0316 (0.0196)	-0.00386 (0.0151)
Dindarlık				
Dindar Değil	0.0431*** (0.00757)	0.0688*** (0.0123)	0.0989*** (0.0222)	0.161*** (0.0167)
Ateist	0.111*** (0.0140)	0.157*** (0.0216)	0.144*** (0.0384)	0.272*** (0.0297)
Güven				
Başkalarına güvenilemez	0.246*** (0.00735)	0.282*** (0.0118)	0.153*** (0.0203)	0.202*** (0.0163)
Post-materyalizm				
Kısmen post-materyal	0.0562*** (0.00862)	0.0641*** (0.0147)	0.0688*** (0.0238)	0.0411** (0.0189)
Post-materyal	0.196*** (0.0115)	0.217*** (0.0186)	0.120*** (0.0315)	0.186*** (0.0248)
Yaşam Memnuniyeti				
YM 2	-0.108** (0.0446)	-0.0184 (0.0816)	-0.229* (0.132)	-0.00698 (0.111)
YM 3	-0.237*** (0.0366)	-0.192*** (0.0694)	-0.274*** (0.104)	-0.108 (0.0917)
YM 4	-0.278*** (0.0353)	-0.183*** (0.0670)	-0.431*** (0.0984)	-0.238*** (0.0877)
YM 5	-0.257*** (0.0327)	-0.151** (0.0626)	-0.374*** (0.0913)	-0.210** (0.0824)
YM 6	-0.326*** (0.0327)	-0.213*** (0.0624)	-0.456*** (0.0906)	-0.269*** (0.0822)
YM 7	-0.367*** (0.0318)	-0.263*** (0.0611)	-0.525*** (0.0881)	-0.317*** (0.0804)
YM 8	-0.413*** (0.0314)	-0.283*** (0.0605)	-0.594*** (0.0872)	-0.355*** (0.0798)
YM 9	-0.460*** (0.0319)	-0.332*** (0.0612)	-0.629*** (0.0886)	-0.428*** (0.0807)
Çok Memnun	-0.440*** (0.0322)	-0.353*** (0.0616)	-0.638*** (0.0896)	-0.350*** (0.0816)
Politikaya Merak				
Az İlgili	0.0599*** (0.0110)	0.0637*** (0.0163)	0.177*** (0.0351)	0.0698*** (0.0244)
Az İlgisiz	0.185*** (0.0117)	0.197*** (0.0181)	0.297*** (0.0361)	0.146*** (0.0260)
İlgisiz	0.492*** (0.0142)	0.573*** (0.0223)	0.484*** (0.0415)	0.441*** (0.0315)
Politik Skala				
Merkez	-0.353*** (0.0342)	-0.396*** (0.0590)	-0.332*** (0.0502)	-0.0293 (0.0888)
Sağ	-0.347*** (0.0459)	-0.586*** (0.0726)	-0.390*** (0.0773)	0.455*** (0.109)
Anket Kuklası, 1981 Bazlı				
1990 Anketi	-0.0927** (0.0366)	0.0413 (0.0629)	-0.00299 (0.0702)	0.0233 (0.0910)
1999 Anketi	-0.0937** (0.0374)	-0.205*** (0.0712)	-0.198*** (0.0733)	0.230*** (0.0877)
2008 Anketi	-0.0650* (0.0344)	0.0130 (0.0584)	-0.322*** (0.0750)	0.0705 (0.0900)
2017 Anketi	0.0251 (0.0340)	0.140** (0.0579)	-0.0589 (0.0673)	-0.171* (0.0967)

Tablo 1.7. Avrupa’da Parlamenteoya Güven (Devamı)

Değişkenler	(1) Tüm Örneklem	(2) Sağ Parti İktidarı	(3) Merkez İktidarı	(4) Sol Parti İktidarı
Etkileşim Kuklaları				
Merkez x 1990 Anketi	0.209*** (0.0407)	0.136** (0.0686)	0.0508 (0.0788)	0.0715 (0.0990)
Merkez x 1999 Anketi	0.345*** (0.0415)	0.302*** (0.0786)	0.344*** (0.0789)	0.0751 (0.0949)
Merkez x 2008 Anketi	0.234*** (0.0381)	0.264*** (0.0637)	0.0603 (0.0758)	0.138 (0.0973)
Merkez x 2017 Anketi	0.202*** (0.0377)	0.203*** (0.0629)	0.129* (0.0714)	0.214** (0.105)
Sağ x 1990 Anketi	0.104* (0.0535)	0.278*** (0.0850)	-0.0773 (0.111)	-0.533*** (0.124)
Sağ x 1999 Anketi	0.317*** (0.0549)	0.310*** (0.0972)	0.534*** (0.113)	-0.349*** (0.117)
Sağ x 2008 Anketi	0.136*** (0.0507)	0.268*** (0.0793)	0.0692 (0.105)	-0.333*** (0.120)
Sağ x 2017 Anketi	0.224*** (0.0501)	0.343*** (0.0780)	0.246** (0.100)	-0.00437 (0.130)
Post-komünist Geçmiş				
Post Komünist	0.454*** (0.00869)	0.686*** (0.0166)	0.227*** (0.0365)	0.371*** (0.0217)
AB Üyeliği				
AB Üyesi	0.131*** (0.00770)	0.211*** (0.0153)	0.200*** (0.0319)	0.175*** (0.0214)
/cut1	-1.424*** (0.0550)	-1.350*** (0.0999)	-1.682*** (0.133)	-1.238*** (0.139)
/cut2	-0.0508 (0.0546)	0.110 (0.0993)	-0.297** (0.132)	0.169 (0.138)
/cut3	1.208*** (0.0547)	1.398*** (0.0994)	0.960*** (0.132)	1.483*** (0.139)
Gözlem Sayısı	103,160	41,173	12,904	21,760

Parantez içerisinde sunulan değerler dirençli standart hatalardır

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Parlamenteoya güvene seçmenlerin ideolojik tercihleri çerçevesinden baktığımızda hükümete güvendedeki bulgulara benzer sonuçlar görülmektedir. Tüm örneklemede, sağ partilerin ve merkez partilerin iktidarda olduğu ilk üç modelde hem sağ görüşlü seçmenler hem de merkez görüşlü seçmenlerin parlamenteoya güvenleri sol görüşlü seçmenlere kıyasla daha fazladır. Sol partilerin iktidarda olduğu modelde ise sağ görüşlü seçmenlerin sol görüşlü seçmenlere göre parlamenteoya daha az güvendikleri görülmekte, merkez görüşlü seçmenlerin katsayısı ise anlamsız çıktığından yorum yapılamamaktadır. Gelir düzeyine bakıldığında ise sadece sağ parti iktidarı kısıtında istatistiki olarak anlamlı katsayılar bulunmakta ve gelir düzeyinin yükselmesi ile hükümete güvenin arttığı görülmektedir. Eğitim değişkeni tüm örnekleme içeren modelde anlamlı çıkmış fakat diğer modellerde yeterli düzeyde istatistiki olarak anlamlı katsayılar elde edilememiştir. Tüm örneklemin

içerildiği modeldeki katsayılara bakıldığında, eğitimi orta düzeyde olan bireylerde parlamentoya güven eğitim düzeyi düşük ve yüksek bireylere kıyasla daha yüksek çıkmaktadır. Yaş sadece ilk iki modelde, kuadratik yaş değişkeni ise ilk üç modelde anlamlı çıkmaktadır. Bu değişkenlere göre yaş arttıkça parlamentoya güven azalmakta fakat belirli bir yaştan sonra artmaktadır. Cinsiyet sadece ilk modelde istatistiki olarak anlamlı bulunmuş ve katsayı tahmini kadınların erkeklere göre parlamentoya daha fazla güvendiklerini işaret etmiştir. Güven değişkenine göre, başkalarına güvenmeyen bireylerin parlamentoya da güven duymadıkları tespit edilmiştir. Din ve post materyal değişkenleri hükümete güvendenekine benzer çıkmış, parlamentoya güvenin post-materyal değerleri yüksek, dindar olmayan ve ateist bireylerde daha düşük olduğu bulunmuştur. Yaşam memnuniyeti değişkenine göre, istisnai katsayılar bulunsa da genel anlamda yaşam memnuniyeti parlamentoya güveni artırmaktadır. Politikaya merakı düşük seçmenlerin parlamentoya güvenleri tüm modellerde aynı bulguya işaret etmiş, politikaya merak azaldıkça parlamentoya güvenin azaldığı tespit edilmiştir. Yıl kuklalarına bakıldığında ise, genel düzeyde istatistiki olarak anlamlı katsayıların elde edilmediği, sadece 1999 yılı için sol partilerin iktidarda olduğu durum hariç olmak üzere parlamentoya güveninin 1981 yılına kıyasla daha fazla olduğu söylenebilir. Etkileşim değişkenlerine baktığımızda, merkez görüşlü seçmenlerin hem tüm örneklemini içeren modelde hem de sağ parti iktidarlarında 1981 yılının sol görüşlü seçmenlerine kıyasla parlamentoya güvenlerinin daha düşük olduğu görülmektedir. Sağ görüşlü seçmenlerin ise 1981 yılı sol görüşlü seçmenlerine göre tüm örneklemini içeren modelde, sağ ve merkez partilerin iktidarda oldukları durumlarda parlamentoya daha az güvendikleri, ayrıca sol parti iktidarlarında daha fazla güvene sahip oldukları bulunmuştur. Etkileşim değişkenlerinde elde edilen bu bulgular, zaman içerisinde sağ ve merkez görüşlü seçmenlerin parlamentoya güvenlerinin 1981 yılındaki sol görüşlü seçmenlerin parlamentoya güvenlerine yakınsadığına işaret etmektedir. Post-komünist ülkelerde ve AB üyesi ülkelerde parlamentoya güven, hükümete güvende olduğu gibi düşük çıkmıştır.

Tablo 1.8. Avrupa’da Siyasi Partilere Güven

Değişkenler	(1) Tüm Örneklem	(2) Sağ Parti İktidarı	(3) Merkez İktidarı	(4) Sol Parti İktidarı
Gelir				
Orta Gelirli	0.0251** (0.0118)	-0.00904 (0.0176)	0.0200 (0.0418)	0.00762 (0.0315)
Yüksek Gelirli	0.0432*** (0.0124)	-0.000571 (0.0186)	0.0785* (0.0434)	-0.0164 (0.0329)
Eğitim				
13	0.152** (0.0624)	0.0588 (0.0989)	0.399 (0.277)	0.338** (0.155)
14	0.135*** (0.0359)	0.104** (0.0526)	0.392** (0.199)	0.376*** (0.107)
15	0.143*** (0.0351)	0.121** (0.0534)	0.464** (0.195)	0.373*** (0.107)
16	0.114*** (0.0339)	0.123** (0.0511)	0.543*** (0.193)	0.381*** (0.107)
17	0.130*** (0.0351)	0.146*** (0.0528)	0.402** (0.192)	0.295*** (0.107)
18	0.132*** (0.0325)	0.119** (0.0492)	0.571*** (0.187)	0.214** (0.102)
19	0.133*** (0.0337)	0.109** (0.0515)	0.505*** (0.190)	0.335*** (0.105)
20	0.0893** (0.0357)	0.0674 (0.0542)	0.531*** (0.191)	0.377*** (0.110)
21	0.129*** (0.0315)	0.0858* (0.0476)	0.542*** (0.184)	0.334*** (0.101)
Yaş	0.0162*** (0.00157)	0.0181*** (0.00239)	0.0340*** (0.00550)	0.0112*** (0.00416)
Yaş ²	-0.000152*** (1.57e-05)	-0.000172*** (2.37e-05)	-0.000309*** (5.59e-05)	-0.000100*** (4.17e-05)
Cinsiyet				
Kadın	-0.0644*** (0.00933)	-0.0534*** (0.0140)	-0.0253 (0.0317)	-0.0888*** (0.0251)
Dindarlık				
Dindar Değil	0.0533*** (0.0103)	0.0805*** (0.0158)	0.111*** (0.0354)	0.127*** (0.0269)
Ateist	0.129*** (0.0176)	0.188*** (0.0256)	0.239*** (0.0511)	0.150*** (0.0501)
Güven				
Başkalarına güvenilemez	0.269*** (0.0100)	0.312*** (0.0153)	0.209*** (0.0342)	0.178*** (0.0276)
Post-materyalizm				
Kısmen post-materyal	0.0501*** (0.0118)	0.0569*** (0.0194)	0.0400 (0.0410)	0.0340 (0.0311)
Post-materyal	0.169*** (0.0157)	0.179*** (0.0239)	0.112** (0.0524)	0.112*** (0.0426)
Yaşam Memnuniyeti				
YM 2	-0.135** (0.0635)	-0.134 (0.103)	-0.0113 (0.288)	-0.0109 (0.158)
YM 3	-0.249*** (0.0526)	-0.185** (0.0888)	0.266 (0.243)	-0.170 (0.136)

Tablo 1.8. Avrupa’da Siyasi Partilere Güven (Devamı)

Değişkenler	(1) Tüm Örneklem	(2) Sağ Parti İktidarı	(3) Merkez İktidarı	(4) Sol Parti İktidarı
Yaşam Memnuniyeti				
YM 4	-0.290*** (0.0512)	-0.292*** (0.0872)	0.151 (0.234)	-0.146 (0.132)
YM 5	-0.245*** (0.0473)	-0.231*** (0.0813)	0.0347 (0.223)	-0.194 (0.123)
YM 6	-0.338*** (0.0472)	-0.290*** (0.0807)	0.0412 (0.222)	-0.355*** (0.123)
YM 7	-0.335*** (0.0458)	-0.321*** (0.0786)	-0.0374 (0.218)	-0.304** (0.119)
YM 8	-0.371*** (0.0453)	-0.344*** (0.0778)	-0.101 (0.217)	-0.363*** (0.118)
YM 9	-0.402*** (0.0458)	-0.390*** (0.0785)	-0.177 (0.218)	-0.343*** (0.119)
Çok Memnun	-0.367*** (0.0463)	-0.410*** (0.0791)	-0.114 (0.221)	-0.237* (0.122)
Politikaya Merak				
Az İlgili	0.198*** (0.0143)	0.169*** (0.0200)	0.276*** (0.0511)	0.179*** (0.0388)
Az İlgisiz	0.420*** (0.0155)	0.371*** (0.0226)	0.564*** (0.0542)	0.424*** (0.0424)
İlgisiz	0.898*** (0.0196)	0.902*** (0.0291)	0.992*** (0.0672)	0.841*** (0.0528)
Politik Skala				
Merkez	0.000860 (0.0175)	0.0273 (0.0262)	-0.111* (0.0622)	0.144*** (0.0407)
Sağ	-0.144*** (0.0225)	-0.199*** (0.0347)	-0.112 (0.0777)	0.0218 (0.0522)
Anket Kuklası, 2008 Bazlı				
2017 Anketi	0.0656*** (0.0210)	0.0505* (0.0299)	0.294*** (0.0768)	-0.256*** (0.0647)
Etkileşim Kuklaları				
Merkez x 2017 Anketi	-0.0680*** (0.0237)	-0.0615* (0.0343)	0.0215 (0.0843)	-0.0235 (0.0707)
Sağ x 2017 Anketi	0.0439 (0.0305)	0.0565 (0.0453)	0.127 (0.103)	0.167* (0.0894)
Post-komünist Geçmiş				
Post Komünist	0.288*** (0.0107)	0.556*** (0.0198)	-0.150*** (0.0517)	0.256*** (0.0289)
AB Üyeliği				
AB Üyesi	0.0723*** (0.0104)	0.0662*** (0.0207)	0.302*** (0.0782)	0.366*** (0.0331)
/cut1	-1.246*** (0.0691)	-1.310*** (0.112)	0.0518 (0.324)	-0.960*** (0.192)
/cut2	0.0614 (0.0681)	0.0881 (0.110)	1.526*** (0.321)	0.396** (0.189)
/cut3	1.532*** (0.0682)	1.645*** (0.111)	3.092*** (0.323)	1.925*** (0.190)
Gözlem Sayısı	59,677	27,099	5,184	8,567

Parantez içerisinde sunulan değerler dirençli standart hatalardır

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Siyasi partilere güvende tüm örneklemin ele alındığı modelde merkez görüşlü seçmenlerin katsayı tahmini istatistiki olarak anlamsız çıkmış, sağ görüşlü bireylerin ise sol görüşlü seçmenlere göre siyasi partilere daha fazla güvendikleri görülmektedir. Sağ partilerin iktidarı ile kısıtlanmış modelde benzer bir durum bulunmuş, sağ görüşlü seçmenler yine sol görüşlü bireylere kıyasla siyasi partilere daha fazla güvendikleri tespit edilmiştir. Merkez partilerin iktidarda olduğu durumda ise sağ görüşlü seçmenlerin katsayısı istatistiki olarak anlamsız çıkmış, fakat merkez görüşlü seçmenlerin sol görüşlü seçmenlere göre siyasi partilere daha fazla güvendikleri görülmüştür. Sol partilerin iktidarda olması halinde ise sadece merkez görüşlü seçmenlerin katsayısı istatistiki olarak anlamlı çıkmış ve sol görüşlü seçmenlere kıyasla siyasi partilere güvenmedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Gelir değişkeni sadece ilk modelde istatistiki olarak anlamlı bulunmuştur, buna göre, gelirin yükselmesi ile siyasi partilere güven azalmaktadır. Eğitim değişkeni tüm modellerde genel olarak anlamlı sonuçlar üretmiş fakat bu sonuçlardan yapılabilecek tek çıkarım eğitim düzeyi en düşük olan bireylere kıyasla çoğu bireyin siyasi partilere daha az güvendikleridir. Yaş ve kuadratik yaş değişkenleri hükümete ve parlamentoya güvene benzer sonuçlar üretmiş, yaş arttıkça siyasi partilere güvenin azaldığı fakat yaşın daha da ilerlemesi ile bu durumun tersine döndüğü görülmüştür. Cinsiyet değişkeni merkez partilerinin iktidarda olduğu model haricinde istatistiki olarak anlamlı çıkmış ve kadınların erkeklere kıyasla siyasi partilere daha fazla güvendikleri bulunmuştur. Dindar olma bakımından sonuçlara baktığımızda, dindar olmayanların dindarlara ve ateistlerin dindar olmayanlara kıyasla siyasi partilere güvenmedikleri görülmektedir. Daha önceki sonuçlarda olduğu gibi, başkalarına güveni düşük bireylerin siyasi partilere de güvenleri düşük çıkmaktadır. Post-materyal değişkeni ise genel itibarıyla post-materyal değerlerin artması ile seçmenlerin siyasi partilere güvenlerinin azaldığını göstermektedir. Yaşam memnuniyeti değişkeni ilk modelde genel olarak yaşam memnuniyetinin artması ile siyasi partilere güvenin arttığına dair zayıf ipuçları taşımaktadır. Sağ partilerin iktidarda olması halinde ise bu ilişki yine muallakta kalmakla birlikte bu genel gözlemi doğrulamaktadır. Politikaya merak değişkeninde politikaya merakın azalması ile siyasi partilere güvenin azaldığı görülmekte, daha önce bulunan sonuçlarla paralel sonuçlar elde edilmektedir. 2008 yılına kıyasla 2017 yılında seçmenlerin siyasi partilere güvenleri hem tüm örneklemini içeren ilk modelde hem de sağ ve merkez partilerinin iktidarda oldukları durumda düşmüş, fakat sol partilerin iktidarı ile kısıtlanmış son modelde artmıştır. Genel olarak post-komünist ve AB üyesi ülkelerde siyasi partilere güven daha düşük olmakla birlikte merkez partilerin iktidarda olduğu post-komünist ülkelerde siyasi partilere güven daha yüksektir.

Tablo 1.9. Avrupa’da Yargıya Güven

Değişkenler	(1) Tüm Örneklem	(2) Sağ Parti İktidarı	(3) Merkez İktidarı	(4) Sol Parti İktidarı
Gelir				
Orta Gelirli	0.0195** (0.00867)	-0.00912 (0.0139)	0.0234 (0.0251)	0.0365* (0.0188)
Yüksek Gelirli	0.0335*** (0.00923)	0.0105 (0.0147)	0.0470* (0.0267)	-0.00625 (0.0202)
Eğitim				
13	0.148*** (0.0365)	0.273*** (0.0682)	0.0384 (0.0759)	-0.00203 (0.0716)
14	0.0700*** (0.0217)	0.131*** (0.0403)	-0.0378 (0.0496)	-0.0520 (0.0454)
15	0.116*** (0.0226)	0.170*** (0.0414)	-0.0557 (0.0544)	-0.00857 (0.0483)
16	0.166*** (0.0219)	0.182*** (0.0403)	0.0746 (0.0527)	0.0487 (0.0489)
17	0.130*** (0.0226)	0.126*** (0.0415)	0.0843 (0.0546)	0.0482 (0.0483)
18	0.181*** (0.0210)	0.173*** (0.0393)	0.125** (0.0512)	-0.0124 (0.0454)
19	0.200*** (0.0222)	0.153*** (0.0413)	0.184*** (0.0528)	-0.00333 (0.0486)
20	0.0969*** (0.0236)	0.0538 (0.0430)	0.0626 (0.0560)	-0.00469 (0.0533)
21	0.0830*** (0.0202)	0.0453 (0.0380)	-0.00637 (0.0472)	-0.0469 (0.0447)
Yaş	0.0104*** (0.00115)	0.00977*** (0.00187)	0.00855*** (0.00330)	0.00752*** (0.00251)
Yaş ²	-0.000110*** (1.17e-05)	-0.000104*** (1.89e-05)	-0.000115*** (3.42e-05)	-8.48e-05*** (2.57e-05)
Cinsiyet				
Kadın	-0.0236*** (0.00689)	0.0122 (0.0110)	-0.0213 (0.0196)	0.00803 (0.0151)
Dindarlık				
Dindar Değil	0.00575 (0.00752)	0.0572*** (0.0121)	0.0920*** (0.0223)	0.131*** (0.0164)
Ateist	0.0683*** (0.0140)	0.0956*** (0.0214)	0.118*** (0.0387)	0.276*** (0.0308)
Güven				
Başkalarına güvenilemez	0.275*** (0.00730)	0.318*** (0.0117)	0.225*** (0.0201)	0.217*** (0.0163)
Post-materyalizm				
Kısmen post-materyal	0.0380*** (0.00857)	0.0327** (0.0147)	0.0688*** (0.0235)	0.0444** (0.0191)
Post-materyal	0.162*** (0.0114)	0.185*** (0.0184)	0.141*** (0.0315)	0.131*** (0.0252)
Yaşam Memnuniyeti				
YM 2	-0.0511 (0.0437)	0.0437 (0.0789)	0.0386 (0.128)	-0.126 (0.112)
YM 3	-0.149*** (0.0361)	-0.0349 (0.0662)	-0.128 (0.105)	-0.174* (0.0908)
YM 4	-0.201*** (0.0350)	-0.0797 (0.0639)	-0.211** (0.0994)	-0.221** (0.0874)
YM 5	-0.185*** (0.0324)	-0.0517 (0.0592)	-0.209** (0.0925)	-0.249*** (0.0820)

Tablo 1.9. Avrupa’da Yargıya Güven (Devamı)

Değişkenler	(1) Tüm Örneklem	(2) Sağ Parti İktidarı	(3) Merkez İktidarı	(4) Sol Parti İktidarı
Yaşam Memnuniyeti				
YM 6	-0.238*** (0.0324)	-0.121** (0.0590)	-0.245*** (0.0920)	-0.287*** (0.0819)
YM 7	-0.288*** (0.0315)	-0.188*** (0.0575)	-0.291*** (0.0897)	-0.316*** (0.0802)
YM 8	-0.365*** (0.0312)	-0.242*** (0.0570)	-0.419*** (0.0891)	-0.379*** (0.0796)
YM 9	-0.435*** (0.0317)	-0.320*** (0.0577)	-0.479*** (0.0906)	-0.473*** (0.0804)
Çok Memnun	-0.461*** (0.0320)	-0.387*** (0.0582)	-0.517*** (0.0915)	-0.505*** (0.0815)
Politikaya Merak				
Az İlgili	-0.00179 (0.0108)	-0.000192 (0.0160)	0.0202 (0.0345)	-0.000535 (0.0242)
Az İlgisiz	0.0611*** (0.0116)	0.0621*** (0.0178)	0.0634* (0.0355)	0.00998 (0.0261)
İlgisiz	0.203*** (0.0140)	0.233*** (0.0219)	0.0888** (0.0410)	0.0963*** (0.0314)
Politik Skala				
Merkez	-0.484*** (0.0331)	-0.357*** (0.0542)	-0.446*** (0.0489)	-0.342*** (0.0894)
Sağ	-0.565*** (0.0429)	-0.482*** (0.0682)	-0.606*** (0.0700)	-0.104 (0.108)
Anket Kuklası, 1981				
Bazlı				
1990 Anketi	-0.221*** (0.0354)	-0.107* (0.0581)	-0.0402 (0.0710)	0.230** (0.0909)
1999 Anketi	-0.0914** (0.0362)	0.0775 (0.0682)	-0.180** (0.0722)	0.144 (0.0878)
2008 Anketi	-0.156*** (0.0333)	0.0302 (0.0537)	-0.611*** (0.0762)	0.0735 (0.0900)
2017 Anketi	-0.284*** (0.0331)	-0.183*** (0.0532)	-0.686*** (0.0682)	-0.156 (0.0962)
Etkileşim Kuklaları				
Merkez x 1990 Anketi	0.371*** (0.0394)	0.234*** (0.0640)	0.227*** (0.0788)	0.258*** (0.0989)
Merkez x 1999 Anketi	0.396*** (0.0403)	0.297*** (0.0758)	0.285*** (0.0775)	0.329*** (0.0951)
Merkez x 2008 Anketi	0.320*** (0.0370)	0.217*** (0.0593)	0.264*** (0.0766)	0.279*** (0.0973)
Merkez x 2017 Anketi	0.362*** (0.0367)	0.230*** (0.0585)	0.327*** (0.0712)	0.303*** (0.104)
Sağ x 1990 Anketi	0.423*** (0.0507)	0.366*** (0.0808)	0.190* (0.107)	0.0106 (0.123)
Sağ x 1999 Anketi	0.465*** (0.0525)	0.325*** (0.0961)	0.633*** (0.107)	0.0750 (0.116)
Sağ x 2008 Anketi	0.364*** (0.0480)	0.296*** (0.0754)	0.353*** (0.102)	0.0951 (0.119)
Sağ x 2017 Anketi	0.554*** (0.0476)	0.486*** (0.0738)	0.520*** (0.0956)	0.261** (0.129)

Tablo 1.9. Avrupa’da Yargıya Güven (Devamı)

Değişkenler	(1) Tüm Örneklem	(2) Sağ Parti İktidarı	(3) Merkez İktidarı	(4) Sol Parti İktidarı
Post-komünist Geçmiş				
Post Komünist	0.440*** (0.00854)	0.691*** (0.0162)	0.506*** (0.0365)	0.537*** (0.0215)
AB Üyeliği				
AB Üyesi	0.0726*** (0.00757)	0.237*** (0.0149)	0.274*** (0.0309)	0.166*** (0.0209)
/cut1	-1.094*** (0.0541)	-0.652*** (0.0956)	-1.393*** (0.134)	-0.941*** (0.138)
/cut2	0.244*** (0.0539)	0.744*** (0.0955)	-0.0254 (0.133)	0.446*** (0.138)
/cut3	1.393*** (0.0541)	1.881*** (0.0958)	1.153*** (0.133)	1.698*** (0.138)
Gözlem Sayısı	103,160	41,173	12,904	21,760

Parantez içerisinde sunulan değerler dirençli standart hatalardır

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Yargıya güven sonuçlarına göre, bütün modellerde merkez görüşlü seçmenin yargıya güveni sol seçmene kıyasla daha yüksektir. Sağ görüşlü seçmenler ise, sol partilerin iktidar olduğu model hariç olmak üzere hem sol görüşlü hem de merkez görüşlü seçmenlere nazaran yargıya daha fazla güvenmektedir. Son modelde ilgili katsayı istatistiki olarak anlamsız bulunmuştur. Tüm örnekleme içeren modele göre gelir düzeyinin artması yargıya güveni düşürmekte olup, diğer modellerde istatistiki olarak anlamlı sonuçlar elde edilememiştir. Eğitim değişkeni genel olarak son iki modelde istatistiki olarak anlamsız çıkmış, ilk iki modelde ise eğitim düzeyi en düşük olan bireylerin yargıya en çok güvenen kesim olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yaşın artması ile yargıya güvenin azaldığı fakat belirli bir noktadan sonra bu etkinin tersine döndüğü, önceki sonuçlarla aynı sonuçların elde edildiği bulunmuştur. Cinsiyet sadece tüm örneklemin kullanıldığı modelde anlamlı çıkmış ve kadınların erkeklere kıyasla yargıya daha fazla güvendikleri tespit edilmiştir. Genel olarak dindar olmayanların dindarlara göre, ateistlerin ise dindar olmayanlara kıyasla yargıya güvenlerinin daha az olduğu görülmektedir. Kişiler arası güven değişkeni ise başkalarına güvenmeyen bireylerin yargıya da güvenmediklerini ortaya koymaktadır. Post-materyal değerlerin artması ile yargıya güvenin düştüğü, önceki bulgular ile örtüşen sonuçlara ulaşılmaktadır. Genel olarak yaşam memnuniyetinin artmasının yargıya güveni artırdığı görülmektedir. Yıl kuklalarına göre, sağ ve sol parti iktidarlarının geçerli olduğu modeller haricinde, genel olarak 1981 yılına kıyasla yargıya güvenin arttığı söylenebilir. Etkileşim değişkenlerine göre ise, bütün modellerde merkez görüşlü seçmenlerin 1981 yılı sol görüşlü seçmenlerine kıyasla yargıya daha az güvendikleri, sağ görüşlü seçmenlerin ise

son model hariç olmak üzere ve merkez görüşlü seçmenlere paralel olarak daha az güvendikleri bulunmuştur. Son olarak post-komünist ve AB üyesi ülkelerde yargıya güvenin daha düşük olduğu görülmektedir.

Tablo 1.10. Avrupa’da Polise Güven

Değişkenler	(1) Tüm Örneklem	(2) Sağ Parti İktidarı	(3) Merkez İktidarı	(4) Sol Parti İktidarı
Gelir				
Orta Gelirli	-0.0122 (0.00885)	-0.0260* (0.0143)	-0.00587 (0.0257)	-0.0162 (0.0191)
Yüksek Gelirli	0.0268*** (0.00944)	0.0189 (0.0150)	0.0200 (0.0276)	-0.0240 (0.0207)
Eğitim				
13	0.0544 (0.0364)	0.0211 (0.0682)	-0.0753 (0.0730)	-0.0501 (0.0714)
14	0.0181 (0.0217)	-0.00597 (0.0399)	-0.0922* (0.0497)	-0.165*** (0.0451)
15	0.0412* (0.0228)	0.0401 (0.0416)	-0.159*** (0.0553)	-0.117** (0.0481)
16	0.111*** (0.0221)	0.0773* (0.0401)	-0.0157 (0.0532)	-0.0659 (0.0481)
17	0.127*** (0.0227)	0.0788* (0.0413)	0.0458 (0.0546)	-0.00944 (0.0482)
18	0.159*** (0.0210)	0.167*** (0.0390)	0.0174 (0.0516)	-0.0477 (0.0450)
19	0.177*** (0.0222)	0.125*** (0.0411)	0.1000* (0.0523)	-0.0502 (0.0482)
20	0.147*** (0.0237)	0.0953** (0.0426)	0.117** (0.0577)	0.0193 (0.0523)
21	0.166*** (0.0203)	0.133*** (0.0377)	0.0348 (0.0470)	0.0310 (0.0442)
Yaş	0.00473*** (0.00118)	0.00534*** (0.00191)	-0.00205 (0.00338)	0.00118 (0.00256)
Yaş ²	-8.61e-05*** (1.20e-05)	-8.46e-05*** (1.92e-05)	-4.01e-05 (3.51e-05)	-6.40e-05** (2.62e-05)
Cinsiyet				
Kadın	-0.0453*** (0.00697)	-0.0320*** (0.0111)	-0.0407** (0.0201)	-0.0271* (0.0153)
Dindarlık				
Dindar Değil	0.0783*** (0.00764)	0.103*** (0.0124)	0.153*** (0.0231)	0.117*** (0.0166)
Ateist	0.201*** (0.0142)	0.223*** (0.0219)	0.315*** (0.0406)	0.280*** (0.0307)
Güven				
Başkalarına güvenilemez	0.189*** (0.00738)	0.188*** (0.0119)	0.166*** (0.0205)	0.147*** (0.0163)
Post-materyalizm				
Kısmen post-materyal	0.0743*** (0.00868)	0.0951*** (0.0149)	0.122*** (0.0240)	0.0550*** (0.0191)
Post-materyal	0.288*** (0.0116)	0.341*** (0.0188)	0.347*** (0.0323)	0.282*** (0.0251)

Tablo 1.10. Avrupa’da Polise Güven (Devamı)

Değişkenler	(1) Tüm Örneklem	(2) Sağ Parti İktidarı	(3) Merkez İktidarı	(4) Sol Parti İktidarı
Yaşam Memnuniyeti				
YM 2	-0.0690 (0.0442)	0.0204 (0.0789)	-0.137 (0.131)	-0.174 (0.115)
YM 3	-0.160*** (0.0363)	-0.0415 (0.0653)	-0.194* (0.105)	-0.205** (0.0946)
YM 4	-0.223*** (0.0349)	-0.0377 (0.0627)	-0.240** (0.0995)	-0.321*** (0.0903)
YM 5	-0.211*** (0.0323)	-0.0738 (0.0584)	-0.231** (0.0915)	-0.297*** (0.0845)
YM 6	-0.263*** (0.0323)	-0.120** (0.0582)	-0.274*** (0.0907)	-0.355*** (0.0846)
YM 7	-0.339*** (0.0314)	-0.205*** (0.0567)	-0.360*** (0.0884)	-0.419*** (0.0828)
YM 8	-0.429*** (0.0311)	-0.273*** (0.0562)	-0.498*** (0.0876)	-0.484*** (0.0823)
YM 9	-0.513*** (0.0316)	-0.364*** (0.0569)	-0.589*** (0.0894)	-0.603*** (0.0832)
Çok Memnun	-0.588*** (0.0320)	-0.488*** (0.0575)	-0.670*** (0.0903)	-0.651*** (0.0841)
Politikaya Merak				
Az İlgili	-0.0382*** (0.0108)	-0.0416*** (0.0161)	0.00571 (0.0354)	-0.0743*** (0.0242)
Az İlgisiz	-0.0250** (0.0117)	-0.0363** (0.0180)	-0.0125 (0.0362)	-0.0926*** (0.0261)
İlgisiz	0.0753*** (0.0141)	0.0892*** (0.0221)	0.0208 (0.0416)	-0.00957 (0.0316)
Politik Skala				
Merkez	-0.563*** (0.0348)	-0.419*** (0.0608)	-0.547*** (0.0502)	-0.499*** (0.0905)
Sağ	-0.724*** (0.0447)	-0.555*** (0.0734)	-0.866*** (0.0724)	-0.411*** (0.111)
Yıl Kuklası, 1981 Bazlı				
1990 Anketi	-0.179*** (0.0368)	-0.0128 (0.0638)	-0.181*** (0.0672)	0.222** (0.0926)
1999 Anketi	-0.170*** (0.0379)	-0.00478 (0.0726)	-0.158** (0.0731)	-0.121 (0.0894)
2008 Anketi	-0.359*** (0.0349)	-0.187*** (0.0596)	-0.627*** (0.0797)	-0.284*** (0.0916)
2017 Anketi	-0.542*** (0.0348)	-0.447*** (0.0596)	-0.678*** (0.0734)	-0.640*** (0.100)
Etkileşim Kuklaları				
Merkez x 1990 Anketi	0.355*** (0.0409)	0.278*** (0.0699)	0.110 (0.0752)	0.321*** (0.101)
Merkez x 1999 Anketi	0.422*** (0.0420)	0.306*** (0.0800)	0.240*** (0.0783)	0.460*** (0.0966)
Merkez x 2008 Anketi	0.467*** (0.0387)	0.285*** (0.0653)	0.498*** (0.0806)	0.491*** (0.0987)
Merkez x 2017 Anketi	0.415*** (0.0384)	0.299*** (0.0650)	0.299*** (0.0772)	0.533*** (0.108)
Sağ x 1990 Anketi	0.490*** (0.0522)	0.329*** (0.0856)	0.261** (0.104)	0.286** (0.126)
Sağ x 1999 Anketi	0.502*** (0.0541)	0.427*** (0.0984)	0.542*** (0.109)	0.274** (0.119)

Tablo 1.10. Avrupa’da Polise Güven (Devamı)

Değişkenler	(1) Tüm Örneklem	(2) Sağ Parti İktidarı	(3) Merkez İktidarı	(4) Sol Parti İktidarı
Etkileşim Kuklaları				
Sağ x 2008 Anketi	0.526*** (0.0497)	0.345*** (0.0800)	0.519*** (0.107)	0.440*** (0.122)
Sağ x 2017 Anketi	0.584*** (0.0493)	0.489*** (0.0790)	0.524*** (0.101)	0.627*** (0.133)
Post-komünist Geçmiş				
Post Komünist	0.531*** (0.00869)	0.632*** (0.0161)	0.666*** (0.0372)	0.610*** (0.0219)
AB Üyeliği				
AB Üyesi	-0.00904 (0.00775)	0.290*** (0.0151)	-0.169*** (0.0312)	0.0878*** (0.0214)
/cut1	-1.379*** (0.0553)	-0.849*** (0.0980)	-1.835*** (0.136)	-1.587*** (0.141)
/cut2	0.114** (0.0551)	0.729*** (0.0979)	-0.279** (0.134)	-0.0631 (0.141)
/cut3	1.218*** (0.0553)	1.865*** (0.0986)	0.758*** (0.134)	1.141*** (0.141)
Gözlem Sayısı	103,160	41,173	12,904	21,760

Parantez içerisinde sunulan değerler dirençli standart hatalardır

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Polise güven konusundaki sonuçlar hem sağ görüşlü hem de merkez görüşlü seçmenlerin sol görüşlü seçmenlere kıyasla polise daha fazla güvendiklerini göstermektedir. Bu güven duygusu ilk üç modelde öncelikle sağ seçmende ve ardından merkez seçmende daha yüksek, fakat sol partilerin iktidarda olduğu dönemlerde önce merkez seçmende ardından sağ seçmende daha yüksek çıkmaktadır. Sağ görüşlü seçmenlerin sol parti iktidarlarında polise güvenmesi fakat merkez görüşlü seçmene kıyasla daha az güvenmesi önceki sonuçlarla kısmen örtüşmekte fakat bir yandan da farklılaşmaktadır. Gelir düzeyinin polise güvendeki etkisine dair bir yorum yapılmasını sağlayacak katsayı tahminleri elde edilememiştir. Eğitim katsayılarına göre eğitim düzeyi en düşük olan kesim polise görece olarak en çok güvenen kesim olarak belirlenmiştir. Yaşa dair katsayıların tamamı istatistiki olarak anlamlı çıkmasa da önceki sonuçlara paralel sonuçlar elde edilmiştir. Bütün modellerde kadınların erkeklere kıyasla polise daha fazla güvendikleri görülmektedir. Ateist ve dindar olmayanlar, dindar olanlara; başkalarına güvenmeyenlerin, güvenenlere kıyasla polise daha az güvenmekte olduğu bulunmuştur. Post-materyal değerlerin yükselmesi ile polise güvenin azaldığı ve genel itibarıyla yaşam memnuniyetinin artması ile polise güvenin arttığı söylenebilir. Politikaya merak değişkenine göre, politikayla tamamen ilgilenen ve tamamen ilgilenmeyenlerin polise güveni politik merakı ortalama düzeyde olan seçmenlere kıyasla daha azdır. Yıl kuklalarına göre, çeşitli istisnaları olmakla beraber, polise güvenin

yıllar içerisinde yükseldiği görülmektedir. Etkileşim değişkenlerine göre hem merkez görüşlü hem de sağ görüşlü seçmenler 1981 yılı sol görüşlü seçmenlere kıyasla polise daha az güvenmektedirler. Son olarak, post-komünist ülkelerde polise güvenin daha düşük, AB üyesi ülkelerde ise merkez partilerin iktidarda olması durumunda polise güven daha yüksek, sağ veya sol partilerin iktidarda olması halinde ise daha düşüktür.

Tablo 1.11. Avrupa’da Silahlı Kuvvetlere Güven

Değişkenler	(1) Tüm Örneklem	(2) Sağ Parti İktidarı	(3) Merkez İktidarı	(4) Sol Parti İktidarı
Gelir				
Orta Gelirli	-0.0128 (0.00868)	-0.0412*** (0.0140)	-0.0212 (0.0254)	0.0176 (0.0187)
Yüksek Gelirli	0.0153* (0.00928)	-0.00858 (0.0148)	0.0108 (0.0272)	0.00395 (0.0202)
Eğitim				
13	0.171*** (0.0360)	0.161** (0.0664)	0.0825 (0.0737)	0.0312 (0.0724)
14	0.289*** (0.0211)	0.283*** (0.0370)	0.0127 (0.0496)	0.103** (0.0452)
15	0.288*** (0.0222)	0.201*** (0.0385)	0.0273 (0.0539)	0.111** (0.0480)
16	0.279*** (0.0217)	0.248*** (0.0373)	0.0586 (0.0530)	-0.00673 (0.0487)
17	0.308*** (0.0222)	0.343*** (0.0383)	0.0639 (0.0548)	0.143*** (0.0485)
18	0.354*** (0.0204)	0.378*** (0.0357)	0.102** (0.0514)	0.0695 (0.0449)
19	0.415*** (0.0216)	0.379*** (0.0379)	0.209*** (0.0525)	0.148*** (0.0481)
20	0.360*** (0.0232)	0.387*** (0.0397)	0.137** (0.0581)	0.144*** (0.0523)
21	0.397*** (0.0197)	0.434*** (0.0345)	0.187*** (0.0475)	0.158*** (0.0446)
Yaş	0.00258** (0.00115)	0.0116*** (0.00188)	-0.00684** (0.00332)	-0.00618** (0.00249)
Yaş ²	-5.92e-05*** (1.17e-05)	-0.000134*** (1.89e-05)	6.05e-06 (3.45e-05)	2.38e-05 (2.56e-05)
Cinsiyet				
Kadın	0.0285*** (0.00689)	0.0266** (0.0110)	0.00374 (0.0197)	0.0877*** (0.0152)
Dindarlık				
Dindar Değil	0.185*** (0.00758)	0.143*** (0.0123)	0.212*** (0.0225)	0.291*** (0.0165)
Ateist	0.367*** (0.0144)	0.331*** (0.0222)	0.448*** (0.0395)	0.506*** (0.0314)
Güven				
Başkalarına güvenilemez	0.0307*** (0.00731)	0.0428*** (0.0118)	0.0463** (0.0205)	-0.0245 (0.0162)
Post-materyalizm				
Kısmen post-materyal	0.136*** (0.00847)	0.113*** (0.0144)	0.161*** (0.0240)	0.110*** (0.0187)
Post-materyal	0.398*** (0.0116)	0.395*** (0.0186)	0.441*** (0.0322)	0.358*** (0.0253)

Tablo 1.11. Avrupa’da Silahlı Kuvvetlere Güven (Devamı)

Değişkenler	(1) Tüm Örneklem	(2) Sağ Parti İktidarı	(3) Merkez İktidarı	(4) Sol Parti İktidarı
Yaşam Memnuniyeti				
YM 2	0.0438 (0.0429)	0.145* (0.0765)	-0.00586 (0.121)	-0.0128 (0.111)
YM 3	0.0290 (0.0350)	0.167*** (0.0629)	-0.0608 (0.1000)	-0.0483 (0.0908)
YM 4	0.0182 (0.0338)	0.138** (0.0610)	-0.0383 (0.0954)	-0.0721 (0.0858)
YM 5	0.0509 (0.0313)	0.0975* (0.0566)	0.0330 (0.0875)	-0.0447 (0.0807)
YM 6	0.0172 (0.0313)	0.0823 (0.0565)	-0.0197 (0.0866)	-0.108 (0.0805)
YM 7	0.00351 (0.0303)	0.0402 (0.0550)	-0.0885 (0.0841)	-0.117 (0.0787)
YM 8	-0.0290 (0.0300)	0.0208 (0.0544)	-0.121 (0.0833)	-0.162** (0.0780)
YM 9	-0.0785** (0.0305)	-0.0333 (0.0551)	-0.217** (0.0851)	-0.247*** (0.0789)
Çok Memnun	-0.126*** (0.0309)	-0.118** (0.0556)	-0.217** (0.0858)	-0.215*** (0.0798)
Politikaya Merak				
Az İlgili	-0.0176 (0.0109)	-0.0352** (0.0162)	-0.0237 (0.0356)	-0.0625*** (0.0241)
Az İlgisiz	-0.00992 (0.0117)	-0.0101 (0.0180)	0.0224 (0.0364)	-0.114*** (0.0260)
İlgisiz	0.0835*** (0.0140)	0.104*** (0.0219)	0.0455 (0.0419)	-0.00463 (0.0314)
Politik Skala				
Merkez	-0.687*** (0.0349)	-0.665*** (0.0641)	-0.716*** (0.0492)	-0.622*** (0.0941)
Sağ	-0.950*** (0.0448)	-0.851*** (0.0763)	-1.236*** (0.0725)	-0.747*** (0.110)
Yıl Kuklası, 1981 Bazlı				
1990 Anketi	-0.159*** (0.0376)	0.0163 (0.0682)	0.452*** (0.0723)	-0.267*** (0.0971)
1999 Anketi	-0.378*** (0.0378)	-0.143* (0.0766)	-0.191*** (0.0707)	-0.616*** (0.0929)
2008 Anketi	-0.518*** (0.0348)	-0.404*** (0.0624)	-0.329*** (0.0755)	-0.933*** (0.0957)
2017 Anketi	-0.650*** (0.0346)	-0.660*** (0.0622)	-0.886*** (0.0712)	-0.952*** (0.100)
Etkileşim Kuklaları				
Merkez x 1990 Anketi	0.399*** (0.0418)	0.397*** (0.0743)	0.0466 (0.0805)	0.348*** (0.105)
Merkez x 1999 Anketi	0.549*** (0.0420)	0.510*** (0.0840)	0.508*** (0.0758)	0.512*** (0.0996)
Merkez x 2008 Anketi	0.522*** (0.0386)	0.438*** (0.0681)	0.481*** (0.0765)	0.591*** (0.102)
Merkez x 2017 Anketi	0.467*** (0.0383)	0.491*** (0.0676)	0.375*** (0.0749)	0.567*** (0.107)
Sağ x 1990 Anketi	0.524*** (0.0531)	0.341*** (0.0899)	0.392*** (0.107)	0.179 (0.125)
Sağ x 1999 Anketi	0.653*** (0.0540)	0.511*** (0.101)	0.868*** (0.106)	0.395*** (0.118)
Sağ x 2008 Anketi	0.598*** (0.0494)	0.431*** (0.0822)	0.544*** (0.103)	0.627*** (0.121)

Tablo 1.11. Avrupa’da Silahlı Kuvvetlere Güven (Devamı)

Değişkenler	(1) Tüm Örneklem	(2) Sağ Parti İktidarı	(3) Merkez İktidarı	(4) Sol Parti İktidarı
Etkileşim Kuklaları				
Sağ x 2017 Anketi	0.571*** (0.0490)	0.592*** (0.0811)	0.678*** (0.101)	0.656*** (0.127)
Post-komünist Geçmiş				
Post Komünist	0.0667*** (0.00829)	0.154*** (0.0153)	-0.168*** (0.0369)	0.150*** (0.0211)
AB Üyeliği				
AB Üyesi	0.0535*** (0.00768)	0.150*** (0.0149)	-0.191*** (0.0324)	-0.0898*** (0.0212)
/cut1	-1.136*** (0.0539)	-0.804*** (0.0978)	-1.742*** (0.129)	-2.122*** (0.141)
/cut2	0.187*** (0.0538)	0.608*** (0.0978)	-0.363*** (0.128)	-0.765*** (0.140)
/cut3	1.328*** (0.0540)	1.758*** (0.0981)	0.722*** (0.128)	0.476*** (0.140)
Gözlem Sayısı	103,160	41,173	12,904	21,760

Parantez içerisinde sunulan değerler dirençli standart hatalardır

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Silahlı kuvvetlere güvende oldukça net bir tablo karşımıza çıkmaktadır. Bütün modellerde sağ görüşlü bireylerin silahlı kuvvetlere güveni sol görüşlü bireylere kıyasla daha yüksek çıkmaktadır. Sağ ideolojiyi takiben merkez görüşlü bireyler sol görüşlü bireylere kıyasla silahlı kuvvetlere daha fazla güvenmektedir. Karşımıza çıkan tabloda, iktidarda olan partinin ideolojik yönelimi fark etmeksizin aynı sonuçlar bulunmakta olup sağ ve merkez görüşlü bireyler ile sol görüşlü bireyler arasında keskin bir farka işaret etmektedir. Gelir değişkenine göre sağ partiler iktidarda iken orta gelirli bireyler düşük gelirli bireylere kıyasla silahlı kuvvetlere daha fazla güvenmektedir. Lakin, diğer modellerde gelir değişkeni genel itibarıyla istatistiki olarak anlamsız bulunmuştur. Bu bakımdan gelirin silahlı kuvvetlere güvende herhangi bir etkisinden bahsetmek yanıltıcı olacaktır. Eğitim değişkeninin katsayılarına baktığımızda daha net bir görüntü elde edilmiştir. Her ne kadar katsayılar da monoton bir artış olmasa da görülmektedir ki, eğitim sisteminde daha uzun süre geçiren bireylerin daha kısa zaman geçirenlere kıyasla silahlı kuvvetlere daha az güvendiği görülmektedir. Yaşın silahlı kuvvetlere güven etkisinde katsayılar istatistiki olarak anlamlı bulunmuştur. Tüm örnekleme içeren ilk modelde ve sağ partilerin iktidarda olduğu durumu yansıtan ikinci modelde, yaş ile silahlı kuvvetlere güven arasında ters yönlü bir ilişkinin mevcut olduğu görülmekte, fakat yaşın karesini ifade eden katsayılar ise bu ilişkinin zamanla yön değiştirdiğini göstermektedir. Merkez ve sol partilerin iktidarda olduğu ülkelerde ise yaşın karesi istatistiki olarak anlamsız bulunmuş olmasına rağmen yaş

değişkeni yaşın ilerlemesine bağlı olarak silahlı kuvvetlere güvenin arttığını ortaya koymaktadır. Merkez partilerin iktidarda olduğu model haricinde cinsiyet değişkeni istatistiki olarak anlamlı bulunmuş, kadınların erkeklere kıyasla silahlı kuvvetlere daha az güvendiklerini sonucu elde edilmiştir. Dindarlık açısından bakıldığında hem dindar olmayanların hem de ateistlerin silahlı kuvvetlere dindarlara kıyasla daha az güvendikleri görülmektedir. Silahlı kuvvetlere güven sıralaması dindarlık perspektifinden net sonuçlar vermekte olup dindarlara kıyasla en az güven duyanların ateistler ve ardından dindar olmayan bireylerin olduğu ifade edilebilir. Güven değişkeninin katsayısı sol partilerin iktidarda olduğu durumu yansıtan son model haricinde istatistiki olarak anlamlı bulunmuştur. Buna göre başka bireylere güvenmeme eğilimi olanların silahlı kuvvetlere güveni başka bireylere güven duyma eğiliminde olan bireylere kıyasla daha düşüktür. Post-materyalizm değişkenine göre ise, bireylerin post-materyal değerlerinin artması ile silahlı kuvvetlere güven düzeyleri de düşmektedir. Bu sonuç bütün modellerde geçerli gözükmemekte olup post-materyal değerlerin artması ile silahlı kuvvetlere güvenin düşmesine dair güçlü bir sav oluşturmaktadır. Yaşam memnuniyetini yansıtan katsayılara bir bütün olarak bakıldığında genel bir yorum yapmanın zor olduğu söylenebilir. Fakat, yaşam memnuniyeti çok yüksek olan bireylerin yaşam memnuniyeti çok düşük kişilere nazaran silahlı kuvvetlere daha fazla güvendiği görülmektedir. Sol partilerin iktidarda olduğu son modelde, politikaya merakı ortalamaya yakın seyreden bireylerin politikaya merakı olanlara kıyasla silahlı kuvvetlere daha fazla güvendiği, tüm örnekleme ve sağ partilerin iktidarda olduğu birinci ve ikinci modellerde ise politik konulara ilgisiz olan bireylerin silahlı kuvvetlere daha az güvendiği sonucu elde edilmiştir. Politikaya merak değişkeninin diğer katsayıları istatistiki olarak anlamlı bulunmadığından genel bir yorum yapmak mümkün gözükmemektedir. Yıl kuklalarına bakıldığında önemli bir sonuçla karşılaşılacaktır. Bütün modellerde silahlı kuvvetlere olan güven 1981 yılının güven düzeyine kıyasla istikrarlı bir şekilde artmıştır. Öte yandan, etkileşim kuklalarına göre hem merkez hem sağ kesimin silahlı kuvvetlere güven düzeyi, 1981 yılı sol kesiminin silahlı kuvvetlere güven düzeyinden daha düşüktür. Yıl kuklaları ile düşünüldüğünde, sol kesimin silahlı kuvvetlere güvenin merkez ve sağ kesime nazaran daha hızlı arttığı düşünülebilir. Post-komünist kuklasına göre, merkez partilerin iktidarda olduğu üçüncü modelde silahlı kuvvetlere güven post-komünist olmayan ülkelere kıyasla daha yüksek çıkmakta fakat diğer üç modelde aksi bir sonuç elde edilmektedir. Son olarak AB üyesi ülkelerde merkez ve sol partiler iktidarda iken AB üyesi olmayan ülkelere kıyasla silahlı kuvvetlere güven daha yüksek çıkmakta, tüm örneklemin

olduğu ve sağ görüşlü partilerin iktidarda olduğu ülkeleri yansıtan ilk iki modelde ise durum tersine dönmektedir.

Elde edilen bulgular genel hatlarıyla literatürle karşılaştırıldığında büyük ölçüde literatür ile uyumlu olduğu görülmektedir. Gelir değişkeninin kamu kurumlarına güven ile pozitif bir ilişki içinde olması beklenmekteydi. Sağ partilerin iktidarda olduğu durumda hükümete, parlamentoya ve silahlı kuvvetlere güven gelir ile pozitif yönde bir ilişkiye sahip gözükmemekte ve bu bakımdan Wang'ın (2005) ve Chanley, Rudolph ve Rahn'ın (2000) bulguları ile örtüşmektedir, fakat siyasi partilere, yargıya ve polise güven ile gelir arasındaki ilişki bu çerçevede ayrılmaktadır. Eğitim açısından herhangi bir yorum yapmak zor gözükmemektedir nitekim elde edilen katsayı tahminlerinde monotonik trendlere denk gelinmemiştir, lakin eğitim seviyesi en düşük kabul edilen gruba kıyasla diğer eğitim gruplarının kamu kurumlarına daha az güvenmeleri Aydın Çakır ve Şekercioğlu (2015) ve Jang ve diğerlerinin (2010) bulgularını kısmen doğrulamaktadır. Cinsiyet değişkeni için istatistiki olarak anlamlı elde edilen katsayı tahminlerinden görülmektedir ki silahlı kuvvetler hariç olmak üzere kadınlar erkeklere kıyasla kamu kurumlarına daha fazla güvenmektedirler ve bu sonuçlar Ruelens ve diğerleri (2018) ile Jang ve diğerleri (2010) ile örtüşmektedir. Yaş ve yaşın kuadratik formu ele alındığında, Morris (2014) ve Jang ve diğerlerinin (2010) bulguları ile kısmen örtüştüğü görülmektedir. Nitekim, Morris (2014) ve Jang ve diğerleri (2010) yaş ile kamu kurumlarına güvenin paralel seyrettiğini öne sürmekte fakat elde edilen bulgulara göre yaşın ilerlemesine bağlı olarak güven düzeyleri azalmakta, belirli bir yaştan sonra ise güven düzeyleri artmaktadır. Dindarlık değişkeni kapsamında elde edilen bulgular Ruelens ve diğerlerinin (2018) bulguları ile benzer olup, daha dindar bireylerin kamu kurumlarına daha fazla güvendiklerini göstermektedir. Kişiler arası güven için ise görülmektedir ki, başkalarına güvenmeme eğilimi olan bireylerin kamu kurumlarına güvenleri daha düşüktür ve bu bulgu Torcal'ın (2014) bulguları ile paraleldir. Post-materyalizm değişkeni için elde edilen katsayı tahminlerine göre post-materyal değerlerin artması ile kamu kurumlarına güven azalmaktadır. Post-materyalizm için elde edilen bu bulgu Catterberg ve Moreno'nun (2006) bulgularıyla paraleldir. Yaşam memnuniyeti çerçevesinde ise görülmektedir ki Morris (2014) ve Jang ve diğerleri (2010) ile kısmen uyumlu bulgular elde edilmiştir. Yaşam memnuniyeti için elde edilen katsayı tahminlerinde düzenli bir artış ve azalış görülemezse de yaşam memnuniyeti en düşük olan grubun kamu kurumlarına güveni en az olan grup olması Morris (2014) ve Jang ve diğerlerini (2010) kısmen doğrulamaktadır. Politikaya merak açısından ise büyük ölçüde literatürle uyumlu

bulgular elde edildiği görülmektedir. Politikaya merakın azalması ile kamu kurumlarına duyulan güvenin genel olarak azalması Holmberg ve diğerlerinin (2017) ve Catterberg ve Moreno'nun (2006) bulgularını doğrular niteliktedir. Post-komünist geçmiş ve AB üyeliği değişkenlerine bakıldığında yine literatürle uyumlu bulgulara denk gelinmektedir. Post-komünist veya AB üyesi ülkelerde yaşayanların kamu kurumlarına güvenleri daha düşük bulunmuştur ve bulgular Inglehart (1971), Van der Meer (2010) ve Ruelens ve diğerlerinin (2018) bulguları ile uyumludur.

Son olarak politik skala değişkeni için elde edilen katsayı tahminleri Devos ve diğerleri (2002) ile uyumlu fakat Christensen ve Laegreid (2005) ile büyük ölçüde uyumsuzdur. Genel olarak görülmüştür ki sağ kesimin kamu kurumlarına güveni sol kesime kıyasla daha fazladır ve bu bulgu Devos ve diğerleri (2002) ve Miller (1974) ile paralel bir sonuç olup Christensen ve Laegreid (2005) ile örtüşmemektedir. Fakat sol kesimin sadece sol partilerin iktidarda olması halinde kamu kurumlarına diğer ideolojik kesimlere nazaran daha fazla güvenmesi kısmen Christensen ve Laegreid (2005) ile örtüşmektedir. Burada partizan tutumların varlığı ayrıca belirtilmelidir. Balliet ve diğerlerinin (2018) grup içi taraf tutmaya dair bulguları bu kapsamda doğrulanmaktadır.

1.4.1. Türkiye Özelinde Elde Edilen Bulgular

Tablo 1.12'de 2008 yılında Türkiye'de kamu kurumlarına güvene dair sonuçlar sunulmuştur. Gelir değişkenine göre hükümete, parlamentoya ve yargıya duyulan güvende yüksek gelir grubuna dahil olanlar orta gelirliyle kıyasla ve orta gelirliyle düşük gelir grubuna kıyasla daha az güven duymaktadırlar. Siyasi partiler, polis ve silahlı kuvvetler için elde edilen katsayı tahminleri istatistiki olarak anlamsız bulunmuştur. Eğitim değişkenine bakıldığında katsayı tahminlerinin çoğunun istatistiki olarak anlamsız olduğu görülmekte ve buna bağlı olarak kamu kurumlarına güven ve eğitim ilişkisine dair bir yorum yapılamamaktadır. Benzer biçimde yaş ve kuadratik yaş değişkenleri için elde edilen katsayı tahminleri de istatistiki olarak anlamsız bulunmuştur. Cinsiyet değişkenine göre kadınlara erkeklere kıyasla parlamentoya daha fazla güvenmekte olup diğer kamu kurumları için elde edilen katsayı tahmini istatistiki olarak anlamsız bulunmuştur. Dindarlık değişkeni için elde edilen katsayı tahminlerinin tamamı istatistiki olarak anlamlıdır ve ateistlerin dindar olmayanlara, dindar olmayanların ise dindarlara kıyasla kamu kurumlarına daha az güvendiklerini göstermektedir. Lakin belirtilmelidir ki dindarlık değişkeninde ateist olduğunu belirtenler tüm örnekleme sadece iki kişidir ve ilgili sonuçların kuşkuyla

değerlendirilmesi gerekmektedir. Güven değişkenine göre, başkalarına güvenmeme eğilimi olanlar başkalarına güvenme eğilimi olanlara kıyasla parlamento ve siyasi partilere güvenmemektedirler. Post-materyalizm değişkeni için ise görülmektedir ki post-materyal değerlere öncelik verenler materyal değerlere öncelik verenlere kıyasla hükümete güvenmemekte ve kısmen post-materyalist olanlar ise materyalist bireylere kıyasla yargıya ve polise güvenmemektedirler. Yaşam memnuniyeti değişkeni için elde edilen katsayı tahminlerinde düzenli bir artış veya azalış trendi bulunamamıştır fakat denilebilir ki yaşam memnuniyeti en düşük olan bireyler diğer kategorilerde yer alan bireylere kıyasla kamu kurumlarına daha az güvenmektedirler. Politikaya merak değişkeninde görülmektedir ki politikaya az ilgili bireyler politikaya ilgisiz bireylere kıyasla, politikaya ilgisiz bireyler ise politikaya meraklı bireylere kıyasla hükümete daha fazla güvenmektedirler. Parlamento ve siyasi partilere güvende ise politikaya merakı olmayanlar politikaya az meraksız olanlara kıyasla, politikaya az meraksız olanlar ise politikaya meraklı olanlara kıyasla daha az güven duymaktadırlar. Silahlı kuvvetlere duyulan güvende ise politikaya merakı olanlar diğer kategorilerde yer alanlara kıyasla silahlı kuvvetlere daha az güvenmektedirler. Son olarak politik skala değişkenine bakıldığında görülmektedir ki bir durum haricinde bütün katsayı tahminleri istatistiki olarak anlamlıdır ve aynı bulguya işaret etmektedirler. Buna göre, Türkiye’de sağ kesim merkez kesime kıyasla ve merkez kesim sol kesime kıyasla ilgili kamu kurumlarına daha fazla güvenmektedirler.

Tablo 1.12. Türkiye’de 2008 Yılı İçin Kamu Kurumlarına Güven

Değişkenler	(1) Hükümet	(2) Parlamento	(3) Siyasi Partiler	(4) Yargı	(5) Polis	(6) Silahlı Kuvvetler
Gelir						
Orta Gelirli	0.272*** (0.0903)	0.177** (0.0901)	0.0441 (0.0904)	0.164* (0.0902)	-0.0617 (0.0914)	-0.148 (0.0987)
Yüksek Gelirli	0.379*** (0.103)	0.235** (0.100)	-0.0611 (0.100)	0.438*** (0.100)	0.0851 (0.103)	0.0280 (0.111)
Eğitim						
13	0.0556 (0.155)	0.0726 (0.142)	0.146 (0.148)	-0.0590 (0.140)	0.0276 (0.147)	-0.237 (0.155)
14	0.163 (0.147)	0.153 (0.148)	-0.0982 (0.153)	-0.0674 (0.160)	0.197 (0.162)	0.0332 (0.184)
15	-0.147 (0.157)	0.228 (0.147)	-0.0327 (0.149)	-0.0257 (0.161)	-0.115 (0.164)	-0.0282 (0.171)
16	0.337** (0.167)	0.262* (0.152)	0.263 (0.178)	0.0590 (0.186)	0.109 (0.176)	-0.0492 (0.213)
17	0.265** (0.122)	0.273** (0.112)	0.230* (0.118)	0.219* (0.113)	0.311*** (0.114)	0.0966 (0.122)
18	0.348** (0.142)	0.240 (0.147)	0.263* (0.135)	0.228 (0.143)	0.354** (0.142)	0.455*** (0.150)

Tablo 1.12. Türkiye’de 2008 Yılı İçin Kamu Kurumlarına Güven (Devamı)

Değişkenler	(1) Hükümet	(2) Parlamento	(3) Siyasi Partiler	(4) Yargı	(5) Polis	(6) Silahlı Kuvvetler
Eğitim						
19	-0.475 (0.358)	0.125 (0.333)	0.146 (0.353)	0.102 (0.296)	-0.0198 (0.227)	-0.563 (0.367)
20	-0.0925 (0.268)	0.196 (0.279)	0.732** (0.322)	0.0951 (0.288)	0.528** (0.265)	-0.0770 (0.251)
21	0.155 (0.115)	0.149 (0.119)	0.119 (0.118)	0.247** (0.123)	0.343*** (0.127)	0.211 (0.130)
Yaş	0.0111 (0.0128)	0.00513 (0.0122)	0.00963 (0.0130)	0.0140 (0.0123)	0.00482 (0.0135)	-0.00208 (0.0144)
Yaş ²	-9.18e-05 (0.000137)	-8.13e-05 (0.000131)	-0.000143 (0.000141)	-0.000152 (0.000131)	-7.40e-05 (0.000149)	-8.69e-05 (0.000159)
Cinsiyet						
Kadın	-0.0347 (0.0674)	-0.155** (0.0673)	-0.0486 (0.0688)	-0.00124 (0.0686)	-0.101 (0.0689)	-0.0279 (0.0747)
Dindarlık						
Dindar Değil	0.272** (0.124)	0.422*** (0.119)	0.274** (0.128)	0.437*** (0.120)	0.426*** (0.113)	0.353*** (0.126)
Ateist	4.202*** (0.292)	5.146*** (0.285)	4.387*** (0.233)	1.156* (0.657)	5.456*** (0.230)	6.103*** (0.247)
Güven						
Başkalarına güvenilemez	0.191** (0.0967)	-0.0759 (0.0916)	0.290*** (0.0927)	0.00905 (0.0925)	-0.0482 (0.103)	-0.0510 (0.106)
Post-materyalizm						
Kısmen post-materyal	0.0803 (0.0733)	0.0105 (0.0722)	-0.00467 (0.0750)	0.135* (0.0762)	0.201*** (0.0766)	0.0451 (0.0811)
Post-materyal	0.302** (0.148)	0.153 (0.146)	0.0869 (0.147)	-0.00907 (0.144)	0.197 (0.145)	0.216 (0.150)
Yaşam Memnuniyeti						
YM 2	-0.0717 (0.286)	-0.161 (0.244)	-0.0270 (0.249)	-0.359 (0.228)	-0.243 (0.244)	-0.277 (0.256)
YM 3	-0.379** (0.181)	-0.500*** (0.166)	-0.159 (0.175)	-0.379** (0.174)	-0.393** (0.184)	-0.451** (0.193)
YM 4	-0.261 (0.165)	-0.238 (0.160)	-0.109 (0.160)	-0.497*** (0.177)	-0.417** (0.177)	-0.331* (0.199)
YM 5	-0.218 (0.157)	-0.290** (0.144)	-0.150 (0.157)	-0.326** (0.157)	-0.408** (0.163)	-0.244 (0.175)
YM 6	-0.562*** (0.158)	-0.490*** (0.148)	-0.440*** (0.155)	-0.368** (0.155)	-0.302* (0.164)	-0.0773 (0.168)
YM 7	-0.572*** (0.154)	-0.473*** (0.149)	-0.428*** (0.155)	-0.378** (0.154)	-0.486*** (0.156)	-0.285* (0.161)
YM 8	-0.404*** (0.148)	-0.453*** (0.143)	-0.197 (0.153)	-0.564*** (0.147)	-0.439*** (0.156)	-0.368** (0.157)
YM 9	-0.486*** (0.178)	-0.392** (0.172)	-0.0598 (0.174)	-0.417** (0.181)	-0.412** (0.198)	-0.493** (0.200)
Çok Memnun	-0.561*** (0.146)	-0.609*** (0.135)	-0.288* (0.153)	-0.672*** (0.147)	-0.541*** (0.150)	-0.364** (0.156)
Politikaya Merak						
Az İlgili	0.143 (0.103)	0.0568 (0.0994)	0.110 (0.0947)	-0.0576 (0.100)	-0.0207 (0.102)	-0.178* (0.102)
Az İlgisiz	0.356*** (0.117)	0.223** (0.113)	0.449*** (0.111)	-0.135 (0.115)	-0.0700 (0.118)	-0.383*** (0.127)
İlgisiz	0.333*** (0.120)	0.300** (0.119)	0.537*** (0.119)	-0.114 (0.119)	-0.0105 (0.119)	-0.277** (0.123)

Tablo 1.12. Türkiye’de 2008 Yılı İçin Kamu Kurumlarına Güven (Devamı)

Değişkenler	(1) Hükümet	(2) Parlamento	(3) Siyasi Partiler	(4) Yargı	(5) Polis	(6) Silahlı Kuvvetler
Politik Skala						
Merkez	-0.814*** (0.108)	-0.577*** (0.108)	-0.211* (0.113)	-0.384*** (0.112)	-0.482*** (0.105)	-0.117 (0.115)
Sağ	-1.212*** (0.119)	-0.674*** (0.121)	-0.293** (0.123)	-0.445*** (0.125)	-0.723*** (0.121)	-0.324** (0.126)
/cut1	-1.205*** (0.363)	-1.442*** (0.342)	-1.306*** (0.366)	-0.531 (0.352)	-0.782** (0.370)	-0.535 (0.397)
/cut2	-0.134 (0.361)	-0.385 (0.340)	-0.212 (0.362)	0.732** (0.353)	0.254 (0.372)	0.427 (0.398)
/cut3	0.489 (0.361)	0.349 (0.341)	0.530 (0.361)	1.178*** (0.352)	0.794** (0.372)	0.864** (0.399)
Gözlem sayısı	1,169	1,169	1,169	1,169	1,169	1,169

Parantez içerisinde sunulan değerler dirençli standart hatalardır

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Türkiye özelinde elde edilen bulgular literatür ile karşılaştırıldığında genel olarak literatür ile kısmen uyumlu bulguların elde edildiği görülmektedir. Öncelikle gelir düzeyi için elde edilen katsayı tahminleri Eren ve Aytaç (2019) ve Şahin ve Kara (2016) ile örtüşmemektedir. Nitekim Şahin ve Kara (2016) yüksek gelir grubuna mensup bireylerin kamu kurumlarına daha fazla güvendiğini belirtmekte olup analizlerde elde edilen katsayı tahminleri ise yüksek gelir grubunda yer alan bireylerin kamu kurumlarına düşük gelir grubuna kıyasla daha az güvendiğini göstermektedir. Eren ve Aytaç (2019) ise ekonomik gidişattan memnun bireylerin kamu kurumlarına daha fazla güvendiğini belirtmekte olup bu sonuç elde edilen bulgularla kısmen örtüşmemektedir. Eğitim, yaş ve yaşın kuadratik formu değişkenlerinin katsayı tahminlerinin büyük çoğunluğu istatistiki olarak anlamsız olduğundan bu konuda yorum yapılamamaktadır. Cinsiyet değişkeni için elde edilen katsayı tahminleri sadece parlamentoya güvenin bağımlı değişken olduğu modelde istatistiki olarak anlamlı bulunmuştur. Elde edilen bu bulgu Şahin ve Kara (2016) ile uyumlu değildir nitekim Şahin ve Kara (2016) siyasi partiler hariç olmak üzere erkeklerin kadınlara kıyasla kamu kurumlarına daha fazla güvendiklerini belirtmişler fakat analizlerde elde edilen bulgu kadınlara erkeklere kıyasla parlamentoya daha fazla güvendiğini göstermektedir. Dindarlık değişkeni çerçevesinde elde edilen bulgulara şüphe ile yaklaşıldığından dindarlığın kamu kurumlarına güven üzerindeki etkisi üzerinde durulmayacaktır. Başkalarına güvenmeme eğilimi olan bireylerin hükümete ve siyasi partilere başkalarına güvenenlere kıyasla daha az güvendikleri görülmektedir. Bu bakımdan genel olarak Torcal’ın (2014) bulguları ile uyumlu bir sonuç elde edilmiştir. Yaşam memnuniyeti için

elde edilen katsayı tahminlerinde düzenli bir artış veya azalış bulunamamış fakat yaşam memnuniyeti en düşük grubun kamu kurumlarına en az güvenen grup olması Eren ve Aytaç (2019), Morris (2014) ve Jang ve diğerleri (2010) ile paralel bir sonuçtur. Politikaya merak değişkeni genel ölçüde literatür ile uyumlu gözükmemektedir. Politikaya merakı en yüksek grup diğer gruplara kıyasla kamu kurumlarına daha fazla güvenmekte olup bunun tek istisnası silahlı kuvvetlere duyulan güvendir. Bu bakımdan Holmberg ve diğerlerinin (2017) ve Catterberg ve Moreno'nun (2006) bulguları kısmen Türkiye özelinde de doğrulanmaktadır. Son olarak politik skala değişkeni için elde edilen katsayı tahminlerine göre Türkiye'de sağ kesimin kamu kurumlarına güveni merkez kesime, merkez kesimin kamu kurumlarına güveni ise sol kesime kıyasla daha fazladır. Bu kapsamda Devos ve diğerleri (2002) ve Miller (1974) ile uyumlu sonuçlar elde edildiği görülmektedir.

1.5. Sonuç ve Tartışma

Kamu kurumlarına olan güven demokrasinin meşruiyetini, etkinliğini ve sürdürülebilirliğini sağlayan önemli etmenler arasında yer almakta olup, vatandaşlar ile devlet arasında bir köprü işlevi görmektedir. (Godefroidt ve diğerleri, 2016). Daha da derin bir kavramsallaştırma ile demokrasinin, kamu kurumlarına olan güven üzerinden aksettirildiği ve işlevsel hale geldiği de iddia edilebilir (Slomczynski ve Janicka, 2014). Fakat kamu kurumlarına olan güvenin sadece demokratik bileşenlerin varlığı açısından önemli olduğunu iddia etmek daraltıcı bir yaklaşım olacaktır. Nitekim, kamu kurumlarına duyulan güven, daha öncesinde de bahsedildiği gibi politika yapıcıların üzerinde de etkiler yaratmakta ve bu kanal üzerinden kamu politikalarını da şekillendirmekte ve hatta iş döngülerinin olumsuz etkilerini yumuşatabilmektedir (Bursian ve diğerleri, 2015). Bu bakımdan kamu kurumlarına olan güveni sağlıklı düzeylerde tutmak ve hatta yükseltmek için öncelikle bu güvenin kaynaklarını anlamak elzemdir. Literatürde yer alan çoğu çalışmanın politik bir gerçeklik olan ideolojik farklılıkların yine politik düzlemde yer alan kamu kurumlarına güvenin analizinde yer almaması veyahut yer almasına karşılık vurgulanmaması büyük bir eksiklik olarak görülmektedir. Eğer ki bir toplumda sol ideolojik kesime mensup bireylerin kamu kurumlarına güvenleri yüksek ise, sağ ideolojik kesime mensup bireylerin vergi indirimlerine yönelik talepleri karşılanabilir, rollerin değişmesi durumunda da sol kesimin daha fazla kamu harcaması ve sıkı regülasyon istekleri yerine getirilebilir. Bu açıdan ele alındığında, kamu kurumlarına duyulan “güven”, bir işlev kazanarak çeşitli kamu politikalarının yerine getirilmesini sağlayan bir kaynağa

dönüşmektedir (Citrin ve Stoker, 2018). Bütün bu faktörler bir arada değerlendirildiğinde, tezin bu bölümünde yer alan “Avrupa’da kamu kurumlarına duyulan güvende ideolojik tercihlerin bir etkisi var mı?” ve “İktidarda yer alan partinin ideolojik eğilimi kamu kurumlarına güveni nasıl etkilemektedir?” sorularına verilecek cevapların önemleri ortaya çıkmaktadır. Bu sorulara cevap verebilmek için, devletin klasik fonksiyonlarını yansıtan kurumlar tercih edilmiştir. Bu kurumlardan hükümet, parlamento, siyasi partiler ve yargı sistemi devletin yasama, yürütme ve yargı fonksiyonlarını, polis teşkilatı iç güvenlik fonksiyonunu ve son olarak silahlı kuvvetler ise dış güvenlik fonksiyonunu temsil etmektedir.

Avrupa’da hükümete duyulan güvenin ele alındığı modellerde belirgin sonuçlar elde edilmiştir. Tablo 1.5 ve 1.6’da elde edilen sonuçlara göre, sağ ve merkez görüşlü partilerin iktidarda olması halinde sol görüşlü bireylere kıyasla öncelikle sağ görüşlü ve ardından merkez görüşteki bireyler hükümete daha fazla güven duymaktadır. Sol partilerin iktidarda olması halinde ise sol kesime kıyasla sırasıyla sağ ve ardından merkez kesim hükümete en az güven duyan sosyal tabakalar olarak belirlenmiştir. Tüm örneklemin ele alındığı modelde yüksekten düşüğe hükümete güven sıralaması sağ, merkez ve sol kesim olarak belirmiştir. Dolayısıyla, sol ideolojik görüşte yer alan bireylere kıyasla, öncelikle sağ ve sonrasında merkez seçmenin hükümete daha fazla güvendiği iddia edilebilir. Lakin, dikkat çeken bir bulgu olarak belirtilmelidir ki, sol kesim sol partilerin iktidarda olması durumunda göreceli güveni en düşük olan kesimden en yüksek kesime dönüşmekte ve partizan tutumların varlığına işaret etmektedir. Yıl ve etkileşim kuklaları da önemli bulgular içermekte ve çeşitli değişimlerin gerçekleştiğini göstermektedirler. Bu değişkenlere göre, 2017 senesinde sol partilerin iktidarda olduğu ülkelerde ortalama güven düzeyi yükselmiş ve ayrıca zaman içerisinde sağ kesimin güven düzeyi giderek azalmıştır. Bu bulgulara göre, ideolojik kesimler arası güven farklılıklarının azaldığını ve hükümete güven duygusunda bir yakınsamanın gerçekleştiği öne sürülebilir.

Avrupa’da parlamentoya duyulan güvenin bağımlı değişken olduğu modellerde elde edilen katsayıların bir kısmının istatistiki olarak anlamlı olmaması nedeniyle yapılacak yorumların çerçevesi eksik kalmaktadır. Tablo 1.5’te verilen katsayılara göre, 1990 yılında sol partilerin iktidarda olduğu ülkelere dair yorum yapılamamakta, fakat merkez ve sağ görüşlü partilerin olduğu ülkelere sol kesime kıyasla parlamentoya en çok güven duyanlar sağ ve ardından merkez kesim seçmenleridir. 1999 yılı için sadece sağ partilerin iktidarda

olduğu ülkeleri yansıtan katsayılar anlamlı bulunmuş ve yine sağ kesimin sol kesime kıyasla parlamentoya daha çok güvendikleri görülmüştür. 2008 ve 2017 yılları içinse hükümete güvende benzer sonuçlar elde edilmiştir. Sol kesime kıyasla parlamentoya en çok güvenen bireylerin sağ kesimde, sağ kesimi takiben merkez kesimde olduğu belirlenmiştir. Tablo 1.7’de ise benzer sonuçlar bulunmaktadır. Buna göre, tüm örneklemin olduğu modelde sağ ve merkez kesimin güven düzeyleri çok yakın çıkmakta ve ikisi de sol kesime kıyasla parlamentoya daha fazla güvenmektedirler. Sağ ve merkez partilerin iktidar olduğu modellerde ise sol kesime kıyasla parlamentoya en çok güven duyanlar sırasıyla sağ ve merkez kesimlerdir. Son olarak sol partilerin iktidarda olduğu modelde ise merkez seçmene dair bir yorum yapılamamakta fakat görülmektedir ki sağ kesimde yer alan bireyler sol kesimde yer alanlara kıyasla parlamentoya daha az güvenmektedirler. Yıl ve etkileşim kuklaları incelendiğinde hem sağ hem de merkez seçmenlerin güven düzeylerinin 1981 yılı sol seçmeninin güven düzeyine yaklaştığı görülmekte, bu bakımdan da her üç ideolojik kesimin güven düzeylerinin birbirlerine yakınsadığı ve ortalama güven düzeyinin zaman içerisinde azaldığı sonucuna işaret etmektedir.

Avrupa’da siyasi partilere duyulan güvene bakıldığında genel itibariyle istikrarlı sonuçların bulunduğunu söylemek güç olacaktır. Fakat istatistiki olarak anlamlı bulunan katsayılar, siyasi partilere duyulan güvenin hükümete ve parlamentoya olan güvene benzer olduğuna işaret etmektedirler. İlk, tüm örneklemini içeren modelde sağ görüşlü bireylerin sol görüşlü bireylere kıyasla siyasi partilere daha fazla güvendikleri görülmektedir. İkincil bir işaret olarak, sağ partilerin iktidarda olduğu durumlarda yine sağ görüşlü bireyler sol görüşlü bireylere kıyasla daha fazla güvenmektedirler. Üçüncü bir işaret ise, merkez partilerin iktidarda olduğu durumlarda merkez görüşlü seçmenlerin sol görüşlü seçmenlere nazaran siyasi partilere daha fazla güven duyduğu ve son olarak sol partilerin iktidarda olduğu modelde merkez görüşlü bireylerin sol görüşlü bireylere kıyasla daha az güven duydukları bulunmuştur. Elde edilen bu bulgular daha önceki sonuçlara paralel bir tablo sergilemekte olup genel olarak sağ ve merkez görüşlü bireylerin sol görüşlü bireylere kıyasla siyasi partilere daha fazla güven duyduklarını göstermektedir. Yıl kuklaları da daha önceki sonuçlarla örtüşmüş ve zaman içerisinde genel güven düzeyinin düştüğünü ve ayrıca ideolojik kesimler arası güven düzeylerinin birbirlerine yakınsadığına dair ipuçları bulunmuştur.

Avrupa’da yargıya duyulan güvende merkez görüşlü seçmenlerin bütün modellerde sol görüşlü seçmenlere kıyasla daha fazla güven düzeyine sahip oldukları görülmüştür. Sol partilerin iktidarda olduğu durum haricinde ise sağ görüşlü bireylerin yargıya en yüksek güvene sahip olduğu bulunmuştur. Bu bulgular daha önceki bulgularla örtüşmekte olup sağ görüşlü bireylerin genel olarak kamu kurumlarına daha fazla güvendiklerini doğrulamaktadır. Yıl ve etkileşim kuklalarına bakıldığında ise hem sağ ve merkez görüşlü bireylerde yargıya güvenin zamanla azaldığı ve sol kesimin güven düzeyine yaklaşıldığı görülmektedir.

Avrupa’da polise ve silahlı kuvvetlere duyulan güvende bir istisna dışında aynı sonuçlar elde edilmiştir. Öncelikle sağ görüşlü bireyler ve ardından merkez görüşlü bireyler sol görüşlü bireylere kıyasla bu kamu kurumlarına daha fazla güvenmektedirler. Yıl ve etkileşim kuklaları ise zaman içerisinde hem polise hem de silahlı kuvvetlere duyulan güvenin gittikçe arttığını göstermektedir. Bu etki özellikle silahlı kuvvetlere güvende daha belirgindir.

Türkiye özelinde ise görülmektedir ki 2008 yılı için öncelikle sağ görüşlü bireylerin merkez görüşlü bireylere kıyasla ve merkez görüşlü bireylerin ise sol görüşlü bireylere kıyasla kamu kurumlarına güvenleri daha fazladır. Bu sonuç hükümete, parlamentoya, siyasi partilere, yargıya, polise ve silahlı kuvvetlere duyulan güvenin bağımlı değişken olarak ele alındığı bütün modellerde ortaya çıkmaktadır. Türkiye özelinde sadece 2008 yılı kullanıldığından iktidar partisinde bir değişim gözlemlenememiş ve dolayısıyla iktidar partisinin ideolojik yöneliminin bu sonuçlara nasıl etki edeceği belirsiz kalmıştır.

Modellerde kullanılan kontrol değişkenlerine dair de çeşitli sonuçlar bulunmaktadır. İlk, gelir değişkenini yansıtan katsayılar istikrarlı sonuçlar üretmemiş ve genel bir yorum yapmayı mümkün hale getirmemişlerdir. Hükümete ve parlamentoya güveni ele alan modellerde kısmi olarak anlamlı sonuçlar bulunmuş ve gelir ile güven ilişkisine dair pozitif yönlü bir ilişki ortaya koyulmuş lakin siyasi partiler ile yargıya güvende ters bir ilişki tespit edilmiştir. Polise güvende yorum yapmayı sağlayacak sonuçlar elde edilememiş ve son olarak silahlı kuvvetlere güvende sadece bir modelde orta gelirliilerin düşük gelirlere kıyasla daha az güven duydukları görülmüştür. Bütün bunlar bir arada düşünüldüğünde genel bir yorum yapmak mümkün olmamakta ve subjektif gelir ile kamu kurumlarına güven ilişkisi üzerine bir sonuç çıkarılamamaktadır.

Subjektif gelire benzer biçimde eğitimde geçirilen süreye dair katsayılar da genel bir çerçeve çizmeyi olanaklı kılmamaktadır. Eğitim düzeyi düşük kabul edebileceğimiz kişiler hükümete en az fakat siyasi partilere ve yargıya en çok güvenen kesim olarak gözükmektedir. Parlamenteoya güvende orta eğitimli olarak kabul edilebilecek kişiler en çok güvene sahip bulunmuştur. Bahsi geçen bulgular net bulgular olmayıp sadece bazı modellerde elde edilen sonuçlardır. Öte yandan polise ve silahlı kuvvetlerde güvende tutarlı sonuçlar elde edilmiştir. Buna göre, polise ve silahlı kuvvetlere en çok güvenen kesim görelili olarak eğitimde en az süre geçirenler olup eğitimde geçen süre arttıkça silahlı kuvvetlere güven azalmaktadır.

Genel olarak yaş ve kuadratik yaş değişkenleri silahlı kuvvetler hariç olmak üzere ele alınan bütün kamu kurumları için aynı sonuçları üretmişlerdir. Buna göre yaşın ilerlemesine bağlı olarak kamu kurumlarına güven azalmakta fakat belirli bir noktadan sonra bu azalış durmakta ve tersine dönmektedir. Silahlı kuvvetler için de benzer sonuçlar elde edilmiş olmasına rağmen bu sonuç bütün modellerde elde edilmemiş hatta merkez ve sol partilerin iktidarda olması halinde yaşın ilerlemesine bağlı olarak silahlı kuvvetlere duyulan güvende bir artışın olduğu bulunmuştur.

Cinsiyetin kamu kurumlarına güvende etkisi oldukça muğlak gözükmektedir. Tüm örneklemin ele alındığı modellerde kadınlar erkeklere kıyasla daha fazla güven duymakta fakat silahlı kuvvetler bir istisna olarak karşımıza çıkmaktadır. İktidar partilerinin temsil ettikleri ideolojiler ile kısıtlanmış modellerin çoğunda istatistiki olarak anlamlı sonuçlar elde edilemediğinden daha fazla yorum yapılamamaktadır.

Dini görüşlerin etkisine dair oldukça net bulgular elde edilmiştir. Bu bulgulara göre kendini dindar olarak görmeyenler kendisini dindar olarak görenlere kıyasla ilgili kamu kurumlarına daha az güvenmektedirler. Kendisini ateist olarak görenler ise açıkça en az güven duyanlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bulgular eşliğinde dindarlık düzeyinin artması ile kamu kurumlarına güvenin arttığını söylemek mümkün gözükmektedir.

Kişiler arası güven ile kamu kurumlarına güven ilişkisinin negatif yönde olduğu bulunmuştur. Buna göre başkalarına güvenmediğini belirten kişiler başkalarına güvenen kişilere kıyasla kamu kurumlarına güvenmemektedirler.

Post-materyalizm katsayıları çeşitli istisnalar hariç olmak üzere aynı sonuca işaret etmektedir. Bireyler materyal değerlerden post-materyal değerlere yakınlaştıkça kamu

kurumlarına güvenleri düşmektedir. Başka bir deyişle, post-materyal değerlere daha fazla önem verenlere materyal değerlere öncelik verenlere kıyasla ilgili kamu kurumlarına daha az güvenmektedirler.

Yaşam memnuniyetine dair elde edilen katsayıların hepsi istatistiki olarak anlamlı bulunmamıştır. Elde edilen katsayılardan hareketle söylenebilir ki yaşam memnuniyeti yükseldikçe ilgili kamu kurumlarına güven de yükselmektedir. Net bir sonuç olarak ise yaşam memnuniyeti en yüksek olan kişiler yaşam memnuniyeti en düşük olanlara kıyasla daha fazla güven duymaktadırlar.

Politikaya merakın ilgili kamu kurumlarına güvende etkisinde ilginç sonuçlar elde edilmiştir. Hükümete, parlamentoya, siyasi partilere ve yargıya olan güven politikaya merak azaldıkça düşmektedir. Dolayısıyla, politikaya merakı olan ve buna bağlı olarak politik gelişmeleri takip eden bireylerin bu kamu kurumlarına güvenleri görece olarak daha yüksek çıkmaktadır. Polise olan güvende ise görülmektedir ki, politika merakı en düşük olanlar polise en az güvenenler olup, bu grubu takiben politikaya merakı en yüksek olanlar gelmektedir. Silahlı kuvvetlere olan güvende çoğu katsayı istatistiki olarak anlamsız olduğundan bir yorum yapmak zor görülmektedir fakat elde edilen istatistiki olarak anlamlı katsayılar polise olan güvene benzer sonuçlar göstermektedir.

Post-komünist geçmiş ve AB üyeliği katsayıları çeşitli istisnalar dışında genel bir sonuca işaret etmektedirler. Bir ülkenin post-komünist geçmişinin olması ilgili kamu kurumlarına güveni düşürmektedir. Aynı sonuç AB üyeliği için de geçerli görülmektedir.

Bütün sonuçlar bir arada değerlendirildiğinde denilebilir ki, sağ görüşlü bireyler kamu kurumlarına merkez ve sol görüşlü bireylere kıyasla daha fazla güven duymaktadır. Sağ kesimi takiben merkez görüşlü bireyler gelmekte olup, kamu kurumlarına en az güvenen kesim ise sol görüşlü bireylerdir. Tüm örneklemin ele alındığı modeller bu sonuca işaret etmektedir. İktidar partilerinin ideolojik yönelimleri göz önüne alındığında bir istisna dışında bu sonuçlar korunmakta olup, sağ ve merkez partilerin iktidarda olduğu durumlarda genel olarak sağ görüşlü bireyler yine kamu kurumlarına en çok güvenen ve merkez görüşlü bireyler ise sağ kesimi takiben en çok güvenen ikinci kesim olarak karşımıza çıkmaktadır. Sol görüşlü bireyler bu modellerde yine en az güvenen kesim olarak durmaktadır. Bu durumun tek istisnası ise sol partilerin iktidarda olması olarak görülmektedir. Sol partilerin iktidarda olması durumunda kamu kurumlarına en çok güvenenler sol görüşlü bireyler olup,

sol kesimi takiben sırasıyla merkez ve sol kesim gelmekte, yani daha önceki sonuçlar tersine dönmektedir. Bu bakımdan sağ ve sol görüşlü bireylerde partizan tutumların mevcut olduğu görülmektedir.

Elde edilen bu sonuçlar literatürde önemli bir boşluğun doldurulması açısından önemlidir. Nitekim kamu kurumlarına güveni ele alan çalışmalarda görülmektedir ki bireylerin ideolojik tutumları genel itibariyle göz ardı edilmiş veya üzerinde durulmamıştır. Kamu kurumlarının politik doğaları göz önünde tutulduğunda bu önemli bir eksiklik olarak değerlendirilmelidir. Tezin bu bölümünde elde edilen sonuçlar kamu kurumlarına duyulan güveni anlamak konusunda bireylerin ideolojilerinin de önemli bir faktör olarak yer alması gerektiğini ortaya koymakta ve literatürden bu çerçevede ayrışmaktadır. Buna ek olarak, ideolojik kesimlerde partizan tutumların mevcut olması kamu kurumlarına güvende iktidarda yer alan siyasi partilerin ideolojik yönelimlerinin de analizlerde yer alması gerektiğini göstermektedir.

2. BÖLÜM

2. İDEOLOJİ PERSPEKTİFİNDEN VERGİ VE YARDIM ETİĞİ: AVRUPA'DA SAĞ VE SOL SEÇMENLERİN VERGİ VE DEVLET YARDIMLARINA YAKLAŞIMLARI FARKLI MI?

2.1. Giriş

Günümüz devletlerinin kamu harcamaları gayrisafi yurtiçi hasıllarının (GSYH) önemli bir yüzdesini oluşturmaktadır. Avrupa'da kamu harcamalarının GSYH içerisindeki payı %15-30 (PWT, 2023) arasında yer almakta ve bu bakımdan devlet en büyük iktisadi aktör konumunda yer almaktadır. Bu boyutta gerçekleşen harcamaların finansmanı için devletin kullanabileceği çeşitli kaynaklar vardır. Bunlar arasında vergiler toplam finansman kaynağının en büyük kalemidir. Dolayısıyla vergi gelirlerinde sıkıntı yaşanması ciddi sorunlara yol açacak ve devletin bazı işlevlerinde ve hizmetlerinde aksamalara sebebiyet verecektir. Toplumda bazı bireylerin vergi kaçırmaları veya vergiden kaçınmaları bu konuda önemli bir araştırma sahası olarak öne çıkmaktadır. Bireylerin üzerlerine düşen vergi yükünü ödememeleri neticesinde toplam vergi yükü dengeli dağılmamakta, başkaları üzerinde ek yüke neden olmakta ve bedavacılık problemi doğmaktadır.

Kamu harcamalarında da benzer bir bedavacılık probleminden bahsetmek mümkündür. Kamunun gerçekleştirdiği harcamalar içerisinde devletin temel işlevlerinin yerine getirmesine olanak sağlayan harcama kalemleri, ekonomik büyüme ve kalkınma için gerekli olabilecek yüksek sermaye yatırımları, sübvansiyonlar, kamusal mal ve hizmetlerin sunumu ve sosyal yardımlar yer almaktadır. Bu harcamalar içerisinde en büyük harcama kalemi sosyal yardımlardır. Sosyal yardımlar aracılığı ile toplumda gelir dağılımının dengeli bir şekilde dağıtılması, ihtiyaç sahiplerinin toplumda yer edinmeleri ve çeşitli iktisadi nedenlerle beklenmedik şekilde işsiz kalanlara yardım edilmesi gibi işlevler yerine getirilmektedir. Bu sayede toplumsal bütünlük sağlanmakta ve sağlıklı bir toplumsal yapının oluşumuna destek verilmektedir. Lakin, vergi gelirlerinde olduğu gibi, toplumda bazı bireyler yanlış beyanlar vererek kendi faydalarını gözetmektedirler. İşsizlik ödeneğinin şartlarını karşılamayan bir bireyin işsizlik ödeneklerinden yararlanması, hasta olmayan birinin hastalık bahanesi ile hastalık izinlerinden yararlanması ve çeşitli başka yollarla sosyal yardımlardan haksız şekilde yararlanan bireyler kamu harcamaları üstünde ek maliyetlere neden olmaktadır.

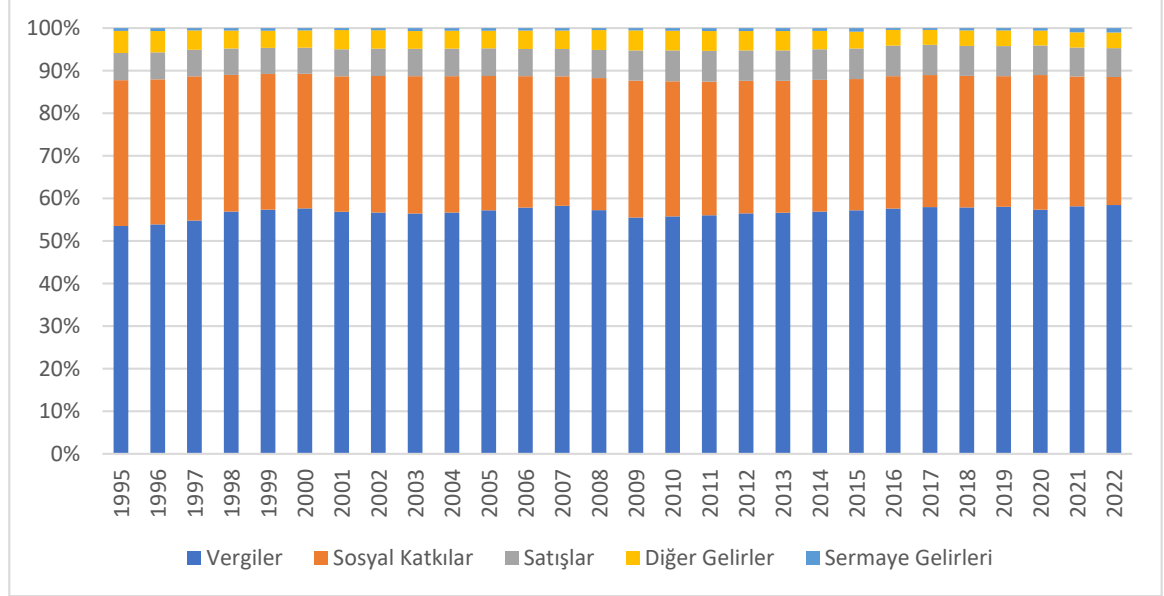
Hem vergi gelirlerinde hem sosyal yardımlarda gözlemlenen bedavacılık problemi geleneksel modellerin öne sürdüğü rasyonel birey ile açıklanmaktadır. Rasyonel bireyler, vergilerde ve sosyal yardımlarda yakalanma riskinin ve karşılaşılacak cezanın düşük olması halinde yanlış beyanlar vererek faydalarını maksimize edeceklerdir. Lakin, genel olarak bireyler yakalanma riskinin düşük olmasına rağmen etik davranmaktadırlar. Geleneksel modeller ile gözlemlerin uyuşmamasına bağlı olarak bireylerin neden vergilerini ödediklerini veya ödemediklerini ve ayrıca sosyal yardımlarda neden hile yaptıklarını veya yapmadıklarını vergi ve yardım etiği kavramları üstünden açıklanmaya çalışılmıştır. İki kavramda bir şeyi yapma veya yapmama motivasyonunu yansıtmaktadır. Vergi etiği, vergi ödeme istekliliğini ifade ederken, yardım etiği sosyal yardımlarda hak edilmeyen yardımların alınmamasına dair içsel motivasyon şeklinde düşünülebilir. Özellikle vergi etiği başta olmak üzere iki kavram da araştırmacılar tarafından incelenmiş, vergi ve yardım etiğini etkileyen çeşitli faktörler irdelenmiştir. Fakat göze çarpan bir husus olarak, analizlerde genel olarak bireylerin ideolojik yönelimlerinin ele alınmadığı, ele alınan çalışmalarda ise üzerinde durulmadığı görülmüştür. İdeolojik tercihlerin bireylerin içsel motivasyonları etkileyebilecek kapasiteye sahip olduğu düşünülürse bu tercihlerin vergi ödeme(me) veya sosyal yardımlardan yasalara uygun biçimde yararlanma(ma) üstünde de etkili olabileceği varsayılabilir.

Bu bağlamda tezin bu bölümünde Avrupa’da vergi ve yardım etiğinde ideolojik tercihlerin rolü incelenmektedir. Elde edilen bulgular Avrupa’da sol ve sağ ideolojik kesimlerin vergi ve yardım etiğinde farklı yönlerde tepki verdiğini göstermekte olup ideolojik tercihlerin vergi ve yardım etiği açısından önemli bir faktör olarak ele alınması gerektiğini ortaya koymaktadır. Tezin bu bölümünün ikinci kısmı vergilerin devlet açısından önemini, üçüncü kısmı sosyal yardımların devlet açısından önemini, dördüncü kısım vergi ve yardım etiği kavramlarını incelemektedir. Bu kısımları takiben, beşinci kısımda literatür, altıncı kısımda veri ve metodoloji, yedinci kısımda bulgular ve son olarak sekizinci kısımda ise sonuç ve tartışma yer almaktadır.

2.2. Vergilerin Devlet Gelirleri İçindeki Payı ve Önemi

Bireyler ile devletler arasında karşılıklı bir sözleşme bulunmaktadır ve bu sözleşmeye göre devlet yapılanması bireylerin ihtiyaç ve isteklerine cevap verecek çeşitli harcamaları yapmayı gerektirmektedir. Gerçekleştirilen kamu harcamalarının finansmanını ise bireyler dolaylı veya dolaysız yollardan vergi olarak ödemektedirler. Bu sözleşme

kapsamında modern devletler ücretsiz eğitim ve sağlık, sosyal güvenlik ödemeleri, iç ve dış güvenlik ihtiyaçlarını ve ayrıca itfaiye benzeri yerel kamusal hizmetlerini sunmakta olup bireyler ise bu hizmetlerin karşılığı olarak vergi ödemek durumundadırlar.

Kaynak: EUROSTAT, 2023

Şekil 2.1. AB Ülkelerinde Kamu Gelirleri Kalemleri ve Dağılımları

Şekil 2.1’de, AB ülkelerinde kamu gelirlerini oluşturan alt kalemler ve bu kalemlerin toplam kamu gelirleri içerisindeki payları verilmiştir. Şekilden görüleceği üzere, toplam kamu gelirlerinin içerisinde vergiler %50 ile %60 arasında bir paya sahiptir. İşçi ve işveren payları gibi sosyal güvenlik ödemeleri ile bu oran %90’lara yükselmektedir. Sermaye ve diğer gelir kalemlerinin payı da %10 civarlarında olup önemli bir oran olarak not edilmelidir fakat vergi gelirlerine kıyasla önemleri daha azdır. Şekil 2.1’de sunulan veriler ışığında söylenebilir ki, vergi gelirleri kamunun gerçekleştirdiği harcamaların finansmanında bel kemiği işlevi görmektedir. Modern devletlerin sunduğu kamusal ve yerel kamusal mallar ve hizmetlerin devamlılığı için vergi gelirleri kilit roldedir. Vergi gelirlerinde politika dışı bir aksama veya azalma olması halinde kamu harcamalarının finansmanında kaygı verici sıkıntılar oluşacaktır.

Vergi gelirleri sadece kamu harcamaları açısından önemli değildir. Vergiler tüketim ve üretim kararlarını değiştirmekte, istenmeyen sonuçlar doğurarak tüketici ve üretici kararlarını şekillendirerek iktisadi etkinsizliklere neden olabilmektedir. Aynı zamanda, karbon vergisi benzeri vergileme politikaları ile sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşılmasına yardımcı olabilmektedir. Üreticiler açısından vergiler, genellikle tüketicilere yansıtılan ek

maliyetler olarak değerlendirilmekte ve toplam arzın düşmesine neden olabilmektedir. Aynı zamanda, üreticiler vergiler yolu ile gelen yeni maliyeti tüketicilere yansıtmaya karar verdiklerinde toplam talebi de daraltabilmektedir. Dolayısıyla, firmalar perspektifinden düşünüldüğünde, yüksek vergi oranları hem arz hem de dolaylı olarak talep kanalları üzerinden ekonomi genelinde olumsuz etkiler doğurabilmektedir. Tüketiciler, yani hanehalkı açısından ise, vergiler harcanabilir geliri azaltmakta ve tüketicinin ideal tüketim sepetini değiştirerek etkinsizliklere neden olmaktadır. Burada önemli bir hususa dikkat çekmek gerekmektedir. Her ne kadar vergiler hem üreticiler hem de tüketiciler üstünde istenmeyen maliyetlere neden olsa da tezin bu bölümünün konusu gereği tüketiciler yani bireyler veya hanehalkı daha önemli bir pozisyonadadır. Bu önemin temel sebebi vergilerin ağırlıklı olarak bireyler üstünden elde edilmesinden kaynaklanmaktadır, nitekim üreticiler vergiden düşme ve yansıtma yolları ile vergilerden kaynaklı maliyetlerini düşürebilmektedirler (Rutkauskas, 2017). Buna ek olarak, KDV benzeri tüketim vergilerinin maliyetlerine tüketiciler katlanmakta ve genel olarak vergi gelirlerinin önemli bir payını karşılamaktadırlar (Rutkauskas, 2017). Bu bağlamda, vergilerin bireyler üzerinde yarattığı etkiler üreticilere kıyasla önem kazanmaktadır.

Samuelson'un (1954) önemli çalışması bireyler ile vergiler arasındaki ilişkiye dair önemli fikirler sunmaktadır. Samuelson'a (1954) göre, kamusal malların ve hizmetlerin sunumunda bedavacılık sorunu nedeni ile etkinsizlikler oluşacaktır. Sunulan kamusal mal ve hizmetlerin maliyetlerinden yasal olamayan yollarla kaçınan bireyler, maliyetlere katlananlar üstünden bu mal ve hizmetlerden bedava yararlanabilmektedirler. Yasal olarak üstüne düşen vergileri ödemeyen bireyler bu senaryoda kamu maliyesine ek maliyetler getirmektedirler. Örneğin, Avrupa Komisyonu (EC) tahminlerine göre Avrupa'da vergi kaçırma ve vergiden kaçınmaya bağlı olarak 1 Trilyon € değerinde kamu finansmanı elde edilememektedir (EC, 2023). AB özelinde ise bu değer 823.5 Milyar € olduğu tahmin edilmektedir. (Murphy, 2019). Lakin, neo-klasik iktisat perspektifinden rasyonel birey davranışı olarak açıklanan bu duruma dair literatürde bir uyumsuzluk bulunmaktadır. Literatürde neo-klasik modellerin öngördüğü vergi kaçırma miktarları ile gerçekleşen vergi kaçırma miktarları örtüşmemektedir. Bu uyumsuzluğun önemine bağlı olarak rasyonel bireyi ve neo-klasik modelin vergi kaçırma ile ilgili varsayımları ayrıca açıklamaya değer olup, alt başlıkta detaylıca incelenmiştir.

2.2.1. Neo-Klasik Yaklaşımda Vergi Kaçırma ve Ampirik Bulgularla Uyumsuzluk

Becker'in (1968) ünlü çalışması, kanunların cebri yollarla uygulanması için ne kadar kaynak ve ceza uygulanmalıdır sorusu üzerine şekillenmiştir. Kanunlara aykırı işlemlerin ve suçluların ne kadarı cezasız kalmalıdır veya göz ardı edilmelidir şeklinde de sorulabilecek bu soru temelinde ortaya çıkan bu çalışma, vergi kaçırma açısından oldukça önemlidir. Her ne kadar Becker (1968) kamu politikaları ve kamu kaynaklarının kullanımı açısından ne tür cezalar uygulanması gerektiği üzerine dursa da suç işleyen bireyler açısından dikkat çeken bir sonuç bulunmaktadır. Nitekim, Becker'in (1968) modellerine göre, yasa dışı faaliyet gösteren bireyler, karşı karşıya oldukları riske kıyasla daha fazla getiri sağlayabileceklerini düşünmektedirler.

Becker'in (1968) çalışmasını takiben, Allingham ve Sandmo (1972) vergi mükelleflerinin hangi şartlarda ve ne düzeyde gelirlerini olduğundan daha düşük gösterebileceklerini araştırmışlardır. Bu kapsamda hem basit hem de dinamik modeller geliştirilmiştir. Basit model üstünden bakacak olursak, vergi mükelleflerinin takip edebilecekleri iki yol vardır; ilki, elde edilen geliri vergi idaresine olduğu gibi rapor etmek; ikincisi ise, elde edilen geliri olduğundan düşük göstermek. İkinci yolu tercih eden vergi mükellefi vergi idaresince soruşturulduğunda kaybedecek, fakat herhangi bir soruşturma olmaması halinde kazançlı olacaktır (Allingham ve Sandmo,1972).

Allingham ve Sandmo'ya (1972) tarafından ortaya konulan modele göre, vergi mükelleflerinin beyan ettikleri gelir ile gerçekte elde edilen gelir arasındaki farkı vergi idaresi tarafından incelenme riski ve ceza miktarı belirlemektedir. Buradan hareketle önemli iki husus ortaya çıkmaktadır. İlkin, toplanan vergi miktarı doğrudan incelenme riski ve ceza miktarı ile ilişkili olduğundan vergi kaçırmaı azaltmak isteyen vergi otoritelerinin sadece bu iki faktörü caydırıcı hale getirmeleri yeterlidir. İkinci olarak ise, vergi mükellefleri sadece incelenme riski ve ceza miktarları nedeni ile vergilerini ödemektedirler. Genel olarak, vergi incelemesinin düşük olduğu ülkelerde rasyonel bireyin gerçek gelirini beyan etmemesi gerekmektedir.

Bu tablo gerçeklerle örtüşmemektedir. Buna bağlı olarak literatürde bireylerin neden vergilerini ödedikleri ve ortadaki bu uyumsuzluğun başka faktörler tarafından açıklanıp açıklanamayacağı araştırılmaya başlanmıştır (Alm ve diğerleri, 1992). Bu araştırmalar neticesinde vergi etiği kavramı öne çıkmış ve bireylerin vergilerini ödemesinde cezai

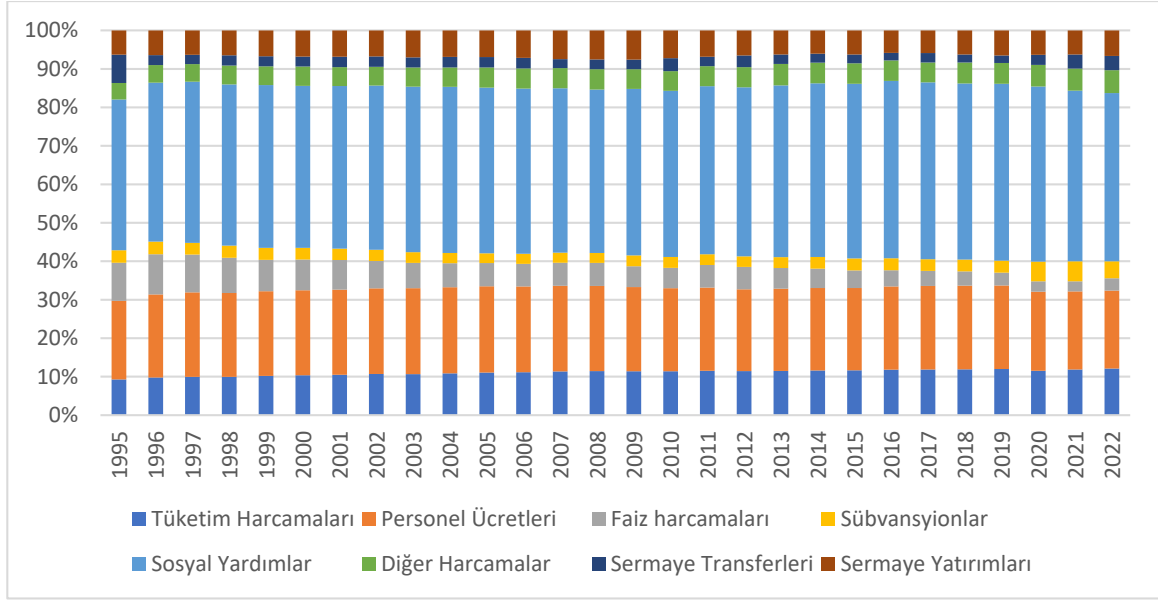
yaptırımlara ek olarak iktisadi, sosyo-kültürel ve psikolojik faktörlerin de etkili olduğu görülmüştür. Vergi etiği kavramı kısım 2.4’te tartışılmıştır.

2.3. Devlet Yardımlarının Kamu Harcamaları İçindeki Payı ve Önemi

Önceki bölümde vergiler perspektifinden devlet ile birey arasındaki karşılıklı sözleşmeden bahsedilmiştir. Bu sözleşmeye göre, devletler bireyler için çeşitli kamu harcamaları gerçekleştirmekte ve bireyler ise bu harcamaların finansmanını vergiler aracılığı ile karşılamaktadırlar. Devletlerin gerçekleştirdiği harcamalar içinde sosyal yardımlar önemli bir paya sahiptir. Sosyal yardımlar, devletin bireylere ve bazen seçilmiş belirli gruplara sunmuş olduğu mallar ve hizmetleri kapsamaktadır. Bu mal ve hizmetler içerisinde, doğrudan nakdi yardımlar, ağırlıklı olarak eğitim ve sağlık hizmetleri, emeklilik ödemeleri, yoksul ailelere yapılan finansal aktarımlar, gıda yardımları, hastalık ve işsizlik durumlarında yapılan yardımlar ve barınma ihtiyaçlarını giderecek hizmetler yer almaktadır.

Bahsi geçen kamu harcamaları sayesinde, toplumdaki yoksul kesim, ekonomik dönüşümler neticesinde kaybeden kesimde yer alan, beklenmedik olaylar nedeni ile yardıma ihtiyaç duyanlar ve engelli bireyler vb. vatandaşların mali durumları iyileştirilmektedir. Bu harcamalar aynı zamanda gelir dağılımını iyileştirme açısından da olumlu etkiler yaratmaktadır. Sosyal yardım harcamaları, sağlıklı bir toplum yapısının korunması ve toplum içi farklı gruplar arası gerilimin azaltılması ve ayrıca toplumsal bütünlüğün sağlanması açısından önemli bir katkı sağlamaktadır.

Şekil 2.2’de AB ülkelerinde toplam kamu harcamaları içerisinde yer alan harcama kalemlerinin genel içindeki payları verilmiştir. Sermaye transferleri, teşvikler, faiz ödemeleri ve diğer harcamaların toplam içindeki payları sırasıyla %2-5, %2-3, %3-10, %4-6 değerleri arasındadır. Kamunun gerçekleştirmiş olduğu tüketim harcamaları %9-12, kamu istihdamı için ayrılan ücret ödemeleri %20-25 ve sermaye yatırımları %5-6 aralığında değerler almaktadır. En büyük harcama kalemi ise %35-45 değerleri arasında hareket eden sosyal yardım harcamaları olarak dikkat çekmektedir. Nitekim, görüleceği üzere sosyal yardım harcamaları kendisine en yakın kamu harcaması kaleminden neredeyse iki kat daha fazladır.

Kaynak: EUROSTAT, 2023

Şekil 2.2. AB Ülkelerinde Kamu Harcamaları Kalemleri ve Dağılımları

Kuşkusuz ki sosyal yardım harcamalarının boyutu göz önünde tutulduğunda hileli davranışlar kamu üzerinde ciddi maliyetler doğurmaktadır. Örneğin, İngiltere’de 2021-2022 yılları aralığında sosyal yardım harcamalarında meydana gelen usulsüzlükler nedeni ile bu harcama kaleminin %4’ü zarara uğramış ve kamuya maliyeti 8.6 Milyar £ olmuştur (GOV.UK, 2022). Fransa’da ise 2018 yılında, çocuk yardımlarında 304.6 Milyon € (Statista, 2022a), kamunun sağlamış olduğu sağlık sigortasında ise 261.2 Milyon € (Statista, 2022b) hakkı olmadığı halde bu yardımlardan yararlanan bireyler nedeni ile kamu maliyesine zarar olarak yüklenmiştir. Samuelson’un (1954) öne sürdüğü bedavacılık problemi, vergi gelirlerinde yaşanan duruma benzer biçimde sosyal yardım harcamalarında da ortaya çıkmaktadır. Sosyal yardım harcamalarının belirli kalemleri, yoksulluk, aile ve işsizlik yardımları gibi, belirli şartlar altında verilmektedir. Bu şartları sağlamadığı halde bu yardımlardan yararlanan bireyler, vergi borcundan kaçmak için kanunlara aykırı beyan yapan bireylerle aynı şekilde bedavacılık problemine neden olmaktadır. Rasyonel birey davranışı olarak değerlendirilebilecek bu durumda, yine vergilerde olduğu gibi, bireyler kamu otoriteleri tarafından yakalanma riskine karşın yasalara aykırı işlem yaparak maliyetlerden kaçınacak şekilde kendilerine fayda sağlamaktadırlar. Bu tür davranışların artması ile sosyal refah devletlerinin sunmuş olduğu refah programlarında aksamalar olması olası hale gelmektedir. Bu bağlamda bireyleri vergi ödemeye veya ödememeye iten sebeplerin araştırılmasının yanı sıra, bireylerin sosyal yardımlarda yasalara uygun veya uygunsuz davranmaya iten sebeplerin de araştırılması gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır.

Sosyal yardımlarda hakları olmadığı halde bu yardımlardan yararlanan bireylerin davranışlarını açıklamak için yardım etiği kavramı ortaya çıkmıştır. Yardım etiği kavramı bölüm 2.4'te tartışılmıştır.

2.4. Vergi ve Yardım Etiğinin Kavramsal Çerçevesi

Allingham ve Sandmo (1972) gibi çalışmalarda ortaya konulan geleneksel iktisadi modeller vergi uyumunu vergi idaresi tarafından yakalanma riski ve cezaların boyutu ile ilişkilendirmektedir. Fakat, geleneksel modeller ile ampirik çalışmalar arasında bir uyumsuzluk bulunmakta, bireyler geleneksel modellerin ortaya koyduğu tahminlerin üstünde vergi uyumu sergilemektedirler (Li, 2010; Torgler ve diğerleri, 2007).

Devletin elde ettiği vergi gelirlerinin çoğunluğu cebri güç gerektirmeksizin toplanmakta olup çoğu ülkede caydırıcı önlemlerin düzeyi düşük düzeylerde seyretmekte ve ayrıca vergi uyumuna dair deneysel çalışmalarda da denekler beklenenden fazla vergi uyumu sergilemektedirler (Alm ve Torgler, 2011; Torgler ve diğerleri, 2007). Bu bağlamda, geleneksel modellerden ayrışıp bireyleri vergilerini ödemeye iten faktörlerin bilinmesi için sosyal normlar, dini duygular, demografik özellikler gibi iktisadi olmayan diğer değişkenlerin etkisini incelemek gerekmektedir (Torgler ve diğerleri, 2007). Nitekim, Richardson'a (2006) göre, vergi kaçırma öne çıkan en önemli faktörler iktisadi olmayan değişkenlerdir. Devletin sağlamış olduğu sosyal yardımlar açısından da benzer bir durum söz konusudur. Bu aşamada, bireyleri vergi ödeme(me)ye iten ve sosyal yardımlarda yasalara uygun şekilde sosyal yardım al(ma)maya yönlendiren davranışları anlamak için vergi ve yardım etiği kavramları öne çıkmıştır.

Vergi etiği, bireylerin vergi ödemeye dair içsel motivasyonunu temsil etmekte (Li, 2010) ve vergi ödeme istekliliğini yansıtmaktadır. Öte yandan, yardım etiğine dair bir tanımlama veya kavramsallaştırma literatürde bulunmamaktadır. Buna rağmen, yardım etiği, bireylerin sosyal yardımların sunumundan yasalara uygun şekilde yararlanmaya dönük içsel motivasyonları şeklinde tanımlanabilir. Negatif bir tanım ise, bireylerin hakları olmayan sosyal yardımlardan yararlanmama istekliliğidir. Her iki kavram için de ortada bir tutum, istek ve içsel motivasyon vardır. Bireylerin tutumları genellikle hareketlerine de yansımakta olduğundan vergi ödeme istekliliği düşük veya sosyal yardımlarından yasalara aykırı bir şekilde yararlanma isteği olan bireyler bu tutum ve isteklerini hayata geçirmektedirler (Onu, 2016). Bireylerin tutumlarının yaşamları boyunca pek değişmediği de göz önünde tutulacak

olursa (Ajzen ve Fishbein, 1977), vergilerde ve sosyal yardımlarda bireylerin sergiledikleri davranışların tutumlar üzerinden değerlendirilmesi akılcı olmaktadır (García ve diğerleri, 2018; Onu, 2016). Bu sayede, bireylerin vergi ve yardım etiği düzeylerinin bilinmesi ve bu iki faktöre etki eden değişkenlerin ortaya konulması ile politika yapıcılar vergi kaçırma ve sosyal yardımlarda hileli davranışları azaltabilir ve kamu maliyesi üzerinde oluşan ek yükleri ortadan kaldırabilirler.

2.5. Literatür Özeti

Vergi etiği literatüründe çok sayıda çalışma mevcut olup bu çalışmaların alanı oldukça geniş bir soru yelpazesine sahip bulunmaktadır. Öte yandan yardım etiğine dair çalışmalar oldukça az ve kısıtlı bir alana sahip gözükmektedir. Hem vergi hem de yardım etiğine birden yaklaşan çalışmalar ise ender bir sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. Vergi etiğini esas alan çalışmalar hem ulusal ve uluslararası perspektiften hem de vergi etiği üzerinde etkili olabilecek çeşitli faktörler açısından ele alınmıştır.

Vergi etiğine ulusal düzeyde yaklaşan çalışmalardan olan Torgler ve Schneider'e (2005) göre, Avusturya'da kişilerarası güven, milli gurur ve dindarlık vergi etiği üzerinde olumlu etkiler doğurmaktadır. Ayrıca, başkalarının vergi kaçırdığını gören bireylerin vergi ödeme istekleri azalmakta ve buna bağlı olarak vergi etiği düşmektedir. Son olarak Avusturya'da vergi etiğinin zamanla azaldığını ve bu azalışın kayıt dışı ekonominin artışına paralel gerçekleştiği belirtilmektedir.

Kastlunger ve diğerleri (2013) İtalya'da vergi uyumunu incelemişlerdir. Elde ettikleri bulgulara göre, cebri uyum vergi kaçırma üzerinde olumsuz etkiler doğurmakta, zora dayalı vergi ödemenin düzeyi yükseldikçe bireylerin vergi ödeme istekleri düşmektedir. Öte yandan, güven ilişkileri gönüllü uyum üzerinde olumlu etkiler yaratmakta ve gönüllü uyum ile vergi ödeme istekliliği de artmaktadır.

Strielkowski ve Čábelková (2015) ise Çekya'da dinin ve kültürün vergi kaçırma etkisini incelemişlerdir. Strielkowski ve Čábelková'ya (2015) göre, bir ülkenin vatandaşı olmaktan dolayı gurur duymak ve dindarlık vergi etiği üzerinde olumlu etkiler yaratmaktadır. Öte yandan, hükümete güvenin istatistiki olarak anlamsız olduğu sonucu da dikkate değer bulgular arasında sıralanmıştır.

Alm ve Gomez (2008) İspanya’da vergi etiğini sosyal sermaye açısından ele almıştır. Bu çalışmanın bulgularına göre, kamusal mal ve hizmetlerin topluma katmış olduklarına değerin algısı vergi etiğini olumlu yönde etkilemektedir. Ayrıca, mali yozlaşma algısının da vergi ödeme istekliliği ile doğrudan bir ilişkisinin olduğu belirtilmektedir. İspanya özelinde vergi etiğini inceleyen başka bir çalışma ise Martinez-Vazquez ve Torgler’dir (2014). Martinez-Vazquez ve Torgler’e (2014) göre daha yaşlı bireylerin ve kadınların vergi etiği daha yüksektir. Bireylerin kendilerinde bir bağ bulabilecekleri devlet, kamu kurumları benzeri sosyal sermaye değişkenleri de vergi etiğini etkilemektedir. Son olarak, çalışmanın öne çıkan bulgusu ise İspanya’da yürürlüğe sokulan vergi reformlarının vergi etiğini olumlu yönde etkilemiş olmasıdır.

Alm ve diğerleri (2006) Rusya’da vergi etiğini incelemişlerdir. Elde edilen bulgulara göre, ilkin, bireylerin hükümete ve yargı sistemine olan güvenleri arttıkça vergi etiği de artmaktadır. İkinci olarak, bireylerin vergilerini ödemeleri diğer bireyler üzerinde etkili olmakta, vergi ödeme istekliliğini yükseltmektedir. Son olarak, gelir düzeyi daha yüksek bölgelerde vergi etiği de yüksek, ayrılıkçı istekleri olan ve merkezi yönetim tarafından suistimal edildiğini düşünen bölgelerde ise vergi etiği düşük çıkmaktadır.

Murphy ve Torgler (2005) Avustralya’da vergi etiğini analiz etmişlerdir. Öne çıkan bulgulara göre, başkalarına güvenen bireylerin vergi ödeme isteklilikleri yüksek bulunmuştur. Buna ek olarak, dindarlık düzeyi yüksek kabul edilen bireylerin de vergi ödeme isteklilikleri yüksek bulunmuş, din ile vergi etiği arasında pozitif bir ilişki tespit edilmiştir. Dikkat çeken başka bir husus ise, muallak olmasına karşın, hükümet politikaları zaman içerisinde vergi etiğini olumlu yönde etkileyebilmiştir.

İbrahim ve diğerleri (2015) ise Gana’da vergi etiğine bakmışlardır. İbrahim ve diğerlerine (2015) göre, Gana’da vergi etiğini etkileyen faktörler sadece yaş ve yaşın kuadratik formudur. Yaşın ilerlemesi ile bireylerin vergi etiği azalmakta fakat kuadratik yaş değişkeninin pozitif katsayısı belirli bir yaştan sonra bu ilişkinin tersine döndüğünü ve “U” şeklinde bir ilişkiye işaret etmektedir. Bir başka bulgu ise düşük ve yüksek gelir grubundakiler yalnızca finansal olarak memnun oldukları zaman vergi kaçırmaktan uzak durmaktadırlar.

Türkiye özelinde yapılan araştırmalar da mevcuttur. Tekeli (2022 Türkiye’de vergi etiğinin belirleyicilerini incelemiştir. Tekeli’ye (2022) göre, demokratik tutumlarda ve

kişiler arası güven ilişkilerinde bir iyileşme olması halinde vergi etiği artmaktadır. Beklenmedik bir bulgu olarak ise hükümete ve parlamentoya güvende bir artış olması halinde vergi etiğinin düştüğü bulunmuştur. Doğan ve Seçilmiş (2020) benzer biçimde Türkiye’de vergi etiğinin belirleyicilerini incelemişlerdir. Doğan ve Seçilmiş’e (2020) göre, 1990 yılına kıyasla 2007 ve 2012 yılında vergi etiği daha düşüktür. Vergi etiğini olumlu yönde etkileyen faktörler bürokrasiye ve hükümete güven, finansal memnuniyet, dini değerler ve ulusal gurur olarak bulunmuştur. Son olarak Türkiye’de ve Japonya’da vergi etiğini karşılaştırmalı biçimde inceleyen (Tekeli, 2011) göre, Japonya’da vergi etiği Türkiye’ye kıyasla daha yüksektir. Tekeli’nin (2011) elde ettiği diğer bulgular ise, Türkiye’de vergi etiğini olumlu yönde etkileyen faktörler hükümete ve yargıya güven, ulusal gurur ve dini duygular olup olumsuz yönde etkileyen unsurlar ise demokratik değerler, işsizlik, ev hanımı olma ve basını takip etme alışkanlığıdır. Japonya için ise eğitim, kadın olmak ve yaş gibi faktörler vergi etiği ile olumlu yönde bir ilişki içerisinde bulunmuş, serbest meslek sahibi olma ve gelir düzeyinin ise vergi etiğini olumsuz etkilediği görülmüştür. Ayas ve Saruç (2016) ise Türkiye ile İtalya’yı karşılaştırmışlardır. Ayas ve Saruç’a (2016) göre Türkiye’de vergi etiğini olumsuz yönde etkileyen faktörler subjektif vergi yükü ve kamu kaynaklarının israf edilmesi olup İtalya’da ise ek olarak vergi sistemine güvensizliktir. Her iki ülkede de yaşın ilerlemesine bağlı olarak vergi etiğinin düştüğü belirtilmekte ve son olarak Türkiye’de erkeklerin kadınlara kıyasla vergi etikleri daha yüksek bulunmaktadır. Bilgin ve Kaynar (2014) ise vergi etiği çerçevesinde Türkiye ile AB’yi karşılaştırmışlardır. Bilgin ve Kaynar’a (2014) göre Türkiye’de hükümete güvenen bireylerin vergi etiklerinin daha yüksek olduğu ve ayrıca daha dindar bireylerin de yüksek vergi etiğine sahip olduğu belirtilmektedir.

Ulusal düzeyde yapılan çalışmalara ek olarak uluslararası çerçevede yapılan çalışmalarda da önemli bulgular bulunmaktadır. Rutkauskas (2017) AB üyesi ülkelerini incelediği çalışmasında düşük vergi etiğinin temel nedenleri arasında yozlaşma ve düşük milli gururu bulmuştur. Bu temel nedenlere ek olarak daha eğitilmiş bireylerin ve yüksek gelirli bireylerin vergiden kaçındığını ve dindar kesimin vergi ödeme istekliliğinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

García ve diğerleri (2018) Avrupa genelini vergi etiği çerçevesinden incelemiştir. García ve diğerlerine (2018) göre, ilkin kişi başı gelir, vergi yükü ve kamu harcamaları vergi etiği ile bağlantılı değildir. İkinci olarak, kentleşme oranının artması ve kentlerin

kalkınması vergi uyumunu olumlu yönde etkilemektedir. Üçüncü olarak, gelir dağılımı vergi etiğini açıklamakta önemli faktörler arasında yer almaktadır. Dördüncü olarak, işsizliğin ve enflasyonun yükselmesi beraberlerinde vergi etiğini düşürmektedir. Son olarak, yozlaşma algısının artması ile vergi etiği azalmaktadır.

Vergi etiğine Avrupa geneli açısından yaklaşan başka bir çalışma ise Lago-Peñas ve Lago-Peñas'tır (2010). Lago-Peñas ve Lago-Peñas'a (2010) göre, vergi ahlakı, yaş, dindarlık, gelir, demokratik memnuniyet, politikacılara güven ve kabul edilebilir bir gelir dağılımı ile pozitif yönlü bir ilişki içerisindedir. Öte yandan, serbest meslek erbapları ve eğitilmiş bireylerde vergi etiği düşük bulunmuştur. Başka önemli bir bulgu ise, gelir ve kar üzerinden alınan vergiler sosyal güvenlik ödemeleri ve tüketim vergilerine kıyasla vergi etiğini daha çok azaltmaktadır.

Latin Amerika'da vergi etiğini Torgler (2005) incelemiştir. Torgler'e (2005) göre, kayıt dışı ekonomi ile vergi etiği arasında negatif yönlü bir ilişki bulunmakta, kayıt dışı ekonominin artması ile vergi etiği düşmektedir. Bu ilişkiye ek olarak, vergi yükü, dürüst ilişkilerin eksikliği ve yozlaşmada vergi etiğini etkileyen temel etmenler arasında yer almaktadırlar. Son olarak, bireyler sistemin kendileri aleyhine haksız bir şekilde çalıştığını düşündüklerinde vergi etiği düşmektedir. Burada, hem ödenilen vergi karşılığında sunulan kamusal mal ve hizmetlerin kalitesi hem de başkalarının da vergilerini ödemesi önemli alt etmenler olarak bulunmuştur.

Kouamé (2021) Afrika ülkelerinde vergi etiğini incelemiştir. Kouamé'ye (2021) göre, parlamento, yargı sistemi, kamu hizmetleri, eğitim sistemi ve polis gibi kamu kurumlarına duyulan güven vergi etiğini etkilemektedir. Kamu kurumlarına duyulan güven artması ile vergi etiği yükselmekte, aksi durumda ise düşmektedir. Kouamé (2021) ayrıca bireylerin yaşadıkları mahalleye olan güvenin vergi etiğinde de etkili olduğunu ortaya koymuştur.

Asya ülkelerinde vergi etiği Torgler (2004) tarafından incelenmiştir. Torgler'e (2004) göre, vergi etiğinde kültürel farklılıklar bulunmaktadır, nitekim Asya ülkelerinin kendi aralarındaki vergi etiği farklılıkları yüksek olsa da Asya ülkelerinde ortalama vergi etiği yine de OECD ortalamasının üstündedir. Bir başka bulgu ise vergi etiğinde güvenin önemidir. Torgler'in (2004) bulgularına göre, hükümete, yargı sistemine ve bürokratlara

olan güven önemli bir faktördür. Son olarak, milli gururun vergi etiği üzerinde etkili olduğu, milli gurur arttıkça vergi etiğinin de yükseldiği bulunmuştur.

Vergi etiği literatüründe öne çıkan bir etken olarak çeşitli ülkelerin komünist geçmişleri de yer almaktadır. Feld ve Torgler (2007) vergi etiğine Batı ve Doğu Almanya örneği üzerinden yaklaşmışlardır. Bulgularına göre, Batı Almanya'da yaşayanların vergi etiği, Doğu Almanya'nın entegrasyon sürecinde gerçekleşen yüksek maliyetler nedeni ile azalmıştır. Öte yandan Doğu Almanya'da yaşayanların vergi etiği entegrasyon süreci nedeni ile artmıştır. Ayrıca, vergi sisteminin caydırıcılığının artırılması ile vergi etiğinin kısmen de olsa yükseldiği gözlemlenmiştir.

Ariely ve diğerleri (2015) de Batı ve Doğu Almanya çerçevesinde vergi etiğini incelemişlerdir. Ariely ve diğerlerine (2015) göre, ilkin, Doğu Almanya'da sosyalist sistem içerisinde yaşamış olanlar Batı Almanya'da yaşayanlara kıyasla daha düşük vergi etiğine sahiptirler. Özellikle, sosyalizme daha fazla maruz kalmış bireylerde vergi etiğinin daha düşük olduğu ve kişiler arası güvenin bir faktör olarak bulunmadığı da belirtilmektedir.

Torgler (2012) Doğu Avrupa genelinde komünist geçmişin etkilerine bakmaktadır. Torgler'e (2012) göre, Doğu Avrupa ülkelerinde komünist sistemden piyasa ekonomisine geçiş aşamasında modern vergi sistemleri de taşınmıştır. Daha önce vergilere aşina olmayan popülasyonun, bu reformlar karşısında vergi etikleri düşük kalmıştır. Bir başka bulgu ise, Doğu Avrupa ülkelerinin AB üyesi olmaları ile AB üyeliği kapsamında gerçekleştirilen reformları yavaşlatmaları ve buna bağlı olarak bireylerin kamu kurumlarına güvenlerinin düşmesi beraberinde vergi etiğini de düşürmüştür.

Vergi etiğine ulusal ve uluslararası düzeyde yaklaşan çalışmaların yanı sıra kültür, ekonomi, cinsiyet, demokrasi, sosyal normlar ve çeşitli başka faktörler çerçevesinde analiz eden çalışmalar da mevcuttur. Bu çalışmalardan Torgler (2003a) vergi etiğinde kültürün rolüne bakmaktadır. Torgler (2003a), Torgler (2012) ve Ariely ve diğerlerine (2015) benzer biçimde Doğu ve Batı Almanya örneğini kullanarak kültürel farklılıkların vergi etiğini nasıl etkilediğine bakmıştır. Bulgulara göre, Doğu Avrupa'da yaşamış bireylerin kolektif tutumları nedeni ile Batı Avrupa'da yaşamış olanlara kıyasla vergi etikleri daha yüksek çıkmaktadır. Öte yandan, birleşme sonrası kısa bir sürede vergi etiği düzeyleri birbirlerine yakınsamış ve aradaki farklılıklar kaybolmaya başlamıştır.

Parboteeah ve diğerleri (2005) etik davranışları güç mesafesi açısından incelemişlerdir. Başka bir deyişle, bir toplumun hiyerarşik yapılara ve otoriteye atfettiği değer ve önemin etik davranışlardaki etkisi incelenmiştir. Parboteeah ve diğerlerine (2005) göre, düşük güç mesafesinin olduğu ülkelerde etik davranışlar beklenenden daha düşük bulunmuştur. Ast-üst ilişkilerinde gözlemlenen bu durumun ortaya çıkmasında gayri etik kabul edilen hareketlerin gizli bir şekilde yapılması olarak belirtilmektedir. Bir başka bulgu ise belirsizlikten kaçınmanın yüksek olduğu ülkelerde bireyler kurallar ve normlardan sapmayı tolere etmekte fakat bu davranışların gayri etik kabul edildiği durumlarda bu tolerans azalmaktadır.

Alm ve Torgler (2006) ABD ve Avrupa arasındaki kültürel farklılıklar üstünden vergi etiğini incelemişlerdir. Alm ve Torgler'e (2006) göre, ABD'de vergi etiği Avrupa kıtasında yer alan ülkelere kıyasla daha yüksektir. Özellikle ABD ve ardından İsviçre'de vergi etiğinin diğer ülkelere kıyasla daha yüksek çıkması, doğrudan demokrasinin ve demokratik bileşenlerin vergi etiğini olumlu yönde etkilediğini göstermektedir. Bireylerin isteklerinin ve tercihlerinin politik süreç içerisinde yansıtılabilmesi ile bireyler devletle özdeşleşebilmekte ve vergi etiği yükselmektedir. Diğer bulgular ise, vergi etiğinin düşmesi ile kayıt dışı ekonomi büyümektedir ve ayrıca dindarlık vergi etiği üzerinde olumlu etkiler yaratmaktadır.

Vergi etiğini kültürel perspektiften inceleyen başka bir çalışma Richardson'dır (2008). Richardson'a (2008) göre, belirsizlikten kaçınmanın yüksek ve bireyselliğin düşük olduğu ülkelerde vergi kaçırma yaygın olup yasal yaptırımların, hükümete güvenin ve dindarlığın artırılması ile vergi etiği yükseltilebilmektedir. Putnam ve diğerleri (2016) de vergi etiğini kültürel etmenler açısından incelemişlerdir. Putnam ve diğerlerine (2016) göre, vergi etiği ile kültürel faktörler arasında bir ilişki mevcut olup düşük güç mesafesine ve belirsizlikten kaçınmanın yüksek olduğu ülkelerde vergi etiği daha düşüktür.

Torgler (2002) ve Torgler (2003b) vergi etiğinde doğrudan demokrasinin ve demokratik bileşenlerin etkilerini incelemişlerdir. Torgler'e (2002) göre, bireylerin politik sürece entegrasyonlarının artırılması vergi etiğini olumlu yönde etkilemektedir. Bu bakımdan, doğrudan demokrasi, vergi etiğini yükseltmek isteyen devletler açısından önemli bir araç olarak görülebilir. Torgler (2003b) ise anayasal sisteme, politik ve ekonomik sürece güvenin artmasının toplumda sağlıklı bir vergi etiğinin oluşturulmasına katkısı olduğunu belirtmiştir.

Vergi etiği ile uyumlu davranışlar arasındaki ilişki Halla (2012) tarafından incelenmiştir. Halla'ya (2012) göre, vergi etiğinin iyileştirilmesi ile kayıt dışı ekonominin boyutu daralmaktadır. Halla (2012) ayrıca, kamu politikaları ile vergi etiğinin kısa dönemde iyileştirilmesinin zor olduğunu nitekim vergi etiğinin jenerasyondan jenerasyona taşınması nedeni ile uzun vadeli politikaların düşünülmesi gerektiğini belirtmektedir.

Hug ve Spörri (2011) referandumların vergi etiğindeki yerine bakmışlardır. Burada referandumdan kasıt, vatandaşlara politikalarda doğrudan karar verilmesini olanaklı kılan kurumlar olarak belirtilmiştir. Hug ve Spörri'ye (2011) göre, vatandaşların çeşitli politikalarda doğrudan dahil olabilmesi, yani veto verebilmesi veya inisiyatif ile bir politikanın hayata geçirilebilmesi gibi etmenler ile vergi etiği dolaylı olarak etkilenmektedir. Vatandaşlara referandum imkânı tanıyan kurumlara güven artmakta ve bu kurumlara duyulan güvendedeki artış neticesinde vergi etiği yükselmektedir.

Edlund ve Aberg (2002) sosyal normlar ve vergi etiği ilişkisini incelemişlerdir. Edlund ve Aberg'e (2002) göre, muğlak da olsa, vergi oranlarının artırılması ile vergi politikalarının meşruiyetleri azalmakta ve beraberlerinde vergi etiğini olumsuz yönde etkilemektedirler. Buna ek olarak, kamu görüşü dahilinde etkin vergi politikalarının uygulanmasının daha güçlü vergi normları oluşturması ve buna bağılı olarak vergi etiğinin yükselmesinin beklenebileceğı de belirtilmektedir.

Literatürde yer alan çalışmaların önemli bir kısmının vergi etiğinde dinin önemine vurgu yaptığı görülmektedir. Torgler (2006) diğer çalışmalardan farklı olarak doğrudan vergi etiğinde dinin konumunu araştırmıştır. Torgler'in (2006) bulgularına göre, dini faktörler vergi etiği üzerinde güçlü etkiler doğurmaktadır. Buna göre, daha dindar bireylerin vergi etikleri görece olarak daha yüksektir.

Torgler ve Valev (2010) vergi etiğinde cinsiyete dayalı farklılıkları araştırmışlardır. Torgler ve Valev'e (2010) göre, kadınlar erkeklere kıyasla yozlaşmaya ve vergide aldatmaya daha olumsuz yaklaşmaktadırlar. Lakin, Torgler ve Valev (2010) bu sonuçların kadınların erkeklere kıyasla kamu sektöründe daha fazla yer almaları ve buna bağılı olarak da kamusal sistemlere daha fazla güvenmeleri ile bağlantılı olabileceğini belirtmektedir. Vergi etiğinde cinsiyetin rolünü inceleyen başka bir çalışma ise Bruner ve diğerleridir (2017). Bruner ve diğerleri (2017), kadınların vergi ödeme istekliliklerinin erkeklere kıyasla daha yüksek olduğunu ve bunda genel kanının aksine riskten kaçınmanın bir faktör

olmadığını belirtmektedirler. Bu bakımdan Bruner ve diğerlerine (2017) göre kamusal mal ve hizmetlerin sunumunda kadınların maliyet bakımından katlandıkları yük daha fazla olup, bu bulgu Torgler ve Valev'in (2010) sonuçlarıyla da örtüşmektedir.

Li (2010) etnik dağılım ve sosyal kimliklerin vergi etiğindeki önemini incelemiştir. Li'ye (2010) göre, etnik olarak heterojen olan ülkelerde vergi etiği daha düşüktür. Bu bulgu sosyal kimlik dağılımı ile de paralel olup, ülke içerisindeki sosyal kimliklerin artması ile vergi etiğinin düştüğü belirtilmektedir. Li'nin (2010) ulaştığı sonuçlara göre hem etnik hem sosyal kimlik perspektifinden çoğunluk olan grubun ülkeye hissettiği aidiyet ve özdeşleşme nedeni ile çoğunluk olan grupların vergi etikleri azınlıkta kalan gruplara kıyasla daha yüksektir.

Vergi etiğini vergi politikaları açısından inceleyen Doerrenberg ve Peichl'e (2013) göre, artan oranlı vergi tariflerinin benimsendiği ülkelerde vergi kaçırma sıklığı daha düşüktür. Buna göre, vergi tarifesindeki kademe sayısının artması beraberinde vergi etiğini de artırmaktadır. Doerrenberg ve Peichl'in (2013) bulguları, adil ve eşit bir toplum algısının bireyler üstünde etkili olduğunu ve bireylerin adil ve eşit bir toplum için vergiler yoluyla gelirlerinin bir kısmından vazgeçebileceklerini göstermektedir. Öte yandan Grundmann ve Graf Lambsdorff'un (2017) bulguları Doerrenberg ve Peichl'in (2013) bulguları ile kısmen çelişmektedir. Grundmann ve Graf Lambsdorff'e (2017) göre, vergi etiği vergi oranlarından etkilenmemekte ve buna ek olarak bireylerin gelirlerinin yükselmesiyle birlikte vergi etiği de düşmektedir.

Alm ve Torgler (2004) vergi etiğinin determinantlarını incelemişlerdir. Elde ettikleri bulgulara göre, dindar kesim, finansal memnuniyeti yüksek bireyler, kadınlar ve yaşlı bireylerin vergi etikleri daha yüksektir. Öte yandan, çalışma durumu bakımından serbest meslek erbabı olmak vergi etiğini düşürmektedir. Daude ve diğerleri (2013) de vergi etiğinin determinantlarını geliştirmekte olan ülkeler perspektifinden incelemişlerdir. Daude ve diğerlerine (2013) göre, cinsiyet, yaş, eğitim, çalışma durumu, dini inançlar ve kamu kurumlarına dair algılar vergi etiğini etkilemektedirler. Daude ve diğerlerinin (2013) bulguları, kamu kurumlarına dair algıların iyileştirilmesi ve vergilerin harcanma sürecinde şeffaflığın artırılması ile vergi etiğinin yükseltilebileceğini göstermektedir. Son olarak, Hofmann ve diğerlerinin (2017) vergi etiğinde sosyo-demografik faktörlerin etkilerine dair çalışmaları da önemlidir. Hofmann ve diğerleri (2017) vergi etiğinde özellikle yaş ve

cinsiyetin önemine vurgu yapmakta, yaş ve cinsiyetin ele aldıkları eğitim ve gelir düzeyi gibi değişkenlere kıyasla daha güçlü etkilere sahip olduklarını belirtmektedirler.

Yardım etiğini esas alan çalışmalar daha önce bahsedildiği gibi vergi etiğini esas alan çalışmalara kıyasla sayıca daha az olup dar bir alana sahiptirler. Bu çalışmalardan Heinemann (2008) sosyal refah devleti kapsamında yardım etiğini ele almaktadır. Heinemann'a (2008) göre, transfer harcamalarında ve işsizlik oranlarında yaşanan artışlar yasal olmayan sosyal yardım taleplerini artırmakta ve yardım etiğini azaltmaktadır. Bu bakımdan, sosyal refah devleti yardım etiğini zamanla erozyona uğratmakta ve aynı zamanda uzun dönemde kendi sonunu hazırlamaktadır. Heinemann (2008) bu bulguya ek olarak, yeni jenerasyonların haksız yollarla devlet yardımı alma isteklerinin önceki jenerasyonlara kıyasla daha fazla olduğunu da belirtmektedir.

Heinemann'ın (2008) yardım etiğinde nesiller arası farklılığına dair bulgusu aynı zamanda Ljunge (2011) tarafından desteklenmektedir. Ljunge (2011) sosyal refah devletine dönük taleplerdeki artışları ve trendleri incelemiştir. Ljunge'un (2011) bulgularına göre, genç bireyler önceki nesillere kıyasla sosyal refah devletinden daha fazla hizmet beklemekte ve devlet yardımlarından haksız bir şekilde yarar sağlamada daha esnek bir yapıya sahip gözükümlerler. Bu bulgulara göre, her yeni nesil ile yardım etiği azalmakta ve sosyal refah devletinin üzerindeki yük gittikçe artmaktadır.

Doğrudan yardım etiğini inceleyen bir başka çalışma ise Borisova ve diğerleridir (2018). Borisova ve diğerleri (2018) yardım etiğinde sosyal sermayenin rolünü incelemiştir. Elde edilen bulgulara göre, sosyal sermayenin yüksek olduğu bölgelerde işsiz, evsiz veya yoksul benzeri ihtiyaç sahibi bireylere yapılan devlet yardımlarına daha isteksiz yaklaşmaktadır. Öte yandan, yine sosyal sermayenin yüksek olduğu bölgelerde bireyler dağıtılan devlet yardımlarının liyakat sahibi veya emekli bireylere dağıtılmasından yana tutum almaktadırlar. Borisova ve diğerlerinin (2018) bu bulgularına göre, kurumların zayıf kaldığı ve dolayısı ile suistimal edilebildiği durumlarda, bireyler devlet yardımı alanlara kuşku ile yaklaşmaktadırlar.

Hem vergi hem yardım etiğini birden analizlerine dahil eden çalışmalar oldukça kısıtlıdır. Bu çalışmalar arasında yer alan Uslaner (1999) sosyal sermayenin etik davranışlar üzerindeki etkisini incelemiş ve etik değerler olarak vergi ve yardım etiğini kullanmıştır. Uslaner'e (1999) göre, dini değerler ve başkalarına güvenme gibi sosyal unsurlar bireyleri

gayri etik davranışlar sergilemekten uzaklaştırmaktadırlar. Sosyal sermaye yaklaşımını destekleyen bu bulguya ek olarak, Uslaner (1999) aynı zamanda kısmen de olsa rasyonel tercih yaklaşımını da doğrulamış, bireylerin etik davranışlarının başkalarının davranışlarına göre de şekillendiğini belirtmiştir. Bu bulgular eşliğinde, Uslaner'e (1999) göre, öncelikle dini değerler ile başkalarına güven, bu unsurları takiben ise başkalarının davranışları etik değerleri ve dolayısıyla vergi ve yardım etiğini şekillendirmektedirler.

Östling (2009) etik değerlerin fiyatlarda ve gelirlerde yaşanan değişimler tarafından nasıl etkilendiğini araştırmış ve Uslaner'e (1999) benzer biçimde etik değerleri vergi ve yardım etiği ile temsil etmiştir. Östling'in (2009) bulgularına göre, fiyatlarda veya gelirden yaşanan değişimler nedeni ile erdemsiz mal veya hizmet tüketimi arttığında, tüketimi gerçekleştiren bireylerin etik değerleri de değişime uğramaktadır. Vergi ve yardım etiği açısından değerlendirildiğinde, Östling'in (2009) bulguları gelirden bir artış olması halinde bireylerin vergi ve yardım etiklerinin düştüğünü ve aynı zamanda değişime uğrayarak zamanla kabul edilebilir davranışlar olarak değerlendirildiğini göstermektedir.

Marien ve Hooghe (2011) politik güven ve yasalarla uyumlu tavırlar arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Yasalarla uyumlu davranışlar vergi ve yardım etiği ile temsil edilmiştir. Marien ve Hooghe'un (2011) bulguları, politik güvenin azalmasını takiben hükümetin meşruiyetinin ve etkililiğinin azaldığını, buna bağlı olarak da vergi ve yardım etiğinin azaldığını ve zamanla yasalara uygun olmayan davranışların arttığını göstermektedir.

Halla ve Schneider (2014) vergi ve yardım etiğinde sosyal normların önemini araştırmışlardır. Halla ve Schneider'e (2014) göre, vergi ödemede ve devlet yardımlarından faydalanmada etik davranışlar sergileyen bireylerin bu kararları fiyatlar tarafından belirlenmektedir. Lakin, burada fiyat, etik davranmanın bedeli olarak kabul edilmektedir. Vergilerde ve devlet yardımlarında gayri etik davranmanın maliyeti azaldıkça bireylerin etik tutumları değişmekte, öncesinde gayri etik kabul edilen suçlar birey tarafından önemsiz suçlar olarak algılanmaya başlamaktadır. Halla ve Schneider'in (2014) bu bulguları eşliğinde denilebilir ki, ilkin, gayri etik davranış sergilemenin maliyeti azaldıkça vergi ve yardım etiği düşmektedir. İkinci olarak, etik değerler bireylerin çıkarlarına uygun olacak şekilde zamanla dönüşüme uğramaktadırlar. Son olarak ise, içsel değerler, vergi oranları ve cezalar gibi dışsal faktörler tarafından etkilenmektedirler.

Kravtsova ve diğerkleri (2016) post-materyalist değerklerin rüşvet vermeye bakış açısını nasıl etkilediğini incelemiş ve sonuçların güvenilirliğini ölçmek için vergi ve yardım etiğini kullanmışlardır. Kravtsova ve diğerklerinin (2016) elde ettikleri bulgular göstermektedir ki, bir toplumda post-materyal değerklerin sıklığının artması ile vergilerde ve devlet yardımlarında gayri etik davranışlara daha olumsuz yaklaşılmaktadır. Post-materyal değerklere sahip bireylerin sayısının artması ile bu bireylerin yaymış oldukları pozitif sosyal dışsallıklar vergi ve yardım etiğini toplum düzeyinde artırmaktadır (Kravtsova ve diğerkleri, 2016).

Tezin bu bölümü gereği ayrıca ideolojinin iktisadi yönüne de değinmek gerekmektedir. Tavits ve Letki (2009) post-komünist ülkelerde ideolojik ayrımları incelemişlerdir. Tavits ve Letki (2009) geleneksel ayrıma göre sol görüşün sosyal refah programları, eğitim ve sağlık harcamaları başta olmak üzere kamu harcamalarını artırmaktan yana, sağ görüşün ise serbest piyasalardan taraf olduğunu belirtmektedirler. Öte yandan, Tavits ve Letki (2009) ideolojik tutumlar ile aksiyonların her zaman uyumlu olmadığını, nitekim post-komünist ülkelerde sol görüşlü siyasi partilerin serbest piyasa temelinde hareket ettiğini, sağ görüşlü siyasi partilerin ise kamu harcamalarını artırdığını belirtmektedirler.

Christensen ve Laegreid'in (2005) çalışması tezin ilk bölümünde olduğu gibi burada öne çıkmaktadır. Nitekim Christensen ve Laegreid (2005) göre sol kesimin devletin iktisadi yönden daha müdahaleci olması, sağ kesimin ise serbest piyasa düzenine uygun şekilde hareket etmesi gerekmektedir. Bu bakımdan Christensen ve Laegreid (2005) ile Tavits ve Letki (2009) sol ve sağ ideolojik ayrım çerçevesinde benzer yorumlar sunmaktadırlar.

Wiesehomeier ve Doyle (2012) ise sol ve sağ ideolojik kesimlerin iktisadi eksenin eşitlik kavramı üzerinden tartışmaktadır. Wiesehomeier ve Doyle'a (2012) göre, sağ ve sol kesim temelde eşitlik kavramı üzerinden ayrışmaktadırlar, nitekim sol kesim toplum içi eşitliğin artırılması gerektiğini savunmakta iken sağ kesim eşitsizliğin doğal olduğunu ve bireysel sorumluluklar yolu ile bireylerin toplum içinde yer edinmeleri gerektiğini düşünmektedirler.

Daha önce bahsedildiği gibi tezin bu bölümünde ideolojik tercihlerin vergi ve yardım etiği üzerindeki etkilerine bakılmaktadır. Dolayısıyla ideolojik skalanın bir değişken olarak ele alındığı çalışmalar tezin bu bölümü açısından diğerk çalışmalara kıyasla daha önemlidir.

Lakin, literatürde görülmüştür ki, ideolojik tercihler çok az sayıda çalışma tarafından kullanılmıştır (Ariely ve diğerleri, 2015; Bruner ve diğerleri, 2017; Edlund ve Aberg, 2002; Kouamé, 2021). Bu çalışmalara sadece ideoloji değişkeni açısından yaklaşıldığında görülmektedir ki, bireylerin politik tercihleri üzerinde durulmamış ve ideolojinin olası etkileri hakkında bulgular elde edilmemiştir. Bruner ve diğerleri (2017) iktidarda olan hükümetin ideolojik yönelimini analize dahil etmişler, sol partilerin iktidarda olduğu yıllarda vergi gelirlerinin görece daha yüksek olduğunu ve vergi etığının bundan etkilenmediğini belirtmişlerdir. Ariely ve diğerleri (2015), Bruner ve diğerleri (2017) ve Kouamé (2021) analizlerinde bireylerin ideolojik tercihlerine yer vermiş fakat elde edilen katsayılar dair yorum yapmamışlardır. Bu durumun nedeni, çoğunlukla istatistiki olarak anlamsız katsayılar elde edilmesi olabilir. Fakat, genel olarak görülmektedir ki, literatürde yer alan çalışmaların çoğunluğu ideolojik tercihlere analizlerinde yer vermemiş, analize dahil eden çalışmalar ise üzerinde durmamıştır.

Literatürde görüleceği üzere bireylerin ideolojik yönelimleri analizlerde yeterince yer bulamamış ve bireylerin ideolojik yönelimlerinin dahil edildiği analizlerde ise ideoloji değişkenine dair yorumlar ve değerlendirmeler oldukça kısıtlı kalmıştır. Vergilerin ve sosyal yardımların politik süreçler içerisinde oluşması ve ideolojik kesimler arası iktisadi düşünce farklılıklarının varlığı göz önünde tutulduğunda literatürde bu bakımdan bir eksiklik olduğu görülmektedir. Bu bağlamda tezin bu bölümünde vergi ve yardım etiği çerçevesinde doğrudan bireylerin ideolojik tercihleri incelenmektedir. Bu sayede özellikle iktisadi tercihler bakımından bireylerin ideolojik farklılıklarının vergi ve yardım etiği üzerinde bir etkisinin olup olmadığı ve şayet var ise ideolojik farklılıkların nasıl bir etki yarattığı ortaya konulacaktır. Böylelikle literatürde genellikle göz ardı edilmiş önemli bir faktörün boşluğu giderilmiş olacak ve vergi ve yardım etığının daha iyi anlaşılması sağlanacaktır.

2.6. Veri ve Metodoloji

Tezin bu bölümünde de EVS verileri kullanılmıştır. Bunun sebebi, EVS’de yer alan soruların vergi ve yardım etığını araştırmak açısından büyük bir avantaj sağlaması ve örneklemini Avrupa içerisinde sınırlandırmasıdır. Avrupa kıtasında yer alan ülkelerde kültürel farklılıklar mevcut olmasına rağmen Avrupa kültürel entegrasyonun en yüksek olduğu bölgedir ve bundan dolayı kültürel farklılıklara bağlı olarak ortaya çıkabilecek değişiklikler diğer bölgelere kıyasla daha düşüktür. Analizlerde yer alan ülkeler EK 1’de sunulmuştur.

Tablo 2.1’de analizlerde kullanılan bağımlı ve bağımsız değişkenler sunulmuştur. Vergi etiğini ve yardım etiğini temsil etmek üzere EVS’de sorulan iki soru tercih edilmiştir. Burada önemli bir not olarak belirtmek gerekir ki Türkçe literatürde, “tax morale” vergi morali olarak çevrilmemiş, yerine vergi ahlakı ve vergi etiği gibi çeviriler tercih edilmiştir. Esasen, moral kavramı herhangi bir şeyi yapma veya yapmama istekliliğini yansıttığından vergi ve yardım morali kavramları daha uygun durmaktadır. Her ne kadar ahlak ve etik gibi kavramlar aslında konuyla tam uyuşmasa da Türkçe literatürde bu tabirler kullanıldığından bu tezde vergi ve yardım morali yerine vergi ve yardım etiği tabirleri tercih edilmiş fakat olası bir karışıklığa engel olmak açısından analiz yorumları “meşru bulmak” perspektifinden ele alınmıştır.

Tablo 2.1. Bağımlı ve Bağımsız Değişkenler

	Değişkenler	Soru	Cevap
Bağımlı	Vergi Etiği	Meşru buluyor musunuz? Vergilerde hile yapmak	1-Asla
	Yardım Etiği	Meşru buluyor musunuz? Hakkınız olmayan sosyal yardımlardan yararlanmak	10-Her zaman
	Gelir	Gelir skalasındaki görece konumunuz nedir?	1-Düşük gelir 2-Orta gelir 3-Yüksek gelir
Bağımsız	Eğitim	Kaç yaşınızda eğitiminiz tamamladınız?	1-12 yaşında 2-13 yaşında 3-14 yaşında 4-15 yaşında 5-16 yaşında 6-17 yaşında 7-18 yaşında 8-19 yaşında 9-20 yaşında 10-21 yaşında
	Yaş ⁵	Yaşınız nedir?	Kişinin yaşı
	Cinsiyet	Cinsiyetiniz nedir?	1-Erkek 2-Kadın
	Dindarlık	Dindar biri misiniz?	1-Dindar biriyim 2-Dindar değilim 3-Ateistim
	Başkalarına Güven	Çoğu insana güvenilebilir mi yoksa yeterince dikkatli olunamaz mı?	1-Çoğu kişiye güvenilebilir 2-Yeterince dikkatli olunamaz
	Post-materyalist	Post materyalist değerler	1-Materyalist 2-Karma 3-Post-materyalist
	Politik skala	Politik skalada kendinizi nerede konumlandırırsınız?	1-Sol 10-Sağ

⁵ Analizlerde yaş değişkenine ek olarak yaşın kuadratik formu da kullanılmaktadır. Kuadratik yaş değişkeni ile, yaş ile vergi (yardım) etiği arasındaki olası bir ilişkinin belirli bir yaştan sonra yönünü değiştirip değiştirmedeği kontrol edilmektedir.

Tablo 2.1. Bağımlı ve Bağımsız Değişkenler (Devamı)

Değişkenler		Soru	Cevap
Bağımsız	Politikaya merak	Politikaya merak	1-Politikaya aktif olarak meraklıyım
			2-Politikaya biraz meraklıyım
			3-Politikaya biraz meraksızım
			4-Politikaya hiç meraklı değilim
Bağımsız	Yaşam memnuniyeti	Bugünlerde hayatınızdan ne kadar memnunsunuz?	1-Memnuniyetsiz
			10-Memnun
Bağımsız	Hükümete güven	Hükümete ne kadar güveniyorsunuz?	1-Çok güveniyorum
			2-Biraz güveniyorum
			3-Biraz güvenmiyorum
			4-Hiç güvenmiyorum

İlk bölümde bağımsız değişkenlere dair bilgiler verilmiştir. Fakat yine de üzerlerinde duracak olursak, gelir değişkeni ilgili ülkede bireyin hangi gelir grubuna dahil olduğunu yani subjektif geliri göstermektedir ve üç kategoriden oluşmakta, 1 düşük gelir grubunu 3 ise yüksek gelir grubunu yansıtmaktadır. Eğitim değişkeni ise kişilerin eğitim sisteminden hangi yaşta ayrıldıklarını göstermekte, 1 eğitimini 12 yaşında, 10 ise eğitimini 21 yaşında tamamladığını ve eğitim sisteminden ayrıldığını ifade etmektedir. Bu bakımdan eğitim değişkeni her ne kadar doğrudan eğitim düzeyini tam olarak ifade etmese de ilgili yaşların ilköğretim, lise ve üniversite dönemine denk gelmesi genel olarak bireylerin eğitim düzeyini yansıtabilmektedir. Gelir ve eğitim değişkenlerinin bu şekilde seçilmesi daha önce bahsedildiği gibi, EVS’de yer alan soruların zamanla değişmesi nedeni ile karşılaştırılabilir sonuçlar elde etmek zor olmaktadır. Bu nedenle istikrarlılık açısından bu değişkenler tercih edilmiştir.

Diğer değişkenler ise dindarlık algısı, başkalarına güven, post-materyalist değerler, yaş, cinsiyet, politikaya merak, yaşam memnuniyeti ve son olarak politik skaladır. Dindarlık değişkeninde 1 değeri bireyin kendisini dindar olarak, 3 değeri ise ateist olarak tanımladığını göstermektedir. Başkalarına güven değişkeni ise bireylerin başkalarına güvenip güvenmediğini temsil etmekte olup başkalarına güvenenler 1, güvenmeyenler ise 2 olarak kodlanmıştır. Post-materyalist değerler, Inglehart’ın (1971) dört ögeli post-materyalizm değişkenidir ve materyal değerleri önde tutanlar 1, post-materyal değerlere sahip olanlar ise 3 değerini almaktadır. Bireylerin yaşı olduğu gibi kullanılmış, cinsiyet ise erkekler 1, kadınlar 2 olacak şekilde tanımlanmıştır. Politikaya merak değeri 4 kategoriden oluşmakta, değer yükseldikçe politikaya merak azalmaktadır. Yaşam memnuniyeti ise 1’den 10’a kadar değerler almakta, değer yükseldikçe bireyin yaşam memnuniyetinin yükseldiğini

ifade etmektedir. Son olarak, ilk bölümde olduğu gibi 1 ile 10 arasında değerler alan politik skala değişkeni yeniden düzenlenmiş ve üç kategoriye indirilmiştir. 1 değeri bireyin sol ideolojik görüşlere, 3 değeri ise sağ ideolojik görüşlere sahip olduğunu belirtmektedir.

İlgili bağımsız değişkenler literatürde öne çıkan faktörlerdir ve bağımlı değişkenler ile aralarında belirli yönde ilişkiler beklenmektedir. Lago-Peñas ve Lago-Peñas'ın (2010) bulguları ışığında gelir ile vergi etiği arasında negatif yönlü bir ilişkinin çıkması beklenmektedir. Öte yandan yardım etiği ile gelir arasında bir bulgu literatürde yer almamaktadır. Bu duruma rağmen geliri yüksek bireylerin sosyal yardımlara görece daha az ihtiyaçları olduğu göz önünde tutulacak olursa gelir ile yardım etiği arasında pozitif yönlü bir ilişki beklenebilir. Eğitim ile vergi etiği arasında bir beklenti bulunmamaktadır. Nitekim Rutkauskas (2017) ve Lago-Peñas ve Lago-Peñas (2010) daha eğitilmiş bireylerin vergi etiğinin daha düşük olduğunu belirtmekte fakat Tekeli (2011) ve Daude ve diğerleri (2013) eğitim ile vergi etiği arasında pozitif yönlü bir ilişkiye dair bulgular sunmaktadır. Yaş ile vergi etiği arasında pozitif yönlü bir ilişki beklenmektedir. Alm ve Torgler (2004) ile Hoffman ve diğerlerinin (2017) çalışmaları bu beklentiye temel oluşturmaktadır. Heinemann (2008) ve Ljunge (2011) ise benzer yönlü bir ilişkiyi yardım etiği için bulmuş olup, buna bağlı olarak yardım etiği ile yaş arasında da pozitif yönlü bir ilişki beklenmektedir. Cinsiyet ile vergi etiği arasında beklenen ilişki ise kadınların erkeklere kıyasla daha yüksek vergi etiğine sahip olmasıdır nitekim Alm ve Torgler (2004) ile Torgler ve Valev'in (2010) bulguları bu yöndedir. Dindarlık değişkeni için beklenti oldukça belirgindir. Dini değerler ile vergi etiği arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğunu gösteren Richardson (2008) ve Torgler'e (2006) bağlı olarak bu yönde bir beklenti bulunmaktadır. Uslaner (1999) da göz önünde tutulacak olursa, benzer bir ilişki yardım etiği ile dini değerler arasında da beklenmektedir. Kişiler arası güven değişkeni bağlamında ise Tekeli (2022) ve Uslaner'in (1999) bulgularına göre hem vergi hem yardım etiğinin düşük kişilerarası güven değerlerinden olumsuz yönde etkilenmesi beklenmektedir. Post-materyalizm değişkeni için Kravtsova ve diğerleri (2016) esas alındığında, post-materyal değerlerin artması ile hem vergi hem yardım etiğinin yükselmesi beklenmektedir. Yaşam memnuniyetine dair literatürde belirgin bulgular yer almadığından bu değişken için bir beklenti söz konusu değildir. Hükümete güven değişkeni için beklenti yoktur nitekim Marien ve Hooghe'un (2011) ve Tekeli'nin (2022) bulguları bu kapsamda çelişmektedir. AB üyeliği bağlamında ise Rutkauskas'ın (2017) bulguları vergi etiği ile AB üyeliği arasında negatif yönlü bir ilişkiye dair beklenti oluşturmaktadır. Son olarak Ariely ve

diğerleri (2015) ve Torgler'in (2012) bulguları vergi etiğı ile post-komünist geçmiş arasında negatif yönlü bir ilişki için beklenti oluşturmaktadır.

Tablo 2.2. Bağımlı Değişkenlerin Sıklıkları (Avrupa'da 1981-2017 Arası)

Soru / Cevap	Meşru buluyor musun: Vergilerde hile yapmak			Meşru buluyor musun: Sosyal yardımlarda hile yapmak		
	Frekans	Yüzde	Kümülatif	Frekans	Yüzde	Kümülatif
Asla	59656	58,43	58,43	64365	63,04	63,04
2	12296	12,04	70,47	11890	11,65	74,69
3	8970	8,79	79,26	8201	8,03	82,72
4	4647	4,55	83,81	4166	4,08	86,8
5	6419	6,29	90,09	5605	5,49	92,29
6	2775	2,72	92,81	2364	2,32	94,6
7	2410	2,36	95,17	1926	1,89	96,49
8	1939	1,9	97,07	1479	1,45	97,94
9	824	0,81	97,88	608	0,6	98,53
Her zaman	2166	2,12	100	1498	1,47	100
Toplam	102102	100		102102	100	

Tablo 2.2'de vergi ve yardım etiğini temsil eden sorulara verilen cevapların sıklıkları gösterilmiştir. Görüldüğü üzere bireylerin çok büyük bir kısmı “asla” cevabını tercih etmiştir. Vergi etiğı için bu değer toplam örneklemin %58'i, yardım etiğı için ise %63'üdür. İlk üç cevabı tercih edenler ise toplam örneklemin %80'i civarındadır. Özellikle 5 değerinden sonra frekans değerleri düşmekte fakat “her zaman” seçeneğinde artmaktadır. Buna bağlı olarak vergi etiğı ve yardım etiğı değişkenleri yeniden düzenlenmişlerdir. 6 ile 10 değerleri arasında verilen cevaplar tek bir kategori olarak kabul edilmiş ve dolayısıyla 1'den 10'a kadar uzanan bağımlı değişkenler 1'den 7'ye kadar olacak şekilde kodlanmıştır. Buna ek olarak analiz sonuçlarının yorumunda meşruluk kavramı üzerinden yorum yapmaya özen gösterilmiştir. Nitekim, her ne kadar EVS'de yer alan bu sorular vergi ve yardım etiğini temsil etmek için kullanılıyor olsalar da yorumlamaların sorunun soruluş biçimi ile paralel olması gerekmektedir.

Tablo 2.3. Bağımsız Değişkenlerin Sıklıkları (Avrupa'da 1981-2017 Arası)

Değişkenler	Frekans	Yüzde	Kümülatif
Politik Skala			
Sol (1)	4962	4,86	4,86
2	3935	3,85	8,71
3	9650	9,45	18,17
4	10061	9,85	28,02
5	30523	20,89	57,91
6	13834	13,55	71,46
7	10877	10,65	82,12
8	9555	9,36	91,47
9	3363	3,29	94,77
Sağ (10)	5342	5,23	100

Tablo 2.3. Bağımsız Değişkenlerin Sıklıkları (Avrupa’da 1981-2017 Arası) (Devamı)

Değişkenler	Frekans	Yüzde	Kümülatif
Gelir Düzeyi			
Düşük gelir	30345	29,72	29,72
Orta gelir	37689	36,91	66,63
Yüksek gelir	34068	33,37	100
Eğitim			
12	4366	4,28	4,28
13	1382	1,35	5,63
14	9571	9,37	15
15	7074	6,93	21,93
16	8641	8,46	30,4
17	7366	7,21	37,61
18	14993	14,68	52,29
19	9070	8,88	61,18
20	5612	5,50	66,67
21	34027	33,33	100
Değişkenler	Frekans	Yüzde	Kümülatif
Cinsiyet			
Erkek	50568	49,53	49,53
Kadın	51534	50,47	100
Dindarlık			
Dindar biriyim	64484	63,16	63,16
Dindar değilim	30500	29,87	93,03
Ateistim	7118	6,97	100
Güven			
Çoğu kişiye güvenilebilir	39428	38,62	38,62
Çoğu kişiye güvenilemez	62674	61,38	100
Post-materyalizm			
Materyalist	24040	23,55	23,55
Karma	61455	60,19	83,73
Post-materyalist	16607	16,27	100
Yaşam Memnuniyeti			
Memnun değilim (1)	1859	1,82	1,82
2	1401	1,37	3,19
3	3263	3,20	6,39
4	3964	3,88	10,27
5	9366	9,17	19,44
6	8935	8,75	28,20
7	16402	16,06	44,26
8	26306	25,76	70,02
9	16065	15,73	85,76
Memnunum (10)	14541	14,24	100
AB Üyeligi			
AB üyesi ülkelerde yaşayanlar	37846	37,07	37,07
AB üyesi ülkelerde yaşamayanlar	64256	62,93	100
Post-komünist Geçmiş			
Post-komünist ülkelerde yaşayanlar	68169	66,77	66,77
Post-komünist ülkelerde yaşamayanlar	33933	33,23	100
Hükümete Güven			
Çok güveniyorum	3187	5,38	5,38
Biraz güveniyorum	19386	32,73	38,12
Biraz güvenmiyorum	23803	40,19	78,31
Hiç güvenmiyorum	12846	21,69	100

Tablo 2.3'te verilen bağımsız değişkenlerin sıklıkları tezin ilk bölümünde verilen istatistiklerle benzerdir. Fakat yine de üzerinde durmakta yarar vardır. Öncelikle politik skala değişkeninin normal dağılıma uyduğunu ve genel olarak merkez seçmen etrafında bir yığılma olduğu görülmektedir. Gelir değişkenine göre en büyük gelir kategorisi orta gelirlilerdir ki bu beklendiği gibidir. Eğitim değişkeninde çoğu birey önce üniversiteden ardından liseden mezun olunan yaşlarda yoğunlaşmaktadır. Dindarlık değişkenine göre örnekleme yer alan bireylerin çoğunluğu kendilerini dindar olarak tanımlamaktadırlar. Güven değişkeni sıklıkları kişiler arası güven ilişkilerinin zayıf olduğunu göstermektedir. Post-materyalizm kategorilerinde karma düzeyine tekabül edenler çoğunluğu oluşturmakta olup materyal değerlere öncelik verenlerin post-materyal değerlere önem verenlere kıyasla daha fazla olduğu görülmektedir. Yaşam memnuniyeti sıklıkları tezin ilk bölümünde olduğu gibi son dört kategori ekseninde toplanmış olup bireylerin genel olarak yaşamların memnun olduklarına işaret etmektedir. AB üyesi ülkelerde yaşayanlar örneklemin çoğunluğunu oluştururken, post-komünist ülkelerde yaşayanlar ise hemen hemen üçte birine denk gelmektedir.

Tablo 2.4. Bağımsız Değişkenlerin Korelasyon Matrisi (Avrupa’da 1981-2017 Arası)

	Gelir	Eğitim	Yaş	Cinsiyet	Dindarlık	Güven	Post-Materyalizm	Yaşam Memnuniyeti	Hükümete Güven	Post-Komünist Geçmiş	AB Üyeliği	Politik Skala
Gelir	1											
Eğitim	0,265	1										
Yaş	-0,198	-0,262	1									
Cinsiyet	-0,067	-0,022	-0,0006	1								
Dindarlık	0,062	0,119	-0,115	-0,128	1							
Güven	-0,094	-0,166	-0,010	0,012	-0,073	1						
Post-Materyalizm	0,080	0,159	-0,084	-0,051	0,117	-0,156	1					
Yaşam Memnuniyeti	0,152	0,075	-0,013	-0,008	-0,025	-0,180	0,093	1				
Hükümete Güven	-0,025	-0,033	-0,059	0,012	0,026	0,163	0,029	-0,116	1			
Post-Komünist Geçmiş	-0,003	0,101	0,006	0,033	-0,059	0,206	-0,173	-0,195	0,152	1		
AB Üyeliği	-0,006	-0,017	0,084	0,009	0,061	-0,051	0,122	0,091	0,055	-0,290	1	
Politik Skala	0,030	-0,020	0,031	-0,016	-0,150	0,050	-0,101	0,057	-0,087	0,052	-0,039	1

Tablo 2.4'te bağımsız değişkenler için korelasyon matrisi sunulmuştur. Daha öncesinde bahsedildiği gibi bağımsız değişkenlerin kendi aralarındaki korelasyon katsayısının 0.5'ten büyük veya -0.5'ten küçük olması durumunda çoklu doğrusal bağlantı problemi doğabilmekte ve sağlıklı katsayı tahminleri için korelasyon katsayısı yüksek değişkenlerin regresyonlardan dışlanmaları gerekmektedir. Tablo 2.5'de görüleceği üzere bağımsız değişkenlerin kendi aralarındaki korelasyon katsayıları -0.5 ile 0.5 değerleri arasında olup çoklu doğrusal bağlantı problemine dair bir işaret sunmamaktadır.

Daha öncesinde bahsedildiği üzere hem vergi hem yardım etiği değişkenleri normal dağılıma uymamaktadırlar ve ayrıca nitel yapıdadırlar. Bu kapsamda sıralı logit metodu öne çıkmaktadır. Sıralı probit metodunda olduğu gibi sıralı logit modellerde de paralel doğrular varsayımının ihlal edilip edilmediğinin sınanması gerekmektedir. Olabilirlik Oran testi, Skor testi, Wald testi, Wolfe-Gould testi ve son olarak Brant testi sonuçlarına göre ilgili p değerleri 0.0000 olarak bulunmuştur. Bu değerlere göre paralel doğrular varsayımı ihlal edilmektedir ve genelleştirilmiş logit metodunun tercih edilmesi gerekmektedir. EK 2'de genelleştirilmiş logit yöntemine dair detaylı bilgi sunulmuş olup genelleştirilmiş logit metodu ile elde edilen sonuçlar EK 4'de verilmiştir. Genelleştirilmiş logit metodundan elde edilen bulgular ile sıralı logit metodundan elde edilen bulgular birbirleri ile örtüşmekte olduklarından sıralı logit yöntemi esas alınmıştır. Sıralı logit yöntemi şu şekilde açıklanabilir (Sawkins et al., 2010);

$$y^* = x'\beta + \varepsilon \quad (13)$$

Denklem (13)'te y^* gözlemlenmemektedir. Gözlemlenebilenler ise;

$$y = 0 \text{ eğer } y^* \leq 0 \quad (14)$$

$$y = 1 \text{ eğer } 0 < y^* \leq \mu_1 \quad (15)$$

$$y = 2 \text{ eğer } \mu_1 < y^* \leq \mu_2 \quad (16)$$

$$y = 3 \text{ eğer } \mu_2 < y^* \leq \mu_3 \quad (17)$$

$$y = J \text{ eğer } \mu_{J-1} \leq y^* \quad (18)$$

Burada y vergi (yardım) etiğidir ve μ ise bilinmeyen eşik parametrelerinin vektörüdür. μ , β vektörü ile tahmin edilmektedir ve ε 'nin lojistik dağılıma sahip olduğu varsayılmaktadır. Bunlara bağlı olarak;

$$Pr[y_i = j] = Pr[y^*, j. nci mesafededir] \quad (19)$$

Denklem (19)'dan yola çıkarak bir çıktıyı gözlemlemenin olabilirliği şu şekilde yazılabilir;

$$Pr[y_i = j] = F[\mu_j - \beta'x_i] - F[\mu_{j-1} - \beta'x_i] \quad (20)$$

Burada $F(.) = \exp(.) / [1 + \exp(.)]$ şeklindedir. Bu bağlamda Denklem (21) oluşturulabilir.

$$Pr[y_i = j] = \frac{1}{1+e^{-\mu_j+\beta'x_i}} - \frac{1}{1+e^{-\mu_{j-1}+\beta'x_i}} \quad (21)$$

Analizlerinde kullanılan modellerde y_i vergi (yardım) etiğini, YM yaşam memnuniyetini, AB Avrupa birliği üyeliğini, PK post-komünist geçmişi, HG hükümete güveni ve PS politik skalayı ifade etmektedir. Tablo 2.5-2.6'da yer alan modeller;

$$\begin{aligned} y_i = & \beta_0 + \beta_1 Gelir + \beta_2 Eğitim + \beta_3 Cinsiyet + \beta_4 Yaş + \beta_5 Yaş^2 + \beta_6 Dindarlık \\ & + \beta_7 Güven + \beta_8 Postmateryalizm + \beta_9 YM + \beta_{10} PS + \beta_{11} AB + \beta_{12} PK \\ & + \beta_{13} HG + e_i \end{aligned}$$

Yukarıda yer alan modelde ayrıca yıl kısıtlaması bulunmaktadır. Tablo 2.7-2.8'de kullanılan modeller ise aşağıdaki gibidir;

$$\begin{aligned} y_i = & \beta_0 + \beta_1 Gelir + \beta_2 Eğitim + \beta_3 Cinsiyet + \beta_4 Yaş + \beta_5 Yaş^2 + \beta_6 Dindarlık \\ & + \beta_7 Güven + \beta_8 Postmateryalizm + \beta_9 YM + \beta_{10} PS + \beta_{11} Anket + e_i \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} y_i = & \beta_0 + \beta_1 Gelir + \beta_2 Eğitim + \beta_3 Cinsiyet + \beta_4 Yaş + \beta_5 Yaş^2 + \beta_6 Dindarlık \\ & + \beta_7 Güven + \beta_8 Postmateryalizm + \beta_9 YM + \beta_{10} PS + \beta_{11} Anket \\ & + \beta_{12} AB + e_i \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} y_i = & \beta_0 + \beta_1 Gelir + \beta_2 Eğitim + \beta_3 Cinsiyet + \beta_4 Yaş + \beta_5 Yaş^2 + \beta_6 Dindarlık \\ & + \beta_7 Güven + \beta_8 Postmateryalizm + \beta_9 YM + \beta_{10} PS + \beta_{11} Anket \\ & + \beta_{12} PK + e_i \end{aligned}$$

$$y_i = \beta_0 + \beta_1 \text{Gelir} + \beta_2 \text{Eğitim} + \beta_3 \text{Cinsiyet} + \beta_4 \text{Yaş} + \beta_5 \text{Yaş}^2 + \beta_6 \text{Dindarlık} \\ + \beta_7 \text{Güven} + \beta_8 \text{Postmateryalizm} + \beta_9 \text{YM} + \beta_{10} \text{PS} + \beta_{11} \text{Anket} \\ + \beta_{13} \text{HG} + e_i$$

$$y_i = \beta_0 + \beta_1 \text{Gelir} + \beta_2 \text{Eğitim} + \beta_3 \text{Cinsiyet} + \beta_4 \text{Yaş} + \beta_5 \text{Yaş}^2 + \beta_6 \text{Dindarlık} \\ + \beta_7 \text{Güven} + \beta_8 \text{Postmateryalizm} + \beta_9 \text{YM} + \beta_{10} \text{PS} + \beta_{11} \text{Anket} \\ + \beta_{12} \text{AB} + \beta_{13} \text{PK} + \beta_{14} \text{HG} + e_i$$

Görüleceği üzere, Tablo 2.7-2.8’de yer alan modellerde AB, PK ve HG değişkenleri ilk modelde yer almamakta, ikinci modelde sadece AB değişkeni, üçüncü modelde sadece PK değişkeni, dördüncü modelde sadece HG değişkeni ve son modelde ise üçü birden eklenmektedir. Son olarak Türkiye⁶ özelinde kullanılan model aşağıdaki gibidir;

$$y_i = \beta_0 + \beta_1 \text{Gelir} + \beta_2 \text{Eğitim} + \beta_3 \text{Cinsiyet} + \beta_4 \text{Yaş} + \beta_5 \text{Yaş}^2 + \beta_6 \text{Dindarlık} \\ + \beta_7 \text{Güven} + \beta_8 \text{Postmateryalizm} + \beta_9 \text{YM} + \beta_{10} \text{PS} + \beta_{11} \text{HG} + e_i$$

2.7. Bulgular

Vergi ve yardım etiğinde ideolojik görüşlerin rolünü anlamak için toplamda dört analiz yapılmıştır. Bu analizler Tablo 2.4-2.7’de verilmiştir. Analizlerde vergi ve yardım etiği ayrı ayrı bağımlı değişkenler olarak kullanılmıştır. Bağımsız değişkenler ise literatürde öne çıkan faktörler olarak belirlenmiştir. Öncelikle hem vergi hem yardım etiği için yıllar bazında elde edilen sonuçlar sunulmuştur. Bu analizleri takiben ise yine hem vergi hem yardım etiği için genel modeller verilmiştir.

Tablo 2.5’te vergi etiğine etki eden faktörler yıllar bazında incelenmiştir. Gelir değişkeninin yüksek gelir kategorisinin, 2017 yılı haricinde istatistiki olarak anlamlı olduğu görülmektedir. Elde edilen katsayıların pozitif yönlü olması düşük gelirli bireylere kıyasla yüksek gelirli bireylerin vergilerde hile yapmayı daha meşru bulmasının daha olası olduğunu göstermektedir. Eğitimin tamamlandığı yaşa dair yorum yapmak güç gözükmemektedir. Eğitime dair elde edilen istatistiki olarak anlamlı katsayıların bir kısmı negatif bir kısmı ise pozitif yönlü olup yıllar içerisinde değişime uğramıştır, buna ek olarak monotonik bir trendin bulunamaması yorum yapmayı güçleştirmektedir. Yaş değişkeni bütün yıllar için istatistiki olarak anlamlı ve negatif katsayı tahminlerine sahiptir.

⁶ EVS’de Türkiye için sadece 2008 yılına ait veriler bulunmaktadır ve buna bağlı olarak elde edilen sonuçlar sadece 2008 yılı kapsamındadır.

Dolayısıyla, yaşlı bireylerin gençlere kıyasla vergilerde hile yapmayı meşru bulmamaları daha olasıdır. Yaşın karesi sadece 2017 senesi için istatistiki olarak anlamlı elde edilmiş olup tahmin edilmiş katsayının yönü göz önünde tutulduğunda, belirli bir yaştan sonra vergilerde hile yapmanın meşru bulunduğunu göstermektedir. Lakin bu sav diğer yıllar için elde edilen katsayı tahminleriyle desteklenememektedir. Bütün yıllar için cinsiyet değişkeni için elde edilen katsayı tahmini istatistiki olarak anlamlı elde edilmiştir. Bu katsayılar, kadınların erkelere kıyasla daha vergilerde hile yapmayı meşru bir hareket olarak değerlendirmemelerinin daha olası olduğunu ifade etmektedir. Dindarlık katsayıları da bütün yıllar için istatistiki olarak anlamlı bulunmuştur. Dindarlık katsayılarına göre hem dindar olmayan hem de ateist bireylerin dindar bireylere kıyasla vergilerde hile yapmayı daha meşru bulmaları daha olasıdır. Güven değişkeninde ilginç bir durum söz konusudur. 1990 yılında başkalarına daha az güvenenlerin başkalarına güven duyma eğilimi olan bireylere vergilerde hile yapmayı meşru bir davranış olarak değerlendikleri, 2008 ve 2017 yıllarında ise vergilerde hile yapmayı meşru bulmadıklarını göstermektedir. Post-materyalizm değişkeni için elde edilen katsayı tahminleri 1990 ve 2008 yılları için istatistiki olarak anlamsız bulunmuştur. İstatistiki olarak anlamlı bulunan katsayı tahminlerine göre ise büyük ölçüde görülmektedir ki materyal değerlere öncelik veren bireyler vergilerde hile yapmayı daha meşru bulmaktadırlar. Yaşam memnuniyeti ile ilgili katsayıların önemli bir çoğunluğu istatistiki olarak anlamsızdır. Fakat en yüksek memnuniyet düzeyine sahip bireyleri yansıtan kategori 1981 yılı haricinde istatistiki olarak anlamlı katsayıları sahiptir. Elde edilen katsayılar dair yapılacak yorum, yaşam memnuniyeti çok yüksek olan bireylerin yaşam memnuniyeti çok düşük bireylere kıyasla vergilerde hile yapmayı meşru bulmadıklarını göstermektedir. AB üyesi ülkelerde yaşayan bireylerin 1981 ve 2017 yılları hariç olmak üzere, AB üyesi ülkelerde yaşamayanlara kıyasla vergilerde hile yapmayı meşru bulmaları daha olasıdır. Lakin, 2017 yılı bu durum tersine dönmüştür. Post-komünist ülkelerde yaşayanların ise post-komünist ülkelerde yaşamayanlara kıyasla 1990 yılında vergilerde hile yapmayı meşru bulmamalarının daha olası olduğu görülmekte fakat ilerleyen yıllarda bunun tersine döndüğü görülmektedir. Hükümete duyulan güvende ise, genel itibarıyla hükümete en çok güven duyanların diğer kategorilerde yer alanlara kıyasla vergilerde hileli davranışları meşru bulmamalarının daha olası olduğu gözükmektedir.

Son olarak politik skala değişkeninde 1990 yılı merkez seçmen katsayısı haricinde istatistiki olarak anlamlı sonuçlar elde edilmiştir. Elde edilen katsayı tahminlerine göre merkez ve sağ seçmenler vergilerde hile yapmayı sol kesime kıyasla meşru bulmaktadırlar.

Katsayıların büyüklüğü göz önünde tutulacak olursa 2008 ve 2017 yıllarında merkez, 1981, 1990 ve 1999 yıllarında ise sağ kesimin sol kesime kıyasla vergilerde hile yapmayı meşru buldukları görülmektedir. Genel olarak sol kesimin vergilerde hileli davranışları merkez ve sağ kesime kıyasla meşru bulmadıkları görülmektedir.

Tablo 2.5. Avrupa'da Yıllar Bazında Vergi Etiği

Değişkenler	(1) 1981	(2) 1990	(3) 1999	(4) 2008	(5) 2017
Gelir					
Orta Gelirli	0.0334 (0.0581)	0.0449 (0.0370)	0.000763 (0.0392)	-0.0116 (0.0290)	-0.0126 (0.0325)
Yüksek Gelirli	0.230*** (0.0608)	0.123*** (0.0395)	0.125*** (0.0419)	0.116*** (0.0309)	0.0220 (0.0334)
Eğitim					
13	-0.0724 (0.151)	0.142 (0.125)	-0.157 (0.162)	0.254* (0.130)	0.459** (0.218)
14	0.0403 (0.106)	-0.293*** (0.0682)	-0.0388 (0.106)	0.293*** (0.0766)	-0.0465 (0.139)
15	-0.0243 (0.120)	-0.196*** (0.0759)	-0.0402 (0.110)	0.489*** (0.0744)	0.0255 (0.135)
16	0.301*** (0.113)	-0.276*** (0.0740)	0.131 (0.108)	0.424*** (0.0718)	0.128 (0.133)
17	0.0898 (0.122)	-0.179** (0.0776)	0.138 (0.109)	0.310*** (0.0730)	0.0972 (0.135)
18	0.0188 (0.116)	-0.159** (0.0718)	-0.0316 (0.105)	0.398*** (0.0665)	0.00931 (0.129)
19	0.0460 (0.133)	-0.117 (0.0790)	0.0631 (0.111)	0.507*** (0.0707)	0.157 (0.130)
20	0.209 (0.131)	-0.0717 (0.0870)	0.284** (0.116)	0.566*** (0.0756)	0.318** (0.134)
21	0.0431 (0.107)	-0.110* (0.0671)	0.167 (0.101)	0.477*** (0.0634)	0.120 (0.127)
Yaş	-0.0251*** (0.00777)	-0.0226*** (0.00494)	-0.0291*** (0.00547)	-0.0132*** (0.00381)	-0.0219*** (0.00437)
Yaş²	7.21e-05 (8.52e-05)	4.13e-05 (5.30e-05)	7.93e-05 (5.73e-05)	-3.23e-06 (3.91e-05)	9.03e-05** (4.40e-05)
Cinsiyet					
Kadın	-0.153*** (0.0457)	-0.271*** (0.0277)	-0.233*** (0.0310)	-0.231*** (0.0230)	-0.293*** (0.0251)
Dindarlık					
Dindar Değil	0.494*** (0.0499)	0.286*** (0.0307)	0.136*** (0.0347)	0.295*** (0.0259)	0.130*** (0.0277)
Ateist	0.697*** (0.108)	0.104 (0.0666)	0.205*** (0.0658)	0.283*** (0.0465)	0.166*** (0.0440)
Güven					
Başkalarına güvenilemez	-0.0745 (0.0469)	0.0538* (0.0292)	0.0453 (0.0330)	-0.119*** (0.0252)	-0.0939*** (0.0282)
Post-materyalizm					
Kısmen post-materyal	0.0936* (0.0516)	-0.0302 (0.0362)	-0.128*** (0.0380)	0.0291 (0.0270)	-0.218*** (0.0337)
Post-materyal	0.0894 (0.0758)	0.0292 (0.0453)	-0.0976* (0.0517)	-0.0616 (0.0401)	-0.167*** (0.0424)

Tablo 2.5. Avrupa'da Yıllar Bazında Vergi Etiği (Devamı)

Değişkenler	(1) 1981	(2) 1990	(3) 1999	(4) 2008	(5) 2017
Yaşam Memnuniyeti					
YM 2	0.483 (0.353)	0.149 (0.194)	0.275* (0.143)	0.264** (0.129)	0.323 (0.204)
YM 3	0.540* (0.284)	0.176 (0.164)	0.384*** (0.120)	0.299*** (0.109)	0.234 (0.167)
YM 4	0.591** (0.267)	0.136 (0.160)	0.283** (0.116)	0.425*** (0.106)	0.384** (0.158)
YM 5	0.423* (0.255)	0.00948 (0.150)	0.0259 (0.106)	0.196** (0.0998)	0.314** (0.149)
YM 6	0.485* (0.253)	0.0461 (0.149)	0.0858 (0.108)	0.426*** (0.0993)	0.368** (0.148)
YM 7	0.433* (0.249)	0.0488 (0.147)	0.0441 (0.103)	0.344*** (0.0964)	0.229 (0.145)
YM 8	0.252 (0.248)	-0.0711 (0.146)	-0.123 (0.101)	0.191** (0.0953)	0.0640 (0.144)
YM 9	0.0972 (0.252)	-0.167 (0.149)	-0.196* (0.105)	0.111 (0.0971)	-0.101 (0.145)
Çok Memnun	-0.196 (0.253)	-0.510*** (0.150)	-0.615*** (0.108)	-0.257** (0.0998)	-0.485*** (0.146)
Politik Skala					
Merkez	0.160** (0.0646)	0.0223 (0.0403)	0.166*** (0.0437)	0.198*** (0.0311)	0.295*** (0.0329)
Sağ	0.319*** (0.0833)	0.131** (0.0515)	0.198*** (0.0562)	0.144*** (0.0396)	0.294*** (0.0422)
AB Üyeliği					
AB Üyesi	-0.0472 (0.0481)	0.371*** (0.0340)	0.366*** (0.0617)	0.272*** (0.0256)	-0.126*** (0.0281)
Post-komünist Geçmiş					
Post Komünist		-0.337*** (0.0435)	0.169** (0.0656)	0.191*** (0.0250)	0.163*** (0.0296)
Hükümete Güven					
Biraz güveniyorum				0.454*** (0.0592)	0.183*** (0.0648)
Biraz güvenmiyorum				0.458*** (0.0589)	0.213*** (0.0648)
Hiç güvenmiyorum				0.382*** (0.0619)	0.165** (0.0694)
/cut1	-0.150 (0.318)	-0.801*** (0.199)	-0.740*** (0.199)	1.104*** (0.150)	0.0905 (0.222)
/cut2	0.293 (0.318)	-0.308 (0.199)	-0.191 (0.200)	1.679*** (0.151)	0.764*** (0.222)
/cut3	0.732** (0.318)	0.181 (0.199)	0.295 (0.200)	2.191*** (0.151)	1.298*** (0.223)
/cut4	1.048*** (0.318)	0.504** (0.199)	0.601*** (0.200)	2.535*** (0.151)	1.592*** (0.223)
/cut5	1.696*** (0.319)	1.040*** (0.200)	1.156*** (0.200)	3.183*** (0.152)	2.151*** (0.223)
Gözlem sayısı	7,342	19,910	15,628	30,320	28,902

Parantez içerisinde sunulan değerler dirençli standart hatalardır

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Tablo 2.6’da yardım etiğine dair sonuçlar yıllar bazında sunulmuştur. İlk, gelir değişkeni katsayılarının tamamı istatistiki olarak anlamlıdır. Gelir değişkenine göre, orta ve üst gelir grubunda yer alanların düşük gelir grubunda yer alanlara kıyasla sosyal yardımlarda hileli davranışları meşru bulmadıkları görülmektedir. Ayrıca, 2008 yılı haricinde, yüksek gelir kategorisinin katsayısının orta gelir kategorisi katsayısından büyük olması gelirin artması ile sosyal yardımlarda hileli davranışların meşru bulunmamaya başladığını göstermektedir. Eğitim katsayılarının önemli bir kısmı istatistiki olarak anlamsız bulunmuştur. İstatistiki olarak anlamlı bulunan katsayılar da monotonik bir trend bulunmamıştır. Buna bağlı olarak eğitime dair sadece eğitimini bir yıldan sonra sonlandıran bireylerin diğer kategorilerde yer alanlara kıyasla sosyal yardımlarda hileli davranışları meşru bulmalarının daha olası olduğu söylenebilir. Yaş ve yaşın karesi değişkenleri bütün modellerde istatistiki olarak anlamlıdır. Buna göre, yaşlı bireylerin gençlere kıyasla sosyal yardımlarda hileli davranışları meşru bulmamalarının daha olası olduğu görülmekte olup belirli bir yaştan sonra tersine bir durum söz konusu olmaya başlamaktadır. Cinsiyet değişkeni sadece 1990, 1999 ve 2017 yılları için istatistiki olarak anlamlı bulunmuştur. Bu katsayılara göre, kadınların erkeklere kıyasla daha sosyal yardımlarda hile yapmayı meşru bulmamaları daha olasıdır. Dindarlık katsayıların önemli bir kısmı istatistiki olarak anlamlı bulunmuştur. Elde edilen katsayılar, dindar bireylerin dindar olmayan ve ateistlere kıyasla sosyal yardımlarda hile yapmayı meşru bulmadıklarını göstermektedir. Güven katsayıları 2017 yılı hariç olmak üzere istatistiki olarak anlamlı ve pozitifdir. Bu bakımdan, başkalarına güvenmeyen bireylerin, başkalarına güvenenlere kıyasla sosyal yardımlarda hileli davranışları meşru bulmaları daha olasıdır. Post-materyalizm katsayılarının tamamı istatistiki olarak anlamlı bulunmamıştır. Fakat, istatistiki olarak anlamlı katsayılar bakıldığında denilebilir ki, 1981 ve 1990 yıllarında post-materyal değerlere materyal değerlerden daha fazla önem veren bireylerin sosyal yardımlarda hile yapmayı meşru bulmaları daha olasıdır. Bu durum ilerleyen yıllarda tersine dönmüştür. Yaşam memnuniyetine dair elde edilen katsayıların önemli bir çoğunluğu istatistiki olarak anlamsız bulunmuştur fakat çok yüksek yaşam memnuniyetini temsil eden kategoride katsayıların çoğunluğu istatistiki olarak anlamlıdır. Bu katsayılar da hareketle, yaşam memnuniyeti çok yüksek bireylerin yaşam memnuniyeti çok düşük bireylere kıyasla sosyal yardımlarda hile yapmayı meşru bulmadıkları söylenebilir. 2017 senesi haricinde, AB üyesi ülkelerde yaşayanların, AB üyesi ülkelerde yaşamayanlara nazaran sosyal yardımlarda hileli davranışları meşru bulmaları daha olası gözükmemektedir fakat 1981 yılı için bu geçerli olmayıp aksine bir durum söz konusudur. Post-komünist ülkelerde yaşayan bireylerin, post-

komünist ülkelerde yaşamayanlara kıyasla sosyal yardımlarda hileli davranışları meşru bulmalarının daha olası olduğu bulunmuştur. Bu bulgu son üç dalga için geçerli olup 1990 yılı katsayısı istatistiki olarak anlamsızdır. Hükümete güven katsayılarından sadece bir tanesi istatistiki olarak anlamlı bulunduğundan hükümete güvene dair yorum yapmak sakıncalı olacaktır.

Politik skala katsayıları önemli ölçüde istatistiki olarak anlamlı bulunmuş olmasına rağmen, 1999 yılı hem sağ hem merkez, 2008 ve 2017 yılları merkez seçmen katsayıları istatistiki olarak anlamlı değildir. Elde edilen katsayıların tamamı negatif yöndedir. Buna göre hem sağ hem merkez seçmenin sol seçmene kıyasla sosyal yardımlarda hileli davranışları meşru bulmadıkları görülmektedir.

Tablo 2.6. Avrupa'da Yıllar Bazında Yardım Etiği

Değişkenler	(1) 1981	(2) 1990	(3) 1999	(4) 2008	(5) 2017
Gelir					
Orta Gelirli	-0.245*** (0.0671)	-0.1000** (0.0390)	-0.0818** (0.0404)	-0.0935*** (0.0293)	-0.117*** (0.0314)
Yüksek Gelirli	-0.262*** (0.0705)	-0.257*** (0.0424)	-0.117*** (0.0433)	-0.0462 (0.0316)	-0.146*** (0.0326)
Eğitim					
13	-0.123 (0.171)	-0.0846 (0.131)	-0.173 (0.175)	-0.0906 (0.131)	0.0625 (0.204)
14	-0.0967 (0.122)	-0.356*** (0.0715)	0.0244 (0.107)	-0.270*** (0.0760)	-0.255* (0.134)
15	-0.423*** (0.142)	-0.380*** (0.0807)	-0.0670 (0.111)	-0.00675 (0.0731)	-0.306** (0.131)
16	-0.196 (0.129)	-0.484*** (0.0787)	0.0238 (0.111)	-0.103 (0.0706)	-0.302** (0.128)
17	-0.262* (0.140)	-0.498*** (0.0827)	-0.0503 (0.110)	-0.205*** (0.0718)	-0.234* (0.131)
18	-0.213 (0.132)	-0.324*** (0.0754)	-0.00380 (0.106)	-0.0114 (0.0650)	-0.222* (0.124)
19	-0.764*** (0.163)	-0.420*** (0.0831)	-0.0513 (0.111)	-0.0426 (0.0691)	-0.146 (0.125)
20	-0.319** (0.152)	-0.442*** (0.0922)	-0.157 (0.119)	0.0809 (0.0744)	-0.00397 (0.129)
21	-0.426*** (0.121)	-0.418*** (0.0708)	-0.0362 (0.102)	-0.0540 (0.0619)	-0.221* (0.122)
Yaş	-0.0523*** (0.00929)	-0.0473*** (0.00522)	-0.0650*** (0.00560)	-0.0416*** (0.00375)	-0.0478*** (0.00422)
Yaş²	0.000281*** (0.000103)	0.000238*** (5.63e-05)	0.000398*** (5.92e-05)	0.000241*** (3.83e-05)	0.000286*** (4.30e-05)
Cinsiyet					
Kadın	-0.0761 (0.0538)	-0.114*** (0.0298)	-0.1000*** (0.0321)	-0.0169 (0.0233)	-0.0439* (0.0247)
Dindarlık					
Dindar Değil	0.398*** (0.0571)	0.0620* (0.0328)	0.0654* (0.0357)	0.217*** (0.0265)	0.0632** (0.0272)
Ateist	0.682*** (0.111)	0.0918 (0.0691)	0.0602 (0.0687)	0.199*** (0.0472)	0.188*** (0.0430)

Tablo 2.6. Avrupa'da Yıllar Bazında Yardım Etiği (Devamı)

Değişkenler	(1) 1981	(2) 1990	(3) 1999	(4) 2008	(5) 2017
Güven					
Başkalarına güvenilemez	0.0982* (0.0546)	0.124*** (0.0313)	0.159*** (0.0345)	0.0834*** (0.0261)	0.0369 (0.0279)
Post-materyalizm					
Kısmen post-materyal	-0.0392 (0.0617)	0.0130 (0.0384)	-0.224*** (0.0389)	-0.0393 (0.0273)	-0.234*** (0.0333)
Post-materyal	0.223*** (0.0845)	0.104** (0.0481)	-0.0941* (0.0536)	-0.122*** (0.0408)	-0.130*** (0.0414)
Yaşam Memnuniyeti					
YM 2	0.446 (0.361)	0.451** (0.188)	0.383*** (0.148)	0.278** (0.126)	0.465** (0.204)
YM 3	0.677** (0.330)	0.358** (0.163)	0.374*** (0.126)	0.221** (0.108)	0.419** (0.168)
YM 4	0.753** (0.310)	0.288* (0.156)	0.472*** (0.121)	0.443*** (0.106)	0.561*** (0.157)
YM 5	0.357 (0.301)	0.101 (0.148)	0.296*** (0.113)	0.186* (0.0994)	0.576*** (0.148)
YM 6	0.305 (0.300)	0.259* (0.148)	0.301*** (0.115)	0.353*** (0.0993)	0.601*** (0.147)
YM 7	0.221 (0.296)	0.186 (0.145)	0.226** (0.110)	0.246** (0.0964)	0.487*** (0.144)
YM 8	-0.0611 (0.294)	0.0422 (0.144)	-0.00387 (0.108)	0.0384 (0.0955)	0.287** (0.143)
YM 9	-0.291 (0.299)	-0.0119 (0.147)	-0.0954 (0.112)	0.00415 (0.0975)	0.148 (0.145)
Çok Memnun	-0.658** (0.303)	-0.398*** (0.149)	-0.416*** (0.116)	-0.292*** (0.100)	-0.205 (0.146)
Politik Skala					
Merkez	-0.121* (0.0685)	-0.174*** (0.0414)	-0.0266 (0.0444)	0.0473 (0.0309)	0.0423 (0.0309)
Sağ	-0.322*** (0.0967)	-0.291*** (0.0547)	-0.0860 (0.0586)	-0.124*** (0.0404)	-0.222*** (0.0418)
AB Üyeliği					
AB Üyesi	-0.123** (0.0554)	0.151*** (0.0366)	0.506*** (0.0674)	0.600*** (0.0266)	-0.00606 (0.0278)
Post-komünist Geçmiş					
Post Komünist		-0.0239 (0.0453)	0.368*** (0.0712)	0.195*** (0.0256)	0.0519* (0.0293)
Hükümete Güven					
Biraz güveniyorum				0.254*** (0.0594)	0.0945 (0.0621)
Biraz güvenmiyorum				0.155*** (0.0590)	0.0430 (0.0621)
Hiç güvenmiyorum				0.0663 (0.0618)	-0.0637 (0.0665)
/cut1	-1.104*** (0.370)	-1.409*** (0.201)	-1.381*** (0.203)	-0.180 (0.149)	-1.083*** (0.217)
/cut2	-0.563 (0.370)	-0.836*** (0.201)	-0.772*** (0.203)	0.370** (0.149)	-0.464** (0.218)
/cut3	-0.0625 (0.370)	-0.304 (0.201)	-0.235 (0.203)	0.863*** (0.150)	0.0319 (0.218)
/cut4	0.256 (0.371)	0.0214 (0.201)	0.118 (0.203)	1.208*** (0.150)	0.334 (0.218)
/cut5	0.882** (0.373)	0.573*** (0.202)	0.732*** (0.204)	1.864*** (0.150)	0.939*** (0.218)
Gözlem sayısı	7,342	19,910	15,628	30,320	28,902

Parantez içerisinde sunulan değerler dirençli standart hatalardır

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Tablo 2.7’de Avrupa’da vergi etiğine dair ek modeller sunulmuştur. Orta düzey gelir kategorisinin katsayıları istatistiki olarak anlamsız fakat üst gelir düzey gelir kategorisi için bütün modellerde istatistiki olarak anlamlı ve pozitif katsayılar bulunmuştur. Bu katsayılar çerçevesinde üst gelirli bireylerin düşük gelirli bireyler kıyasla vergilerde hile yapmayı meşru kabul ettikleri görülmektedir. Eğitim katsayılarının önemli bir bölümü istatistiki olarak anlamlı ve pozitif katsayılar sahiptir. Lakin, katsayılarda bir artış veya azalış trendi gözlemlenememiştir. Bu bakımdan eğitime dair sadece eğitimini bir yıldan sonra sonlandıran bireylerin diğer kategorilerde yer alanlara kıyasla vergilerde hileli davranışlar meşru bulmamaları daha olasıdır. Yaş değişkeni bütün modellerde negatif bir katsayıya sahiptir ve istatistiki olarak anlamlıdır. Yaşın karesi ise son modelde istatistiki olarak anlamsız bulunmuştur. Yaşın ilerlemesi ile bireylerin vergilerde hile yapmayı meşru bulmamalarının daha olası olduğu ve genel olarak belirli bir yaştan sonra bu eğilimin tersine döndüğü söylenebilir. Cinsiyet katsayılarına bakıldığında bütün modellerde katsayıların negatif ve istatistiki olarak anlamlı olduğu görülmektedir. Kadınların erkeklere kıyasla vergilerde hile yapmayı meşru bulmamalarının daha olası olduğu sonucu elde edilmektedir. Dindarlık katsayıları bütün modellerde istatistik olarak anlamlı ve pozitif katsayıya sahiptir. Bu katsayılar, dindarların dindar olmayanlara ve ateistlere kıyasla vergilerde hile yapmayı meşru bulmadıklarını göstermektedir. Güven değişkeni bütün modellerde istatistiki olarak anlamlı bulunmuştur. Elde edilen katsayıların negatif olması, başkalarına güvenmeyen bireylerin başkalarına güvenme eğilimi olanlara kıyasla vergilerde hile yapmayı meşru bulmamalarının daha olası olduğu ifade etmektedir. Post-materyal değerlere dair istatistiki olarak anlamlı bulunan katsayılar materyal değerlere daha fazla önem veren bireylerin post-materyal değerlere kısmen ve çok önem verenlere kıyasla vergilerde hile yapmayı meşru bulduklarını göstermektedir. Yaşam memnuniyeti katsayılarının bir kısmı istatistiki olarak anlamlı bulunmuştur ve ilgili katsayılarda düzenli bir trend bulunamamıştır. Fakat, katsayıların özellikle yaşam memnuniyeti yüksek kategorilerde pozitiften negatife dönmesi önemli bir not olarak belirtilmelidir. Bu katsayılardan hareketle denilebilir ki, yaşam memnuniyeti yüksek bireylerin yaşam memnuniyeti çok düşük bireylere kıyasla vergilerde hile yapmayı meşru bulmamaları daha olasıdır. AB üyesi ülkelerde yaşayan bireylerin AB üyesi ülkelerde yaşamayanlara kıyasla vergilerde hile yapmayı meşru bulmaları daha olası olup benzer bir bulgu post-komünist ülkelerde yaşayanlar için de kısmen söylenebilir. Hükümete güven katsayılarının tamam istatistiki olarak anlamlıdır ve hükümete güveni yüksek bireylerin diğer kategorilerde yer alanlara kıyasla vergilerde hile yapmayı meşru bulmamaları daha olasıdır. Yıl kuklalarında sadece 1999 yılı istatistiki

olarak anlamsızdır. Bu katsayılara göre 1981 yılında diğer yıllara kıyasla bireylerin vergilerde hile yapmayı bulmaları daha olasıdır. Ayrıca, ilk üç modelde bu katsayılar da bir azalış trendi bulunmaktadır ve vergi etiğinin 1981 yılına kıyasla yükseldiğine dair ipuçları sınımda, son iki modelde de benzer bir durum söz konusu olup 2008 yılına kıyasla 2017 yılında vergi etiğinin yükselmesinin daha olası olduğunu göstermektedir.

Politik skala katsayılarının tamamı istatistiki olarak anlamlıdır. Bu katsayılar bağlamında denilebilir ki, sol kesime kıyasla merkez ve sağ kesimde yer alanlar vergilerde hile yapmayı daha meşru bulmaktadırlar. Bu bakımdan vergi etiği en yüksek kesim sol kesim olarak öne çıkmaktadır.

Tablo 2.7. Avrupa’da Vergi Etiği için Ek Modeller

Değişkenler	(1) Model 1	(2) Model 2	(3) Model 3	(4) Model 4	(5) Model 5
Gelir					
Orta Gelirli	-0.00112 (0.0161)	0.000636 (0.0161)	-0.000849 (0.0161)	-0.0140 (0.0215)	-0.0113 (0.0216)
Yüksek Gelirli	0.101*** (0.0169)	0.0989*** (0.0169)	0.101*** (0.0169)	0.0717*** (0.0226)	0.0698*** (0.0226)
Eğitim					
13	0.145** (0.0666)	0.140** (0.0664)	0.146** (0.0666)	0.406*** (0.112)	0.390*** (0.112)
14	0.00841 (0.0397)	0.0109 (0.0396)	0.0117 (0.0398)	0.359*** (0.0659)	0.302*** (0.0661)
15	0.122*** (0.0412)	0.131*** (0.0412)	0.125*** (0.0413)	0.486*** (0.0639)	0.434*** (0.0639)
16	0.202*** (0.0398)	0.196*** (0.0398)	0.203*** (0.0398)	0.479*** (0.0619)	0.447*** (0.0618)
17	0.158*** (0.0408)	0.160*** (0.0408)	0.161*** (0.0409)	0.426*** (0.0630)	0.352*** (0.0632)
18	0.127*** (0.0376)	0.141*** (0.0375)	0.132*** (0.0380)	0.483*** (0.0578)	0.380*** (0.0585)
19	0.225*** (0.0399)	0.235*** (0.0398)	0.230*** (0.0402)	0.596*** (0.0600)	0.499*** (0.0606)
20	0.333*** (0.0425)	0.345*** (0.0425)	0.337*** (0.0427)	0.684*** (0.0634)	0.602*** (0.0637)
21	0.200*** (0.0361)	0.221*** (0.0360)	0.204*** (0.0363)	0.535*** (0.0562)	0.455*** (0.0565)
Yaş	-0.0237*** (0.00212)	-0.0229*** (0.00212)	-0.0237*** (0.00212)	-0.0174*** (0.00286)	-0.0168*** (0.00286)
Yaş²	8.31e-05*** (2.19e-05)	7.10e-05*** (2.20e-05)	8.31e-05*** (2.19e-05)	4.83e-05* (2.90e-05)	3.83e-05 (2.91e-05)
Cinsiyet					
Kadın	-0.237*** (0.0125)	-0.241*** (0.0125)	-0.237*** (0.0125)	-0.249*** (0.0169)	-0.257*** (0.0169)
Dindarlık					
Dindar Değil	0.238*** (0.0138)	0.235*** (0.0138)	0.238*** (0.0138)	0.222*** (0.0187)	0.230*** (0.0188)
Ateist	0.231*** (0.0251)	0.211*** (0.0252)	0.230*** (0.0251)	0.226*** (0.0315)	0.237*** (0.0317)

Tablo 2.7. Avrupa’da Vergi Etiği için Ek Modeller (Devamı)

Değişkenler	(1) Model 1	(2) Model 2	(3) Model 3	(4) Model 4	(5) Model 5
Güven					
Başkalarına güvenilemez	-0.0321** (0.0132)	-0.0282** (0.0133)	-0.0299** (0.0135)	-0.0704*** (0.0183)	-0.101*** (0.0187)
Post-materyalizm					
Kısmen post-materyal	-0.0469*** (0.0156)	-0.0656*** (0.0156)	-0.0486*** (0.0157)	-0.0845*** (0.0211)	-0.0703*** (0.0212)
Post-materyal	-0.0124 (0.0206)	-0.0530** (0.0208)	-0.0158 (0.0208)	-0.118*** (0.0285)	-0.0935*** (0.0288)
Yaşam Memnuniyeti					
YM 2	0.282*** (0.0774)	0.270*** (0.0774)	0.282*** (0.0774)	0.297*** (0.110)	0.289*** (0.109)
YM 3	0.311*** (0.0643)	0.301*** (0.0643)	0.310*** (0.0644)	0.290*** (0.0918)	0.287*** (0.0914)
YM 4	0.361*** (0.0620)	0.342*** (0.0620)	0.360*** (0.0620)	0.430*** (0.0885)	0.429*** (0.0882)
YM 5	0.200*** (0.0578)	0.178*** (0.0578)	0.199*** (0.0578)	0.284*** (0.0831)	0.273*** (0.0829)
YM 6	0.328*** (0.0575)	0.292*** (0.0576)	0.326*** (0.0576)	0.444*** (0.0825)	0.438*** (0.0824)
YM 7	0.270*** (0.0559)	0.226*** (0.0560)	0.267*** (0.0560)	0.334*** (0.0804)	0.336*** (0.0802)
YM 8	0.112** (0.0554)	0.0654 (0.0554)	0.107* (0.0555)	0.162** (0.0796)	0.174** (0.0795)
YM 9	-0.00667 (0.0563)	-0.0515 (0.0564)	-0.0115 (0.0565)	0.0379 (0.0807)	0.0532 (0.0806)
Çok Memnun	-0.386*** (0.0574)	-0.421*** (0.0575)	-0.390*** (0.0576)	-0.338*** (0.0823)	-0.322*** (0.0821)
Politik Skala					
Merkez	0.166*** (0.0171)	0.166*** (0.0171)	0.166*** (0.0171)	0.251*** (0.0225)	0.244*** (0.0225)
Sağ	0.176*** (0.0218)	0.185*** (0.0219)	0.177*** (0.0219)	0.230*** (0.0287)	0.213*** (0.0288)
Yıl Kuklası, 1981 Bazlı					
1990	-0.104*** (0.0270)	-0.0743*** (0.0272)	-0.100*** (0.0273)		
1999	-0.0156 (0.0279)	-0.00927 (0.0280)	-0.0108 (0.0282)		
2008	-0.300*** (0.0259)	-0.314*** (0.0261)	-0.294*** (0.0264)		
2017	-0.640*** (0.0268)	-0.658*** (0.0270)	-0.634*** (0.0272)	-0.365*** (0.0174)	-0.366*** (0.0174)
AB Üyeliği					
AB Üyesi		0.214*** (0.0135)			0.101*** (0.0189)
Post-komünist Geçmiş					
Post Komünist			-0.0158 (0.0147)		0.187*** (0.0190)
Hükümete Güven					
Biraz güveniyorum				0.350*** (0.0441)	0.341*** (0.0441)
Biraz güvenmiyorum				0.380*** (0.0438)	0.351*** (0.0439)
Hiç güvenmiyorum				0.338*** (0.0463)	0.294*** (0.0464)

Tablo 2.7. Avrupa’da Vergi Etiği için Ek Modeller (Devamı)

Değişkenler	(1) Model 1	(2) Model 2	(3) Model 3	(4) Model 4	(5) Model 5
Hükümete Güven					
/cut1	-0.492*** (0.0832)	-0.399*** (0.0835)	-0.492*** (0.0832)	0.686*** (0.121)	0.722*** (0.121)
/cut2	0.0686 (0.0833)	0.163* (0.0835)	0.0686 (0.0833)	1.301*** (0.121)	1.338*** (0.121)
/cut3	0.563*** (0.0834)	0.658*** (0.0837)	0.563*** (0.0834)	1.819*** (0.122)	1.857*** (0.121)
/cut4	0.878*** (0.0834)	0.974*** (0.0837)	0.878*** (0.0835)	2.141*** (0.122)	2.180*** (0.122)
/cut5	1.459*** (0.0837)	1.555*** (0.0840)	1.459*** (0.0837)	2.751*** (0.122)	2.790*** (0.122)
Gözlem sayısı	102,102	102,102	102,102	59,222	59,222

Parantez içerisinde sunulan değerler dirençli standart hatalardır

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Son olarak Tablo 2.8’de Avrupa’da yardım etiği için ek modeller verilmiştir. Gelir değişkeninin katsayılarının tamamı istatistiki olarak anlamlı bulunmuştur. İlgili katsayılara göre düşük gelirli bireylerin sosyal yardımlarda hile yapmayı meşru bulmaları orta ve üst gelir gruplarına nazaran daha olasıdır. Eğitim değişkeninin katsayılarının önemli bir kısmı istatistiki olarak anlamlı ve negatif yöndedir. Eğitim katsayılarında monotonik bir hareket bulunamamıştır. Buna bağlı olarak sadece eğitim düzeyi en düşük olan bireylerin diğer bireylere kıyasla sosyal yardımlarda hile yapmayı meşru bulmalarının daha olası olduğu söylenebilir. Yaş değişkeni ve yaşın karesi bütüne modellerde istatistiki olarak anlamlıdır. Yaşlı bireylerin genç bireylere kıyasla sosyal yardımlarda hile yapmayı meşru bulmamalarının daha olası olduğu gözükmemekte fakat belirli bir yaştan sonra bu ilişkinin tersine döndüğü belirlenmiştir. Cinsiyet katsayıları sadece ilk üç modelde istatistiki olarak anlamlı bulunmuştur. Bu katsayılar çerçevesinde kadınların erkeklere kıyasla sosyal yardımlarda hileli davranışları meşru değerlendirmemeleri daha olasıdır. Dindarlık değişkeninde bütün modellerde katsayılar istatistiki olarak anlamlıdır. Ayrıca en büyük katsayılar ateist bireyler için elde edilmiştir. Bu katsayılara göre ateistlere kıyasla dindar olmayanlar, dindar olmayanlara kıyasla ise dindarların sosyal yardımlarda hileyi meşru bulmamaları daha olasıdır. Güven değişkeni de bütün modellerde istatistiki olarak anlamlıdır ve pozitif katsayılara sahiptir. Bu katsayılara göre, başkalarına güvenmeyenlerin başkalarına güvenenlere kıyasla sosyal yardımlarda hileyi meşru bulmaları daha olasıdır. Post-materyalizm değişkeninde için istatistiki olarak anlamlı bulunan katsayılara göre, materyal değerlere öncelik verenlerin kısmi ve yüksek post-materyal değerlere sahip olanlara kıyasla sosyal yardımlarda hile yapmayı meşru bulmaları daha olası bulunmuştur.

Yaşam memnuniyeti değişkeninde dikkat çeken bulgulara denk gelinmiştir. Katsayıların önemli bir bölümü istatistiki olarak anlamlıdır. Bu katsayılara göre, yaşam memnuniyeti en yüksek olanların yaşam memnuniyeti en düşük olanlara kıyasla sosyal yardımlarda hile yapmayı meşru bulmamaları daha olasıdır. Fakat, ara kategorilerde yer alan bireyler için elde edilen katsayılara göre, yaşam memnuniyeti en düşük olan bireylerin ara kategorilerde yer alanlara kıyasla sosyal yardımlarda hile yapmayı meşru bulmamaları daha olası gözükmemektedir. AB katsayısına göre ise AB üyesi ülkelerde yaşayanların AB üyesi ülkelerde yaşamayanlara kıyasla sosyal yardımlarda hileli davranışları meşru olarak değerlendirmeleri daha olası olup benzer bir sonuç kısmen de olsa post-komünist ülkelerde yaşayanlar için de bulunmuştur. Hükümete güven değişkeninin katsayılarının bir kısmı istatistiki olarak anlamlı bulunmuştur. Bu katsayılara göre hükümete tamamen güvenenlerin hükümete kısmen güvenen ve kısmen güvenmeyenlere kıyasla sosyal yardımlarda hile yapmayı meşru bulmamaları daha olasıdır. Yıl kuklalarında bütün katsayılar istatistiki olarak anlamlı bulunmuştur. 2017 senesi için elde edilen katsayılar ilk üç modelde pozitif son iki modelde ise negatif yöndedir. Dolayısıyla 2017 senesi için bir yorum yapmak güçtür. Diğer yıllarda ise monotonik bir hareket bulunamamış fakat sosyal yardımlarda hileli davranışların meşru bulunmasının 1999 yılına kadar azaldığı sonrasında ise yükselmeye başladığı görülmektedir. Genel olarak denilebilir ki, 1981 yılına kıyasla sosyal yardımlarda hile davranışların meşru bulunması daha olasıdır.

Politik skala değişkeninde ise ilk üç modelde yer alan merkez seçmen katsayısı haricinde katsayılar istatistiki olarak anlamlı bulunmuştur. Elde edilen katsayı tahminlerine göre 2008 ve 2017 senelerinde merkez kesimde yer alanlar sol kesimde yer alanlara kıyasla sosyal yardımlarda hile yapmayı meşru bulmaktadır. Öte yandan bütün yıllar için görülmektedir ki sağ kesimde yer alanlar sol kesimde yer alanlara kıyasla sosyal yardımlarda hile yapmayı meşru bulmamaktadır. Bu bakımdan sağ kesimin yardım etiğinin sol kesime kıyasla daha fazla olduğu söylenebilir.

Tablo 2.8. Avrupa’da Yardım Etiği için Ek Modeller

Değişkenler	(1) Model 1	(2) Model 2	(3) Model 3	(4) Model 4	(5) Model 5
Gelir					
Orta Gelirli	-0.101*** (0.0163)	-0.0992*** (0.0164)	-0.102*** (0.0163)	-0.105*** (0.0213)	-0.102*** (0.0213)
Yüksek Gelirli	-0.134*** (0.0174)	-0.134*** (0.0174)	-0.135*** (0.0174)	-0.0943*** (0.0225)	-0.0946*** (0.0226)
Eğitim					
13	-0.0512 (0.0690)	-0.0570 (0.0689)	-0.0522 (0.0690)	0.0389 (0.110)	0.00728 (0.109)
14	-0.157*** (0.0407)	-0.154*** (0.0406)	-0.162*** (0.0409)	-0.0945 (0.0645)	-0.169*** (0.0644)
15	-0.164*** (0.0424)	-0.155*** (0.0423)	-0.169*** (0.0425)	0.00387 (0.0626)	-0.0553 (0.0623)
16	-0.172*** (0.0411)	-0.179*** (0.0410)	-0.173*** (0.0411)	-0.0547 (0.0604)	-0.101* (0.0602)
17	-0.200*** (0.0421)	-0.200*** (0.0420)	-0.205*** (0.0422)	-0.0527 (0.0616)	-0.144** (0.0616)
18	-0.0861** (0.0385)	-0.0722* (0.0383)	-0.0949** (0.0389)	0.0902 (0.0560)	-0.0171 (0.0565)
19	-0.114*** (0.0406)	-0.107*** (0.0405)	-0.123*** (0.0409)	0.104* (0.0581)	-0.00516 (0.0585)
20	-0.0546 (0.0438)	-0.0427 (0.0437)	-0.0609 (0.0439)	0.215*** (0.0620)	0.126** (0.0621)
21	-0.150*** (0.0370)	-0.129*** (0.0369)	-0.156*** (0.0372)	0.0269 (0.0544)	-0.0570 (0.0545)
Yaş	-0.0493*** (0.00215)	-0.0487*** (0.00215)	-0.0493*** (0.00215)	-0.0438*** (0.00279)	-0.0439*** (0.00280)
Yaş²	0.000298*** (2.23e-05)	0.000286*** (2.23e-05)	0.000298*** (2.23e-05)	0.000270*** (2.84e-05)	0.000257*** (2.85e-05)
Cinsiyet					
Kadın	-0.0492*** (0.0129)	-0.0535*** (0.0129)	-0.0496*** (0.0129)	-0.0162 (0.0169)	-0.0261 (0.0169)
Dindarlık					
Dindar Değil	0.157*** (0.0142)	0.150*** (0.0142)	0.157*** (0.0142)	0.176*** (0.0187)	0.161*** (0.0189)
Ateist	0.214*** (0.0255)	0.192*** (0.0256)	0.216*** (0.0255)	0.238*** (0.0313)	0.217*** (0.0316)
Güven					
Başkalarına güvenilemez	0.0857*** (0.0137)	0.0912*** (0.0137)	0.0820*** (0.0140)	0.0762*** (0.0184)	0.0631*** (0.0189)
Post-materyalizm					
Kısmen post-materyal	-0.0983*** (0.0160)	-0.119*** (0.0160)	-0.0955*** (0.0161)	-0.112*** (0.0210)	-0.121*** (0.0211)
Post-materyal	-0.0187 (0.0210)	-0.0639*** (0.0212)	-0.0133 (0.0213)	-0.0885*** (0.0282)	-0.104*** (0.0286)
Yaşam Memnuniyeti					
YM 2	0.399*** (0.0767)	0.388*** (0.0767)	0.399*** (0.0767)	0.367*** (0.107)	0.340*** (0.107)
YM 3	0.364*** (0.0654)	0.352*** (0.0653)	0.365*** (0.0654)	0.304*** (0.0907)	0.288*** (0.0906)
YM 4	0.495*** (0.0628)	0.474*** (0.0627)	0.498*** (0.0628)	0.504*** (0.0875)	0.488*** (0.0875)
YM 5	0.318*** (0.0590)	0.294*** (0.0589)	0.319*** (0.0590)	0.369*** (0.0821)	0.343*** (0.0822)

Tablo 2.8. Avrupa’da Yardım Etiği için Ek Modeller (Devamı)

Değişkenler	(1) Model 1	(2) Model 2	(3) Model 3	(4) Model 4	(5) Model 5
Yaşam Memnuniyeti					
YM 6	0.425*** (0.0588)	0.386*** (0.0588)	0.428*** (0.0588)	0.483*** (0.0816)	0.453*** (0.0817)
YM 7	0.341*** (0.0572)	0.292*** (0.0572)	0.346*** (0.0573)	0.387*** (0.0795)	0.350*** (0.0796)
YM 8	0.136** (0.0566)	0.0848 (0.0566)	0.143** (0.0568)	0.172** (0.0788)	0.142* (0.0790)
YM 9	0.0455 (0.0576)	-0.00474 (0.0577)	0.0527 (0.0578)	0.0851 (0.0800)	0.0576 (0.0802)
Çok Memnun	-0.313*** (0.0587)	-0.351*** (0.0587)	-0.307*** (0.0589)	-0.260*** (0.0813)	-0.269*** (0.0814)
Politik Skala					
Merkez	-0.0168 (0.0170)	-0.0186 (0.0170)	-0.0170 (0.0170)	0.0554** (0.0218)	0.0420* (0.0218)
Sağ	-0.199*** (0.0226)	-0.190*** (0.0225)	-0.200*** (0.0226)	-0.162*** (0.0289)	-0.180*** (0.0289)
Yıl Kuklası, 1981 Bazlı					
1990	0.353*** (0.0295)	0.387*** (0.0298)	0.347*** (0.0298)		
1999	0.624*** (0.0301)	0.635*** (0.0303)	0.616*** (0.0305)		
2008	0.576*** (0.0285)	0.565*** (0.0286)	0.567*** (0.0290)		
2017	0.481*** (0.0290)	0.467*** (0.0292)	0.472*** (0.0295)	-0.119*** (0.0173)	-0.121*** (0.0173)
AB Üyeliği					
AB Üyesi		0.237*** (0.0138)			0.320*** (0.0192)
Post-komünist Geçmiş					
Post Komünist			0.0244 (0.0151)		0.131*** (0.0191)
Hükümete Güven					
Biraz güveniyorum				0.216*** (0.0433)	0.186*** (0.0433)
Biraz güvenmiyorum				0.162*** (0.0430)	0.0976** (0.0431)
Hiç güvenmiyorum				0.0752* (0.0454)	0.00936 (0.0455)
/cut1	-0.609*** (0.0849)	-0.512*** (0.0851)	-0.610*** (0.0849)	-0.581*** (0.119)	-0.545*** (0.119)
/cut2	-0.0334 (0.0850)	0.0656 (0.0852)	-0.0338 (0.0850)	-0.00416 (0.119)	0.0337 (0.119)
/cut3	0.470*** (0.0851)	0.571*** (0.0853)	0.470*** (0.0851)	0.485*** (0.119)	0.525*** (0.119)
/cut4	0.798*** (0.0852)	0.899*** (0.0854)	0.797*** (0.0852)	0.808*** (0.120)	0.850*** (0.119)
/cut5	1.408*** (0.0855)	1.511*** (0.0857)	1.408*** (0.0855)	1.438*** (0.120)	1.481*** (0.120)
Gözlem sayısı	102,102	102,102	102,102	59,222	59,222

Parantez içerisinde sunulan değerler dirençli standart hatalardır

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Avrupa için elde edilen bulgular değişkenlere göre değerlendirilecek olursa, öncelikle gelir değişkeninin vergilerde ve sosyal yardımlarda hileli davranışlara dair algıyı farklı yönlerde etkilediği görülmektedir. Vergi etiğinin bağımlı değişken olduğu modellerde orta gelirli bireylere dair yorum yapılamasa da, üst gelir grubunun alt gelir grubuna kıyasla vergilerde hile yapmayı meşru buldukları söylenebilir. Yardım etiği açısından ise hem orta gelirli hem üst gelirli bireylerin alt gelirli bireylere kıyasla sosyal yardımlarda hileli davranışları meşru bulmadıkları görülmektedir. Gelirin artması ile vergi etiğinin düşmesi Grundmann ve Graf Lambsdorff'un (2017) ve Rutkauskas'ın (2017) bulguları ile örtüşmekte ve Alm ve diğerleri (2006) ile çelişmekte, gelirin artması ve yardım etiğinin artması ise Östling (2009) ile çelişmektedir. Bu bulgular şu şekilde değerlendirilebilir; ilkin, gelirin artışı ile bireylerin katlandıkları vergi yükü artmaktadır ve buna bağlı olarak bireyler bu yeni vergi yükünden kaçmak isteyebilirler; ikinci olarak ise, bireylerin gelirlerinin artması ile sosyal yardımlara ihtiyaçları azalmakta olup geliri artan bireylerin sosyal yardım talepleri azalabilir ve yardım etikleri bundan dolayı artabilir.

Eğitime dair bulgulara baktığımızda, gelir düzeyine benzer biçimde, eğitimin vergilerde ve sosyal yardımlarda hileli davranışlara dair algıyı farklı yönlerde etkilediği görülmektedir. Elde edilen katsayıların bir kısmı istatistiki olarak anlamlı olmasa da genel olarak eğitimin kısmen de olsa vergilerde hileli davranışları meşru bulmaya ve sosyal yardımlarda hileli davranışları meşru bulmamaya yönlendirdiği görülmektedir. Vergi etiği özelinde Lago-Peñas ve Lago-Peñas (2010) ile paralel sonuçların elde edildiği söylenebilir. Yardım etiği ve eğitim ilişkisi için ise yeni araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Yaş değişkeni için bütün analizlerde aynı bulgular elde edilmiştir. Yaşın artması ile bireyler hem vergilerde hem sosyal yardımlarda hile yapmayı meşru bulmamaktadırlar. Bu bulgu literatürde birçok araştırma tarafından bulunmuştur (Alm ve Torgler, 2004; Daude ve diğerleri, 2013; Hofmann ve diğerleri, 2017; Lago-Peñas ve Lago-Peñas, 2010; Martinez-Vazquez ve Torgler, 2014). Yaşın kuadratik formu ise, belirli bir yaştan sonra bu ilişkinin tersine dönerek vergilerde ve sosyal yardımlarda hileli davranışların meşru bulunmaya başladığını göstermektedir. Benzer bir bulgu Ibrahim ve diğerleri (2015) tarafından da bulunmuştur. Cinsiyet değişkenine göre, kadınların erkeklere kıyasla hem vergilerde hem sosyal yardımlarda hile yapmayı meşru bulmadıklarını göstermektedir. Cinsiyet ekseninde vergi etiğini inceleyen (Bruner ve diğerleri, 2017; Torgler ve Valev, 2010) ve cinsiyeti analizlerine dahil eden çalışmalar (Alm ve Torgler, 2004; Martinez-Vazquez ve Torgler,

2014) da aynı ya da benzer sonuçlara ulaşmışlardır. Dindarlık değişkenine göre ise, dindar kesim, dindar olmayanlara ve ateistlere kıyasla vergilerde ve sosyal yardımlarda hile yapmayı meşru bulmamaktadırlar. Literatürde yer alan diğer çalışmalar da aynı sonucu elde etmişlerdir (Daude ve diğerleri., 2013; Lago-Peñas ve Lago-Peñas, 2010; Murphy ve Torgler, 2005; Strielkowski ve Čábelková, 2015; Torgler, 2006; Torgler ve Schneider, 2005; Uslaner, 1999). Yaşa, cinsiyete ve dini duygulara dair bulgular literatürdeki diğer çalışmalar ile uyumludur ve görülmektedir ki bu üç değişken hem vergi hem yardım etiğinin önemli faktörleri arasında yer almaktadır.

Kişilerarası güven değişkeninin etkisi vergi etiği açısından muğlak kalmış fakat yardım etiği için istikrarlı sonuçlar üretmiştir. Vergi etiğinin bağımlı değişken olduğu modellerin bir kısmında güven değişkeni pozitif, diğer kısmında ise negatif katsayılar sahiptir. Bu bakımdan literatürde kişilerarası güvenin artması ile bireylerin vergilerde hile yapmayı meşru bulmadığını ortaya koyan çalışmaları (Murphy ve Torgler, 2005; Torgler ve Schneider, 2005; Uslaner, 1999) desteklemek zor olmaktadır. Öte yandan, yardım etiği ile güven arasında istikrarlı sonuçlar elde edilmiş, kişiler arası güvenin artması ile sosyal yardımlarda hileli davranışların meşru bulunmadığı görülmüş olup Uslaner (1999) ile benzer sonuçlara ulaşılmıştır.

Post-materyalist değerler için elde edilen istatistiki olarak anlamlı katsayıların tamamı hem vergi hem yardım etiği için negatif yönlüdür. Bu katsayılar post-materyal değerlerin artması ile birlikte vergilerde ve sosyal yardımlarda hile yapmanın meşru bulunmadığını göstermektedir. Kravtsova ve diğerleri (2016) de benzer sonuçlar elde etmiş, post-materyal değerlerin artması ile toplumda gayri etik kabul edilen davranışların azaldığını göstermişlerdir.

Yaşam memnuniyeti ile ilgili katsayıların tamamı istatistiki olarak anlamlı bulunamamış ve katsayılarda bir artış veya azalış trendine rastlanamamıştır. Lakin elde edilen istatistiki olarak anlamlı katsayılardan hareketle görülmüştür ki, genel olarak yaşam memnuniyeti en yüksek olan bireyler hem vergilerde hem sosyal yardımlarda hile yapmayı meşru bulmamaktadırlar.

AB üyeliği ve post-komünist geçmişi yansıtan kukla değişkenlerine göre ise, AB üyesi ülkelerde yaşayan AB üyesi olmayan ülkelerde yaşayanlara kıyasla vergilerde ve sosyal yardımlarda hile yapmayı meşru bulmamaktadırlar. Benzer biçimde post-komünist

ülkelerde yaşayanlar için de genel olarak aynı sonuçlar elde edilmiştir. Rutkauskas (2017) AB’de vergi etiğinin düşük olduğunu ve bunun nedenleri arasında düşük milli gururun ve yozlaşmanın etkili olduğunu belirtmiştir. Bu bakımdan tezin bu bölümünde elde edilen bulgular Rutkauskas (2017) ile kısmen örtüşmektedir. Post-komünist ülkeler bağlamında elde edilen bulgular ise Ariely ve diğerleri (2015) ve Torgler (2012) ile paraleldir. Bu çalışmalar post-komünist ülkelerde vergi etiğinin görece daha az olduğunu belirtmekte ve kişiler arası güvenin düşük olması ve aşına olunmayan vergi sistemlerine geçişin bu konuda önemli faktörler olduğunu belirtmektedirler. Bu çerçevede görülmektedir ki hem AB’de hem post-komünist ülkelerde vergi ve yardım etiği düşüktür fakat buna etki eden faktörler farklıdır.

Politik skala değişkeni için Avrupa’da hem vergi hem yardım etiği açısından istikrarlı bulgular elde edilmiştir. Vergi etiğinin bağımlı değişken olarak ele alındığı modellerde genel olarak sol kesime kıyasla sağ kesimin vergilerde hile yapmayı meşru buldukları öte yandan yardım etiğinin bağımlı değişken olduğu modellerde ise sağ kesime kıyasla sol kesimin sosyal yardımlarda hile yapmayı meşru buldukları görülmektedir. Bu bakımdan Avrupa’da ideolojik tercihlerin kamu maliyesine yük yarattığı fakat ideolojik kesimler arası farklılıklar nedeni ile bu yüklerin farklı kanallar üzerinden aksettirildiği sonucuna ulaşılmaktadır.

2.7.1. Türkiye Özelinde Elde Edilen Bulgular

Tablo 2.9’da 2008 yılında Türkiye’de vergi ve yardım etiğine dair elde edilen sonuçlar sunulmuştur. Gelir değişkenine bakıldığında yüksek gelir gruplarının düşük gelir gruplarına kıyasla hem vergilerde hile yapmayı hem de sosyal yardımlardan haksız biçimde yararlanmayı meşru bulmalarının daha olası olduğu görülmektedir. Eğitim değişkenine dair elde edilen katsayı tahminlerinin bir durum haricinde istatistiki olarak anlamsız oldukları görülmektedir. Yaş, yaşı kuadratik formu ve cinsiyet için elde edilen katsayı tahminleri de benzer biçimde istatistiki olarak anlamsız bulunmuştur. Dindarlık katsayılarında ise beklenmedik bir sonuç bulunmaktadır. Dindar olmayan bireyler dindarlara kıyasla vergilerde ve sosyal yardımlarda hile yapmayı meşru bulmakta iken ateist bireylerde dindarlara kıyasla aksi bir sonuç bulunmaktadır. Buna göre ateist bireyler dindarlara kıyasla vergilerde ve sosyal yardımlarda hile yapmayı meşru bulmamaktadırlar. İlgili katsayı tahminlerinin bu şekilde çıkması örneklemede sadece iki kişinin ateist olması ile açıklanabilir ve bu nedenden dolayı bu sonuçlara kuşkuyla yaklaşmak gerekmektedir. Güven

değişkeninde ise başkalarına güvenmeyen bireylerin başkalarına güvenenlere kıyasla hem vergilerde hem sosyal yardımlarda hile yapmayı meşru bulmadıkları görülmektedir. Post-materyalizm ve yaşam memnuniyeti değişkenleri için elde edilen katsayı tahminlerinin önemli çoğunluğu istatistiki olarak anlamsız olduklarından bu değişkenlere dair yorum yapılamamaktadır. Hükümete güven değişkeninde görülmektedir ki hükümete biraz güvenmeyenler biraz güvenenlere kıyasla, biraz güvenenler ise tamamen güvenenlere kıyasla vergilerde ve sosyal yardımlarda hile yapmayı meşru bulmaktadırlar. Son olarak politik skala değişkeni için elde edilen katsayı tahminleri istatistiki olarak anlamsız bulunmuştur ve dolayısıyla Türkiye’de bireylerin ideolojik tercihleri ile vergi ve yardım etiği arasında bir ilişkinin mevcudiyetine dair yorum yapılamamaktadır.

Tablo 2.9. Türkiye’de Vergi ve Yardım Etiği

Değişkenler	(1) Vergi Etiği	(2) Yardım Etiği
Gelir		
Orta Gelirli	0.436 (0.281)	0.256 (0.266)
Yüksek Gelirli	0.636** (0.309)	0.569* (0.292)
Eğitim		
13	-0.329 (0.413)	-0.286 (0.431)
14	-0.397 (0.417)	-0.543 (0.475)
15	0.741* (0.397)	0.401 (0.397)
16	-0.239 (0.462)	-0.130 (0.364)
17	-0.107 (0.334)	-0.766* (0.395)
18	0.294 (0.370)	-0.381 (0.388)
19	-0.338 (1.051)	-0.530 (1.159)
20	0.224 (0.714)	-0.441 (0.624)
21	-0.0800 (0.328)	-0.488 (0.316)
Yaş	0.0160 (0.0370)	-0.00742 (0.0366)
Yaş²	-0.000126 (0.000403)	6.53e-07 (0.000401)
Cinsiyet		
Kadın	-0.132 (0.180)	0.00591 (0.187)
Dindarlık		
Dindar Değil	0.608** (0.297)	0.592* (0.307)
Ateist	-10.41*** (0.884)	1.510 (1.105)

Tablo 2.9. Türkiye'de Vergi ve Yardım Etiği (Devamı)

Değişkenler	(1) Vergi Etiği	(2) Yardım Etiği
Güven		
Başkalarına güvenilemez	-0.825*** (0.234)	-0.730*** (0.223)
Post-materyalizm		
Kısmen post-materyal	-0.124 (0.199)	-0.0996 (0.195)
Post-materyal	0.188 (0.424)	0.712* (0.366)
Yaşam Memnuniyeti		
YM 2	0.210 (0.634)	0.101 (0.743)
YM 3	0.453 (0.481)	0.990** (0.454)
YM 4	0.550 (0.459)	0.682 (0.469)
YM 5	0.544 (0.406)	0.434 (0.422)
YM 6	0.531 (0.441)	0.625 (0.446)
YM 7	-0.352 (0.469)	0.127 (0.452)
YM 8	0.00116 (0.409)	0.104 (0.420)
YM 9	0.556 (0.446)	0.473 (0.478)
Çok Memnun	-0.510 (0.427)	-0.211 (0.434)
Politik Skala		
Merkez	0.507 (0.317)	-0.229 (0.258)
Sağ	0.159 (0.360)	-0.221 (0.305)
Hükümete Güven		
Biraz güveniyorum	0.939*** (0.358)	0.701** (0.320)
Biraz güvenmiyorum	1.263*** (0.365)	1.349*** (0.337)
Hiç güvenmiyorum	0.296 (0.391)	0.190 (0.366)
/cut1	3.164*** (1.033)	1.816* (0.997)
/cut2	4.334*** (1.053)	2.442** (0.987)
/cut3	4.840*** (1.041)	2.920*** (0.995)
/cut4	5.066*** (1.035)	3.255*** (0.998)
/cut5	5.817*** (1.049)	3.882*** (1.020)
Gözlem sayısı	1,166	1,166

Parantez içerisinde sunulan değerler dirençli standart hatalardır

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Türkiye için elde edilen bulgular genel olarak literatürle uyumlu gözükmektedir. Yüksek gelir gruplarının düşük gelir gruplarına kıyasla vergilerde hile yapmayı meşru bulması Tekeli (2022) ile uyumludur. Öte yandan Türkiye’de üst gelir gruplarının alt gelir gruplarına kıyasla sosyal yardımlarda da hile yapmayı meşru bulması literatürden farklı bir sonuçtur ve ayrıca araştırılması gerekmektedir. Güven değişkeni kapsamında elde edilen bulgular ise literatür (Murphy ve Torgler, 2005; Torgler ve Schneider, 2005; Uslaner, 1999) ile uyumlu olup, Türkiye’de kişiler arası güven ilişkilerinde olumlu yönde değişimlerin vergi ve yardım etiğini de olumlu yönde etkileyeceği söylenebilir. Hükümete güven değişkeninden elde edilen katsayı tahminleri hükümete duyulan güvenin artması ile bireylerin vergi ve sosyal yardımlarda hile yapmayı meşru bulmamasının daha olası olduğunu göstermektedir. Bu bakımdan hükümete güven değişkeni için elde edilen sonuçlar Tekeli (2011), Doğan ve Seçilmiş (2020) ve Bilgin ve Kaynar (2014) ile uyumlu ve Tekeli (2022) ile uyumsuzdur. Son olarak 2008 yılı için Türkiye’ye dair elde edilen sonuçlarda vergi ve yardım etiği ile bireylerin ideolojik tercihleri arasında bir ilişki bulunamamıştır.

2.8. Sonuç

Devletlerin kamu harcamalarının finansmanını sağlayan birçok gelir kalemi bulunmasına karşın bunlar arasında kuşkusuz vergiler en öne çıkan gelir kalemi konumundadır. Vergi gelirleri ile devletler temel fonksiyonlarını yerine getirmekte, kamusal mal ve hizmetler sunmakta, vatandaşların isteklerini ve hatta iktidar partilerinin kendilerine oy vermiş seçmenlerin taleplerinin karşılanmasını sağlamaktadır. Vergi gelirlerinin toplanmasında bir aksama olması halinde kamu harcamalarının finansmanında sıkıntıların yaşanması kaçınılmaz hale gelmektedir. Bu açıdan, vergi kaçırma ve vergiden kaçınma gibi davranışlar kamu maliyesi açısından öne çıkan başlıklardır. Hemen hemen bütün toplumlarda, toplumun belirli bir kesimi üzerlerine düşen vergi yükünü taşımamakta ve bedavacılık problemine neden olmaktadır. Bu bireylerin davranışları neticesinde, kamu harcamalarının finansmanı başka bireylerin üzerlerine yük getirmektedir.

Vergi gelirlerinin toplanması sürecinde yaşanan hileli davranışlar kamu harcamalarında da yaşanabilmektedir. Kamu harcamaları aracılığı ile devletler toplumun ihtiyaç duyduğu kamusal mal ve hizmetleri sunmakta, büyük çaplı altyapı yatırımları gerçekleştirmekte ve sosyal yardımlar sunmaktadır. Bu harcama kalemleri neticesinde iktisadi büyümeye katkı yapılmakta, devletin temel işlevleri yerine getirilmekte ve sosyal yardımlar aracılığı ile gelir dağılımında iyileştirmeler sağlanmakta, toplumsal bütünlük

korunmakta ve yardıma muhtaç bireylerin refahı yükseltilmektedir. Vergilere benzer biçimde sosyal yardımların dağıtımında da bedavacılık problemi yaşanabilmektedir. Bazı bireyler, sosyal yardımların bir kısmından yararlanmaya hakları olmadıkları halde, yanlış beyanlar ile bu yardımlardan yararlanmakta ve toplum üzerinde ek bir maliyete neden olmaktadır. Sosyal yardımların kamu harcamaları kalemleri arasında en yüksek harcama kalemi olduğu göz önünde tutulursa bu tür davranışların önlenmesi gerekmektedir.

Geleneksel modellerin ortaya koydukları rasyonel birey kavramı üzerinden düşünüldüğünde, bireylerin hem vergiden kaçmaları hem de hakları olmayan sosyal yardımlardan yararlanmaları gerekmektedir. Nitekim, her iki açıdan da bireyin sağlamış olduğu fayda yakalanma riski ve karşılaşılabilecek ceza miktarı ile orantılı olup çoğu devletin denetim sistemleri toplumun sadece düşük bir kısmını inceleyebilmektedir. Buna rağmen, geleneksel modellerin öngördüğü vergi kaçırma ve sosyal yardımlarda hileli davranışların miktarı beklenenden oldukça azdır. Bu bağlamda vergi ve yardım etiği kavramları belirginleşmektedir. Bireyler sadece refah maksimizasyonu üzerinden hareket etmemekte, sosyal normalar, dini inançlar, cinsiyetleri, yaşları ve çeşitli başka faktörleri de karar alma süreçlerine dahil etmektedirler. Bu faktörler literatürde detaylıca incelenmiştir. Fakat bireylerin karar alma süreçlerine katkı sağlayabilecek bir başka faktör ise ideolojik tercihlerdir ve literatürde bu faktörün eksikliği göze çarpmaktadır. Buna bağlı olarak tezin bu bölümünde “vergi etiğinde ve yardım etiğinde ideolojik tercihlerin rolü var mıdır?” sorusu üzerinde durulmuştur. Bu sorulara cevap bulabilmek için EVS verilerinden yararlanılmış ve sıralı probit metodu kullanılmıştır.

Avrupa için öne çıkan bulgular sırasıyla belirtilecek olursa, öncelikle gelir düzeyinin vergi etiğinde olumsuz, yardım etiğinde ise olumlu etkileri olduğu görülmektedir. Üst gelir gruplarının düşük gelir gruplarına kıyasla vergi etikleri daha düşük fakat yardım etikleri daha yüksektir. Bu netice, şu şekilde açıklanabilir; bireylerin gelirleri arttıkça üzerlerindeki vergi yükü de artmaktadır ve vergilerden kaçmak veya kaçınmak istemektedirler, öte yandan gelir yükseldiğinden sosyal yardımlara ihtiyaç azalmakta ve sosyal yardımlarda hileye başvurmamaktadırlar. Bireyler bu ekseninde kendi faydalarına göre hareket etmektedirler. Üst gelir gruplarının vergi vermemek istemesi ve düşük gelir gruplarının sosyal yardımlarda yanlış beyanla fayda sağlamaya çalışmaları akla uygun gelmektedir.

Eğitim değişkeni çerçevesinde yorum yapmak güçtür. Elde edilen katsayıların önemli bir bölümü istatistiki olarak anlamsızdır. İstisnai katsayılar mevcut olmakla birlikte

Avrupa’da genel olarak eğitime dair katsayıların vergi etiğinde pozitif, yardım etiğinde ise negatif olduğu görülmektedir. Elde edilen katsayılara göre, eğitimini 12 yaşında tamamlamış bireylere kıyasla, diğer yaş kategorilerinde yer alan bireylerin vergi etikleri daha düşük, yardım etikleri ise daha yüksektir.

Yaş değişkeni oldukça belirgin sonuçlar üretmiştir. Avrupa’da bireylerin yaşlarının ilerlemesi ile hem vergi hem yardım etiği artmaktadır. Lakin, yaşı karesi olarak tanımlanan değişkene göre, bu ilişki doğrusal değildir. Belirli bir yaştan sonra vergi ve yardım etiği yükselmeyi bırakmakta ve tersine dönmektedir. Dolayısıyla vergi ve yardım etiğinin yaş ile olan ilişkisi “U” şeklinde hareket etmekte ve lineer olmayan bir yapıya işaret etmektedir.

Cinsiyet katsayılarına göre yine belirgin bulgular ile karşılaşmaktadır. Avrupa’da kadınlar, erkeklere kıyasla daha yüksek vergi etiğine ve daha yüksek yardım etiğine sahiptirler. Bu bağlamda, kadınlar erkeklere kıyasla hem kamu gelirleri hem de kamu harcamaları açısından daha yüksek maliyetlere katlanmaktadır. Kadınlar erkeklere kıyasla, sunulan sosyal yardımlardan yararlanırken daha az hile yapmakta ve bu harcamaların finansmanı için gereken vergilerde erkeklere kıyasla paylarına düşen miktarı ödemeye razıdırlar. Bu çerçevede, kamu maliyesi açısından kadınlar ve erkekler arasında bir eşitsizlik olduğu söylenebilir.

Dindarlık değişkeni Avrupa’da daha dindar olan bireylerin vergi etiklerinin görece olarak daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bu bulgu, yardım etiği için de geçerlidir. Bu bakımdan toplumun dindar kesimlerinin hem kamu gelirleri hem kamu harcamaları açısından dindar olmayanlara ve ateistlere kıyasla daha az maliyet yüklemektedirler. Kişiler arası güvene göre Avrupa’da başkalarına güvenmeme eğilimi olan bireylerin yardım etikleri başkalarına güvenenlere kıyasla daha düşüktür. Vergi etiği için muğlak sonuçlar elde edildiğinden güven ve vergi etiği ilişkisine dair yorum yapmak güçtür. Genel olarak güvenin ve bu bağlamda sosyal sermayenin artması ile yardım etiğinin artacağı söylenebilir. Post-materyalizm açısından ise Avrupa’da post-materyal değerlere öncelik veren bireylerin hem vergi hem yardım etiklerinin görece daha yüksek olduğu görülmektedir. Politik özgürlükler, kendini geliştirme, çevresel duyarlar, yaratıcılık ve cinsiyet eşitliği gibi değerlerin toplumlarda yaygınlaşması ile vergilerde ve sosyal yardımlarda görülen hileli davranışların azalacağı söylenebilir. Yaşam memnuniyeti bağlamında ise görülmektedir ki, Avrupa’da yaşam memnuniyeti en yüksek kategoride yer alan bireylerin hem vergi hem yardım etikleri görece daha yüksektir. Katsayıların bir kısmının istatistiki olarak anlamsız olması ve

katsayılar da herhangi bir artış veya azalış olmadığından yapılabilecek tek yorum, bireylerin yaşam memnuniyetlerini en üst düzeye taşımaya özen gösteren devletlerde vergi ve yardım etiği olumlu yönde etkilenecektir.

Son olarak tezin bu bölümünün vurgusu olan politik skala değişkenine değinmek gerekmektedir. Çeşitli istisnai katsayılar haricinde görülmektedir ki hem vergi hem yardım etiği bireylerin ideolojik konumlandırımları tarafından etkilenmektedir. Elde edilen bulgulara göre, Avrupa’da sağ ideolojik kesime yakın hisseden bireylerin vergi etikleri sol kesimde yer alanlara kıyasla daha düşüktür. Öte yandan, kendisini skalanın solunda hisseden bireylerin yardım etikleri sağ görüşlü bireylere nazaran daha düşüktür. Bu bulgular sağ ve sol ideolojik görüşlerin iktisadi eğilimleri ile paraleldir. Şöyle ki, sağ kesimin iktisadi düşüncelerinde düşük vergiler, iktisadi yönden daraltılmış ve kısıtlanmış bir devlet, kapsamı dar refah programları ve bireysellik gibi değer ve istekler yer almaktadır. Sol kesim ise artırılmış ve genişletilmiş refah programları, doğrudan kamu yatırımları, gelirin topluma dengeli dağıtılması, sosyal bütünlüğü artırıcı politikalar ve bunların finansmanı için yüksek vergilerden yanadırlar. Dolayısıyla, elde edilen bulgular ideolojiler arası farklılıklarla uyumlu gözükmektedir. Vergilerin düşük olması gerektiğini düşünen bir birey vergilerde hile yapmaya daha eğilimli olacaktır. Benzer biçimde sosyal programların genişletilmesi gerektiğini düşünen birisi de sosyal yardımlarda hileli davranışlara yönelecektir. Türkiye özelinde bakıldığında ise vergi ve yardım etiğinde bireylerin ideolojik tutumlarını yansıtan katsayı tahminleri istatistiki olarak anlamsız bulunmuş olduğundan yorum yapılamamaktadır.

Bu bağlamda ideolojik tercihlerin vergi ve yardım etiği üzerindeki olumsuz etkilerini kırmak isteyen politikacılar için sunulabilecek çeşitli öneriler bulunmaktadır. İlk, doğrudan demokrasinin bireyle devlet arasında bir özdeşleştirme işlevi olduğu göz önünde tutulursa, doğrudan demokrasi vergi ve yardım etiğinin iyileştirilmesi için bir araç olabilir. Sağ parti iktidarında sol ideolojik görüşe yakın bir bireyin politikaların karar alma süreçlerinde yer alması ile ilgili politikaları sahiplenmesi ve devletle bir aidiyet hissetmesi yardım etiğini artırabilir. Benzer biçimde sağ bireyler için de vergi etiğinde olumlu değişimler gerçekleştirilebilir. İkinci bir öneri ise, iktidarda yer alan siyasi partinin merkez seçmenin istekleri etrafında hareket etmesi ile karşıt görüşte yer alan bireylerin tutumları yumuşatılabilir ve bu sayede vergi ve yardım etiği daha yüksek seviyelere taşınabilir.

Tezin bu bölümünde bireylerin ideolojik tercihleri çerçevesinden vergi ve yardım etiği konularını ele alınmış ve bu kapsamda literatürden ayrılmıştır. Literatürde görüldüğü üzere bireylerin ideolojik tercihleri genel itibariyle vergi ve yardım etiğini anlamak hususunda geri planda kalmıştır. Elde edilen sonuçlar bireylerin ideolojik tercihlerinin hem vergi hem yardım etiği üzerinde etkili bir faktör olarak yer aldığını göstermektedir ve bu bakımdan literatürde önemli bir boşluk doldurulmuş olmaktadır. Böylelikle bireyleri vergi ödeme(me)ye veya haksız biçimde sosyal yardımlardan yararlanma(ma)ya iten faktörlere bireylerin ideolojik tutumları da eklenmiş olmaktadır.

3. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Bireylerin davranışlarında sahip oldukları özelliklerin, elde ettikleri gelirin, düşüncelerinin ve değerlerinin yansımaları görülmektedir. Toplumda istenilen veya istem dışı şekilde ortaya çıkan iktisadi, mali ve politik sonuçları kavramak, bireylerin bu sonuçlara hangi kanallar üzerinden etki ettiğini anlamak için bireylerin sahip oldukları bu özellikleri, düşünce ve değerler bütünü de ele almak gerekmektedir. Bireylerin davranışlarını şekillendiren bu yapıların ortaya konulması politik, iktisadi ve mali dinamiklerin analizini daha belirgin hale getirecektir. Sahip olunan fiziki özellikler, dini duygular, elde edilen gelir ve alınan eğitim gibi etmenler bireylerin davranışları üzerinde önemli etkilere neden olmaktadır. Bu etmenler de birisi de bireyin sahip olduğu ideolojik görüşlerdir. Politik skalanın soluna ve sağına düşen bireylerin vergi sistemlerine, ulusal güvenlik politikalarına ve kamu kurumlarına bakış açıları farklılaşacaktır.

Bu bağlamda, bu tezde, gözden kaçan ve mercek altına yatırılmamış bir unsur olarak ideolojinin kamu kurumlarına olan güvendeki yeri ve buna ek olarak vergi ve yardım etiğini nasıl etkilediği incelenmiştir. Tezin ilk bölümünde hükümete, parlamentoya, siyasi partilere, yargıya, polise ve son olarak silahlı kuvvetlere güvende sağ ve sol ideolojik kesimler arası farklılıkların mevcudiyeti araştırılmıştır. Ayrıca, iktidarda yer alan siyasi partinin ideolojik yöneliminin olası bir farklılık üzerinde bir etki yaratıp yaratmadığı da araştırılmıştır. Tezin ikinci bölümünde ise vergi ve yardım etiğinde ideolojik eğilimlerin rolüne bakılmış, sağ ve sol görüşlü bireylerin arasındaki farklılıkların vergi ve yardım etiğini hangi yönlerden etkilediği araştırılmıştır. Bu çerçevede tezin ilk bölümü bireylerin politik ideolojilerini ele alırken, tezin ikinci bölümü bireylerin iktisadi ideolojilerini ele almaktadır.

Tezin ilk bölümünde öne çıkan bulgular genel olarak sağ görüşlü bireylerin merkezde yer alanlara, merkezde yer alan bireylerin ise sol görüşlü bireylere kıyasla ilgili kamu kurumlarına daha çok güvendikleridir. Nitekim tüm örneklemin kullanıldığı analizler bu sonuca işaret etmektedir. Sağ partilerin iktidarda olduğu durumlarda da bu sonuca erişilmektedir. Ayrıca, istisnai durumlar haricinde merkez partilerin iktidarda olması halinde de yine kamu kurumlarına en çok güvenenler sırasıyla sağ, merkez ve son olarak sol görüşlü bireylerdir. Sol partilerin iktidar olması halinde ise sonuçlar tersine dönmektedir. Bu durumda, kamu kurumlarına görece olarak en çok güvenenler sol görüşlü bireylerdir. Sol ideolojik görüşe sahip bireyleri takiben merkez ve ardından sağ görüşlü bireyler gelmektedir. İktidar partilerinin ideolojik eğilimlerinin analizlere dahil edilmesi sayesinde

sağ ve merkez seçmenin sağ ve merkez partilerin iktidarlarında kamu kurumlarına sol görüşlü bireylere kıyasla daha çok güvenmesi, sol partilerin iktidarında ise sol görüşlü bireylerin merkez ve sağ görüşlü bireylere kıyasla daha çok güven duyması hem sağ hem sol kesimde partizan tutumların varlığını ortaya koymaktadır. Sağ görüşlü bireylerin sosyal düzen ve kontrol, milli güvenlik ve mevcut yapının korunması gibi değerler taşımaları, sol görüşlü bireylerin ise genel olarak daha eleştirel yapıda olmaları bu bulguların elde edilmesini açıklayabilir.

Vergi ve yardım etiği açısından ise elde edilen bulgular yine sağ ve sol kesimler arasında ciddi farklılıkların mevcudiyetini sunmaktadır. Vergi etiğinin bağımlı değişken olarak ele alındığı modellerde en düşük vergi etiğinin sol görüşlü bireylere kıyasla sağ görüşlü bireylerde olduğu görülmektedir. Bu bulgu sağ ideolojik kesimin iktisadi görüşleriyle uyumludur. Sağ kesimin iktisadi beklentilerinde düşük vergiler, iktisadi yönden kısıtlanmış bir devlet ve genel olarak bireysellik yer almaktadır. Buna bağlı olarak sağ kesimin vergi ödeme istekliliğinin düşük olması gerekmekte ve elde edilen bulgular bunu doğrulamaktadır. Yardım etiğinin bağımlı değişken olarak ele alındığı modellerde ise en düşük yardım etiğinin görece olarak sol görüşlü bireylerde olduğu bulunmuştur. Bu bulgu da sol ideolojik kesimin iktisadi düşünceleri ile paraleldir. Sol kesimin artırılmış sosyal yardımlardan, gelir dağılımının iyileştirilmesinden, genişletilmiş refah programlarından ve genel olarak kapsayıcı sosyal güvenlik ağlarından yana istekleri göz önüne alındığında en düşük yardım etiğinin görece olarak sol kesimde olması pek şaşırtıcı değildir. Hem vergi hem yardım etiği çerçevesinde elde edilen bulgular genel olarak bireylerin kendi ideolojileri ile uyumlu davrandıklarını göstermektedir. Bu bakımdan hem sağ hem sol kesim kendi ideolojik isteklerini meşrulaştırmakta ve başkalarının gayri etik olarak ele aldıkları davranışları kendi açılarından etik düzleme çekiyor olabilirler.

Birinci bölüm kapsamında ortaya konulan literatür göstermektedir ki araştırmaların büyük bir çoğunluğu kamu kurumlarının ve bürokratların performansını, yozlaşma algısını ve post-materyal değerler gibi unsurlar ile kamu kurumlarına güvendedeki değişimleri ilişkilendirmektedir. Birinci bölümde literatürden farklı olarak kamu kurumlarına duyulan güvende ideolojik tercihlerin etkisi ele alınmış ve bireylerin ideolojik tutumlarının kamu kurumlarına duyulan güvende etkili olduğu gösterilmiştir. Bu bakımdan kamu kurumlarına duyulan güvende bireylerin ideolojilerinin politik düzleminin önemli bir faktör olduğu ortaya konulmuştur. İkinci bölüm kapsamında ise literatürde gösterildiği üzere vergi ve

yardım etiği ağırlıklı olarak gelir düzeyi, yaş, cinsiyet ve dindarlık gibi faktörler açısından ele alınmıştır. Bu çerçevede literatürden farklı olarak bireylerin ideolojilerinin iktisadi eksenini analizlerde  ne çıkarılmış ve bireylerin ideolojilerinin hem vergi hem yardım etiğini şekillendirdiğine dair bulgular sunulmuştur.

Her iki bölüm bir arada değerlendirildiğinde sağ ve sol ideolojik kesimler arası farklılıkların mevcut olduğu ve her iki konu açısından da önemli bir faktör olarak ele alınması gerektiğini ortaya koymaktadır. Nitekim kamu kurumlarına güven doğrudan politik düzlemde yer almaktadır ve ideolojik fikirlerin etkisine açıktır. Vergi oranları, vergi sistemleri, sosyal yardımların boyutu ve kapsamı ise politikacılar tarafından belirlenmekte olup yine bireylerin sahip oldukları ideolojilerin iktisadi ekseninden etkilenmektedir. Bu çerçevede toplumsal bütünlüğü korumak ve hatta geliştirmek, kamu kurumlarına olan güveni artırarak politikacıların daha etkin çalışmasını sağlamak, vergi gelirlerinde yaşanan kaçırma ve kaçınma gibi davranışları kırmak ve sosyal yardımlardan haksız şekilde yararlanılmasını engellemek için politikacıların seçmenlerin ideolojilerini de göz önünde tutmaları gerekmektedir. İktidara gelen bir siyasi partinin kendi seçmenlerinin yanı sıra kendisine oy vermemiş bireylerin de görüşlerini göz önünde tutması ve genel olarak merkez seçmene yakın politikaların üretilmesi sağ ve sol kesim arası farklılıkların artmasını engelleyebilir.

4. KAYNAKLAR

- Aidt, T. S. (2009). Corruption, institutions, and economic development. *Oxford Review of Economic Policy*, 25(2), 271–291. <https://doi.org/10.1093/OXREP/GRP012>
- Ajzen, I., & Fishbein, M. (1977). Attitude-behavior relations: A theoretical analysis and review of empirical research. *Psychological Bulletin*, 84(5), 888–918. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.84.5.888>
- Akgün, B. (2001). Türkiye’de Siyasal Güven: Nedenleri ve Sonuçları. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 56(04), 1. https://doi.org/10.1501/SBFDER_0000001876
- Alexandrowicz, R., & Matschinger, H. (2008). Estimation of item location effects by means of the generalized logistic regression model: A simulation study and an application. *Psychology Science*, 50(1), 64–74. https://www.psychologie-aktuell.com/fileadmin/download/PsychologyScience/1-2008/06_Alexandrowicz.pdf
- Allingham, M. G., & Sandmo, A. (1972). Income tax evasion: a theoretical analysis. *Journal of Public Economics*, 1(3–4), 323–338. [https://doi.org/10.1016/0047-2727\(72\)90010-2](https://doi.org/10.1016/0047-2727(72)90010-2)
- Alm, J., & Gomez, J. L. (2008). Social Capital and Tax Morale in Spain. *Economic Analysis and Policy*, 38(1), 73–87. [https://doi.org/10.1016/S0313-5926\(08\)50007-5](https://doi.org/10.1016/S0313-5926(08)50007-5)
- Alm, J., & Torgler, B. (2004). Estimating The Determinants of Tax Morale. *Proceedings. Annual Conference on Taxation and Minutes of the Annual Meeting of the National Tax Association*. <https://www.jstor.org/stable/41954848>
- Alm, J., & Torgler, B. (2006). Culture differences and tax morale in the United States and in Europe. *Journal of Economic Psychology*, 27(2), 224–246. <https://doi.org/10.1016/J.JOEP.2005.09.002>
- Alm, J., & Torgler, B. (2011). Do Ethics Matter? Tax Compliance and Morality. *Journal of Business Ethics*, 101(4), 635–651. <https://doi.org/10.1007/S10551-011-0761-9/METRICS>
- Alm, J., Martinez-Vazque, J., & Torgler, B. (2006). Russian attitudes toward paying taxes - Before, during, and after the transition. *International Journal of Social Economics*, 33(12), 832–857. <https://doi.org/10.1108/03068290610714670/FULL/PDF>
- Alm, J., McClelland, G. H., & Schulze, W. D. (1992). Why do people pay taxes? *Journal of Public Economics*, 48(1), 21–38. [https://doi.org/10.1016/0047-2727\(92\)90040-M](https://doi.org/10.1016/0047-2727(92)90040-M)
- Altug, S., & Canova, F. (2014). Do Institutions and Culture Matter for Business Cycles? *Open Economies Review* 2014 25:1, 25(1), 93–122. <https://doi.org/10.1007/S11079-013-9298-0>
- Ariely, D., Garcia-Rada, X., Hornuf, L., & Mann, H. (2015). The (True) Legacy of Two Really Existing Economic Systems. In *SSRN Electronic Journal* (No. 2014–26). Elsevier BV. <https://doi.org/10.2139/SSRN.2457000>

- Aschauer, D. A. (2000). Public Capital and Economic Growth: Issues of Quantity, Finance, and Efficiency. *Economic Development and Cultural Change*, 48(2), 390–406. <https://doi.org/10.1086/452464>
- Ayas, İ., & Saruç, N. T. (2016). Vergi Kültürü ve Vergi Ahlakı: İtalya- Türkiye. *Afyon Kocatepe University Journal of Economics and Administrative Sciences*, 17(2), 179–188. <https://doi.org/10.5578/jeas.10734>
- Aydın Çakır, A., & Şekercioğlu, E. (2015). Public confidence in the judiciary: the interaction between political awareness and level of democracy. *Democratization*, 23(4), 634–656. <https://doi.org/10.1080/13510347.2014.1000874>
- Balliet, D., Tybur, J. M., Wu, J., Antonellis, C., & van Lange, P. A. M. (2018). Political Ideology, Trust, and Cooperation: In-group Favoritism among Republicans and Democrats during a US National Election. *The Journal of Conflict Resolution*, 62(4), 797–818. <https://doi.org/10.1177/0022002716658694>
- Becker, G. S. (1968). Crime and Punishment: an Economic Approach. In N. G. Fielding, A. Clarke, & R. Witt (Eds.), *The Economic Dimensions of Crime* (pp. 13–68). Palgrave Macmillan. https://doi.org/10.1007/978-1-349-62853-7_2
- Bélanger, É., & Nadeau, R. (2005). Political trust and the vote in multiparty elections: The Canadian case. *European Journal of Political Research*, 44(1), 121–146. <https://doi.org/10.1111/J.1475-6765.2005.00221.X>
- Bhasin, T., Butcher, C., & Gumustekin, D. (2017). Ethnicity and confidence in government: the case of Turkish-minority relations. *Turkish Studies*, 19(1), 23–47. <https://doi.org/10.1080/14683849.2017.1365234>
- Bilgin, C., & Kaynar, H. (2014). Türkiye ve Avrupa Birliği'nde Vergi Ahlakının Belirleyicileri. *Sakarya İktisat Dergisi*, 3(3), 113–144. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sid/issue/30097/324742>
- Bjørnskov, C. (2005). Does Political Ideology Affect Economic Growth? *Public Choice* 2005 123:1, 123(1), 133–146. <https://doi.org/10.1007/S11127-005-0263-3>
- Bjørnskov, C. (2012). How Does Social Trust Affect Economic Growth? *Southern Economic Journal*, 78(4), 1346–1368. <https://doi.org/10.4284/0038-4038-78.4.1346>
- Bjørnskov, C., & Méon, P. G. (2015). The Productivity of Trust. *World Development*, 70, 317–331. <https://doi.org/10.1016/J.WORLDDEV.2015.01.015>
- Boateng, F. D. (2020). Legitimizing the Judiciary: a Multilevel Explanation of Factors Influencing Public Confidence in Asian Court Systems. *Asian Journal of Criminology*, 15(4), 285–299. <https://doi.org/10.1007/S11417-020-09316-1/TABLES/4>
- Borisova, E., Govorun, A., Ivanov, D., & Levina, I. (2018). Social capital and preferences for redistribution to target groups. *European Journal of Political Economy*, 54, 56–67. <https://doi.org/10.1016/J.EJPOLECO.2018.05.006>

- Brooks, C., & Cheng, S. (2001). Declining Government Confidence and Policy Preferences in the U.S.: Devolution, Regime Effects, or Symbolic Change? *Social Forces*, 79(4), 1343–1375. <https://doi.org/10.1353/SOF.2001.0032>
- Bruner, D. M., D’Attoma, J., & Steinmo, S. (2017). The role of gender in the provision of public goods through tax compliance. *Journal of Behavioral and Experimental Economics*, 71, 45–55. <https://doi.org/10.1016/J.SOCEC.2017.09.001>
- Burbach, D. T. (2019). Partisan Dimensions of Confidence in the U.S. Military, 1973–2016. *Armed Forces and Society*, 45(2), 211–233. https://doi.org/10.1177/0095327X17747205/ASSET/IMAGES/LARGE/10.1177_0095327X17747205-FIG2.JPEG
- Bursian, D., Weichenrieder, A. J., & Zimmer, J. (2015). Trust in government and fiscal adjustments. *International Tax and Public Finance* 22:4, 22(4), 663–682. <https://doi.org/10.1007/S10797-015-9363-2>
- Bühlmann, M., & Kunz, R. (2011). Confidence in the Judiciary: Comparing the Independence and Legitimacy of Judicial Systems. *West European Politics*, 34(2), 317–345. <https://doi.org/10.1080/01402382.2011.546576>
- Caprara, G. V., & Vecchione, M. (2018). On the Left and Right Ideological Divide: Historical Accounts and Contemporary Perspectives. *Political Psychology*, 39, 49–83. <https://doi.org/10.1111/POPS.12476>
- Catterberg, G., & Moreno, A. (2006). The Individual Bases of Political Trust: Trends in New and Established Democracies. *International Journal of Public Opinion Research*, 18(1), 31–48. <https://doi.org/10.1093/IJPOR/EDH081>
- Chanley, V. A., Rudolph, T. J., & Rahn, W. M. (2000). The Origins and Consequences of Public Trust in Government: A Time Series Analysis. *Public Opinion Quarterly*, 64(3), 239–256. <https://doi.org/10.1086/317987>
- Christensen, T., & Laegreid, P. (2005). Public Performance & Management Review Trust In Government: The Relative Importance of Service Satisfaction, Political Factors, and Demography. *Public Performance & Management Review*. <https://doi.org/10.1080/15309576.2005.11051848>
- Citrin, J. (1974). Comment: The Political Relevance of Trust in Government*. *American Political Science Review*, 68(3), 973–988. <https://doi.org/10.2307/1959141>
- Citrin, J., & Green, D. P. (1986). Presidential Leadership and the Resurgence of Trust in Government. *British Journal of Political Science*, 16(4), 431–453. <https://doi.org/10.1017/S0007123400004518>
- Citrin, J., & Stoker, L. (2018). Political Trust in a Cynical Age. *Annual Review of Political Science*, 21, 49–70. <https://doi.org/10.1146/ANNUREV-POLISCI-050316-092550>
- Coleman, J. S. (1988). Social Capital in the Creation of Human Capital. *American Journal of Sociology*, 94, S95–S120. <https://doi.org/10.1086/228943>

- Cook, T. E., & Gronke, P. (2015). The Skeptical American: Revisiting the Meanings of Trust in Government and Confidence in Institutions. *The Journal of Politics*, 67(3), 784–803. <https://doi.org/10.1111/J.1468-2508.2005.00339.X>
- Cruz, C., Keefer, P., & Scartascini, C. (2021). *The Database of Political Institutions 2020 (DPI2020)*. <https://doi.org/10.18235/0003049>
- Dalton, R. J. (2005). The Social Transformation of Trust in Government. *International Review of Sociology*, 15(1), 133–154. <https://doi.org/10.1080/03906700500038819>
- Daude, C., Gutierrez, H., & Melguizo, A. (2013). What drives tax morale? A focus on emerging economies. *Review of Public Economics*. <https://doi.org/10.7866/HPE-rPE.13.4.1>
- Dean, A. L. (1977). Re-Establishing Confidence in Government. *Public Administration Review*, 37(1), 83. <https://doi.org/10.2307/974514>
- Devos, T., Spini, D., & Schwartz, S. H. (2002). Conflicts among human values and trust in institutions. *British Journal of Social Psychology*, 41(4), 481–494. <https://doi.org/10.1348/014466602321149849>
- Dinda, S. (2008). Social capital in the creation of human capital and economic growth: A productive consumption approach. *The Journal of Socio-Economics*, 37(5), 2020–2033. <https://doi.org/10.1016/J.SOCEC.2007.06.014>
- Doerrenberg, P., & Peichl, A. (2013). Progressive taxation and tax morale. *Public Choice*, 155(3–4), 293–316. <https://doi.org/10.1007/S11127-011-9848-1/METRICS>
- Dogan, M. (1997). Erosion of confidence in advanced democracies. *Studies in Comparative International Development* 1998 32:3, 32(3), 3–29. <https://doi.org/10.1007/BF02687328>
- Doğan, B. S., & Seçilmiş, İ. E. (2020). The Evolution of Tax Morale in Turkey. *Journal of Economy Culture and Society*, 62, 145–166. <https://doi.org/10.26650/JECS2020-0022>
- Dunn, K. (2015). Voice, representation and trust in parliament. *Acta Politica*, 50(2), 171–192. <https://doi.org/10.1057/AP.2014.15/TABLES/4>
- Dzhumashev, R. (2014). Corruption and growth: The role of governance, public spending, and economic development. *Economic Modelling*, 37, 202–215. <https://doi.org/10.1016/J.ECONMOD.2013.11.007>
- EC. (2023). A Huge Problem. https://taxation-customs.ec.europa.eu/huge-problem_en
- Edlund, J., & Aberg, R. (2002). Social norms and tax compliance. *Swedish Economic Policy Review*. https://www.researchgate.net/profile/Jonas-Edlund/publication/265246115_Social_norms_and_tax_compliance/links/5601c42908aeb0ce881af44/Social-norms-and-tax-compliance.pdf
- Ertan, G., & Aytaç, S. E. (2019). Türkiye’de Siyasi Kurumlara Güven: Kültürel ve Kurumsal Açıklamalar ile Kazanan Takım Etkisinin Rolü. *Hacettepe Üniversitesi*

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 37(1), 65–88.
<https://doi.org/10.17065/HUNIIBF.363402>

EUROSTAT (2023). Government statistics. <https://ec.europa.eu/eurostat/web/government-finance-statistics/data/database>

Facchini, F., & Melki, M. (2014). Political Ideology and Economic Growth: Evidence From The French Democracy. *Economic Inquiry*, 52(4), 1408–1426.
<https://doi.org/10.1111/ECIN.12100>

Feenstra, Robert C., Robert Inklaar and Marcel P. Timmer (2015), "The Next Generation of the Penn World Table" *American Economic Review*, 105(10), 3150-3182, available for download at www.ggdc.net/pwt

Feld, L. P., & Torgler, B. (2007). Tax Morale After the Reunification of Germany: Results from a Quasi-Natural Experiment. In *SSRN Electronic Journal*. Elsevier BV.
<https://doi.org/10.2139/SSRN.965414>

Foster, C., & Frieden, J. (2017). Crisis of trust: Socio-economic determinants of Europeans' confidence in government: *European Union Politics*, 18(4), 511–535.
<https://doi.org/10.1177/1465116517723499>

García, G. A., Azorín, J. D. B., & de la Vega, M. del M. S. (2018). Tax Evasion in Europe: An Analysis Based on Spatial Dependence. *Social Science Quarterly*, 99(1), 7–23.
<https://doi.org/10.1111/SSQU.12382>

Godefroidt, A., Langer, A., & Meuleman, B. (2016). Developing political trust in a developing country: the impact of institutional and cultural factors on political trust in Ghana. *Democratization*, 24(6), 906–928.
<https://doi.org/10.1080/13510347.2016.1248416>

GOV.UK. (2022). Fraud and Error in the Benefit System: Financial Year 2021 to 2022 Estimates. <https://www.gov.uk/government/statistics/fraud-and-error-in-the-benefit-system-financial-year-2021-to-2022-estimates>

Grabb, E., Andersen, R., Hwang, M., & Milligan, S. (2009). Confidence in Political Institutions in Canada and the United States: Assessing the Interactive Role of Region and Race. *American Review of Canadian Studies*, 39(4), 379–397.
<https://doi.org/10.1080/02722010903319111>

Gronlund, K., & Setälä, M. (2007). Political Trust, Satisfaction and Voter Turnout. *Comparative European Politics*, 5(4), 400–422.
<https://doi.org/10.1057/PALGRAVE.CEP.6110113>

Grundmann, S., & Graf Lambsdorff, J. (2017). How income and tax rates provoke cheating – An experimental investigation of tax morale. *Journal of Economic Psychology*, 63, 27–42. <https://doi.org/10.1016/J.JOEP.2017.10.003>

Halla, M. (2012). Tax Morale and compliance behavior: First evidence on a causal link. *B.E. Journal of Economic Analysis and Policy*, 12(1). <https://doi.org/10.1515/1935-1682.3165/HTML>

- Halla, M., & Schneider, F. G. (2014). Taxes and Benefits: Two Options to Cheat on the State. *Oxford Bulletin of Economics and Statistics*, 76(3), 411–431. <https://doi.org/10.1111/OBES.12024>
- Heinemann, F. (2008). Is the Welfare State Self-Destructive? A Study of Government Benefit Morale. *Kyklos*, 61(2), 237–257. <https://doi.org/10.1111/J.1467-6435.2008.00400.X>
- Heise, J. A. (1985). Toward Closing the Confidence Gap: An Alternative Approach to Communication Between Public and Government. *Public Administration Quarterly*, 9(2), 196–217. https://www.jstor.org/stable/40861057?seq=1#metadata_info_tab_contents
- Hetherington, M. J. (1998). The Political Relevance of Political Trust. *American Political Science Review*, 92(4), 791–808. <https://doi.org/10.2307/2586304>
- Hofmann, E., Voracek, M., Bock, C., & Kirchler, E. (2017). Tax compliance across sociodemographic categories: Meta-analyses of survey studies in 111 countries. *Journal of Economic Psychology*, 62, 63–71. <https://doi.org/10.1016/J.JOEP.2017.06.005>
- Holmberg, S., Lindberg, S., & Svensson, R. (2017). Trust in parliament. *Journal of Public Affairs*, 17(1–2), e1647. <https://doi.org/10.1002/PA.1647>
- Hooghe, M., & Marien, S. (2013). A Comparative Analysis of the Relation Between Political Trust and Forms of Political Participation in Europe. *European Societies*, 15(1), 131–152. <https://doi.org/10.1080/14616696.2012.692807>
- Hooghe, M., & Oser, J. (2017). Partisan strength, political trust and generalized trust in the United States: An analysis of the General Social Survey, 1972–2014. *Social Science Research*, 68, 132–146. <https://doi.org/10.1016/J.SSRESEARCH.2017.08.005>
- Huber, R. A., Schimpf, C. H., Huber, R. A., & Rensmann, L. (2017). On the Distinct Effects of Left-Wing and Right-Wing Populism on Democratic Quality. *Politics and Governance*, 5(4), 146–165. <https://doi.org/10.17645/PAG.V5I4.919>
- Hug, S., & Spörri, F. (2011). Referendums, trust, and tax evasion. *European Journal of Political Economy*, 27(1), 120–131. <https://doi.org/10.1016/J.EJPOLECO.2010.06.005>
- Ibrahim, M., Musah, A., & Abdul-Hanan, A. (2015). Beyond enforcement: what drives tax morale in Ghana? *Humanomics*, 31(4), 399–414. <https://doi.org/10.1108/H-04-2015-0023/FULL/XML>
- Inglehart, R. (1971). The Silent Revolution in Europe: Intergenerational Change in Post-Industrial Societies*. *American Political Science Review*, 65(4), 991–1017. <https://doi.org/10.2307/1953494>
- Jang, H., Joo, H. J., & Zhao, J. (Solomon). (2010). Determinants of public confidence in police: An international perspective. *Journal of Criminal Justice*, 38(1), 57–68. <https://doi.org/10.1016/J.JCRIMJUS.2009.11.008>

- Jost, J. T. (2009). "Elective Affinities": On the Psychological Bases of Left–Right Differences. *Psychological Inquiry*, 20(2–3), 129–141. <https://doi.org/10.1080/10478400903028599>
- Kaasa, A., & Andriani, L. (2021). Determinants of institutional trust: the role of cultural context. *Journal of Institutional Economics*, 1–21. <https://doi.org/10.1017/S1744137421000199>
- Kastlunger, B., Lozza, E., Kirchler, E., & Schabmann, A. (2013). Powerful authorities and trusting citizens: The Slippery Slope Framework and tax compliance in Italy. *Journal of Economic Psychology*, 34, 36–45. <https://doi.org/10.1016/J.JOEP.2012.11.007>
- Katsanidou, A., & Eder, C. (2018). Vote, party, or protest: The influence of confidence in political institutions on various modes of political participation in Europe. *Comparative European Politics*, 16(2), 290–309. <https://doi.org/10.1057/CEP.2015.27/TABLES/3>
- Keele, L. (2007). Social Capital and the Dynamics of Trust in Government. *American Journal of Political Science*, 51(2), 241–254. <https://doi.org/10.1111/J.1540-5907.2007.00248.X>
- Kelleher, C. A., & Wolak, J. (2007). Explaining Public Confidence in the Branches of State Government: *Political Research Quarterly*, 60(4), 707–721. <https://doi.org/10.1177/1065912907304496>
- Kim, M. (2007). Citizens' Confidence in Government, Parliament and Political Parties. *Politics & Policy*, 35(3), 496–521. <https://doi.org/10.1111/J.1747-1346.2007.00070.X>
- Knack, S., & Keefer, P. (1997). Does Social Capital Have an Economic Payoff? A Cross-Country Investigation. *The Quarterly Journal of Economics*, 112(4), 1251–1288. <https://doi.org/10.1162/003355300555475>
- Kouamé, W. A. K. (2021). Trust to Pay? Tax Morale and Trust in Africa. *Journal of Development Studies*, 57(7), 1086–1105. <https://doi.org/10.1080/00220388.2021.1881491>
- Kravtsova, M., Oshchepkov, A., & Welzel, C. (2016). Values and Corruption: Do Postmaterialists Justify Bribery? *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 48(2), 225–242. <https://doi.org/10.1177/0022022116677579>
- Kroknes, V. F., Jakobsen, T. G., & Grønning, L. M. (2016). Economic Performance and Political Trust: The impact of the financial crisis on European citizens. *European Societies*, 17(5), 700–723. <https://doi.org/10.1080/14616696.2015.1124902>
- Lago-Peñas, I., & Lago-Peñas, S. (2010). The determinants of tax morale in comparative perspective: Evidence from European countries. *European Journal of Political Economy*, 26(4), 441–453. <https://doi.org/10.1016/J.EJPOLECO.2010.06.003>
- Lambert, R. D., Curtis, J. E., Brown, S. D., & Kay, B. J. (1986). Effects of Identification with Governing Parties on Feelings of Political Efficacy and Trust*. *Canadian*

- Leston-Bandeira, C., & Tibúrcio, T. (2012). Developing Links Despite the Parties – Parliament and Citizens in Portugal. *Journal of Legislative Studies*, 18(3–4), 384–402. <https://doi.org/10.1080/13572334.2012.706052>
- Li, S. X. (2010). Social Identities, Ethnic Diversity, and Tax Morale. *Public Finance Review*, 38(2), 146–177. <https://doi.org/10.1177/1091142110369239>
- Lipset, S. M., & Schneider, W. (1983). The Decline of Confidence in American Institutions. *Political Science Quarterly*, 98(3), 379. <https://doi.org/10.2307/2150494>
- Ljunge, M. (2011). Increasing Demands on the Welfare State? Trends in Behavior and Attitudes. *CESifo Economic Studies*, 57(4), 605–622. <https://doi.org/10.1093/CESIFO/IFR011>
- Maeda, Y., & Miyahara, M. (2003). Determinants of Trust in Industry, Government, and Citizen's Groups in Japan. *Risk Analysis*, 23(2), 303–310. <https://doi.org/10.1111/1539-6924.00310>
- Marien, S., & Hooghe, M. (2011). Does political trust matter? An empirical investigation into the relation between political trust and support for law compliance. *European Journal of Political Research*, 50(2), 267–291. <https://doi.org/10.1111/J.1475-6765.2010.01930.X>
- Martinez-Vazquez, J., & Torgler, B. (2014). The Evolution of Tax Morale in Modern Spain. *Journal of Economic Issues*, 43(1), 1–28. <https://doi.org/10.2753/JEI0021-3624430101>
- McAllister, I. (2014). Corruption and confidence in Australian political institutions. *Australian Journal of Political Science*, 49(2), 174–185. <https://doi.org/10.1080/10361146.2014.880401>
- Miller, A. H. (1974). Political Issues and Trust in Government: 1964–1970. *American Political Science Review*, 68(3), 951–972. <https://doi.org/10.2307/1959140>
- Miller, A. H., & Listhaug, O. (1990). Political Parties And Confidence In Government: A Comparison Of Norway, Sweden And The United States. *British Journal of Political Science*. <https://doi.org/10.1017/S0007123400005883>
- Miller, A. H., & Listhaug, O. (1998). Policy Preferences and Political Distrust: A Comparison of Norway, Sweden and the United States. *Scandinavian Political Studies*, 21(2), 161–187. <https://doi.org/10.1111/J.1467-9477.1998.TB00010.X>
- Morris, C. (2014). An international study on public confidence in police. *Police Practice and Research*, 16(5), 416–430. <https://doi.org/10.1080/15614263.2014.951935>
- Munier, N., Albarracín, J., & Boeckelman, K. (2015). Determinants of Rural Latino Trust in the Federal Government: *Hispanic Journal of Behavioral Sciences*, 37(3), 420–438. <https://doi.org/10.1177/0739986315586564>

- Murphy, K., & Torgler, B. (2005). Tax morale in Australia: what shapes it and has it changed over time? *Journal of Australian Taxation*. <https://search.informit.org/doi/abs/10.3316/agispt.20051904>
- Murphy, R. (2019). *The European Tax Gap*. <https://www.socialistsanddemocrats.eu/publications/european-tax-gap>
- Oates, W. E. (1993). Fiscal Decentralization and Economic Development. *Https://Doi.Org/10.1086/NTJ41789013*, 46(2), 237–243. <https://doi.org/10.1086/NTJ41789013>
- Oh, H., & Hong, J. H. (2012). Citizens' trust in government and their willingness-to-pay. *Economics Letters*, 115(3), 345–347. <https://doi.org/10.1016/J.ECONLET.2011.12.010>
- Onu, D. (2016). Measuring tax compliance attitudes: What surveys can tell us about tax compliance behaviour. *Advances in Taxation*, 23, 173–190. <https://doi.org/10.1108/S1058-749720160000023006/FULL/XML>
- Östling, R. (2009). Economic influences on moral values. *B.E. Journal of Economic Analysis and Policy*, 9(1). <https://doi.org/10.2202/1935-1682.2044/HTML>
- Parboteeah, K. P., Bronson, J. W., & Cullen, J. B. (2005). Does National Culture Affect Willingness to Justify Ethically Suspect Behaviors?: A Focus on the GLOBE National Culture Scheme. *International Journal of Cross Cultural Management*, 5(2), 123–138. <https://doi.org/10.1177/1470595805054489>
- Pellegata, A., & Memoli, V. (2016). Can Corruption Erode Confidence in Political Institutions Among European Countries? Comparing the Effects of Different Measures of Perceived Corruption. *Social Indicators Research*, 128(1), 391–412. <https://doi.org/10.1007/S11205-015-1036-0/TABLES/5>
- Pharr, S. J., Putnam, R. D., & Dalton, R. J. (2000). A Quarter-Century of Declining Confidence. *Journal of Democracy*, 11(2), 5–25. <https://doi.org/10.1353/JOD.2000.0043>
- Polga-Hecimovich, J. (2019). Bureaucratic Politicization, Partisan Attachments, and the Limits of Public Agency Legitimacy: The Venezuelan Armed Forces under Chavismo. *Latin American Research Review*, 54(2), 476–498. <https://doi.org/10.25222/LARR.142>
- Putnam, K., Abdelfattah, B., Bagchi, K., & Braun, G. P. (2016). Tax Compliance and International Cultural Factors: A Multilevel Empirical Study. In P. Mandal & J. Vong (Eds.), *Smart Technologies for Smart Nations* (pp. 19–30). Springer. https://doi.org/10.1007/978-981-287-585-3_2
- Putnam, R. D., Leonardi, R., & Nanetti, R. Y. (1994). *Making Democracy Work: Civic Traditions in Modern Italy*. Princeton University Press. <https://doi.org/10.1515/9781400820740>
- Rahn, W. M., & Rudolph, T. J. (2005). A Tale of Political Trust in American Cities. *Public Opinion Quarterly*, 69(4), 530–560. <https://doi.org/10.1093/POQ/NFI056>

- Richardson, G. (2006). Determinants of tax evasion: A cross-country investigation. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 15(2), 150–169. <https://doi.org/10.1016/J.INTACCAUDTAX.2006.08.005>
- Richardson, G. (2008). The relationship between culture and tax evasion across countries: Additional evidence and extensions. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 17(2), 67–78. <https://doi.org/10.1016/J.INTACCAUDTAX.2008.07.002>
- Ruelens, A., Meuleman, B., & Nicaise, I. (2018). Examining macroeconomic determinants of trust in parliament: A dynamic multilevel framework. *Social Science Research*, 75, 142–153. <https://doi.org/10.1016/J.SSRESEARCH.2018.05.004>
- Russo, F., & Verzichelli, L. (2012). Parliament and Citizens in Italy: An Unfilled Gap. *Journal of Legislative Studies*, 18(3–4), 351–367. <https://doi.org/10.1080/13572334.2012.706050>
- Rutkauskas, V. (2017). Factors Behind Weak Tax Morale: the Case of European Union Countries. *Ekonomika*, 95(3), 7–27. <https://doi.org/10.15388/EKON.2016.3.10325>
- Samuelson, P. A. (1954). The Pure Theory of Public Expenditure. *The Review of Economics and Statistics*, 36(4), 387. <https://doi.org/10.2307/1925895>
- Sarigil, Z. (2008). Deconstructing the Turkish Military's Popularity. *Armed Forces & Society*, 35(4), 709–727. <https://doi.org/10.1177/0095327X08322566>
- Sawkins, J. W., Seaman, P. T., & Williams, H. C. S. (2010). Church attendance in Great Britain: An ordered logit approach. *Applied Economics*, 29(2), 125–134. <https://doi.org/10.1080/000368497327209>
- Secor, A. J., & O'Loughlin, J. (2005). Social and political trust in Istanbul and Moscow: a comparative analysis of individual and neighbourhood effects. *Transactions of the Institute of British Geographers*, 30(1), 66–82. <https://doi.org/10.1111/J.1475-5661.2005.00152.X>
- Slomczynski, K. M., & Janicka, K. (2014). Structural Determinants of Trust in Public Institutions: Cross-National Differentiation. *International Journal of Sociology*, 39(1), 8–29. <https://doi.org/10.2753/IJS0020-7659390101>
- Statista. (2022a). Value of Family Allowance Frauds in France. <https://www.statista.com/statistics/1154171/global-amount-national-family-benefits-fund-fraud-france/>
- Statista. (2022b). Health Insurance Frauds Amount Distribution by Type of Services in France. <https://www.statista.com/statistics/1148310/breakdown-amount-frauds-french-health-insurance-services/>
- Stern, N. (1991). The Determinants of Growth. *The Economic Journal*, 101(404), 122–133. <https://doi.org/10.2307/2233847>

- Stevenson, B., & Wolfers, J. (2011). Trust in Public Institutions over the Business Cycle. *American Economic Review*, 101(3), 281–287. <https://doi.org/10.1257/AER.101.3.281>
- Strielkowski, W., & Čábelková, I. (2015). Religion, Culture, and Tax Evasion: Evidence from the Czech Republic. *Religions*, 6(2), 657–669. <https://doi.org/10.3390/REL6020657>
- Şahin, B., & Kara, H. B. (2016). A Quantitative Review of Factors Influencing Trust in Public Institutions in Turkey. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 15(2), 347–358. <https://doi.org/10.21547/JSS.256722>
- Tavits, M., & Letki, N. (2009). When Left Is Right: Party Ideology and Policy in Post-Communist Europe. *American Political Science Review*, 103(4), 555–569. <https://doi.org/10.1017/S0003055409990220>
- Tekeli, R. (2011). *The Determinants of Tax Morale: The Effects of Cultural Differences and Politics*.
- Tekeli, R. (2022). Türkiye’de Vergi Ahlakının Belirleyicileri: Ne Değişti? In R. Dayıoğlu Erul (Ed.), *Psikolojik ve Sosyolojik Yönleriyle Vergilendirme*. Gazi Kitabevi.
- Torcal, M. (2014). The Decline of Political Trust in Spain and Portugal: Economic Performance or Political Responsiveness? *American Behavioral Scientist*, 58(12), 1542–1567. https://doi.org/10.1177/0002764214534662/ASSET/IMAGES/LARGE/10.1177_0002764214534662-FIG1.JPEG
- Torgier, B., & Schneider, F. (2007). What Shapes Attitudes Toward Paying Taxes? Evidence from Multicultural European Countries*. *Social Science Quarterly*, 88(2), 443–470. <https://doi.org/10.1111/J.1540-6237.2007.00466.X>
- Torgler, B. (2002). Direct Democracy Matters: Tax Morale and Political Participation. *Proceedings. Annual Conference on Taxation and Minutes of the Annual Meeting of the National Tax Association*. <https://www.jstor.org/stable/41954264>
- Torgler, B. (2003a). Does Culture Matter? Tax Morale in an East-West-German Comparison on JSTOR. *FinanzArchiv*, 59(4). <https://www.jstor.org/stable/40913019>
- Torgler, B. (2003b). Tax Morale and Institutions. In *Crema Working Papers* (No. 2003–09). Elsevier BV. <https://doi.org/10.2139/SSRN.663686>
- Torgler, B. (2004). Tax morale in Asian countries. *Journal of Asian Economics*, 15(2), 237–266. <https://doi.org/10.1016/J.ASIECO.2004.02.001>
- Torgler, B. (2005). Tax morale in Latin America. *Public Choice*, 122(1–2), 133–157. <https://doi.org/10.1007/S11127-005-5790-4/METRICS>
- Torgler, B. (2006). The importance of faith: Tax morale and religiosity. *Journal of Economic Behavior & Organization*, 61(1), 81–109. <https://doi.org/10.1016/J.JEBO.2004.10.007>

- Torgler, B. (2012). Tax morale, Eastern Europe and European enlargement. *Communist and Post-Communist Studies*, 45(1–2), 11–25. <https://doi.org/10.1016/J.POSTCOMSTUD.2012.02.005>
- Torgler, B., & Schneider, F. (2005). Attitudes towards paying taxes in Austria: An empirical analysis. *Empirica*, 32(2), 231–250. <https://doi.org/10.1007/S10663-004-8328-Y/METRICS>
- Torgler, B., & Valev, N. T. (2010). Gender And Public Attitudes Toward Corruption and Tax Evasion. *Contemporary Economic Policy*, 28(4), 554–568. <https://doi.org/10.1111/J.1465-7287.2009.00188.X>
- Torgler, B. ;, Schaffner, M. ;, Macintyre, A., Torgler, B., & Schaffner, M. (2007). *Tax compliance, tax morale and governance quality* (No. 2007–17). <https://www.econstor.eu/handle/10419/214391>
- Turner, F. C., & Martz, J. D. (1997). Institutional confidence and democratic consolidation in Latin America. *Studies in Comparative International Development* 32:3, 32(3), 65–84. <https://doi.org/10.1007/BF02687331>
- Uslaner, E. M. (1999). Trust but verify: social capital and moral behavior. *Social Science Information*, 38(1), 29–55. <https://doi.org/10.1177/053901899038001002>
- van der Meer, T. (2010). In what we trust? A multi-level study into trust in parliament as an evaluation of state characteristics. *International Review of Administrative Sciences*, 76(3), 517–536. <https://doi.org/10.1177/0020852310372450>
- Voicu, B., & Tufiş, C. D. (2017). Migrating trust: contextual determinants of international migrants' confidence in political institutions. *European Political Science Review*, 9(3), 351–373. <https://doi.org/10.1017/S1755773915000417>
- Wang, Z. (2007). Before the Emergence of Critical Citizens: Economic Development and Political Trust in China. *International Review of Sociology*, 15(1), 155–171. <https://doi.org/10.1080/03906700500038876>
- Wiesehomeier, N., & Doyle, D. (2012). Attitudes, Ideological Associations and the Left–Right Divide in Latin America. *Journal of Politics in Latin America*, 4(1), 3–33. <https://doi.org/10.1177/1866802X1200400101>
- Wolak, J. (2020). Why Do People Trust Their State Government? *State Politics & Policy Quarterly*, 20(3), 313–329. <https://doi.org/10.1177/1532440020913492>
- Wolak, J., & Palus, C. K. (2010). The Dynamics of Public Confidence in U.S. State and Local Government. *State Politics & Policy Quarterly*, 10(4), 421–445. <https://doi.org/10.1177/153244001001000407>
- Zak, P. J., & Knack, S. (2001). Trust and Growth. *The Economic Journal*, 111(470), 295–321. <https://doi.org/10.1111/1468-0297.00609>
- Zhao, D., & Hu, W. (2017). Determinants of public trust in government: empirical evidence from urban China. *International Review of Administrative Sciences*, 83(2), 358–377. <https://doi.org/10.1177/0020852315582136>

5. EKLER

Ek 1. Birinci ve İkinci Bölümde Kullanılan EVS Anketlerinde Yer Alan Ülkeler

Ülke	EVS 1981	EVS 1990	EVS 1999	EVS 2008	EVS 2017
Almanya	+	+	+	+	+
Arnavutluk				+	+
Avusturya		+	+	+	+
Belarus			+	+	+
Belçika	+	+		+	
Birleşik Krallık	+	+		+	+
Bosna Hersek				+	+
Bulgaristan		+		+	+
Çekya		+	+	+	+
Danimarka	+	+		+	+
Estonya				+	+
Finlandiya		+	+	+	+
Fransa	+	+	+	+	+
Hırvatistan				+	+
Hollanda	+	+		+	+
İrlanda	+	+		+	
İspanya	+	+	+	+	+
İsveç	+			+	+
İsviçre				+	+
İtalya	+	+	+	+	+
İzlanda		+	+	+	
Karadağ				+	+
Kıbrıs				+	
Kosova				+	
Kuzey İrlanda	+	+		+	
Kuzey Makedonya				+	+
Letonya				+	
Litvanya			+	+	+
Lüksemburg			+	+	
Macaristan		+		+	+
Malta	+	+		+	
Moldova				+	
Norveç	+			+	+
Polonya		+		+	+
Portekiz		+		+	
Romanya		+		+	+
Rusya			+	+	+
Slovakya		+		+	+
Slovenya		+		+	+
Türkiye				+	
Ukrayna			+	+	
Yunanistan			+	+	

Ek 2. Genelleştirilmiş Logit Yöntemi

Genelleştirilmiş logit yöntemi aşağıdaki gibidir (Alexandrowicz & Matschinger, 2008);

$$p(y_{vi} = 1|x_{vi}, z_{vi}, \beta, \theta_v) = \frac{\exp(x'_{vi}\beta + z'_{vi}\theta_v)}{1 + \exp(x'_{vi}\beta + z'_{vi}\theta_v)} \quad (22)$$

Denklem (22)'de y_{vi} iki seviyeli bir birimin tek seviyeli alt birime olan ikili tepkisidir. Burada $v = 1 \dots n; i = 1, k$ şeklindedir. x_{vi} , sabit etkiler için belirlenmiş eşdeğişken vektörü olup z_{vi} ise rassal etkiler için belirlenmiş eşdeğişken vektörüdür. β , sabit eşdeğişkenler için p boyutlu parametre vektörüdür ve θ_v ise v biriminin rassal eşdeğişkenleri için q boyutlu parametre vektörüdür.

Genel itibariyle genelleştirilmiş logit metodu iki seviyeli bir modeldir ve y_{vi} karşılıkları birbirlerinin altına dizilirler. Bu durumda y boyutlu bir karşılık vektörü oluşmaktadır. x_{vi} ve z_{vi} satırları bireyin cevap verdiği v boyunca dizildiğinde X_v ve Z_v matrisleri elde edilmektedir. Bu işlem bütün bireyler için yapıldığında $X(nkxp)$ ve $Z(nkxq)$ süper matrisleri elde edilir. (Alexandrowicz ve Matschinger, 2008).

Ek 3. Özet İstatistikler

Tablo 1: Birinci Bölümün Bağımlı Değişkenleri için Özet İstatistikler

Değişken	Gözlem	Ortalama	Standart Sapma
Polise Güven	90,538	2.234863	.8177258
Silahlı Kuvvetlere Güven	90,538	2.349853	.8510416
Yargıya Güven	90,538	2.461541	.8526442
Parlamentoya Güven	90,538	2.690263	.825651
Hükümete Güven	54,551	2.775953	.8453647
Siyasi Partilere Güven	54,551	3.023996	.7485469

Tablo 2: Birinci Bölümün Bağımsız Değişkenleri için Özet İstatistikler

Değişken	Gözlem	Ortalama	Standart Sapma	Min	Max
Politik skala (10 kategori)	90,538	5.42137	2.161833	1	10
Politik skala (3 kategori)	90,538	1.995957	.602161	1	3
Politikaya merak	90,538	2.457112	.9203208	1	4
Güven	90,538	1.611434	.487427	1	2
Post-materyalist	90,538	1.931399	.627706	1	3
Yaşam memnuniyeti	90,490	7.313372	2.081702	1	10
Dindarlık	90,538	1.444775	.6235523	1	3
Gelir düzeyi	90,538	2.041949	.7928647	1	3
Eğitim düzeyi	90,517	7.037021	2.817887	1	10
Cinsiyet	90,538	1.500199	.5000027	1	2
Yaş	90,528	46.57388	17.01691	16	108

Tablo 3: İkinci Bölüm için Özet İstatistikler

Değişken	Gözlem Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Min	Maks
Vergi Etiği	102,102	2.350	2.181	1	10
Yardım Etiği	102,102	2.129	1.986	1	10
Subjektif Gelir	102,102	2.036	.793	1	3
Eğitim	102,102	7.05	2.778	1	10
Yaş	102,102	46.848	17.07	18	108
Cinsiyet	102,102	1.504	.499	1	2
Dindarlık	102,102	1.438	.620	1	3
Güven	102,102	1.613	.486	1	2
Post-Materyalizm	102,102	1.927	.626	1	3
Yaşam Memnuniyeti	102,102	7.306	2.094	1	10
İdeolojik Skala	102,102	1.997	.600	1	3
Hükümete Güven	59,222	2.781	.843	1	4

Ek 4. Genelleştirilmiş Logit Sonuçları

Tablo 1: Avrupa’da Hükümete Güven, Tüm Örneklem

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
Gelir			
Orta Gelirli	0.0327 (0.0450)	0.000310 (0.0223)	-0.0265 (0.0258)
Yüksek Gelirli	0.140*** (0.0497)	-0.0189 (0.0237)	-0.0177 (0.0277)
Eğitim			
13	0.623*** (0.184)	0.255** (0.105)	0.210* (0.119)
14	0.708*** (0.102)	0.410*** (0.0604)	0.0747 (0.0684)
15	0.888*** (0.103)	0.319*** (0.0594)	-0.0647 (0.0690)
16	0.861*** (0.0975)	0.321*** (0.0574)	-0.188*** (0.0678)
17	0.712*** (0.0996)	0.223*** (0.0591)	-0.109 (0.0685)
18	0.767*** (0.0856)	0.265*** (0.0534)	-0.0987 (0.0617)
19	0.815*** (0.0955)	0.291*** (0.0564)	-0.211*** (0.0656)
20	0.817*** (0.108)	0.0715 (0.0606)	-0.300*** (0.0719)
21	0.896*** (0.0814)	0.151*** (0.0514)	-0.307*** (0.0603)
Yaş	0.0281*** (0.00590)	0.0167*** (0.00297)	0.0186*** (0.00356)
Yaş ²	-0.000278*** (5.81e-05)	-0.000232*** (2.97e-05)	-0.000262*** (3.63e-05)
Cinsiyet			
Kadın	0.0678* (0.0377)	-0.00697 (0.0179)	-0.0789*** (0.0211)
Dindarlık			
Dindar Değil	0.186*** (0.0453)	0.0311 (0.0202)	0.0371 (0.0241)
Ateist	0.207*** (0.0795)	0.138*** (0.0343)	0.291*** (0.0384)
Güven			
Başkalarına güvenilemez	0.125*** (0.0418)	0.485*** (0.0193)	0.592*** (0.0245)
Post-materyalizm			
Kısmen post-materyal	0.231*** (0.0432)	0.142*** (0.0218)	0.148*** (0.0255)
Post-materyal	0.630*** (0.0699)	0.506*** (0.0307)	0.498*** (0.0348)
Yaşam Memnuniyeti			
YM 2	0.279 (0.201)	0.0223 (0.112)	-0.236** (0.102)
YM 3	0.0551 (0.154)	-0.242*** (0.0889)	-0.642*** (0.0843)
YM 4	0.311* (0.160)	-0.294*** (0.0870)	-0.666*** (0.0823)
YM 5	0.264* (0.139)	-0.267*** (0.0791)	-0.632*** (0.0729)

Tablo 1: Avrupa’da Hükümete Güven, Tüm Örneklem (Devamı)

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
Yaşam Memnuniyeti			
YM 6	0.226 (0.140)	-0.368*** (0.0791)	-0.755*** (0.0739)
YM 7	0.315** (0.133)	-0.422*** (0.0763)	-0.953*** (0.0709)
YM 8	0.334** (0.130)	-0.525*** (0.0752)	-1.001*** (0.0695)
YM 9	0.0490 (0.132)	-0.595*** (0.0764)	-1.079*** (0.0720)
Çok Memnun	-0.326** (0.129)	-0.540*** (0.0765)	-0.822*** (0.0712)
Politikaya Merak			
Az İlgili	0.739*** (0.0460)	0.0753*** (0.0261)	-0.278*** (0.0323)
Az İlgisiz	1.115*** (0.0550)	0.325*** (0.0286)	-0.164*** (0.0346)
İlgisiz	1.370*** (0.0720)	0.873*** (0.0356)	0.654*** (0.0374)
Politik Skala			
Merkez	-0.163** (0.0755)	-0.303*** (0.0327)	-0.466*** (0.0372)
Sağ	-0.527*** (0.0843)	-0.438*** (0.0402)	-0.404*** (0.0467)
Anket Kuklası, 2008 Bazlı			
2017 Anketi	-0.0575 (0.0904)	0.0189 (0.0411)	0.0774* (0.0442)
Etkileşim Kuklaları			
Merkez x 2017 Anketi	0.110 (0.103)	0.0452 (0.0465)	0.0457 (0.0514)
Sağ x 2017 Anketi	-0.216* (0.113)	-0.142** (0.0570)	-0.0861 (0.0655)
AB Üyeliği			
AB Üyesi	0.242*** (0.0428)	0.480*** (0.0200)	0.584*** (0.0227)
Post-Komünist Geçmiş			
Post-Komünist	0.689*** (0.0387)	0.456*** (0.0194)	0.134*** (0.0230)
Constant	-0.147 (0.215)	-0.405*** (0.119)	-1.003*** (0.129)
Observations	59,677	59,677	59,677

Parantez içerisinde sunulan değerler dirençli standart hatalardır

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Tablo 2: Avrupa’da Hükümete Güven, Sağ Parti İktidarı

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
Gelir			
Orta Gelirli	-0.0712 (0.0723)	-0.0491 (0.0342)	-0.0873** (0.0388)
Yüksek Gelirli	0.0764 (0.0811)	-0.131*** (0.0361)	-0.0748* (0.0415)
Eğitim			
13	0.587** (0.299)	-0.108 (0.168)	-0.00652 (0.186)
14	0.629*** (0.147)	0.106 (0.0898)	-0.239** (0.0979)
15	1.013*** (0.170)	0.205** (0.0933)	-0.285*** (0.103)
16	0.995*** (0.158)	0.231*** (0.0895)	-0.440*** (0.101)
17	0.866*** (0.162)	0.0986 (0.0928)	-0.436*** (0.103)
18	0.745*** (0.137)	0.0737 (0.0842)	-0.446*** (0.0926)
19	1.090*** (0.162)	0.0993 (0.0898)	-0.584*** (0.101)
20	0.877*** (0.173)	-0.126 (0.0950)	-0.610*** (0.108)
21	0.966*** (0.130)	-0.0355 (0.0811)	-0.618*** (0.0902)
Yaş	0.0286*** (0.00976)	0.0170*** (0.00460)	0.0174*** (0.00544)
Yaş ²	-0.000269*** (9.38e-05)	-0.000225*** (4.53e-05)	-0.000260*** (5.49e-05)
Cinsiyet			
Kadın	0.0801 (0.0599)	0.0829*** (0.0272)	-0.0510 (0.0317)
Dindarlık			
Dindar Değil	0.201*** (0.0730)	0.104*** (0.0311)	0.120*** (0.0371)
Ateist	0.298** (0.126)	0.282*** (0.0516)	0.430*** (0.0557)
Güven			
Başkalarına güvenilemez	0.0879 (0.0664)	0.499*** (0.0291)	0.571*** (0.0360)
Post-materyalizm			
Kısmen post-materyal	0.212*** (0.0727)	0.109*** (0.0362)	0.165*** (0.0413)
Post-materyal	0.637*** (0.108)	0.497*** (0.0467)	0.542*** (0.0520)
Yaşam Memnuniyeti			
YM 2	0.735* (0.382)	0.0758 (0.185)	-0.369** (0.169)
YM 3	0.386 (0.282)	-0.0278 (0.153)	-0.729*** (0.142)
YM 4	0.732** (0.298)	-0.178 (0.146)	-0.672*** (0.137)
YM 5	0.368 (0.243)	-0.0906 (0.134)	-0.670*** (0.123)

Tablo 2: Avrupa’da Hükümete Güven, Sağ Parti İktidarı (Devamı)

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
Yaşam Memnuniyeti			
YM 6	0.638** (0.250)	-0.106 (0.133)	-0.713*** (0.123)
YM 7	0.561** (0.233)	-0.266** (0.128)	-1.013*** (0.119)
YM 8	0.515** (0.226)	-0.328*** (0.126)	-1.022*** (0.117)
YM 9	0.235 (0.229)	-0.427*** (0.127)	-1.093*** (0.120)
Çok Memnun	-0.293 (0.224)	-0.468*** (0.128)	-0.940*** (0.119)
Politikaya Merak			
Az İlgili	0.682*** (0.0697)	0.0792** (0.0370)	-0.283*** (0.0460)
Az İlgisiz	1.123*** (0.0891)	0.341*** (0.0422)	-0.173*** (0.0509)
İlgisiz	1.327*** (0.119)	0.861*** (0.0545)	0.612*** (0.0555)
Politik Skala			
Merkez	-0.347*** (0.122)	-0.475*** (0.0485)	-0.558*** (0.0520)
Sağ	-1.010*** (0.128)	-0.935*** (0.0592)	-0.673*** (0.0658)
Anket Kuklası, 2008 Bazlı			
2017 Anketi	-0.323** (0.142)	-0.0242 (0.0621)	0.130** (0.0622)
Etkileşim Kuklaları			
Merkez x 2017 Anketi	0.490*** (0.166)	0.000298 (0.0702)	-0.0208 (0.0737)
Sağ x 2017 Anketi	0.0608 (0.172)	-0.144* (0.0858)	-0.179* (0.0982)
AB Üyeliği			
AB Üyesi	0.216*** (0.0825)	0.748*** (0.0377)	0.903*** (0.0398)
Post-Komünist Geçmiş			
Post-Komünist	0.0569 (0.0906)	0.153*** (0.0413)	0.115** (0.0459)
Constant	0.481 (0.379)	0.0941 (0.192)	-0.518** (0.204)
Observations	27,099	27,099	27,099

Parantez içerisinde sunulan değerler dirençli standart hatalardır

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Tablo 3: Avrupa’da Hükümete Güven, Merkez Parti İktidarı

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
Gelir			
Orta Gelirli	0.198 (0.167)	-0.00892 (0.0768)	-0.155 (0.0995)
Yüksek Gelirli	0.127 (0.172)	-0.0906 (0.0802)	-0.205* (0.106)
Eğitim			
13	2.398** (1.150)	0.570 (0.441)	0.757 (0.554)
14	1.152** (0.467)	0.863** (0.343)	0.823* (0.458)
15	1.364*** (0.456)	0.854** (0.338)	0.542 (0.457)
16	1.136*** (0.433)	0.838** (0.331)	0.719 (0.449)
17	1.193*** (0.430)	0.524 (0.331)	0.540 (0.454)
18	1.649*** (0.433)	0.836** (0.325)	0.620 (0.444)
19	1.343*** (0.434)	0.735** (0.328)	0.463 (0.453)
20	1.506*** (0.449)	0.493 (0.332)	0.233 (0.456)
21	1.436*** (0.395)	0.457 (0.318)	0.0984 (0.438)
Yaş	0.0349* (0.0201)	0.0390*** (0.0100)	0.0394*** (0.0147)
Yaş ²	-0.000386* (0.000201)	-0.000472*** (0.000102)	-0.000502*** (0.000152)
Cinsiyet			
Kadın	0.324** (0.131)	0.0663 (0.0600)	0.0145 (0.0817)
Dindarlık			
Dindar Değil	0.393** (0.155)	0.141** (0.0692)	0.104 (0.0948)
Ateist	0.584** (0.271)	0.204** (0.0973)	0.532*** (0.118)
Güven			
Başkalarına güvenilemez	0.000166 (0.135)	0.343*** (0.0653)	0.539*** (0.0949)
Post-materyalizm			
Kısmen post-materyal	-0.0278 (0.143)	0.131* (0.0742)	0.144 (0.106)
Post-materyal	0.458* (0.248)	0.464*** (0.101)	0.528*** (0.133)
Yaşam Memnuniyeti			
YM 2	-0.525 (0.660)	-0.249 (0.444)	-0.944** (0.452)
YM 3	-0.0681 (0.581)	-0.00390 (0.370)	-0.712** (0.348)
YM 4	0.414 (0.590)	-0.540 (0.347)	-0.801** (0.339)
YM 5	0.165 (0.502)	-0.352 (0.325)	-0.948*** (0.308)

Tablo 3: Avrupa’da Hükümete Güven, Merkez Parti İktidarı (Devamı)

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
Yaşam Memnuniyeti			
YM 6	0.323 (0.509)	-0.488 (0.324)	-1.084*** (0.310)
YM 7	0.560 (0.502)	-0.472 (0.318)	-1.268*** (0.301)
YM 8	0.287 (0.483)	-0.755** (0.316)	-1.485*** (0.295)
YM 9	-0.199 (0.488)	-0.758** (0.319)	-1.592*** (0.305)
Çok Memnun	-0.725 (0.480)	-0.843*** (0.321)	-1.150*** (0.307)
Politikaya Merak			
Az İlgili	0.730*** (0.158)	0.127 (0.0946)	-0.0127 (0.133)
Az İlgisiz	1.232*** (0.184)	0.462*** (0.0996)	0.0247 (0.137)
İlgisiz	1.634*** (0.259)	0.980*** (0.120)	0.895*** (0.144)
Politik Skala			
Merkez	-1.076*** (0.368)	-0.673*** (0.118)	-0.565*** (0.127)
Sağ	-1.030*** (0.395)	-0.757*** (0.138)	-0.657*** (0.163)
Anket Kuklası, 2008 Bazlı			
2017 Anketi	-1.497*** (0.450)	-0.574*** (0.154)	-0.288* (0.172)
Etkileşim Kuklaları			
Merkez x 2017 Anketi	0.748 (0.460)	0.0733 (0.167)	-0.501** (0.198)
Sağ x 2017 Anketi	0.488 (0.490)	-0.294 (0.202)	-0.607** (0.285)
AB Üyeliği			
AB Üyesi	1.896*** (0.421)	0.252** (0.108)	-0.179 (0.171)
Post-Komünist Geçmiş			
Post-Komünist	3.541*** (0.475)	0.940*** (0.147)	0.274 (0.221)
Constant	-2.423*** (0.890)	-1.286** (0.514)	-1.511** (0.652)
Observations	5,184	5,184	5,184

Parantez içerisinde sunulan değerler dirençli standart hatalardır

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Tablo 4: Avrupa'da Hükümete Güven, Sol Parti İktidarı

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
Gelir			
Orta Gelirli	-0.123 (0.141)	0.0864 (0.0608)	-0.0800 (0.0694)
Yüksek Gelirli	0.0697 (0.154)	0.0318 (0.0643)	-0.125* (0.0750)
Eğitim			
13	0.462 (0.593)	0.662** (0.326)	0.130 (0.370)
14	1.170*** (0.386)	1.050*** (0.193)	0.523*** (0.239)
15	1.705*** (0.399)	0.786*** (0.191)	0.531*** (0.242)
16	1.482*** (0.414)	1.089*** (0.197)	0.602*** (0.243)
17	1.736*** (0.419)	0.868*** (0.193)	0.443* (0.244)
18	1.012*** (0.326)	0.373** (0.177)	0.258 (0.233)
19	1.268*** (0.349)	0.670*** (0.184)	0.376 (0.239)
20	1.631*** (0.419)	0.875*** (0.200)	0.592*** (0.252)
21	1.516*** (0.327)	0.647*** (0.176)	0.158 (0.233)
Yaş	0.0205 (0.0190)	0.0131 (0.00807)	0.0120 (0.00927)
Yaş ²	-0.000166 (0.000185)	-0.000178** (8.10e-05)	-0.000157* (9.37e-05)
Cinsiyet			
Kadın	-0.0292 (0.119)	-0.0245 (0.0492)	-0.104* (0.0571)
Dindarlık			
Dindar Değil	0.325** (0.136)	0.224*** (0.0535)	0.319*** (0.0608)
Ateist	-0.0583 (0.218)	0.257*** (0.0940)	0.396*** (0.109)
Güven			
Başkalarına güvenilemez	0.00728 (0.140)	0.344*** (0.0540)	0.352*** (0.0653)
Post-materyalizm			
Kısmen post-materyal	0.00281 (0.145)	0.0217 (0.0595)	0.0435 (0.0660)
Post-materyal	0.289 (0.231)	0.273*** (0.0841)	0.214** (0.0950)
Yaşam Memnuniyeti			
YM 2	0.553 (0.570)	0.288 (0.301)	-0.0764 (0.276)
YM 3	0.372 (0.458)	0.0986 (0.228)	-0.644*** (0.227)
YM 4	1.692*** (0.625)	0.0789 (0.229)	-0.698*** (0.228)
YM 5	0.806* (0.423)	-0.0886 (0.201)	-0.656*** (0.201)

Tablo 4: Avrupa'da Hükümete Güven, Sol Parti İktidarı (Devamı)

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
YM 6	0.420 (0.412)	-0.180 (0.203)	-0.845*** (0.206)
YM 7	0.644 (0.395)	-0.239 (0.194)	-0.978*** (0.198)
YM 8	0.677* (0.389)	-0.328* (0.191)	-0.984*** (0.193)
YM 9	0.550 (0.392)	-0.394** (0.194)	-0.960*** (0.199)
Çok Memnun	0.242 (0.398)	-0.193 (0.198)	-0.582*** (0.200)
Politikaya Merak			
Az İlgili	0.979*** (0.140)	0.0621 (0.0708)	-0.374*** (0.0852)
Az İlgisiz	1.296*** (0.173)	0.312*** (0.0784)	-0.223** (0.0924)
İlgisiz	1.720*** (0.257)	0.784*** (0.101)	0.522*** (0.103)
Politik Skala			
Merkez	0.190 (0.248)	0.611*** (0.108)	0.458*** (0.161)
Sağ	1.037*** (0.390)	1.235*** (0.144)	0.975*** (0.185)
Anket Kuklası, 2008 Bazlı			
2017 Anketi	0.303 (0.262)	0.551*** (0.118)	0.691*** (0.172)
Etkileşim Kuklaları			
Merkez x 2017 Anketi	0.452 (0.300)	-0.0585 (0.131)	-0.107 (0.185)
Sağ x 2017 Anketi	-0.727* (0.431)	-0.528*** (0.173)	-0.144 (0.217)
AB Üyeliği			
AB Üyesi	-0.149 (0.145)	0.249*** (0.0569)	0.507*** (0.0647)
Post-Komünist Geçmiş			
Post-Komünist	0.825*** (0.145)	0.787*** (0.0631)	0.731*** (0.0774)
Constant	-1.378* (0.777)	-2.204*** (0.356)	-2.918*** (0.422)
Observations	8,567	8,567	8,567

Parantez içerisinde sunulan değerler dirençli standart hatalardır

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Tablo 5: Avrupa'da Parlamenteoya Güven, Tüm Örneklemler

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
Gelir			
Orta Gelirli	0.108*** (0.0325)	0.0138 (0.0168)	-0.0473** (0.0215)
Yüksek Gelirli	0.154*** (0.0358)	-0.0261 (0.0180)	-0.0348 (0.0232)
Eğitim			
13	0.306*** (0.106)	0.148** (0.0633)	0.0408 (0.0848)
14	0.234*** (0.0611)	0.178*** (0.0382)	-0.0223 (0.0504)
15	0.470*** (0.0692)	0.306*** (0.0408)	-0.0600 (0.0534)
16	0.624*** (0.0694)	0.310*** (0.0395)	0.0220 (0.0525)
17	0.537*** (0.0726)	0.286*** (0.0409)	0.0425 (0.0531)
18	0.568*** (0.0643)	0.274*** (0.0375)	-0.0307 (0.0485)
19	0.517*** (0.0714)	0.284*** (0.0403)	-0.0619 (0.0521)
20	0.521*** (0.0788)	0.127*** (0.0434)	-0.222*** (0.0579)
21	0.520*** (0.0599)	0.125*** (0.0358)	-0.199*** (0.0475)
Yaş	0.00685 (0.00432)	0.00557** (0.00224)	0.0116*** (0.00295)
Yaş ²	-0.000128*** (4.27e-05)	-0.000113*** (2.28e-05)	-0.000179*** (3.03e-05)
Cinsiyet			
Kadın	0.168*** (0.0268)	-0.0418*** (0.0134)	-0.168*** (0.0175)
Dindarlık			
Dindar Değil	0.230*** (0.0314)	0.0729*** (0.0150)	0.0222 (0.0196)
Ateist	0.291*** (0.0603)	0.140*** (0.0270)	0.234*** (0.0333)
Güven			
Başkalarına güvenilemez	0.180*** (0.0286)	0.429*** (0.0142)	0.584*** (0.0205)
Post-materyalizm			
Kısmen post-materyal	0.0802** (0.0316)	0.0942*** (0.0165)	0.103*** (0.0209)
Post-materyal	0.424*** (0.0477)	0.335*** (0.0226)	0.329*** (0.0291)
Yaşam Memnuniyeti			
YM 2	0.240 (0.148)	-0.120 (0.0809)	-0.265*** (0.0777)
YM 3	0.159 (0.117)	-0.276*** (0.0657)	-0.547*** (0.0645)
YM 4	0.185 (0.115)	-0.273*** (0.0640)	-0.697*** (0.0639)
YM 5	0.183* (0.102)	-0.302*** (0.0583)	-0.591*** (0.0558)

Tablo 6: Avrupa'da Parlamenteoya Güven, Tüm Örneklem

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
Yaşam Memnuniyeti			
YM 6	0.230** (0.103)	-0.382*** (0.0585)	-0.779*** (0.0572)
YM 7	0.191* (0.0985)	-0.426*** (0.0565)	-0.918*** (0.0549)
YM 8	0.222** (0.0966)	-0.539*** (0.0557)	-1.025*** (0.0538)
YM 9	0.0131 (0.0984)	-0.641*** (0.0567)	-1.034*** (0.0562)
Çok Memnun	-0.357*** (0.0964)	-0.593*** (0.0567)	-0.763*** (0.0551)
Politikaya Merak			
Az İlgili	0.525*** (0.0350)	0.0954*** (0.0200)	-0.169*** (0.0276)
Az İlgisiz	0.790*** (0.0402)	0.355*** (0.0217)	-0.00526 (0.0293)
İlgisiz	0.883*** (0.0493)	0.772*** (0.0262)	0.752*** (0.0314)
Politik Skala			
Merkez	-0.405*** (0.117)	-0.573*** (0.0641)	-0.859*** (0.0877)
Sağ	-0.755*** (0.133)	-0.619*** (0.0813)	-0.293*** (0.111)
Anket Kuklası, 1981 Bazlı			
1990 Anketi	0.122 (0.131)	-0.127* (0.0689)	-0.315*** (0.0867)
1999 Anketi	-0.0615 (0.131)	-0.212*** (0.0692)	-0.236*** (0.0863)
2008 Anketi	0.0983 (0.122)	-0.171*** (0.0641)	-0.171** (0.0798)
2017 Anketi	0.247** (0.124)	-0.0350 (0.0638)	-0.00441 (0.0791)
Etkileşim Kuklaları			
Merkez x 1990 Anketi	0.277* (0.144)	0.343*** (0.0770)	0.436*** (0.104)
Merkez x 1999 Anketi	0.692*** (0.147)	0.639*** (0.0777)	0.675*** (0.103)
Merkez x 2008 Anketi	0.363*** (0.134)	0.362*** (0.0717)	0.630*** (0.0960)
Merkez x 2017 Anketi	0.312** (0.137)	0.337*** (0.0713)	0.537*** (0.0952)
Sağ x 1990 Anketi	0.327** (0.163)	0.224** (0.0969)	-0.211 (0.134)
Sağ x 1999 Anketi	0.868*** (0.172)	0.617*** (0.0988)	0.188 (0.131)
Sağ x 2008 Anketi	0.276* (0.152)	0.253*** (0.0905)	0.0623 (0.122)
Sağ x 2017 Anketi	0.555*** (0.157)	0.417*** (0.0902)	0.108 (0.120)
Post-komünist Geçmiş			
Post Komünist	0.462*** (0.0343)	0.759*** (0.0166)	0.911*** (0.0202)

Tablo 6: Avrupa'da Parlamenteoya Güven, Tüm Örneklem(devamı)

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
AB Üyeliği			
AB Üyesi	0.465*** (0.0280)	0.246*** (0.0147)	0.0755*** (0.0194)
Constant	0.764*** (0.183)	-0.0555 (0.0999)	-1.279*** (0.119)
Observations	103,160	103,160	103,160

Parantez içerisinde sunulan değerler dirençli standart hatalardır

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Tablo 7: Avrupa’da Parlamenteoya Güven, Sağ Parti İktidarı

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
Gelir			
Orta Gelirli	0.00293 (0.0527)	-0.0159 (0.0271)	-0.121*** (0.0356)
Yüksek Gelirli	0.0592 (0.0577)	-0.114*** (0.0289)	-0.118*** (0.0383)
Eğitim			
13	0.183 (0.197)	0.168 (0.119)	-0.143 (0.163)
14	0.119 (0.116)	0.0442 (0.0697)	-0.0521 (0.0888)
15	0.439*** (0.128)	0.204*** (0.0736)	-0.154 (0.0949)
16	0.469*** (0.124)	0.173** (0.0708)	-0.0620 (0.0920)
17	0.443*** (0.132)	0.144* (0.0738)	-0.102 (0.0954)
18	0.478*** (0.121)	0.101 (0.0688)	-0.167* (0.0870)
19	0.402*** (0.132)	0.0941 (0.0737)	-0.320*** (0.0944)
20	0.329** (0.135)	-0.0730 (0.0772)	-0.475*** (0.103)
21	0.401*** (0.114)	-0.0917 (0.0662)	-0.459*** (0.0855)
Yaş	-0.000103 (0.00721)	0.00583 (0.00364)	0.0118** (0.00496)
Yaş ²	-7.87e-05 (7.02e-05)	-0.000130*** (3.64e-05)	-0.000194*** (5.05e-05)
Cinsiyet			
Kadın	0.211*** (0.0421)	0.00205 (0.0215)	-0.140*** (0.0292)
Dindarlık			
Dindar Değil	0.191*** (0.0488)	0.122*** (0.0242)	0.0943*** (0.0339)
Ateist	0.230** (0.0904)	0.218*** (0.0413)	0.382*** (0.0533)
Güven			
Başkalarına güvenilemez	0.303*** (0.0455)	0.470*** (0.0228)	0.684*** (0.0343)
Post-materyalizm			
Kısmen post-materyal	0.0813 (0.0534)	0.106*** (0.0284)	0.127*** (0.0368)
Post-materyal	0.490*** (0.0768)	0.344*** (0.0365)	0.393*** (0.0483)
Yaşam Memnuniyeti			
YM 2	0.759*** (0.272)	0.0724 (0.144)	-0.344** (0.146)
YM 3	0.556*** (0.199)	-0.119 (0.117)	-0.674*** (0.124)
YM 4	0.509*** (0.187)	0.00548 (0.113)	-0.724*** (0.120)
YM 5	0.592*** (0.164)	-0.0380 (0.103)	-0.600*** (0.105)

Tablo 7: Avrupa’da Parlamenteoya Güven, Sağ Parti İktidarı (Devamı)

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
YM 6	0.764*** (0.168)	-0.174* (0.103)	-0.725*** (0.106)
YM 7	0.567*** (0.157)	-0.224** (0.0994)	-0.851*** (0.103)
YM 8	0.639*** (0.153)	-0.266*** (0.0981)	-0.955*** (0.101)
YM 9	0.392** (0.156)	-0.379*** (0.0996)	-0.924*** (0.104)
Çok Memnun	-0.0371 (0.153)	-0.364*** (0.0998)	-0.765*** (0.103)
Politikaya Merak			
Az İlgili	0.478*** (0.0532)	0.100*** (0.0303)	-0.162*** (0.0443)
Az İlgisiz	0.726*** (0.0638)	0.396*** (0.0341)	-0.0232 (0.0485)
İlgisiz	0.937*** (0.0819)	0.886*** (0.0418)	0.875*** (0.0508)
Politik Skala			
Merkez	-0.388* (0.218)	-0.618*** (0.110)	-1.080*** (0.155)
Sağ	-0.845*** (0.236)	-0.997*** (0.137)	-1.045*** (0.221)
Anket Kuklası, 1981 Bazlı			
1990 Anketi	0.535** (0.251)	0.159 (0.118)	-0.179 (0.150)
1999 Anketi	-0.263 (0.247)	-0.274** (0.129)	-0.503*** (0.166)
2008 Anketi	0.210 (0.222)	0.0678 (0.108)	-0.179 (0.136)
2017 Anketi	0.363 (0.223)	0.243** (0.107)	0.106 (0.134)
Etkileşim Kuklaları			
Merkez x 1990 Anketi	-0.0892 (0.268)	0.150 (0.130)	0.531*** (0.182)
Merkez x 1999 Anketi	0.379 (0.269)	0.489*** (0.144)	0.876*** (0.200)
Merkez x 2008 Anketi	0.356 (0.240)	0.337*** (0.120)	0.899*** (0.167)
Merkez x 2017 Anketi	0.181 (0.238)	0.324*** (0.118)	0.701*** (0.164)
Sağ x 1990 Anketi	0.119 (0.294)	0.455*** (0.162)	0.481* (0.258)
Sağ x 1999 Anketi	0.629** (0.301)	0.551*** (0.180)	0.522* (0.280)
Sağ x 2008 Anketi	0.302 (0.262)	0.382** (0.150)	0.703*** (0.235)
Sağ x 2017 Anketi	0.461* (0.262)	0.566*** (0.148)	0.703*** (0.230)
Post-komünist Geçmiş			
Post Komünist	0.656*** (0.0663)	1.130*** (0.0326)	1.376*** (0.0374)

Tablo 7: Avrupa’da Parlamenteoya Güven, Sağ Parti İktidarı (Devamı)

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
AB Üyeliği			
AB Üyesi	0.559*** (0.0527)	0.408*** (0.0301)	0.289*** (0.0401)
Constant	0.569* (0.329)	-0.478*** (0.176)	-1.531*** (0.213)
Observations	41,173	41,173	41,173

Parantez içerisinde sunulan değerler dirençli standart hatalardır

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Tablo 8: Avrupa’da Parlamenteoya Güven, Merkez Parti İktidarı

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
Gelir			
Orta Gelirli	0.143* (0.0845)	0.0197 (0.0470)	-0.0198 (0.0657)
Yüksek Gelirli	0.171* (0.0961)	-0.00897 (0.0510)	0.00738 (0.0716)
Eğitim			
13	0.00345 (0.204)	0.101 (0.126)	0.158 (0.173)
14	-0.0269 (0.143)	0.0919 (0.0888)	0.105 (0.121)
15	-0.172 (0.164)	0.101 (0.1000)	0.0583 (0.138)
16	0.0935 (0.164)	0.199** (0.0962)	0.257** (0.130)
17	0.0931 (0.176)	0.170* (0.100)	0.0576 (0.139)
18	0.338* (0.174)	0.239** (0.0952)	0.0695 (0.131)
19	0.514*** (0.196)	0.309*** (0.0991)	0.0964 (0.134)
20	0.454** (0.220)	0.131 (0.110)	-0.0973 (0.155)
21	0.289* (0.155)	0.0802 (0.0874)	-0.101 (0.123)
Yaş	0.0122 (0.0114)	0.00523 (0.00628)	0.00565 (0.00900)
Yaş ²	-0.000218* (0.000113)	-0.000129** (6.50e-05)	-0.000113 (9.43e-05)
Cinsiyet			
Kadın	0.142** (0.0713)	-0.0639* (0.0375)	-0.122** (0.0534)
Dindarlık			
Dindar Değil	0.542*** (0.0921)	0.142*** (0.0438)	0.0607 (0.0631)
Ateist	0.479*** (0.176)	0.186** (0.0751)	0.267*** (0.0969)
Güven			
Başkalarına güvenilemez	0.0981 (0.0725)	0.251*** (0.0389)	0.398*** (0.0591)
Post-materyalizm			
Kısmen post-materyal	0.160** (0.0811)	0.118*** (0.0444)	0.0690 (0.0634)
Post-materyal	0.189 (0.121)	0.221*** (0.0611)	0.183** (0.0847)
Yaşam Memnuniyeti			
YM 2	-0.204 (0.398)	-0.459** (0.226)	-0.185 (0.219)
YM 3	0.208 (0.341)	-0.437** (0.188)	-0.501*** (0.186)
YM 4	0.172 (0.323)	-0.760*** (0.178)	-0.740*** (0.182)
YM 5	-0.0230	-0.526***	-0.745***

Tablo 8: Avrupa’da Parlamenteoya Güven, Merkez Parti İktidarı (Devamı)

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
Yaşam Memnuniyeti			
YM 6	-0.109 (0.281)	-0.635*** (0.163)	-0.940*** (0.161)
YM 7	-0.0727 (0.272)	-0.726*** (0.159)	-1.201*** (0.156)
YM 8	-0.0599 (0.268)	-0.916*** (0.157)	-1.264*** (0.153)
YM 9	-0.206 (0.273)	-0.983*** (0.159)	-1.304*** (0.160)
Çok Memnun	-0.598** (0.268)	-1.003*** (0.159)	-0.979*** (0.156)
Politikaya Merak			
Az İlgili	0.621*** (0.104)	0.275*** (0.0642)	0.0567 (0.0957)
Az İlgisiz	0.936*** (0.113)	0.508*** (0.0662)	0.214** (0.0973)
İlgisiz	0.913*** (0.125)	0.825*** (0.0751)	0.694*** (0.105)
Politik Skala			
Merkez	-0.357** (0.170)	-0.514*** (0.0927)	-0.743*** (0.120)
Sağ	-0.965*** (0.199)	-0.574*** (0.130)	-0.284* (0.171)
Anket Kuklası, 1981 Bazlı			
1990 Anketi	0.349 (0.288)	0.00848 (0.134)	-0.100 (0.163)
1999 Anketi	0.00523 (0.270)	-0.404*** (0.136)	-0.449*** (0.169)
2008 Anketi	0.219 (0.324)	-0.559*** (0.145)	-0.920*** (0.211)
2017 Anketi	0.745** (0.341)	-0.120 (0.132)	-0.373** (0.167)
Etkileşim Kuklaları			
Merkez x 1990 Anketi	-0.230 (0.318)	0.0681 (0.150)	0.132 (0.191)
Merkez x 1999 Anketi	0.383 (0.293)	0.658*** (0.147)	0.575*** (0.187)
Merkez x 2008 Anketi	-0.0846 (0.328)	-0.00196 (0.150)	-0.0307 (0.226)
Merkez x 2017 Anketi	-0.413 (0.355)	0.132 (0.140)	0.560*** (0.180)
Sağ x 1990 Anketi	-0.226 (0.344)	-0.102 (0.196)	-0.440 (0.271)
Sağ x 1999 Anketi	0.782** (0.345)	0.946*** (0.199)	0.580** (0.245)
Sağ x 2008 Anketi	0.0381 (0.356)	0.0220 (0.194)	-0.262 (0.309)
Sağ x 2017 Anketi	0.151 (0.390)	0.236 (0.180)	0.336 (0.235)
Post-komünist Geçmiş			
Post Komünist	0.278** (0.131)	0.352*** (0.0706)	0.672*** (0.103)

Tablo 8: Avrupa’da Parlamenteoya Güven, Merkez Parti İktidarı (Devamı)

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
AB Üyeliği			
AB Üyesi	0.363*** (0.101)	0.331*** (0.0589)	0.408*** (0.0860)
Constant	1.245*** (0.431)	0.440* (0.242)	-1.094*** (0.301)
Observations	12,904	12,904	12,904

Parantez içerisinde sunulan değerler dirençli standart hatalardır

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Tablo 9: Avrupa’da Parlamenteoya Güven, Sol Parti İktidarı

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
Gelir			
Orta Gelirli	0.182** (0.0754)	0.0899** (0.0359)	-0.0691 (0.0478)
Yüksek Gelirli	0.0604 (0.0799)	0.0383 (0.0389)	-0.101* (0.0532)
Eğitim			
13	0.289 (0.252)	-0.0500 (0.127)	-0.0949 (0.178)
14	0.187 (0.150)	0.151* (0.0825)	0.0238 (0.114)
15	0.370** (0.168)	0.328*** (0.0896)	0.0852 (0.120)
16	0.526*** (0.177)	0.242*** (0.0899)	0.142 (0.121)
17	0.636*** (0.184)	0.208** (0.0903)	0.0308 (0.124)
18	0.449*** (0.162)	0.0127 (0.0840)	-0.139 (0.115)
19	0.270 (0.175)	0.0456 (0.0910)	-0.108 (0.125)
20	0.362* (0.195)	0.0678 (0.0984)	-0.148 (0.137)
21	0.468*** (0.163)	-0.0227 (0.0826)	-0.231** (0.115)
Yaş	-0.00345 (0.00980)	-0.00748 (0.00482)	-0.000457 (0.00651)
Yaş ²	-2.09e-05 (9.91e-05)	3.09e-05 (4.95e-05)	-4.77e-05 (6.72e-05)
Cinsiyet			
Kadın	0.189*** (0.0609)	0.0190 (0.0290)	-0.126*** (0.0397)
Dindarlık			
Dindar Değil	0.214*** (0.0711)	0.254*** (0.0324)	0.294*** (0.0432)
Ateist	0.550*** (0.141)	0.408*** (0.0581)	0.489*** (0.0718)
Güven			
Başkalarına güvenilemez	0.0699 (0.0686)	0.396*** (0.0312)	0.457*** (0.0463)
Post-materyalizm			
Kısmen post-materyal	-0.0640 (0.0766)	0.0787** (0.0361)	0.122** (0.0479)
Post-materyal	0.274** (0.107)	0.364*** (0.0489)	0.296*** (0.0651)
Yaşam Memnuniyeti			
YM 2	0.858** (0.383)	-0.0523 (0.199)	-0.171 (0.199)
YM 3	0.719** (0.287)	-0.228 (0.160)	-0.311* (0.163)
YM 4	0.551** (0.263)	-0.306** (0.153)	-0.676*** (0.162)

Tablo 9: Avrupa’da Parlamenteoya Güven, Sol Parti İktidarı (Devamı)

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
Yaşam Memnuniyeti			
YM 5	0.611*** (0.231)	-0.359** (0.140)	-0.504*** (0.143)
YM 6	0.598*** (0.230)	-0.389*** (0.140)	-0.694*** (0.145)
YM 7	0.645*** (0.220)	-0.433*** (0.137)	-0.892*** (0.141)
YM 8	0.699*** (0.216)	-0.574*** (0.135)	-0.923*** (0.138)
YM 9	0.305 (0.218)	-0.685*** (0.137)	-0.974*** (0.143)
Çok Memnun	0.122 (0.218)	-0.587*** (0.138)	-0.591*** (0.142)
Politikaya Merak			
Az İlgili	0.584*** (0.0806)	0.0918** (0.0442)	-0.106* (0.0630)
Az İlgisiz	0.723*** (0.0906)	0.286*** (0.0479)	-0.0468 (0.0677)
İlgisiz	0.833*** (0.115)	0.676*** (0.0580)	0.710*** (0.0730)
Politik Skala			
Merkez	0.0713 (0.263)	-0.153 (0.166)	-0.159 (0.293)
Sağ	0.642** (0.325)	0.424** (0.195)	1.312*** (0.302)
Anket Kuklası, 1981 Bazlı			
1990 Anketi	0.480* (0.275)	-0.207 (0.170)	0.249 (0.285)
1999 Anketi	0.608** (0.267)	0.117 (0.163)	0.653** (0.275)
2008 Anketi	0.490* (0.270)	-0.151 (0.167)	0.396 (0.279)
2017 Anketi	0.217 (0.306)	-0.625*** (0.182)	-0.140 (0.304)
Etkileşim Kuklaları			
Merkez x 1990 Anketi	0.274 (0.307)	0.247 (0.185)	0.0340 (0.316)
Merkez x 1999 Anketi	0.547* (0.298)	0.317* (0.178)	-0.0708 (0.304)
Merkez x 2008 Anketi	0.615** (0.299)	0.291 (0.182)	0.159 (0.308)
Merkez x 2017 Anketi	0.0650 (0.334)	0.517*** (0.197)	0.466 (0.332)
Sağ x 1990 Anketi	-0.734** (0.372)	-0.541** (0.223)	-1.364*** (0.340)
Sağ x 1999 Anketi	-0.0704 (0.371)	-0.202 (0.211)	-1.324*** (0.319)
Sağ x 2008 Anketi	-0.271 (0.366)	-0.249 (0.216)	-1.168*** (0.324)
Sağ x 2017 Anketi	0.103 (0.437)	0.459* (0.238)	-0.617* (0.353)

Tablo 9: Avrupa’da Parlamenteoya Güven, Sol Parti İktidarı (Devamı)

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
Post-komünist Geçmiş			
Post Komünist	0.228*** (0.0828)	0.590*** (0.0413)	0.855*** (0.0556)
AB Üyeliği			
AB Üyesi	0.615*** (0.0802)	0.197*** (0.0408)	0.341*** (0.0580)
Constant	-0.0401 (0.424)	-0.0277 (0.252)	-2.215*** (0.363)
Observations	21,760	21,760	21,760

Parantez içerisinde sunulan değerler dirençli standart hatalardır

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Tablo 10: Avrupa’da Siyasi Partilere Güven, Tüm Örneklem

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
Gelir			
Orta Gelirli	0.176*** (0.0675)	0.0427* (0.0259)	0.0312 (0.0244)
Yüksek Gelirli	0.496*** (0.0795)	0.0489* (0.0276)	0.0488* (0.0263)
Eğitim			
13	0.475* (0.255)	0.373*** (0.121)	0.0637 (0.114)
14	0.579*** (0.142)	0.428*** (0.0678)	-0.0609 (0.0645)
15	1.023*** (0.159)	0.479*** (0.0667)	-0.111* (0.0649)
16	1.048*** (0.151)	0.514*** (0.0642)	-0.216*** (0.0635)
17	0.905*** (0.150)	0.463*** (0.0662)	-0.105 (0.0643)
18	0.832*** (0.127)	0.457*** (0.0591)	-0.109* (0.0579)
19	0.888*** (0.140)	0.513*** (0.0628)	-0.135** (0.0613)
20	1.044*** (0.168)	0.443*** (0.0678)	-0.245*** (0.0673)
21	1.170*** (0.122)	0.533*** (0.0566)	-0.218*** (0.0565)
Yaş	0.0481*** (0.00874)	0.0291*** (0.00344)	0.0280*** (0.00332)
Yaş ²	-0.000386*** (8.68e-05)	-0.000252*** (3.43e-05)	-0.000286*** (3.35e-05)
Cinsiyet			
Kadın	0.0206 (0.0583)	-0.0732*** (0.0208)	-0.157*** (0.0198)
Dindarlık			
Dindar Değil	0.296*** (0.0753)	0.123*** (0.0238)	0.0619*** (0.0225)
Ateist	0.173 (0.123)	0.218*** (0.0404)	0.243*** (0.0373)
Güven			
Başkalarına güvenilemez	0.0711 (0.0684)	0.433*** (0.0223)	0.588*** (0.0227)
Post-materyalizm			
Kısmen post-materyal	0.134** (0.0672)	0.102*** (0.0257)	0.0586** (0.0236)
Post-materyal	0.541*** (0.112)	0.320*** (0.0356)	0.243*** (0.0334)
Yaşam Memnuniyeti			
YM 2	0.582* (0.303)	-0.0262 (0.129)	-0.344*** (0.103)
YM 3	0.124 (0.213)	-0.143 (0.104)	-0.568*** (0.0847)
YM 4	0.0474 (0.207)	-0.131 (0.102)	-0.662*** (0.0825)

Tablo 10: Avrupa’da Siyasi Partilere Güven, Tüm Örneklem (Devamı)

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
Yaşam Memnuniyeti			
YM 5	0.343* (0.192)	-0.130 (0.0931)	-0.577*** (0.0739)
YM 6	0.418** (0.196)	-0.263*** (0.0927)	-0.734*** (0.0745)
YM 7	0.538*** (0.187)	-0.169* (0.0898)	-0.817*** (0.0716)
YM 8	0.624*** (0.183)	-0.264*** (0.0883)	-0.890*** (0.0704)
YM 9	0.361* (0.186)	-0.324*** (0.0896)	-0.949*** (0.0724)
Çok Memnun	-0.228 (0.177)	-0.362*** (0.0897)	-0.695*** (0.0720)
Politikaya Merak			
Az İlgili	1.027*** (0.0679)	0.437*** (0.0278)	0.0957*** (0.0321)
Az İlgisiz	1.606*** (0.0870)	0.921*** (0.0320)	0.434*** (0.0339)
İlgisiz	1.654*** (0.108)	1.505*** (0.0440)	1.363*** (0.0373)
Politik Skala			
Merkez	0.172 (0.115)	-0.00465 (0.0378)	-0.207*** (0.0353)
Sağ	-0.0889 (0.131)	-0.137*** (0.0465)	-0.163*** (0.0441)
Anket Kuklası, 2008 Bazlı			
2017 Anketi	0.0578 (0.133)	-0.137*** (0.0460)	-0.0849* (0.0438)
Etkileşim Kuklaları			
Merkez x 2017 Anketi	-0.143 (0.154)	0.0693 (0.0527)	0.160*** (0.0499)
Sağ x 2017 Anketi	-0.504*** (0.169)	-0.0910 (0.0639)	0.0264 (0.0626)
AB Üyeliği			
AB Üyesi	-0.0251 (0.0677)	0.325*** (0.0236)	0.667*** (0.0214)
Post-Komünist Geçmiş			
Post-Komünist	0.423*** (0.0601)	0.252*** (0.0222)	-0.0191 (0.0211)
Constant	-0.442 (0.302)	-0.926*** (0.137)	-1.632*** (0.125)
Observations	59,677	59,677	59,677

Parantez içerisinde sunulan değerler dirençli standart hatalardır

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Tablo 11: Avrupa’da Siyasi Partilere Güven, Sağ Parti İktidarı

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
Gelir			
Orta Gelirli	0.0995 (0.111)	-0.0311 (0.0392)	-0.0118 (0.0379)
Yüksek Gelirli	0.481*** (0.133)	-0.0837** (0.0415)	0.0293 (0.0406)
Eğitim			
13	0.601 (0.408)	0.145 (0.186)	-0.0454 (0.186)
14	0.647*** (0.199)	0.312*** (0.0990)	-0.0747 (0.0943)
15	1.041*** (0.237)	0.339*** (0.102)	-0.0656 (0.0990)
16	1.133*** (0.227)	0.467*** (0.0978)	-0.167* (0.0964)
17	1.152*** (0.239)	0.538*** (0.103)	-0.143 (0.0990)
18	1.079*** (0.201)	0.434*** (0.0922)	-0.183** (0.0891)
19	1.191*** (0.239)	0.485*** (0.0987)	-0.254*** (0.0959)
20	1.253*** (0.263)	0.432*** (0.106)	-0.350*** (0.105)
21	1.364*** (0.186)	0.481*** (0.0881)	-0.368*** (0.0871)
Yaş	0.0392*** (0.0150)	0.0341*** (0.00523)	0.0313*** (0.00526)
Yaş ²	-0.000297** (0.000145)	-0.000301*** (5.15e-05)	-0.000324*** (5.26e-05)
Cinsiyet			
Kadın	-0.0672 (0.0911)	-0.0405 (0.0311)	-0.148*** (0.0308)
Dindarlık			
Dindar Değil	0.161 (0.113)	0.130*** (0.0357)	0.170*** (0.0360)
Ateist	0.0826 (0.185)	0.282*** (0.0576)	0.395*** (0.0561)
Güven			
Başkalarına güvenilemez	0.0764 (0.106)	0.550*** (0.0336)	0.642*** (0.0350)
Post-materyalizm			
Kısmen post-materyal	0.211* (0.113)	0.103** (0.0425)	0.0731* (0.0392)
Post-materyal	0.683*** (0.168)	0.322*** (0.0536)	0.259*** (0.0515)
Yaşam Memnuniyeti			
YM 2	1.542* (0.793)	0.220 (0.221)	-0.546*** (0.174)
YM 3	0.538 (0.434)	0.343* (0.185)	-0.703*** (0.147)
YM 4	0.239 (0.408)	-0.0986 (0.171)	-0.707*** (0.139)
YM 5	0.399 (0.367)	0.0510 (0.158)	-0.662*** (0.127)

Tablo 11: Avrupa’da Siyasi Partilere Güven, Sağ Parti İktidarı (Decanu)

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
YM 6	0.624* (0.377)	-0.0717 (0.155)	-0.727*** (0.127)
YM 7	0.573 (0.355)	-0.00557 (0.150)	-0.883*** (0.122)
YM 8	0.636* (0.346)	-0.0682 (0.148)	-0.937*** (0.120)
YM 9	0.284 (0.351)	-0.139 (0.150)	-1.034*** (0.123)
Çok Memnun	-0.425 (0.340)	-0.231 (0.150)	-0.876*** (0.123)
Politikaya Merak			
Az İlgili	1.005*** (0.103)	0.369*** (0.0395)	0.0551 (0.0471)
Az İlgisiz	1.736*** (0.147)	0.814*** (0.0475)	0.342*** (0.0512)
İlgisiz	1.723*** (0.178)	1.504*** (0.0693)	1.357*** (0.0563)
Politik Skala			
Merkez	0.245 (0.168)	0.00330 (0.0528)	-0.137*** (0.0523)
Sağ	-0.189 (0.188)	-0.260*** (0.0659)	-0.197*** (0.0649)
Anket Kuklası, 2008 Bazlı			
2017 Anketi	0.0258 (0.197)	-0.155** (0.0655)	0.00343 (0.0657)
Etkileşim Kuklaları			
Merkez x 2017 Anketi	-0.182 (0.235)	0.0688 (0.0760)	0.156** (0.0756)
Sağ x 2017 Anketi	-0.404 (0.256)	-0.135 (0.0933)	0.0168 (0.0957)
AB Üyeliği			
AB Üyesi	0.148 (0.134)	0.684*** (0.0452)	1.207*** (0.0378)
Post-Komünist Geçmiş			
Post-Komünist	-0.0451 (0.142)	0.113** (0.0466)	0.220*** (0.0435)
Constant	0.0278 (0.587)	-1.026*** (0.221)	-1.982*** (0.204)
Observations	27,099	27,099	27,099

Parantez içerisinde sunulan değerler dirençli standart hatalardır

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Tablo 12: Avrupa’da Siyasi Partilere Güven, Merkez Parti İktidarı

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
Gelir			
Orta Gelirli	0.177 (0.263)	0.0691 (0.0896)	-0.0266 (0.0917)
Yüksek Gelirli	0.365 (0.291)	0.151 (0.0950)	0.104 (0.0953)
Eğitim			
13	1.885 (1.241)	0.111 (0.472)	0.763 (0.481)
14	1.436** (0.651)	0.523 (0.359)	0.449 (0.385)
15	1.768*** (0.639)	0.631* (0.347)	0.467 (0.380)
16	1.530** (0.647)	0.833** (0.342)	0.616* (0.371)
17	1.862*** (0.627)	0.571* (0.338)	0.336 (0.374)
18	2.314*** (0.645)	0.976*** (0.334)	0.511 (0.366)
19	1.342** (0.583)	0.868** (0.337)	0.440 (0.374)
20	2.387*** (0.710)	0.898*** (0.342)	0.448 (0.375)
21	2.429*** (0.548)	1.047*** (0.322)	0.333 (0.358)
Yaş	0.0895*** (0.0311)	0.0664*** (0.0115)	0.0527*** (0.0128)
Yaş ²	-0.000869*** (0.000312)	-0.000578*** (0.000117)	-0.000492*** (0.000132)
Cinsiyet			
Kadın	0.436** (0.218)	-0.0194 (0.0697)	-0.114 (0.0712)
Dindarlık			
Dindar Değil	0.441 (0.271)	0.264*** (0.0817)	0.0739 (0.0827)
Ateist	0.635 (0.501)	0.332*** (0.117)	0.430*** (0.107)
Güven			
Başkalarına güvenilemez	0.0611 (0.249)	0.338*** (0.0746)	0.466*** (0.0798)
Post-materyalizm			
Kısmen post-materyal	-0.335 (0.266)	0.149* (0.0843)	0.0181 (0.0888)
Post-materyal	0.124 (0.483)	0.148 (0.115)	0.248** (0.117)
Yaşam Memnuniyeti			
YM 2	0.200 (1.016)	-0.171 (0.464)	-0.236 (0.436)
YM 3	0.509 (0.876)	0.663 (0.409)	-0.0938 (0.363)
YM 4	0.942 (0.854)	0.542 (0.392)	-0.292 (0.353)
YM 5	1.098 (0.731)	0.167 (0.349)	-0.430 (0.328)

Tablo 12: Avrupa’da Siyasi Partilere Güven, Merkez Parti İktidarı (Devamı)

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
Yaşam Memnuniyeti			
YM 6	0.643 (0.700)	0.319 (0.350)	-0.507 (0.328)
YM 7	1.142* (0.689)	0.263 (0.341)	-0.730** (0.321)
YM 8	1.023 (0.670)	0.00161 (0.336)	-0.753** (0.317)
YM 9	0.380 (0.660)	-0.0655 (0.339)	-0.945*** (0.323)
Çok Memnun	0.563 (0.684)	-0.200 (0.342)	-0.493 (0.323)
Politikaya Merak			
Az İlgili	0.903*** (0.292)	0.512*** (0.0988)	0.365*** (0.127)
Az İlgisiz	1.382*** (0.340)	1.172*** (0.110)	0.780*** (0.130)
İlgisiz	1.640*** (0.458)	1.633*** (0.144)	1.663*** (0.140)
Politik Skala			
Merkez	-1.322* (0.755)	0.0549 (0.134)	-0.219* (0.118)
Sağ	-0.990 (0.798)	0.238 (0.160)	-0.0646 (0.145)
Anket Kuklası, 2008 Bazlı			
2017 Anketi	-1.960** (0.883)	-0.491*** (0.171)	-0.391** (0.174)
Etkileşim Kuklaları			
Merkez x 2017 Anketi	1.017 (0.909)	-0.263 (0.188)	0.0168 (0.195)
Sağ x 2017 Anketi	0.0567 (0.949)	-0.423* (0.222)	0.0422 (0.234)
AB Üyeliği			
AB Üyesi	1.161** (0.548)	0.0658 (0.120)	-0.995*** (0.171)
Post-Komünist Geçmiş			
Post-Komünist	3.681*** (0.686)	1.231*** (0.164)	-0.750*** (0.206)
Constant	-3.468** (1.385)	-3.530*** (0.546)	-2.174*** (0.594)
Observations	5,184	5,184	5,184

Parantez içerisinde sunulan değerler dirençli standart hatalardır

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Tablo 13: Avrupa’da Siyasi Partilere Güven, Sol Parti İktidarı

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
Gelir			
Orta Gelirli	-0.0295 (0.189)	0.112 (0.0704)	-0.0248 (0.0673)
Yüksek Gelirli	0.280 (0.212)	0.0249 (0.0728)	-0.0610 (0.0719)
Eğitim			
13	1.101 (1.139)	1.303*** (0.491)	0.129 (0.363)
14	1.571*** (0.516)	0.657*** (0.230)	0.519** (0.229)
15	1.824*** (0.540)	0.666*** (0.229)	0.521** (0.231)
16	1.398*** (0.518)	0.766*** (0.234)	0.529** (0.232)
17	2.048*** (0.581)	0.570** (0.229)	0.295 (0.233)
18	1.245*** (0.453)	0.262 (0.210)	0.386* (0.219)
19	1.799*** (0.489)	0.475** (0.219)	0.540** (0.225)
20	1.949*** (0.577)	0.686*** (0.234)	0.483** (0.239)
21	1.853*** (0.446)	0.570*** (0.210)	0.386* (0.219)
Yaş	0.0185 (0.0281)	0.0178* (0.00947)	0.0217** (0.00899)
Yaş ²	-0.000104 (0.000283)	-0.000152 (9.57e-05)	-0.000205** (9.04e-05)
Cinsiyet			
Kadın	-0.118 (0.167)	-0.0737 (0.0555)	-0.227*** (0.0549)
Dindarlık			
Dindar Değil	0.533** (0.209)	0.235*** (0.0615)	0.173*** (0.0593)
Ateist	-0.365 (0.289)	0.274** (0.109)	0.311*** (0.106)
Güven			
Başkalarına güvenilemez	0.0145 (0.198)	0.291*** (0.0611)	0.403*** (0.0631)
Post-materyalizm			
Kısmen post-materyal	0.0722 (0.196)	0.0390 (0.0692)	0.0586 (0.0637)
Post-materyal	0.304 (0.312)	0.140 (0.0963)	0.174* (0.0941)
Yaşam Memnuniyeti			
YM 2	2.222** (1.077)	0.477 (0.379)	-0.337 (0.286)
YM 3	0.706 (0.655)	-0.0768 (0.274)	-0.395* (0.225)
YM 4	2.076** (0.851)	0.226 (0.283)	-0.568** (0.227)

Tablo 13: Avrupa’da Siyasi Partilere Güven, Sol Parti İktidarı (Devamı)

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
Yaşam Memnuniyeti			
YM 5	0.938 (0.573)	-0.156 (0.246)	-0.388* (0.199)
YM 6	0.659 (0.574)	-0.262 (0.247)	-0.717*** (0.204)
YM 7	1.039* (0.558)	-0.123 (0.239)	-0.746*** (0.196)
YM 8	1.007* (0.549)	-0.285 (0.235)	-0.810*** (0.192)
YM 9	0.911* (0.551)	-0.266 (0.238)	-0.772*** (0.196)
Çok Memnun	0.641 (0.547)	-0.246 (0.241)	-0.345* (0.197)
Politikaya Merak			
Az İlgili	1.072*** (0.189)	0.451*** (0.0736)	-0.0469 (0.0870)
Az İlgisiz	1.514*** (0.234)	0.917*** (0.0851)	0.410*** (0.0915)
İlgisiz	2.156*** (0.389)	1.445*** (0.120)	1.214*** (0.103)
Politik Skala			
Merkez	-0.0762 (0.394)	0.348*** (0.121)	0.0923 (0.136)
Sağ	0.0457 (0.487)	0.435*** (0.154)	0.269 (0.166)
Anket Kuklası, 2008 Bazlı			
2017 Anketi	0.236 (0.425)	0.473*** (0.133)	0.524*** (0.146)
Etkileşim Kuklaları			
Merkez x 2017 Anketi	0.442 (0.470)	0.0271 (0.148)	0.0238 (0.160)
Sağ x 2017 Anketi	-0.296 (0.553)	-0.235 (0.185)	-0.291 (0.198)
AB Üyeliği			
AB Üyesi	-0.518** (0.217)	0.232*** (0.0653)	0.718*** (0.0620)
Post-Komünist Geçmiş			
Post-Komünist	0.701*** (0.192)	0.782*** (0.0700)	0.488*** (0.0715)
Constant	-0.945 (0.922)	-1.765*** (0.424)	-3.223*** (0.404)
Observations	8,567	8,567	8,567

Parantez içerisinde sunulan değerler dirençli standart hatalardır

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Tablo 14: Avrupa’da Yargıya Güven, Tüm Örneklem

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
Gelir			
Orta Gelirli	0.0846*** (0.0249)	0.0327** (0.0166)	-0.00718 (0.0243)
Yüksek Gelirli	0.112*** (0.0269)	0.0424** (0.0178)	0.0339 (0.0263)
Eğitim			
13	0.374*** (0.0882)	0.151** (0.0646)	0.212** (0.0929)
14	0.236*** (0.0500)	0.114*** (0.0384)	-0.136** (0.0573)
15	0.477*** (0.0554)	0.145*** (0.0407)	-0.115* (0.0604)
16	0.625*** (0.0545)	0.216*** (0.0397)	-0.0271 (0.0598)
17	0.553*** (0.0569)	0.122*** (0.0410)	-0.0387 (0.0605)
18	0.583*** (0.0510)	0.236*** (0.0373)	0.0130 (0.0545)
19	0.655*** (0.0565)	0.297*** (0.0400)	-0.00519 (0.0585)
20	0.574*** (0.0614)	0.0768* (0.0435)	-0.199*** (0.0655)
21	0.501*** (0.0474)	0.0323 (0.0359)	-0.172*** (0.0536)
Yaş	0.0200*** (0.00328)	0.0181*** (0.00221)	0.0164*** (0.00333)
Yaş ²	-0.000193*** (3.29e-05)	-0.000195*** (2.25e-05)	-0.000184*** (3.39e-05)
Cinsiyet			
Kadın	0.181*** (0.0202)	-0.0499*** (0.0133)	-0.218*** (0.0199)
Dindarlık			
Dindar Değil	0.118*** (0.0230)	-0.00335 (0.0148)	-0.0704*** (0.0225)
Ateist	0.0892** (0.0412)	0.0880*** (0.0263)	0.179*** (0.0374)
Güven			
Başkalarına güvenilemez	0.287*** (0.0213)	0.521*** (0.0142)	0.661*** (0.0239)
Post-materyalizm			
Kısmen post-materyal	0.0684*** (0.0245)	0.0626*** (0.0163)	0.0437* (0.0233)
Post-materyal	0.390*** (0.0353)	0.250*** (0.0222)	0.248*** (0.0329)
Yaşam Memnuniyeti			
YM 2	0.341*** (0.121)	-0.0533 (0.0752)	-0.260*** (0.0808)
YM 3	0.310*** (0.0961)	-0.154** (0.0614)	-0.512*** (0.0670)
YM 4	0.271*** (0.0919)	-0.209*** (0.0597)	-0.660*** (0.0666)
YM 5	0.275*** (0.0818)	-0.179*** (0.0541)	-0.628*** (0.0578)

Tablo 14: Avrupa’da Yargıya Güven, Tüm Örneklem (Devamı)

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
Yaşam Memnuniyeti			
YM 6	0.318*** (0.0825)	-0.278*** (0.0544)	-0.789*** (0.0597)
YM 7	0.310*** (0.0788)	-0.367*** (0.0525)	-0.953*** (0.0571)
YM 8	0.154** (0.0770)	-0.520*** (0.0516)	-1.077*** (0.0559)
YM 9	-0.0321 (0.0781)	-0.647*** (0.0528)	-1.149*** (0.0593)
Çok Memnun	-0.385*** (0.0772)	-0.610*** (0.0529)	-0.883*** (0.0577)
Politikaya Merak			
Az İlgili	0.297*** (0.0284)	-0.0737*** (0.0201)	-0.228*** (0.0299)
Az İlgisiz	0.433*** (0.0317)	0.0469** (0.0217)	-0.161*** (0.0322)
İlgisiz	0.347*** (0.0370)	0.276*** (0.0252)	0.357*** (0.0350)
Politik Skala			
Merkez	-0.700*** (0.102)	-0.825*** (0.0630)	-1.267*** (0.103)
Sağ	-0.993*** (0.116)	-0.970*** (0.0827)	-0.914*** (0.139)
Anket Kuklası, 1981 Bazlı			
1990 Anketi	-0.198* (0.112)	-0.353*** (0.0667)	-0.561*** (0.0976)
1999 Anketi	-0.103 (0.116)	-0.172** (0.0679)	-0.179* (0.0929)
2008 Anketi	-0.258** (0.105)	-0.352*** (0.0619)	-0.161* (0.0858)
2017 Anketi	-0.565*** (0.102)	-0.592*** (0.0615)	-0.271*** (0.0864)
Etkileşim Kuklaları			
Merkez x 1990 Anketi	0.488*** (0.122)	0.656*** (0.0757)	0.940*** (0.123)
Merkez x 1999 Anketi	0.663*** (0.127)	0.688*** (0.0770)	1.042*** (0.118)
Merkez x 2008 Anketi	0.604*** (0.114)	0.553*** (0.0703)	0.855*** (0.111)
Merkez x 2017 Anketi	0.615*** (0.111)	0.644*** (0.0697)	0.898*** (0.111)
Sağ x 1990 Anketi	0.614*** (0.139)	0.770*** (0.0976)	0.645*** (0.163)
Sağ x 1999 Anketi	0.733*** (0.148)	0.804*** (0.0999)	0.789*** (0.158)
Sağ x 2008 Anketi	0.580*** (0.130)	0.668*** (0.0915)	0.650*** (0.149)
Sağ x 2017 Anketi	0.993*** (0.129)	0.969*** (0.0908)	0.888*** (0.148)
Post-komünist Geçmiş			
Post Komünist	0.564*** (0.0261)	0.803*** (0.0159)	0.800*** (0.0224)

Tablo 14: Avrupa’da Yargıya Güven, Tüm Örneklem (Devamı)

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
AB Üyeliği			
AB Üyesi	0.202*** (0.0213)	0.133*** (0.0146)	0.0154 (0.0218)
Constant	0.426*** (0.150)	-0.402*** (0.0966)	-1.462*** (0.131)
Observations	103,160	103,160	103,160

Parantez içerisinde sunulan değerler dirençli standart hatalardır

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Tablo 15: Avrupa’da Yargıya Güven, Sağ Parti İktidarı

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
Gelir			
Orta Gelirli	0.0113 (0.0384)	-0.0274 (0.0271)	-0.0331 (0.0405)
Yüksek Gelirli	0.0501 (0.0410)	-0.0255 (0.0288)	0.0373 (0.0433)
Eğitim			
13	0.633*** (0.173)	0.470*** (0.121)	0.298* (0.171)
14	0.365*** (0.0913)	0.257*** (0.0703)	-0.0283 (0.0996)
15	0.637*** (0.0989)	0.260*** (0.0739)	-0.0519 (0.106)
16	0.675*** (0.0955)	0.283*** (0.0717)	0.0151 (0.105)
17	0.646*** (0.101)	0.171** (0.0749)	-0.181* (0.109)
18	0.589*** (0.0925)	0.277*** (0.0691)	-0.0571 (0.0967)
19	0.625*** (0.100)	0.264*** (0.0740)	-0.163 (0.105)
20	0.507*** (0.104)	0.0434 (0.0782)	-0.249** (0.113)
21	0.503*** (0.0872)	0.00408 (0.0669)	-0.317*** (0.0951)
Yaş	0.0161*** (0.00519)	0.0195*** (0.00367)	0.0104* (0.00556)
Yaş ²	-0.000166*** (5.16e-05)	-0.000206*** (3.68e-05)	-0.000126** (5.59e-05)
Cinsiyet			
Kadın	0.277*** (0.0308)	0.00598 (0.0216)	-0.212*** (0.0330)
Dindarlık			
Dindar Değil	0.144*** (0.0344)	0.0971*** (0.0244)	0.0381 (0.0383)
Ateist	0.0870 (0.0587)	0.159*** (0.0408)	0.273*** (0.0608)
Güven			
Başkalarına güvenilemez	0.329*** (0.0327)	0.627*** (0.0232)	0.785*** (0.0406)
Post-materyalizm			
Kısmen post-materyal	0.0724* (0.0401)	0.0515* (0.0282)	0.0350 (0.0406)
Post-materyal	0.449*** (0.0545)	0.282*** (0.0363)	0.273*** (0.0540)
Yaşam Memnuniyeti			
YM 2	0.515** (0.211)	0.0100 (0.133)	-0.102 (0.149)
YM 3	0.501*** (0.168)	-0.0385 (0.112)	-0.274** (0.125)
YM 4	0.473*** (0.160)	-0.0899 (0.108)	-0.391*** (0.123)

Tablo 15: Avrupa’da Yargıya Güven, Sağ Parti İktidarı (Devamı)

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
Yaşam Memnuniyeti			
YM 5	0.507*** (0.141)	-0.0217 (0.0975)	-0.400*** (0.108)
YM 6	0.476*** (0.141)	-0.131 (0.0974)	-0.573*** (0.111)
YM 7	0.428*** (0.134)	-0.252*** (0.0943)	-0.767*** (0.107)
YM 8	0.337** (0.131)	-0.364*** (0.0930)	-0.891*** (0.105)
YM 9	0.122 (0.133)	-0.496*** (0.0948)	-0.968*** (0.110)
Çok Memnun	-0.278** (0.132)	-0.496*** (0.0949)	-0.760*** (0.108)
Politikaya Merak			
Az İlgili	0.220*** (0.0410)	-0.0724** (0.0310)	-0.228*** (0.0488)
Az İlgisiz	0.357*** (0.0475)	0.0578* (0.0344)	-0.203*** (0.0539)
İlgisiz	0.280*** (0.0573)	0.329*** (0.0400)	0.408*** (0.0564)
Politik Skala			
Merkez	-0.548*** (0.167)	-0.663*** (0.110)	-0.935*** (0.188)
Sağ	-0.831*** (0.187)	-0.933*** (0.143)	-0.694*** (0.254)
Anket Kuklası, 1981 Bazlı			
1990 Anketi	-0.0648 (0.184)	-0.166 (0.116)	-0.378** (0.186)
1999 Anketi	0.00795 (0.205)	0.131 (0.131)	0.370** (0.184)
2008 Anketi	-0.0262 (0.170)	0.00417 (0.106)	0.182 (0.160)
2017 Anketi	-0.555*** (0.164)	-0.372*** (0.105)	-0.0273 (0.160)
Etkileşim Kuklaları			
Merkez x 1990 Anketi	0.298 (0.198)	0.422*** (0.130)	0.770*** (0.225)
Merkez x 1999 Anketi	0.459** (0.224)	0.632*** (0.147)	0.717*** (0.224)
Merkez x 2008 Anketi	0.538*** (0.184)	0.379*** (0.119)	0.586*** (0.199)
Merkez x 2017 Anketi	0.448** (0.176)	0.468*** (0.118)	0.589*** (0.198)
Sağ x 1990 Anketi	0.506** (0.224)	0.718*** (0.168)	0.584* (0.301)
Sağ x 1999 Anketi	0.453* (0.257)	0.680*** (0.187)	0.469 (0.298)
Sağ x 2008 Anketi	0.507** (0.208)	0.641*** (0.155)	0.410 (0.268)
Sağ x 2017 Anketi	0.945*** (0.201)	0.928*** (0.152)	0.644** (0.264)

Tablo 1: Avrupa’da Yargıya Güven, Sağ Parti İktidarı (Devamı)

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
Post-komünist Geçmiş			
Post Komünist	0.883*** (0.0494)	1.203*** (0.0307)	1.313*** (0.0414)
AB Üyeliği			
AB Üyesi	0.430*** (0.0395)	0.462*** (0.0302)	0.392*** (0.0447)
Constant	-0.0578 (0.252)	-1.338*** (0.174)	-2.363*** (0.247)
Observations	41,173	41,173	41,173

Parantez içerisinde sunulan değerler dirençli standart hatalardır

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Tablo 16: Avrupa’da Yargıya Güven, Merkez Parti İktidarı

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
Gelir			
Orta Gelirli	0.206*** (0.0702)	0.00234 (0.0479)	-0.0770 (0.0724)
Yüksek Gelirli	0.214*** (0.0765)	0.0768 (0.0514)	-0.0316 (0.0785)
Eğitim			
13	-0.00511 (0.179)	-0.0537 (0.131)	0.391** (0.187)
14	-0.0458 (0.125)	-0.0524 (0.0899)	-0.0313 (0.136)
15	0.0683 (0.143)	-0.134 (0.101)	-0.151 (0.159)
16	0.328** (0.143)	0.0894 (0.0982)	0.0649 (0.148)
17	0.386** (0.152)	0.0428 (0.103)	0.147 (0.153)
18	0.578*** (0.147)	0.0958 (0.0976)	0.175 (0.144)
19	0.616*** (0.161)	0.219** (0.0992)	0.314** (0.142)
20	0.636*** (0.176)	0.0433 (0.110)	-0.203 (0.173)
21	0.305** (0.128)	-0.130 (0.0888)	-0.0814 (0.135)
Yaş	0.0184** (0.00924)	0.0103 (0.00636)	0.0120 (0.0102)
Yaş ²	-0.000212** (9.21e-05)	-0.000155** (6.58e-05)	-0.000169 (0.000108)
Cinsiyet			
Kadın	0.145** (0.0573)	-0.0341 (0.0381)	-0.223*** (0.0591)
Dindarlık			
Dindar Değil	0.288*** (0.0683)	0.0985** (0.0442)	0.136** (0.0687)
Ateist	0.239** (0.115)	0.149** (0.0748)	0.248** (0.110)
Güven			
Başkalarına güvenilemez	0.267*** (0.0577)	0.389*** (0.0393)	0.582*** (0.0658)
Post-materyalizm			
Kısmen post-materyal	0.0948 (0.0666)	0.109** (0.0455)	0.138* (0.0715)
Post-materyal	0.252*** (0.0945)	0.204*** (0.0617)	0.300*** (0.0945)
Yaşam Memnuniyeti			
YM 2	0.400 (0.354)	-0.0162 (0.226)	0.0155 (0.239)
YM 3	0.389 (0.281)	-0.141 (0.181)	-0.509** (0.203)
YM 4	0.408 (0.264)	-0.283* (0.171)	-0.680*** (0.201)
YM 5	0.448* (0.264)	-0.288* (0.171)	-0.675*** (0.201)

Tablo 16: Avrupa’da Yargıya Güven, Merkez Parti İktidarı (Devamı)

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
Yaşam Memnuniyeti			
	(0.239)	(0.157)	(0.175)
YM 6	0.421*	-0.337**	-0.803***
	(0.236)	(0.156)	(0.178)
YM 7	0.456**	-0.414***	-1.042***
	(0.228)	(0.151)	(0.172)
YM 8	0.154	-0.694***	-1.118***
	(0.222)	(0.149)	(0.167)
YM 9	-0.000862	-0.824***	-1.102***
	(0.225)	(0.153)	(0.177)
Çok Memnun	-0.378*	-0.809***	-0.847***
	(0.223)	(0.152)	(0.171)
Politikaya Merak			
Az İlgili	0.262***	-0.0184	-0.117
	(0.0922)	(0.0659)	(0.0985)
Az İlgisiz	0.358***	0.0586	-0.0567
	(0.0969)	(0.0678)	(0.100)
İlgisiz	0.137	0.137*	0.182
	(0.107)	(0.0762)	(0.111)
Politik Skala			
Merkez	-0.513***	-0.719***	-1.245***
	(0.157)	(0.0919)	(0.138)
Sağ	-0.956***	-1.039***	-1.024***
	(0.187)	(0.132)	(0.218)
Anket Kuklası, 1981 Bazlı			
1990 Anketi	-0.0124	-0.116	-0.0482
	(0.251)	(0.133)	(0.165)
1999 Anketi	-0.0746	-0.323**	-0.416**
	(0.267)	(0.140)	(0.173)
2008 Anketi	-0.642**	-1.239***	-1.110***
	(0.253)	(0.146)	(0.227)
2017 Anketi	-0.911***	-1.370***	-1.124***
	(0.217)	(0.132)	(0.195)
Etkileşim Kuklaları			
Merkez x 1990 Anketi	0.212	0.425***	0.699***
	(0.273)	(0.149)	(0.204)
Merkez x 1999 Anketi	0.126	0.477***	0.953***
	(0.279)	(0.150)	(0.201)
Merkez x 2008 Anketi	0.148	0.423***	0.734***
	(0.254)	(0.151)	(0.239)
Merkez x 2017 Anketi	0.204	0.536***	1.105***
	(0.222)	(0.140)	(0.221)
Sağ x 1990 Anketi	0.0413	0.504***	0.343
	(0.306)	(0.195)	(0.301)
Sağ x 1999 Anketi	0.462	1.090***	1.288***
	(0.331)	(0.201)	(0.280)
Sağ x 2008 Anketi	0.207	0.693***	0.650*
	(0.287)	(0.199)	(0.337)
Sağ x 2017 Anketi	0.557**	0.955***	1.107***
	(0.260)	(0.183)	(0.300)

Tablo 16: Avrupa’da Yargıya Güven, Merkez Parti İktidarı (Devamı)

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
Post-komünist Geçmiş			
Post Komünist	0.885*** (0.112)	0.913*** (0.0719)	0.903*** (0.110)
AB Üyeliği			
AB Üyesi	0.393*** (0.0907)	0.549*** (0.0594)	0.465*** (0.0941)
Constant	0.817** (0.367)	0.252 (0.239)	-1.374*** (0.326)
Observations	12,904	12,904	12,904

Parantez içerisinde sunulan değerler dirençli standart hatalardır

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Tablo 17: Avrupa’da Yargıya Güven, Sol Parti İktidarı

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
Gelir			
Orta Gelirli	0.140** (0.0571)	0.106*** (0.0358)	-0.0802 (0.0554)
Yüksek Gelirli	0.0722 (0.0616)	0.0165 (0.0387)	-0.150** (0.0619)
Eğitim			
13	0.109 (0.198)	-0.126 (0.129)	0.0862 (0.192)
14	-0.0363 (0.124)	-0.0502 (0.0827)	-0.202 (0.130)
15	0.158 (0.136)	-0.00691 (0.0886)	-0.108 (0.137)
16	0.181 (0.139)	0.0833 (0.0898)	0.0723 (0.139)
17	0.411*** (0.144)	0.0543 (0.0900)	-0.0823 (0.140)
18	0.285** (0.131)	-0.0937 (0.0837)	-0.0854 (0.129)
19	0.257* (0.142)	0.0179 (0.0906)	-0.217 (0.141)
20	0.169 (0.153)	-0.0140 (0.0990)	-0.0807 (0.154)
21	0.278** (0.128)	-0.123 (0.0826)	-0.289** (0.131)
Yaş	0.0136* (0.00756)	0.0131*** (0.00485)	0.0181** (0.00774)
Yaş ²	-0.000126* (7.65e-05)	-0.000150*** (4.97e-05)	-0.000211*** (7.93e-05)
Cinsiyet			
Kadın	0.220*** (0.0469)	0.00631 (0.0290)	-0.152*** (0.0461)
Dindarlık			
Dindar Değil	0.285*** (0.0531)	0.253*** (0.0319)	0.113** (0.0510)
Ateist	0.367*** (0.0987)	0.415*** (0.0567)	0.593*** (0.0793)
Güven			
Başkalarına güvenilemez	0.203*** (0.0508)	0.427*** (0.0314)	0.514*** (0.0547)
Post-materyalizm			
Kısmen post-materyal	0.125** (0.0575)	0.0696* (0.0361)	0.0580 (0.0556)
Post-materyal	0.389*** (0.0803)	0.185*** (0.0486)	0.199*** (0.0767)
Yaşam Memnuniyeti			
YM 2	0.325 (0.301)	-0.268 (0.185)	-0.298 (0.206)
YM 3	0.405* (0.239)	-0.270* (0.152)	-0.621*** (0.173)
YM 4	0.406* (0.224)	-0.352** (0.146)	-0.704*** (0.168)
YM 5	0.320 (0.198)	-0.391*** (0.134)	-0.761*** (0.148)

Tablo 17: Avrupa’da Yargıya Güven, Sol Parti İktidarı (Devamı)

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
Yaşam Memnuniyeti			
YM 6	0.355* (0.198)	-0.458*** (0.134)	-0.895*** (0.152)
YM 7	0.413** (0.190)	-0.538*** (0.130)	-0.969*** (0.145)
YM 8	0.306 (0.187)	-0.684*** (0.129)	-1.045*** (0.142)
YM 9	0.0530 (0.188)	-0.831*** (0.131)	-1.192*** (0.149)
Çok Memnun	-0.294 (0.187)	-0.836*** (0.131)	-0.824*** (0.148)
Politikaya Merak			
Az İlgili	0.399*** (0.0669)	-0.105** (0.0446)	-0.226*** (0.0690)
Az İlgisiz	0.376*** (0.0731)	-0.0585 (0.0483)	-0.210*** (0.0757)
İlgisiz	0.266*** (0.0865)	0.0727 (0.0567)	0.184** (0.0837)
Politik Skala			
Merkez	-0.537** (0.239)	-0.590*** (0.175)	-0.842** (0.338)
Sağ	-0.484* (0.266)	-0.0777 (0.200)	0.160 (0.351)
Anket Kuklası, 1981 Bazlı			
1990 Anketi	0.718*** (0.262)	0.358** (0.175)	0.349 (0.303)
1999 Anketi	0.287 (0.243)	0.223 (0.168)	0.284 (0.295)
2008 Anketi	0.184 (0.250)	0.0571 (0.172)	0.282 (0.299)
2017 Anketi	-0.0608 (0.281)	-0.391** (0.188)	-0.207 (0.328)
Etkileşim Kuklaları			
Merkez x 1990 Anketi	0.332 (0.279)	0.536*** (0.193)	0.476 (0.361)
Merkez x 1999 Anketi	0.744*** (0.260)	0.535*** (0.185)	0.703** (0.352)
Merkez x 2008 Anketi	0.661** (0.265)	0.445** (0.189)	0.554 (0.354)
Merkez x 2017 Anketi	0.275 (0.299)	0.533*** (0.206)	0.885** (0.381)
Sağ x 1990 Anketi	-0.00658 (0.315)	0.0363 (0.227)	-0.216 (0.386)
Sağ x 1999 Anketi	0.469 (0.294)	0.0146 (0.215)	-0.218 (0.372)
Sağ x 2008 Anketi	0.647** (0.303)	-0.0908 (0.220)	-0.0467 (0.372)
Sağ x 2017 Anketi	0.698** (0.355)	0.303 (0.242)	0.333 (0.407)
Post-komünist Geçmiş			
Post Komünist	0.759*** (0.0667)	1.038*** (0.0411)	0.840*** (0.0626)

Tablo 17: Avrupa’da Yargıya Güven, Sol Parti İktidarı (Devamı)

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
AB Üyeliği			
AB Üyesi	0.559*** (0.0618)	0.219*** (0.0406)	0.171*** (0.0636)
Constant	-0.276 (0.370)	-0.647*** (0.250)	-2.172*** (0.383)
Observations	21,760	21,760	21,760

Parantez içerisinde sunulan değerler dirençli standart hatalardır

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Tablo 18: Avrupa’da Polise Güven, Tüm Örneklem

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
Gelir			
Orta Gelirli	0.0757*** (0.0214)	-0.0419** (0.0177)	-0.169*** (0.0302)
Yüksek Gelirli	0.185*** (0.0237)	-0.00452 (0.0190)	-0.104*** (0.0325)
Eğitim			
13	0.123* (0.0745)	0.0507 (0.0708)	-0.00811 (0.123)
14	0.0512 (0.0440)	0.0291 (0.0422)	-0.212*** (0.0747)
15	0.143*** (0.0474)	0.0230 (0.0447)	-0.201** (0.0786)
16	0.328*** (0.0468)	0.110** (0.0435)	-0.0479 (0.0768)
17	0.325*** (0.0493)	0.118*** (0.0443)	0.0530 (0.0757)
18	0.405*** (0.0448)	0.198*** (0.0408)	-0.0577 (0.0703)
19	0.474*** (0.0493)	0.229*** (0.0434)	-0.0534 (0.0749)
20	0.488*** (0.0543)	0.124*** (0.0472)	-0.0751 (0.0820)
21	0.480*** (0.0425)	0.180*** (0.0395)	-0.0529 (0.0686)
Yaş	0.0190*** (0.00286)	0.00451* (0.00238)	-0.00390 (0.00409)
Yaş ²	-0.000218*** (2.85e-05)	-0.000123*** (2.45e-05)	-8.02e-05* (4.30e-05)
Cinsiyet			
Kadın	0.0445** (0.0176)	-0.109*** (0.0142)	-0.231*** (0.0248)
Dindarlık			
Dindar Değil	0.211*** (0.0202)	0.109*** (0.0158)	0.0739*** (0.0277)
Ateist	0.328*** (0.0382)	0.308*** (0.0277)	0.482*** (0.0433)
Güven			
Başkalarına güvenilemez	0.148*** (0.0188)	0.445*** (0.0156)	0.526*** (0.0294)
Post-materyalizm			
Kısmen post-materyal	0.168*** (0.0208)	0.0969*** (0.0173)	0.0639** (0.0293)
Post-materyal	0.603*** (0.0311)	0.469*** (0.0234)	0.445*** (0.0398)
Yaşam Memnuniyeti			
YM 2	0.110 (0.102)	-0.0713 (0.0733)	-0.281*** (0.0896)
YM 3	0.176** (0.0840)	-0.248*** (0.0601)	-0.524*** (0.0750)
YM 4	0.206** (0.0814)	-0.333*** (0.0586)	-0.799*** (0.0764)
YM 5	0.221*** (0.0728)	-0.350*** (0.0527)	-0.657*** (0.0646)

Tablo 18: Avrupa’da Polise Güven, Tüm Örneklem (Devamı)

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
Yaşam Memnuniyeti			
YM 6	0.223*** (0.0730)	-0.420*** (0.0532)	-0.901*** (0.0679)
YM 7	0.184*** (0.0698)	-0.593*** (0.0513)	-1.121*** (0.0651)
YM 8	0.0428 (0.0683)	-0.782*** (0.0505)	-1.350*** (0.0640)
YM 9	-0.205*** (0.0693)	-0.901*** (0.0521)	-1.388*** (0.0690)
Çok Memnun	-0.543*** (0.0687)	-0.888*** (0.0521)	-1.080*** (0.0664)
Politikaya Merak			
Az İlgili	0.140*** (0.0262)	-0.167*** (0.0216)	-0.323*** (0.0373)
Az İlgisiz	0.156*** (0.0284)	-0.148*** (0.0232)	-0.274*** (0.0400)
İlgisiz	0.106*** (0.0327)	0.0653** (0.0267)	0.245*** (0.0432)
Politik Skala			
Merkez	-0.697*** (0.0900)	-1.016*** (0.0648)	-1.422*** (0.110)
Sağ	-1.119*** (0.103)	-1.196*** (0.0912)	-1.350*** (0.172)
Anket Kuklası, 1981 Bazlı			
1990 Anketi	-0.0176 (0.103)	-0.286*** (0.0664)	-0.682*** (0.0994)
1999 Anketi	-0.204** (0.103)	-0.325*** (0.0675)	-0.419*** (0.0967)
2008 Anketi	-0.491*** (0.0923)	-0.660*** (0.0623)	-0.686*** (0.0907)
2017 Anketi	-0.828*** (0.0912)	-1.001*** (0.0628)	-0.922*** (0.0931)
Etkileşim Kuklaları			
Merkez x 1990 Anketi	0.325*** (0.112)	0.641*** (0.0774)	0.934*** (0.132)
Merkez x 1999 Anketi	0.587*** (0.113)	0.794*** (0.0785)	1.018*** (0.128)
Merkez x 2008 Anketi	0.662*** (0.100)	0.824*** (0.0726)	1.114*** (0.122)
Merkez x 2017 Anketi	0.524*** (0.0984)	0.746*** (0.0732)	0.909*** (0.125)
Sağ x 1990 Anketi	0.547*** (0.127)	0.833*** (0.105)	1.006*** (0.196)
Sağ x 1999 Anketi	0.727*** (0.131)	0.887*** (0.107)	0.925*** (0.193)
Sağ x 2008 Anketi	0.681*** (0.115)	0.932*** (0.100)	1.116*** (0.184)
Sağ x 2017 Anketi	0.872*** (0.114)	1.023*** (0.101)	0.978*** (0.188)
Post-komünist Geçmiş			
Post Komünist	0.829*** (0.0233)	1.002*** (0.0169)	0.897*** (0.0287)

Tablo 18: Avrupa’da Polise Güven, Tüm Örneklem (Devamı)

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
AB Üyeliği			
AB Üyesi	0.0771*** (0.0190)	-0.0247 (0.0157)	-0.189*** (0.0274)
Constant	0.743*** (0.133)	0.0864 (0.0984)	-0.507*** (0.148)
Observations	103,160	103,160	103,160

Parantez içerisinde sunulan değerler dirençli standart hatalardır

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Tablo 19: Avrupa’da Polise Güven, Sağ Parti İktidarı

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
Gelir			
Orta Gelirli	0.0594* (0.0336)	-0.0937*** (0.0291)	-0.206*** (0.0544)
Yüksek Gelirli	0.192*** (0.0369)	-0.0351 (0.0309)	-0.171*** (0.0581)
Eğitim			
13	0.0739 (0.138)	0.0729 (0.130)	-0.116 (0.239)
14	0.0181 (0.0796)	0.0518 (0.0769)	-0.337** (0.136)
15	0.156* (0.0847)	0.0814 (0.0814)	-0.255* (0.144)
16	0.247*** (0.0829)	0.139* (0.0783)	-0.229* (0.139)
17	0.337*** (0.0882)	0.0875 (0.0815)	-0.346** (0.146)
18	0.416*** (0.0816)	0.280*** (0.0753)	-0.180 (0.131)
19	0.343*** (0.0877)	0.229*** (0.0803)	-0.265* (0.141)
20	0.387*** (0.0931)	0.102 (0.0854)	-0.338** (0.153)
21	0.486*** (0.0779)	0.155** (0.0736)	-0.347*** (0.129)
Yaş	0.0196*** (0.00456)	0.00585 (0.00391)	-0.0114 (0.00733)
Yaş ²	-0.000217*** (4.50e-05)	-0.000116*** (3.97e-05)	-1.21e-05 (7.56e-05)
Cinsiyet			
Kadın	0.0717*** (0.0274)	-0.0786*** (0.0232)	-0.309*** (0.0448)
Dindarlık			
Dindar Değil	0.208*** (0.0313)	0.159*** (0.0263)	0.201*** (0.0515)
Ateist	0.344*** (0.0573)	0.338*** (0.0426)	0.678*** (0.0717)
Güven			
Başkalarına güvenilemez	0.123*** (0.0296)	0.470*** (0.0257)	0.565*** (0.0530)
Post-materyalizm			
Kısmen post-materyal	0.247*** (0.0342)	0.117*** (0.0302)	0.0336 (0.0565)
Post-materyal	0.748*** (0.0491)	0.548*** (0.0384)	0.461*** (0.0702)
Yaşam Memnuniyeti			
YM 2	0.254 (0.173)	0.0292 (0.132)	-0.269 (0.179)
YM 3	0.330** (0.143)	-0.0612 (0.108)	-0.504*** (0.153)
YM 4	0.517*** (0.141)	-0.0986 (0.105)	-0.650*** (0.151)
YM 5	0.370*** (0.122)	-0.185** (0.0944)	-0.445*** (0.126)

Tablo 19: Avrupa’da Polise Güven, Sağ Parti İktidarı (Devamı)

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
Yaşam Memnuniyeti			
YM 6	0.408*** (0.122)	-0.274*** (0.0948)	-0.678*** (0.131)
YM 7	0.361*** (0.117)	-0.464*** (0.0919)	-0.907*** (0.126)
YM 8	0.238** (0.114)	-0.572*** (0.0906)	-1.198*** (0.125)
YM 9	-0.0468 (0.116)	-0.693*** (0.0929)	-1.207*** (0.133)
Çok Memnun	-0.461*** (0.115)	-0.731*** (0.0931)	-0.928*** (0.129)
Politikaya Merak			
Az İlgili	0.0762* (0.0389)	-0.172*** (0.0334)	-0.281*** (0.0656)
Az İlgisiz	0.117*** (0.0438)	-0.176*** (0.0373)	-0.297*** (0.0735)
İlgisiz	0.0409 (0.0510)	0.111*** (0.0421)	0.369*** (0.0747)
Politik Skala			
Merkez	-0.488*** (0.147)	-0.760*** (0.113)	-1.190*** (0.193)
Sağ	-0.759*** (0.167)	-0.986*** (0.156)	-1.407*** (0.338)
Anket Kuklası, 1981 Bazlı			
1990 Anketi	0.232 (0.169)	0.0199 (0.115)	-0.425** (0.179)
1999 Anketi	0.0368 (0.186)	0.0233 (0.129)	-0.121 (0.191)
2008 Anketi	-0.194 (0.148)	-0.331*** (0.106)	-0.518*** (0.162)
2017 Anketi	-0.776*** (0.146)	-0.743*** (0.107)	-0.895*** (0.165)
Etkileşim Kuklaları			
Merkez x 1990 Anketi	0.225 (0.182)	0.484*** (0.132)	0.900*** (0.228)
Merkez x 1999 Anketi	0.465** (0.204)	0.591*** (0.148)	0.715*** (0.244)
Merkez x 2008 Anketi	0.434*** (0.160)	0.451*** (0.123)	0.800*** (0.211)
Merkez x 2017 Anketi	0.397** (0.157)	0.508*** (0.123)	0.731*** (0.213)
Sağ x 1990 Anketi	0.288 (0.207)	0.580*** (0.180)	1.162*** (0.380)
Sağ x 1999 Anketi	0.592** (0.238)	0.755*** (0.197)	1.355*** (0.386)
Sağ x 2008 Anketi	0.423** (0.184)	0.643*** (0.168)	0.982*** (0.358)
Sağ x 2017 Anketi	0.714*** (0.179)	0.887*** (0.167)	1.137*** (0.356)
Post-komünist Geçmiş			
Post Komünist	1.029*** (0.0445)	1.199*** (0.0318)	1.162*** (0.0603)

Tablo 19: Avrupa’da Polise Güven, Sağ Parti İktidarı (Devamı)

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
AB Üyeliği			
AB Üyesi	0.450*** (0.0367)	0.568*** (0.0326)	0.704*** (0.0655)
Constant	0.0183 (0.222)	-1.046*** (0.177)	-1.369*** (0.282)
Observations	41,173	41,173	41,173

Parantez içerisinde sunulan değerler dirençli standart hatalardır

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Tablo 20: Avrupa’da Polise Güven, Merkez Parti İktidarı

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
Gelir			
Orta Gelirli	0.0933* (0.0565)	-0.0357 (0.0546)	-0.214** (0.0961)
Yüksek Gelirli	0.203*** (0.0622)	-0.0552 (0.0594)	-0.151 (0.104)
Eğitim			
13	-0.0930 (0.150)	-0.261 (0.160)	0.132 (0.286)
14	-0.206** (0.103)	-0.132 (0.106)	0.155 (0.205)
15	-0.286** (0.115)	-0.292** (0.120)	-0.157 (0.230)
16	-0.0449 (0.112)	-0.0329 (0.114)	0.189 (0.213)
17	0.0906 (0.121)	-0.0354 (0.115)	0.393* (0.205)
18	0.129 (0.114)	-0.106 (0.113)	0.126 (0.210)
19	0.340*** (0.124)	0.0888 (0.112)	0.0140 (0.219)
20	0.421*** (0.139)	0.0407 (0.126)	0.145 (0.232)
21	0.202* (0.104)	-0.0498 (0.102)	-0.00208 (0.191)
Yaş	0.00339 (0.00774)	-0.0156** (0.00728)	-0.0133 (0.0132)
Yaş ²	-9.52e-05 (7.85e-05)	2.85e-05 (7.69e-05)	-7.13e-06 (0.000142)
Cinsiyet			
Kadın	0.0298 (0.0460)	-0.124*** (0.0442)	-0.111 (0.0804)
Dindarlık			
Dindar Değil	0.335*** (0.0541)	0.202*** (0.0512)	0.330*** (0.0944)
Ateist	0.528*** (0.100)	0.528*** (0.0821)	0.709*** (0.129)
Güven			
Başkalarına güvenilemez	0.227*** (0.0470)	0.321*** (0.0460)	0.529*** (0.0876)
Post-materyalizm			
Kısmen post-materyal	0.182*** (0.0533)	0.181*** (0.0533)	0.359*** (0.0980)
Post-materyal	0.569*** (0.0777)	0.562*** (0.0700)	0.881*** (0.124)
Yaşam Memnuniyeti			
YM 2	-0.342 (0.292)	-0.254 (0.217)	-0.217 (0.274)
YM 3	0.00103 (0.254)	-0.404** (0.180)	-0.401* (0.231)
YM 4	-0.119 (0.236)	-0.354** (0.169)	-0.716*** (0.236)
YM 5	-0.0171 (0.220)	-0.363** (0.153)	-0.738*** (0.203)

Tablo 20: Avrupa’da Polise Güven, Merkez Parti İktidarı (Devamı)

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
Yaşam Memnuniyeti			
YM 6	-0.0109 (0.218)	-0.443*** (0.153)	-0.943*** (0.213)
YM 7	0.0244 (0.212)	-0.719*** (0.148)	-1.191*** (0.206)
YM 8	-0.239 (0.208)	-0.988*** (0.146)	-1.502*** (0.210)
YM 9	-0.496** (0.210)	-1.080*** (0.152)	-1.409*** (0.225)
Çok Memnun	-0.808*** (0.210)	-1.022*** (0.152)	-1.158*** (0.220)
Politikaya Merak			
Az İlgili	0.0967 (0.0784)	-0.0757 (0.0750)	-0.0115 (0.128)
Az İlgisiz	0.128 (0.0810)	-0.158** (0.0776)	-0.168 (0.132)
İlgisiz	0.108 (0.0901)	-0.104 (0.0885)	0.0917 (0.153)
Politik Skala			
Merkez	-0.665*** (0.134)	-0.917*** (0.0941)	-1.284*** (0.157)
Sağ	-1.327*** (0.161)	-1.387*** (0.156)	-1.555*** (0.313)
Anket Kuklası, 1981 Bazlı			
1990 Anketi	0.226 (0.215)	-0.329** (0.133)	-0.833*** (0.230)
1999 Anketi	0.105 (0.222)	-0.310** (0.141)	-0.633*** (0.214)
2008 Anketi	-0.858*** (0.198)	-1.135*** (0.168)	-1.570*** (0.307)
2017 Anketi	-1.101*** (0.178)	-1.206*** (0.145)	-1.068*** (0.218)
Etkileşim Kuklaları			
Merkez x 1990 Anketi	-0.269 (0.229)	0.109 (0.156)	0.250 (0.309)
Merkez x 1999 Anketi	-0.0273 (0.232)	0.491*** (0.153)	0.770*** (0.240)
Merkez x 2008 Anketi	0.756*** (0.204)	0.776*** (0.171)	0.567* (0.327)
Merkez x 2017 Anketi	0.314* (0.184)	0.518*** (0.156)	0.687*** (0.251)
Sağ x 1990 Anketi	-0.0381 (0.259)	0.460** (0.230)	0.311 (0.535)
Sağ x 1999 Anketi	0.389 (0.271)	1.050*** (0.220)	1.326*** (0.389)
Sağ x 2008 Anketi	0.651*** (0.234)	0.862*** (0.250)	1.090** (0.519)
Sağ x 2017 Anketi	0.760*** (0.217)	0.907*** (0.219)	0.984** (0.399)
Post-komünist Geçmiş			
Post Komünist	1.165*** (0.100)	1.157*** (0.0805)	1.470*** (0.155)

Tablo 20 Avrupa’da Polise Güven, Merkez Parti İktidarı (Devamı)

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
AB Üyeliği			
AB Üyesi	-0.299*** (0.0742)	-0.260*** (0.0673)	-0.143 (0.132)
Constant	1.869*** (0.324)	1.103*** (0.257)	-0.795* (0.416)
Observations	12,904	12,904	12,904

Parantez içerisinde sunulan değerler dirençli standart hatalardır

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Tablo 21: Avrupa’da Polise Güven, Sol Parti İktidarı

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
Gelir			
Orta Gelirli	0.0617 (0.0502)	-0.0327 (0.0372)	-0.184*** (0.0660)
Yüksek Gelirli	0.0730 (0.0565)	-0.0665 (0.0408)	-0.197*** (0.0728)
Eğitim			
13	-0.119 (0.172)	-0.120 (0.135)	0.0313 (0.223)
14	-0.268** (0.114)	-0.259*** (0.0845)	-0.222 (0.150)
15	-0.161 (0.122)	-0.185** (0.0907)	-0.191 (0.159)
16	0.00334 (0.126)	-0.131 (0.0919)	-0.149 (0.164)
17	0.0841 (0.129)	-0.0466 (0.0915)	0.0162 (0.158)
18	0.0553 (0.120)	-0.127 (0.0852)	-0.0665 (0.147)
19	0.115 (0.130)	-0.105 (0.0923)	-0.192 (0.163)
20	0.238* (0.145)	-0.0200 (0.101)	-0.0395 (0.176)
21	0.318*** (0.119)	-0.0268 (0.0839)	-0.0295 (0.145)
Yaş	0.0181*** (0.00666)	-0.00211 (0.00507)	-0.00988 (0.00897)
Yaş ²	-0.000222*** (6.66e-05)	-8.32e-05 (5.27e-05)	-4.70e-05 (9.54e-05)
Cinsiyet			
Kadın	0.0650 (0.0419)	-0.0667** (0.0304)	-0.156*** (0.0544)
Dindarlık			
Dindar Değil	0.303*** (0.0475)	0.188*** (0.0335)	0.0915 (0.0609)
Ateist	0.474*** (0.0906)	0.448*** (0.0590)	0.529*** (0.0943)
Güven			
Başkalarına güvenilemez	0.0551 (0.0449)	0.361*** (0.0334)	0.375*** (0.0640)
Post-materyalizm			
Kısmen post-materyal	0.127** (0.0498)	0.0555 (0.0374)	0.117* (0.0682)
Post-materyal	0.595*** (0.0741)	0.424*** (0.0497)	0.564*** (0.0857)
Yaşam Memnuniyeti			
YM 2	0.207 (0.267)	-0.283 (0.183)	-0.413* (0.226)
YM 3	0.268 (0.213)	-0.394*** (0.151)	-0.601*** (0.186)
YM 4	0.248 (0.203)	-0.464*** (0.146)	-1.117*** (0.192)
YM 5	0.431** (0.184)	-0.514*** (0.133)	-0.969*** (0.164)

Tablo 21: Avrupa’da Polise Güven, Sol Parti İktidarı (Devamı)

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
Yaşam Memnuniyeti			
YM 6	0.222 (0.181)	-0.535*** (0.133)	-1.128*** (0.167)
YM 7	0.270 (0.175)	-0.678*** (0.130)	-1.404*** (0.162)
YM 8	0.240 (0.172)	-0.871*** (0.128)	-1.492*** (0.159)
YM 9	-0.0997 (0.174)	-1.029*** (0.131)	-1.686*** (0.169)
Çok Memnun	-0.370** (0.173)	-1.022*** (0.132)	-1.300*** (0.167)
Politikaya Merak			
Az İlgili	0.193*** (0.0635)	-0.242*** (0.0468)	-0.398*** (0.0819)
Az İlgisiz	0.0650 (0.0675)	-0.243*** (0.0503)	-0.379*** (0.0893)
İlgisiz	-0.0488 (0.0787)	-0.0819 (0.0582)	0.152 (0.0954)
Politik Skala			
Merkez	-0.630*** (0.241)	-1.111*** (0.170)	-1.000*** (0.330)
Sağ	-0.861*** (0.261)	-0.742*** (0.200)	0.0373 (0.350)
Anket Kuklası, 1981 Bazlı			
1990 Anketi	0.702*** (0.267)	0.109 (0.167)	0.477* (0.279)
1999 Anketi	-0.123 (0.244)	-0.450*** (0.161)	0.00633 (0.278)
2008 Anketi	-0.287 (0.249)	-0.802*** (0.166)	-0.195 (0.284)
2017 Anketi	-1.021*** (0.268)	-1.410*** (0.191)	-0.792** (0.340)
Etkileşim Kuklaları			
Merkez x 1990 Anketi	0.399 (0.285)	0.864*** (0.189)	0.480 (0.350)
Merkez x 1999 Anketi	0.748*** (0.259)	1.013*** (0.182)	0.707** (0.347)
Merkez x 2008 Anketi	0.789*** (0.264)	1.075*** (0.187)	0.665* (0.353)
Merkez x 2017 Anketi	0.735*** (0.281)	1.190*** (0.211)	0.732* (0.411)
Sağ x 1990 Anketi	0.568* (0.318)	0.526** (0.226)	-0.130 (0.382)
Sağ x 1999 Anketi	0.684** (0.285)	0.588*** (0.216)	-0.643* (0.385)
Sağ x 2008 Anketi	0.785*** (0.293)	0.820*** (0.222)	0.0594 (0.379)
Sağ x 2017 Anketi	1.268*** (0.322)	1.183*** (0.251)	0.0306 (0.458)
Post-komünist Geçmiş			
Post Komünist	1.032*** (0.0629)	1.154*** (0.0429)	0.956*** (0.0774)

Tablo 21: Avrupa’da Polise Güven, Sol Parti İktidarı (Devamı)

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
AB Üyeliği			
AB Üyesi	0.412*** (0.0594)	0.0716* (0.0417)	0.0863 (0.0771)
Constant	0.465 (0.356)	0.631** (0.246)	-0.843** (0.394)
Observations	21,760	21,760	21,760

Parantez içerisinde sunulan değerler dirençli standart hatalardır

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Tablo 22: Avrupa’da Silahlı Kuvvetlere Güven, Tüm Örneklem

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
Gelir			
Orta Gelirli	0.0454** (0.0221)	-0.0249 (0.0166)	-0.125*** (0.0275)
Yüksek Gelirli	0.0985*** (0.0246)	0.0210 (0.0179)	-0.0840*** (0.0294)
Eğitim			
13	0.255*** (0.0733)	0.261*** (0.0665)	0.282** (0.116)
14	0.474*** (0.0437)	0.453*** (0.0403)	0.395*** (0.0713)
15	0.491*** (0.0471)	0.469*** (0.0425)	0.323*** (0.0764)
16	0.450*** (0.0459)	0.431*** (0.0415)	0.437*** (0.0729)
17	0.532*** (0.0484)	0.461*** (0.0428)	0.456*** (0.0748)
18	0.657*** (0.0435)	0.550*** (0.0394)	0.428*** (0.0702)
19	0.806*** (0.0491)	0.641*** (0.0419)	0.512*** (0.0738)
20	0.700*** (0.0539)	0.580*** (0.0452)	0.344*** (0.0807)
21	0.813*** (0.0418)	0.579*** (0.0382)	0.519*** (0.0683)
Yaş	0.00834*** (0.00297)	0.00359 (0.00222)	0.000972 (0.00375)
Yaş ²	-0.000130*** (2.95e-05)	-9.21e-05*** (2.28e-05)	-8.51e-05** (3.93e-05)
Cinsiyet			
Kadın	0.206*** (0.0182)	0.0231* (0.0134)	-0.132*** (0.0223)
Dindarlık			
Dindar Değil	0.394*** (0.0216)	0.294*** (0.0147)	0.311*** (0.0244)
Ateist	0.511*** (0.0424)	0.559*** (0.0264)	0.811*** (0.0359)
Güven			
Başkalarına güvenilemez	-0.0737*** (0.0198)	0.0800*** (0.0143)	0.202*** (0.0243)
Post-materyalizm			
Kısmen post-materyal	0.226*** (0.0207)	0.235*** (0.0166)	0.261*** (0.0301)
Post-materyal	0.658*** (0.0332)	0.678*** (0.0222)	0.797*** (0.0359)
Yaşam Memnuniyeti			
YM 2	0.152* (0.0913)	0.116 (0.0733)	-0.116 (0.103)
YM 3	0.273*** (0.0758)	0.0783 (0.0602)	-0.326*** (0.0868)
YM 4	0.337*** (0.0742)	0.0669 (0.0586)	-0.462*** (0.0850)
YM 5	0.335*** (0.0657)	0.101* (0.0528)	-0.266*** (0.0742)

Tablo 22: Avrupa’da Silahlı Kuvvetlere Güven, Tüm Örneklem (Devamı)

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
Yaşam Memnuniyeti			
YM 6	0.353*** (0.0664)	0.0497 (0.0533)	-0.450*** (0.0758)
YM 7	0.436*** (0.0637)	-0.00431 (0.0514)	-0.538*** (0.0724)
YM 8	0.364*** (0.0621)	-0.0415 (0.0506)	-0.640*** (0.0714)
YM 9	0.241*** (0.0637)	-0.123** (0.0518)	-0.715*** (0.0744)
Çok Memnun	-0.0927 (0.0627)	-0.142*** (0.0519)	-0.392*** (0.0733)
Politikaya Merak			
Az İlgili	0.254*** (0.0268)	-0.0949*** (0.0202)	-0.295*** (0.0317)
Az İlgisiz	0.270*** (0.0291)	-0.0816*** (0.0219)	-0.292*** (0.0354)
İlgisiz	0.188*** (0.0333)	0.0946*** (0.0253)	0.224*** (0.0387)
Politik Skala			
Merkez	-0.961*** (0.111)	-1.033*** (0.0646)	-1.364*** (0.0816)
Sağ	-1.533*** (0.121)	-1.404*** (0.0849)	-1.687*** (0.142)
Anket Kuklası, 1981 Bazlı			
1990 Anketi	-0.374*** (0.121)	-0.186*** (0.0686)	-0.253*** (0.0738)
1999 Anketi	-0.534*** (0.121)	-0.536*** (0.0691)	-0.653*** (0.0797)
2008 Anketi	-0.730*** (0.112)	-0.785*** (0.0638)	-0.885*** (0.0737)
2017 Anketi	-0.904*** (0.112)	-1.025*** (0.0638)	-1.157*** (0.0751)
Etkileşim Kuklaları			
Merkez x 1990 Anketi	0.672*** (0.129)	0.630*** (0.0769)	0.722*** (0.0958)
Merkez x 1999 Anketi	0.987*** (0.130)	0.807*** (0.0775)	0.822*** (0.102)
Merkez x 2008 Anketi	0.786*** (0.119)	0.745*** (0.0715)	0.931*** (0.0944)
Merkez x 2017 Anketi	0.699*** (0.119)	0.633*** (0.0716)	0.676*** (0.0971)
Sağ x 1990 Anketi	0.996*** (0.143)	0.736*** (0.0993)	0.915*** (0.159)
Sağ x 1999 Anketi	1.106*** (0.145)	0.903*** (0.101)	1.117*** (0.166)
Sağ x 2008 Anketi	0.906*** (0.132)	0.832*** (0.0937)	1.143*** (0.156)
Sağ x 2017 Anketi	0.897*** (0.132)	0.743*** (0.0941)	0.896*** (0.161)
Post-komünist Geçmiş			
Post Komünist	0.199*** (0.0217)	0.0895*** (0.0162)	0.0422 (0.0278)

Tablo 22: Avrupa’da Silahlı Kuvvetlere Güven, Tüm Örneklem (Devamı)

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
AB Üyeliği			
AB Üyesi	0.274*** (0.0192)	-0.0161 (0.0148)	0.0560** (0.0253)
Constant	0.815*** (0.143)	-0.209** (0.0981)	-1.224*** (0.143)
Observations	103,160	103,160	103,160

Parantez içerisinde sunulan değerler dirençli standart hatalardır

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Tablo 23: Avrupa’da Silahlı Kuvvetlere Güven, Sağ Parti İktidarı

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
Gelir			
Orta Gelirli	0.0209 (0.0369)	-0.0647** (0.0267)	-0.227*** (0.0437)
Yüksek Gelirli	0.155*** (0.0413)	-0.0211 (0.0285)	-0.247*** (0.0468)
Eğitim			
13	0.163 (0.139)	0.340*** (0.126)	0.481** (0.218)
14	0.322*** (0.0812)	0.602*** (0.0754)	0.619*** (0.141)
15	0.255*** (0.0856)	0.489*** (0.0790)	0.333** (0.149)
16	0.268*** (0.0835)	0.539*** (0.0766)	0.579*** (0.142)
17	0.621*** (0.0916)	0.632*** (0.0794)	0.610*** (0.147)
18	0.624*** (0.0827)	0.713*** (0.0744)	0.665*** (0.139)
19	0.642*** (0.0913)	0.744*** (0.0786)	0.553*** (0.147)
20	0.626*** (0.0974)	0.795*** (0.0820)	0.541*** (0.152)
21	0.837*** (0.0797)	0.781*** (0.0725)	0.737*** (0.137)
Yaş	0.0268*** (0.00497)	0.0176*** (0.00360)	0.0164*** (0.00622)
Yaş ²	-0.000287*** (4.87e-05)	-0.000197*** (3.64e-05)	-0.000210*** (6.43e-05)
Cinsiyet			
Kadın	0.218*** (0.0303)	0.0201 (0.0212)	-0.156*** (0.0354)
Dindarlık			
Dindar Değil	0.287*** (0.0355)	0.222*** (0.0238)	0.294*** (0.0395)
Ateist	0.420*** (0.0672)	0.497*** (0.0407)	0.786*** (0.0559)
Güven			
Başkalarına güvenilemez	-0.104*** (0.0332)	0.0883*** (0.0230)	0.276*** (0.0385)
Post-materyalizm			
Kısmen post-materyal	0.197*** (0.0368)	0.167*** (0.0280)	0.267*** (0.0517)
Post-materyal	0.647*** (0.0547)	0.643*** (0.0355)	0.839*** (0.0591)
Yaşam Memnuniyeti			
YM 2	0.339* (0.174)	0.320** (0.133)	-0.0544 (0.190)
YM 3	0.572*** (0.147)	0.329*** (0.109)	-0.215 (0.158)
YM 4	0.597*** (0.142)	0.217** (0.106)	-0.194 (0.151)
YM 5	0.481*** (0.122)	0.138 (0.0955)	-0.159 (0.135)

Tablo 23: Avrupa’da Silahlı Kuvvetlere Güven, Sağ Parti İktidarı (Devamı)

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
Yaşam Memnuniyeti			
YM 6	0.438*** (0.122)	0.160* (0.0958)	-0.276** (0.136)
YM 7	0.491*** (0.117)	0.0651 (0.0929)	-0.419*** (0.132)
YM 8	0.462*** (0.115)	0.0359 (0.0916)	-0.501*** (0.130)
YM 9	0.333*** (0.117)	-0.0407 (0.0934)	-0.622*** (0.135)
Çok Memnun	-0.0972 (0.115)	-0.117 (0.0936)	-0.341** (0.134)
Politikaya Merak			
Az İlgili	0.193*** (0.0429)	-0.107*** (0.0306)	-0.285*** (0.0481)
Az İlgisiz	0.249*** (0.0483)	-0.0467 (0.0343)	-0.299*** (0.0560)
İlgisiz	0.152*** (0.0552)	0.179*** (0.0397)	0.240*** (0.0604)
Politik Skala			
Merkez	-0.512*** (0.161)	-1.057*** (0.109)	-1.332*** (0.137)
Sağ	-0.836*** (0.181)	-1.341*** (0.138)	-1.832*** (0.253)
Anket Kuklası, 1981 Bazlı			
1990 Anketi	0.273 (0.185)	0.0847 (0.117)	-0.148 (0.125)
1999 Anketi	0.0370 (0.200)	-0.262** (0.130)	-0.157 (0.143)
2008 Anketi	0.141 (0.165)	-0.684*** (0.106)	-0.982*** (0.121)
2017 Anketi	-0.425*** (0.161)	-1.110*** (0.106)	-1.427*** (0.123)
Etkileşim Kuklaları			
Merkez x 1990 Anketi	0.369* (0.199)	0.581*** (0.130)	0.891*** (0.157)
Merkez x 1999 Anketi	0.592*** (0.221)	0.829*** (0.145)	0.875*** (0.178)
Merkez x 2008 Anketi	0.226 (0.178)	0.632*** (0.118)	0.779*** (0.155)
Merkez x 2017 Anketi	0.328* (0.173)	0.726*** (0.117)	0.763*** (0.156)
Sağ x 1990 Anketi	0.183 (0.224)	0.455*** (0.163)	1.137*** (0.277)
Sağ x 1999 Anketi	0.533** (0.254)	0.792*** (0.182)	1.194*** (0.302)
Sağ x 2008 Anketi	0.00594 (0.200)	0.646*** (0.151)	1.086*** (0.277)
Sağ x 2017 Anketi	0.383** (0.195)	0.903*** (0.149)	1.293*** (0.275)
Post-komünist Geçmiş			
Post Komünist	0.320*** (0.0439)	0.301*** (0.0300)	0.253*** (0.0543)

Tablo 23: Avrupa’da Silahlı Kuvvetlere Güven, Sağ Parti İktidarı (Devamı)

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
AB Üyeliği			
AB Üyesi	0.116*** (0.0418)	0.272*** (0.0296)	0.468*** (0.0532)
Constant	-0.00657 (0.233)	-1.048*** (0.175)	-2.261*** (0.265)
Observations	41,173	41,173	41,173

Parantez içerisinde sunulan değerler dirençli standart hatalardır

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Tablo 24: Avrupa’da Silahlı Kuvvetlere Güven, Merkez Parti İktidarı

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
Gelir			
Orta Gelirli	0.0811 (0.0599)	-0.0698 (0.0519)	-0.225*** (0.0832)
Yüksek Gelirli	0.110* (0.0644)	0.0228 (0.0557)	-0.176** (0.0894)
Eğitim			
13	0.0920 (0.160)	0.172 (0.143)	0.0302 (0.240)
14	0.0570 (0.108)	0.0438 (0.0999)	-0.0343 (0.166)
15	0.124 (0.123)	0.0213 (0.110)	-0.122 (0.191)
16	0.123 (0.118)	0.163 (0.105)	0.0434 (0.176)
17	0.260** (0.126)	-0.0157 (0.113)	0.112 (0.186)
18	0.276** (0.118)	0.109 (0.105)	0.163 (0.176)
19	0.436*** (0.126)	0.308*** (0.105)	0.366** (0.170)
20	0.316** (0.136)	0.210* (0.121)	0.115 (0.201)
21	0.353*** (0.106)	0.263*** (0.0954)	0.436*** (0.157)
Yaş	-0.0151* (0.00796)	-0.0178** (0.00706)	0.00180 (0.0114)
Yaş ²	6.00e-05 (8.05e-05)	6.48e-05 (7.50e-05)	-0.000139 (0.000123)
Cinsiyet			
Kadın	0.131*** (0.0478)	-0.0314 (0.0409)	-0.131** (0.0660)
Dindarlık			
Dindar Değil	0.515*** (0.0583)	0.319*** (0.0468)	0.185** (0.0757)
Ateist	0.739*** (0.104)	0.743*** (0.0801)	0.883*** (0.109)
Güven			
Başkalarına güvenilemez	0.0717 (0.0497)	0.0769* (0.0420)	0.0841 (0.0676)
Post-materyalizm			
Kısmen post-materyal	0.283*** (0.0538)	0.300*** (0.0506)	0.247*** (0.0875)
Post-materyal	0.839*** (0.0874)	0.746*** (0.0666)	0.692*** (0.105)
Yaşam Memnuniyeti			
YM 2	-0.0617 (0.273)	0.0243 (0.219)	-0.0436 (0.311)
YM 3	0.136 (0.237)	-0.204 (0.188)	-0.331 (0.263)
YM 4	0.0613 (0.222)	-0.0749 (0.177)	-0.347 (0.254)
YM 5	0.176 (0.204)	0.0500 (0.161)	-0.225 (0.225)

Tablo 24: Avrupa’da Silahlı Kuvvetlere Güven, Merkez Parti İktidarı (Devamı)

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
Yaşam Memnuniyeti			
YM 6	0.134 (0.202)	0.00830 (0.160)	-0.526** (0.228)
YM 7	0.187 (0.197)	-0.257* (0.155)	-0.637*** (0.216)
YM 8	0.0885 (0.194)	-0.302** (0.153)	-0.660*** (0.213)
YM 9	-0.144 (0.198)	-0.453*** (0.157)	-0.831*** (0.224)
Çok Memnun	-0.360* (0.196)	-0.378** (0.157)	-0.327 (0.217)
Politikaya Merak			
Az İlgili	0.237*** (0.0789)	-0.131* (0.0693)	-0.336*** (0.0994)
Az İlgisiz	0.437*** (0.0826)	-0.116 (0.0715)	-0.368*** (0.104)
İlgisiz	0.253*** (0.0920)	0.0382 (0.0809)	-0.144 (0.124)
Politik Skala			
Merkez	-1.255*** (0.167)	-1.115*** (0.0953)	-1.364*** (0.134)
Sağ	-2.202*** (0.186)	-1.826*** (0.152)	-2.266*** (0.323)
Anket Kuklası, 1981 Bazlı			
1990 Anketi	0.124 (0.280)	0.961*** (0.149)	0.814*** (0.149)
1999 Anketi	-0.545** (0.231)	-0.0805 (0.137)	-0.421** (0.187)
2008 Anketi	-0.468* (0.263)	-0.521*** (0.149)	-0.517** (0.204)
2017 Anketi	-1.779*** (0.202)	-1.410*** (0.140)	-1.263*** (0.206)
Etkileşim Kuklaları			
Merkez x 1990 Anketi	0.366 (0.292)	-0.0308 (0.162)	0.324* (0.186)
Merkez x 1999 Anketi	1.076*** (0.242)	0.708*** (0.147)	0.813*** (0.215)
Merkez x 2008 Anketi	0.798*** (0.262)	0.734*** (0.153)	0.697*** (0.229)
Merkez x 2017 Anketi	0.808*** (0.205)	0.401*** (0.153)	0.447* (0.255)
Sağ x 1990 Anketi	1.249*** (0.322)	0.256 (0.220)	0.849** (0.377)
Sağ x 1999 Anketi	1.567*** (0.276)	1.153*** (0.211)	1.744*** (0.401)
Sağ x 2008 Anketi	0.893*** (0.287)	0.482** (0.233)	0.834* (0.472)
Sağ x 2017 Anketi	1.385*** (0.233)	0.705*** (0.234)	1.290*** (0.459)
Post-komünist Geçmiş	-0.00339 (0.0904)	-0.437*** (0.0825)	-0.510*** (0.138)
Post Komünist	-0.0466	-0.415***	-0.523***

Tablo 24: Avrupa’da Silahlı Kuvvetlere Güven, Merkez Parti İktidarı (Devamı)

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
AB Üyeliği	(0.0789)	(0.0658)	(0.0988)
AB Üyesi	2.148*** (0.322)	0.970*** (0.250)	-0.456 (0.374)
Observations	12,904	12,904	12,904

Parantez içerisinde sunulan değerler dirençli standart hatalardır

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Tablo 25: Avrupa’da Silahlı Kuvvetlere Güven, Sol Parti İktidarı

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
Gelir			
Orta Gelirli	0.110** (0.0544)	0.0110 (0.0354)	-0.0240 (0.0568)
Yüksek Gelirli	0.0608 (0.0600)	-0.0123 (0.0384)	-0.0440 (0.0614)
Eğitim			
13	-0.144 (0.178)	0.104 (0.130)	0.124 (0.210)
14	-0.00738 (0.120)	0.186** (0.0836)	0.299** (0.136)
15	-0.0684 (0.127)	0.240*** (0.0893)	0.294** (0.148)
16	-0.215* (0.128)	-0.0541 (0.0899)	0.346** (0.145)
17	0.0989 (0.134)	0.230** (0.0906)	0.371** (0.146)
18	0.0631 (0.123)	0.0695 (0.0843)	0.199 (0.138)
19	0.293** (0.138)	0.157* (0.0912)	0.421*** (0.148)
20	0.258* (0.153)	0.238** (0.100)	0.238 (0.162)
21	0.347*** (0.125)	0.172** (0.0836)	0.378*** (0.136)
Yaş	-0.0124* (0.00728)	-0.00726 (0.00474)	-0.0124 (0.00762)
Yaş ²	6.85e-05 (7.26e-05)	3.52e-06 (4.88e-05)	6.44e-05 (8.09e-05)
Cinsiyet			
Kadın	0.329*** (0.0455)	0.126*** (0.0290)	0.0417 (0.0466)
Dindarlık			
Dindar Değil	0.556*** (0.0532)	0.504*** (0.0319)	0.505*** (0.0512)
Ateist	0.661*** (0.107)	0.809*** (0.0580)	1.047*** (0.0756)
Güven			
Başkalarına güvenilemez	-0.160*** (0.0504)	-0.0162 (0.0313)	0.0610 (0.0507)
Post-materyalizm			
Kısmen post-materyal	0.112** (0.0528)	0.216*** (0.0360)	0.309*** (0.0647)
Post-materyal	0.399*** (0.0789)	0.632*** (0.0480)	0.880*** (0.0749)
Yaşam Memnuniyeti			
YM 2	0.0790 (0.249)	0.0689 (0.182)	-0.195 (0.240)
YM 3	0.124 (0.206)	-0.0443 (0.150)	-0.307 (0.197)
YM 4	0.351* (0.206)	-0.0421 (0.143)	-0.620*** (0.193)
YM 5	0.321* (0.182)	-0.0117 (0.131)	-0.476*** (0.171)

Tablo 25: Avrupa’da Silahlı Kuvvetlere Güven, Sol Parti İktidarı (Devamı)

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
Yaşam Memnuniyeti			
YM 6	0.285 (0.183)	-0.139 (0.132)	-0.641*** (0.173)
YM 7	0.383** (0.176)	-0.194 (0.128)	-0.706*** (0.167)
YM 8	0.274 (0.172)	-0.239* (0.126)	-0.827*** (0.165)
YM 9	0.0826 (0.174)	-0.429*** (0.128)	-0.844*** (0.169)
Çok Memnun	-0.0979 (0.174)	-0.342*** (0.129)	-0.532*** (0.170)
Politikaya Merak			
Az İlgili	0.253*** (0.0672)	-0.162*** (0.0445)	-0.338*** (0.0679)
Az İlgisiz	0.0977 (0.0721)	-0.266*** (0.0481)	-0.357*** (0.0763)
İlgisiz	-0.00607 (0.0836)	-0.107* (0.0559)	0.202** (0.0820)
Politik Skala			
Merkez	-0.958** (0.423)	-0.793*** (0.194)	-1.317*** (0.194)
Sağ	-1.344*** (0.440)	-1.086*** (0.216)	-1.103*** (0.245)
Anket Kuklası, 1981 Bazlı			
1990 Anketi	-0.463 (0.435)	-0.482** (0.198)	-0.321* (0.179)
1999 Anketi	-0.857** (0.421)	-0.963*** (0.191)	-1.058*** (0.179)
2008 Anketi	-1.638*** (0.419)	-1.446*** (0.194)	-1.350*** (0.189)
2017 Anketi	-1.070** (0.449)	-1.501*** (0.209)	-2.131*** (0.250)
Etkileşim Kuklaları			
Merkez x 1990 Anketi	0.618 (0.452)	0.489** (0.211)	0.666*** (0.216)
Merkez x 1999 Anketi	1.029** (0.438)	0.658*** (0.204)	0.784*** (0.214)
Merkez x 2008 Anketi	1.055** (0.435)	0.735*** (0.207)	0.985*** (0.224)
Merkez x 2017 Anketi	0.704 (0.466)	0.775*** (0.223)	0.957*** (0.296)
Sağ x 1990 Anketi	0.436 (0.475)	0.278 (0.242)	0.221 (0.287)
Sağ x 1999 Anketi	0.715 (0.458)	0.561** (0.231)	0.320 (0.283)
Sağ x 2008 Anketi	1.135** (0.457)	0.850*** (0.235)	1.014*** (0.283)
Sağ x 2017 Anketi	1.146** (0.501)	0.897*** (0.258)	0.881** (0.376)
Post-komünist Geçmiş			
Post Komünist	0.291*** (0.0593)	0.246*** (0.0407)	0.284*** (0.0666)

Tablo 25: Avrupa’da Silahlı Kuvvetlere Güven, Sol Parti İktidarı (Devamı)

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
AB Üyeliği			
AB Üyesi	-0.0152 (0.0580)	-0.338*** (0.0396)	0.0413 (0.0642)
Constant	2.726*** (0.496)	1.312*** (0.266)	-0.579* (0.331)
Observations	21,760	21,760	21,760

Parantez içerisinde sunulan değerler dirençli standart hatalardır

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Tablo 25: Türkiye’de Hükümete Güven

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
Gelir			
Orta Gelirli	0.877*** (0.203)	0.311* (0.169)	0.00700 (0.195)
Yüksek Gelirli	0.847*** (0.249)	0.618*** (0.199)	0.183 (0.224)
Eğitim			
13	-0.0500 (0.359)	-0.0705 (0.287)	0.388 (0.326)
14	0.716 (0.466)	0.0819 (0.290)	0.238 (0.347)
15	-0.345 (0.327)	-0.213 (0.296)	-0.108 (0.372)
16	0.616 (0.486)	0.533 (0.332)	0.513 (0.353)
17	0.535 (0.363)	0.258 (0.240)	0.594** (0.247)
18	1.137** (0.487)	0.459 (0.289)	0.629** (0.309)
19	-1.587** (0.725)	-14.71*** (0.495)	16.14*** (0.608)
20	0.0833 (0.723)	-0.486 (0.548)	0.0825 (0.660)
21	0.677** (0.337)	0.246 (0.235)	0.0409 (0.253)
Yaş	0.0286 (0.0326)	-0.00304 (0.0253)	0.0179 (0.0295)
Yaş ²	-0.000238 (0.000334)	4.62e-05 (0.000267)	-0.000161 (0.000317)
Cinsiyet			
Kadın	0.295* (0.176)	-0.0704 (0.132)	-0.205 (0.151)
Dindarlık			
Dindar Değil	0.310 (0.357)	0.496** (0.245)	0.435* (0.241)
Ateist	0 (0)	0 (0)	14.18*** (0.849)
Güven			
Başkalarına güvenilemez	0.0327 (0.247)	0.420* (0.216)	0.695** (0.306)
Post-materyalizm			
Kısmen post-materyal	0.121 (0.190)	0.0787 (0.144)	0.196 (0.165)
Post-materyal	0.213 (0.379)	0.582** (0.288)	0.608** (0.304)
Yaşam Memnuniyeti			
YM 2	-0.492 (0.612)	-0.196 (0.457)	-0.0241 (0.490)
YM 3	-0.577 (0.470)	-0.724** (0.331)	-0.488 (0.348)
YM 4	0.0399 (0.490)	-0.303 (0.334)	-0.676* (0.350)
YM 5	0.298 (0.485)	-0.459 (0.306)	-0.450 (0.310)

Tablo 25: Türkiye’de Hükümete Güven (Devamı)

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
Yaşam Memnuniyeti			
YM 6	-0.723* (0.399)	-0.917*** (0.312)	-1.015*** (0.352)
YM 7	-0.703* (0.407)	-0.939*** (0.303)	-1.112*** (0.308)
YM 8	-0.371 (0.395)	-0.735*** (0.281)	-0.605** (0.287)
YM 9	-0.598 (0.481)	-0.629* (0.365)	-1.390*** (0.440)
Çok Memnun	-0.998*** (0.375)	-0.839*** (0.273)	-0.692** (0.278)
Politikaya Merak			
Az İlgili	0.946*** (0.222)	0.207 (0.184)	-0.417** (0.211)
Az İlgisiz	1.138*** (0.271)	0.563*** (0.214)	0.0687 (0.241)
İlgisiz	0.881*** (0.264)	0.552*** (0.214)	0.0906 (0.230)
Politik Skala			
Merkez	-1.842*** (0.462)	-1.214*** (0.225)	-1.358*** (0.203)
Sağ	-2.694*** (0.470)	-1.780*** (0.246)	-1.998*** (0.247)
Constant	1.458 (1.010)	0.649 (0.714)	-0.295 (0.822)
Observations	1,169	1,169	1,169

Parantez içerisinde sunulan değerler dirençli standart hatalardır

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Tablo 26 Türkiye’de Parlamenteoya Güven

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
Gelir			
Orta Gelirli	0.756*** (0.182)	0.182 (0.167)	-0.195 (0.211)
Yüksek Gelirli	0.830*** (0.224)	0.214 (0.187)	0.0617 (0.238)
Eğitim			
13	0.383 (0.315)	-0.0972 (0.280)	-0.0922 (0.398)
14	0.420 (0.389)	0.217 (0.303)	0.0422 (0.425)
15	0.536 (0.373)	0.503* (0.291)	0.160 (0.374)
16	0.693 (0.466)	0.189 (0.322)	0.239 (0.411)
17	0.830*** (0.320)	0.307 (0.223)	0.354 (0.284)
18	0.284 (0.356)	0.394 (0.283)	0.494 (0.320)
19	-0.139 (0.576)	-0.399 (0.454)	1.036 (0.680)
20	0.481 (0.720)	0.162 (0.483)	0.476 (0.623)
21	0.434 (0.311)	0.315 (0.241)	-0.0806 (0.301)
Yaş	0.0193 (0.0276)	0.00800 (0.0235)	-0.0180 (0.0345)
Yaş ²	-0.000254 (0.000286)	-0.000146 (0.000250)	0.000173 (0.000375)
Cinsiyet			
Kadın	0.115 (0.164)	-0.282** (0.133)	-0.582*** (0.174)
Dindarlık			
Dindar Değil	0.757** (0.355)	0.746*** (0.241)	0.705*** (0.249)
Ateist	0 (0)	0 (0)	13.68*** (0.804)
Güven			
Başkalarına güvenilemez	-0.478* (0.271)	-0.180 (0.208)	0.580* (0.330)
Post-materyalizm			
Kısmen post-materyal	0.173 (0.162)	-0.128 (0.138)	-0.0238 (0.192)
Post-materyal	0.215 (0.360)	0.155 (0.276)	0.337 (0.321)
Yaşam Memnuniyeti			
YM 2	-0.989* (0.595)	0.152 (0.427)	-0.0921 (0.464)
YM 3	-1.313*** (0.458)	-0.303 (0.315)	-1.018** (0.414)
YM 4	-0.735 (0.473)	0.0604 (0.313)	-0.364 (0.382)
YM 5	-0.650 (0.436)	-0.282 (0.280)	-0.499 (0.320)

Tablo 26: Türkiye’de Parlamenteoya Güven (Devamı)

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
Yaşam Memnuniyeti			
YM 6	-1.150*** (0.424)	-0.521* (0.288)	-0.840** (0.357)
YM 7	-1.277*** (0.416)	-0.381 (0.283)	-0.808** (0.339)
YM 8	-1.364*** (0.400)	-0.414 (0.265)	-0.463 (0.304)
YM 9	-0.955* (0.494)	-0.294 (0.349)	-1.014** (0.465)
Çok Memnun	-1.434*** (0.388)	-0.757*** (0.258)	-0.855*** (0.297)
Politikaya Merak			
Az İlgili	0.453** (0.214)	0.0627 (0.184)	-0.421* (0.252)
Az İlgisiz	0.784*** (0.262)	0.485** (0.212)	-0.156 (0.292)
İlgisiz	0.469* (0.252)	0.548** (0.216)	0.467* (0.269)
Politik Skala			
Merkez	-0.942*** (0.314)	-0.902*** (0.205)	-1.102*** (0.235)
Sağ	-1.337*** (0.325)	-1.062*** (0.226)	-1.012*** (0.263)
Constant	2.040** (0.868)	0.609 (0.660)	0.140 (0.892)
Observations	1,169	1,169	1,169

Parantez içerisinde sunulan değerler dirençli standart hatalardır

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Tablo 27: Türkiye’de Siyasi Partilere Güven

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
Gelir			
Orta Gelirli	1.021*** (0.340)	-0.0246 (0.174)	-0.125 (0.159)
Yüksek Gelirli	0.804** (0.370)	-0.164 (0.197)	-0.356* (0.186)
Eğitim			
13	0.298 (0.488)	0.248 (0.289)	0.314 (0.264)
14	-0.246 (0.621)	-0.207 (0.301)	-0.200 (0.328)
15	-0.789 (0.569)	0.319 (0.297)	-0.196 (0.303)
16	0.209 (0.788)	0.319 (0.365)	0.522* (0.302)
17	0.524 (0.519)	0.390 (0.239)	0.408* (0.216)
18	1.523 (1.094)	0.660*** (0.319)	0.295 (0.278)
19	-0.808 (0.793)	0.143 (0.555)	0.542 (0.572)
20	13.61*** (0.758)	0.701 (0.657)	1.540*** (0.504)
21	0.175 (0.608)	0.434* (0.243)	0.0448 (0.228)
Yaş	0.0192 (0.0512)	-0.00247 (0.0257)	0.0193 (0.0248)
Yaş ²	-0.000362 (0.000508)	-1.29e-05 (0.000274)	-0.000276 (0.000270)
Cinsiyet			
Kadın	0.245 (0.314)	0.00902 (0.138)	-0.148 (0.132)
Dindarlık			
Dindar Değil	-0.163 (0.648)	0.860*** (0.305)	0.426* (0.220)
Ateist	0 (0)	0 (0)	14.68*** (0.797)
Güven			
Başkalarına güvenilemez	-0.000120 (0.404)	0.349* (0.201)	0.793*** (0.228)
Post-materyalizm			
Kısmen post-materyal	0.0359 (0.301)	-0.0145 (0.148)	-0.129 (0.137)
Post-materyal	0.0950 (0.806)	0.310 (0.318)	-0.113 (0.285)
Yaşam Memnuniyeti			
YM 2	-0.688 (1.343)	0.181 (0.519)	-0.0850 (0.434)
YM 3	-0.449 (0.944)	-0.307 (0.361)	-0.342 (0.321)
YM 4	-0.658 (0.990)	0.619 (0.388)	-0.596* (0.317)
YM 5	-0.131 (0.934)	-0.293 (0.326)	-0.301 (0.284)

Tablo 27: Türkiye’de Siyasi Partilere Güven (Devamı)

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
Yaşam Memnuniyeti			
YM 6	-0.280 (0.780)	-0.724** (0.324)	-0.963*** (0.308)
YM 7	-1.201 (0.768)	-0.630** (0.311)	-0.710** (0.278)
YM 8	-0.650 (0.809)	-0.334 (0.310)	-0.205 (0.262)
YM 9	0.393 (1.258)	0.109 (0.380)	-0.388 (0.350)
Çok Memnun	-1.839** (0.779)	-0.466 (0.294)	-0.134 (0.255)
Politikaya Merak			
Az İlgili	0.507 (0.356)	0.234 (0.182)	0.0952 (0.186)
Az İlgisiz	0.993** (0.462)	0.881*** (0.225)	0.638*** (0.212)
İlgisiz	0.534 (0.524)	1.008*** (0.228)	0.920*** (0.208)
Politik Skala			
Merkez	-1.178* (0.643)	-0.114 (0.225)	-0.524*** (0.199)
Sağ	-1.405** (0.686)	-0.186 (0.243)	-0.683*** (0.223)
Constant	3.257** (1.633)	0.364 (0.731)	-0.709 (0.672)
Observations	1,169	1,169	1,169

Parantez içerisinde sunulan değerler dirençli standart hatalardır

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Tablo 28 Türkiye’de Yargıya Güven

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
Gelir			
Orta Gelirli	0.347** (0.158)	0.402* (0.210)	-0.269 (0.376)
Yüksek Gelirli	0.964*** (0.190)	0.781*** (0.225)	-0.170 (0.462)
Eğitim			
13	0.0264 (0.265)	-0.431 (0.410)	-0.122 (0.707)
14	-0.139 (0.303)	-0.440 (0.451)	0.582 (0.729)
15	-0.122 (0.292)	0.339 (0.377)	-0.472 (0.664)
16	-0.0445 (0.360)	0.190 (0.400)	0.423 (0.654)
17	0.434* (0.238)	0.201 (0.254)	0.786* (0.424)
18	0.395 (0.295)	0.361 (0.321)	0.633 (0.497)
19	0.124 (0.539)	-0.117 (0.667)	0.735 (1.126)
20	-0.0289 (0.560)	-0.0465 (0.520)	1.580* (0.915)
21	0.471* (0.254)	0.103 (0.270)	1.198** (0.501)
Yaş	0.0197 (0.0241)	0.0117 (0.0276)	0.154** (0.0741)
Yaş ²	-0.000189 (0.000257)	-0.000204 (0.000302)	-0.00186** (0.000882)
Cinsiyet			
Kadın	0.0509 (0.133)	0.0153 (0.160)	-0.297 (0.299)
Dindarlık			
Dindar Değil	0.482** (0.235)	1.001*** (0.235)	0.767** (0.345)
Ateist	0 (0)	14.11*** (0.807)	1.070 (1.579)
Güven			
Başkalarına güvenilemez	-0.300 (0.210)	0.366 (0.280)	0.849 (0.520)
Post-materyalizm			
Kısmen post-materyal	0.338** (0.143)	0.0364 (0.180)	0.223 (0.280)
Post-materyal	0.240 (0.292)	-0.105 (0.349)	-0.723 (0.494)
Yaşam Memnuniyeti			
YM 2	-0.489 (0.458)	-0.471 (0.486)	-0.955 (0.899)
YM 3	-0.525 (0.334)	-0.453 (0.359)	-0.862 (0.637)
YM 4	-0.847** (0.337)	-0.603 (0.377)	-1.032* (0.622)
YM 5	-0.419 (0.307)	-0.785** (0.332)	-0.301 (0.578)

Tablo 28: Türkiye’de Yargıya Güven (Devamı)

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
Yaşam Memnuniyeti			
YM 6	-0.294 (0.312)	-0.880** (0.355)	-0.583 (0.597)
YM 7	-0.595** (0.297)	-0.484 (0.318)	-0.768 (0.469)
YM 8	-0.792*** (0.280)	-0.903*** (0.337)	-1.634*** (0.441)
YM 9	-0.437 (0.348)	-1.221*** (0.474)	-0.789 (0.728)
Çok Memnun	-1.135*** (0.273)	-0.867*** (0.308)	-1.173*** (0.444)
Politikaya Merak			
Az İlgili	0.161 (0.191)	-0.285 (0.217)	-0.132 (0.384)
Az İlgisiz	0.0416 (0.217)	-0.515* (0.265)	-0.268 (0.512)
İlgisiz	-0.150 (0.213)	-0.0883 (0.252)	0.101 (0.397)
Politik Skala			
Merkez	-0.277 (0.225)	-0.806*** (0.214)	-1.152*** (0.294)
Sağ	-0.552** (0.239)	-0.812*** (0.244)	-0.536 (0.348)
Constant	0.448 (0.698)	-0.894 (0.786)	-4.411*** (1.683)
Observations	1,169	1,169	1,169

Parantez içerisinde sunulan değerler dirençli standart hatalardır

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Tablo 29: Türkiye’de Polise Güven

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
Gelir			
Orta Gelirli	0.0450 (0.157)	-0.201 (0.204)	-0.810** (0.386)
Yüksek Gelirli	0.398** (0.187)	0.0181 (0.231)	-0.434 (0.396)
Eğitim			
13	0.106 (0.268)	0.328 (0.356)	-1.711* (0.969)
14	0.301 (0.303)	0.530 (0.374)	0.0225 (0.787)
15	-0.143 (0.289)	0.166 (0.402)	-0.681 (0.757)
16	0.222 (0.346)	-0.00662 (0.438)	0.0410 (0.690)
17	0.631*** (0.231)	0.539** (0.263)	0.320 (0.439)
18	0.561** (0.280)	0.613* (0.322)	0.674 (0.445)
19	0.362 (0.534)	-0.274 (0.743)	-12.67*** (0.729)
20	1.028* (0.617)	0.777 (0.525)	0.544 (0.916)
21	0.395* (0.237)	0.860*** (0.270)	0.368 (0.407)
Yaş	0.0449* (0.0244)	-0.0340 (0.0276)	-0.131** (0.0608)
Yaş ²	-0.000516** (0.000262)	0.000273 (0.000298)	0.00156** (0.000729)
Cinsiyet			
Kadın	-0.159 (0.128)	-0.166 (0.160)	-0.279 (0.303)
Dindarlık			
Dindar Değil	0.676*** (0.241)	0.810*** (0.229)	1.009*** (0.377)
Ateist	0 (0)	0 (0)	15.53*** (0.905)
Güven			
Başkalarına güvenilemez	-0.213 (0.210)	-0.157 (0.256)	0.574 (0.486)
Post-materyalizm			
Kısmen post-materyal	0.373*** (0.137)	0.246 (0.179)	0.308 (0.344)
Post-materyal	0.548* (0.294)	-0.0100 (0.357)	0.523 (0.552)
Yaşam Memnuniyeti			
YM 2	-0.125 (0.452)	-0.591 (0.568)	-0.654 (0.806)
YM 3	-0.276 (0.340)	-0.685* (0.391)	-1.059* (0.588)
YM 4	-0.381 (0.317)	-1.103*** (0.393)	-0.741 (0.614)
YM 5	-0.383 (0.291)	-0.837** (0.345)	-0.873 (0.542)

Tablo 29: Türkiye’de Polise Güven (Devamı)

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
Yaşam Memnuniyeti			
YM 6	-0.246 (0.294)	-0.311 (0.334)	-1.011** (0.506)
YM 7	-0.443 (0.282)	-0.948*** (0.332)	-1.573*** (0.533)
YM 8	-0.566** (0.274)	-0.513 (0.317)	-1.068** (0.451)
YM 9	-0.534 (0.349)	-0.243 (0.411)	-1.786** (0.703)
Çok Memnun	-0.635** (0.261)	-1.054*** (0.304)	-1.196** (0.548)
Politikaya Merak			
Az İlgili	0.187 (0.184)	-0.158 (0.224)	-0.518 (0.410)
Az İlgisiz	0.125 (0.213)	-0.215 (0.265)	-0.348 (0.508)
İlgisiz	0.185 (0.209)	-0.155 (0.262)	0.0228 (0.436)
Politik Skala			
Merkez	-0.713*** (0.215)	-0.860*** (0.210)	-1.010*** (0.364)
Sağ	-1.201*** (0.232)	-1.414*** (0.259)	-0.807* (0.466)
Constant	-0.0243 (0.688)	0.833 (0.765)	1.742 (1.324)
Observations	1,169	1,169	1,169

Parantez içerisinde sunulan değerler dirençli standart hatalardır

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Tablo 30: Türkiye’de Silahlı Kuvvetlere Güven

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
Gelir			
Orta Gelirli	-0.117 (0.169)	-0.447* (0.264)	-1.378 (1.003)
Yüksek Gelirli	0.163 (0.190)	0.127 (0.281)	-1.142 (0.878)
Eğitim			
13	-0.192 (0.294)	-1.345* (0.716)	-14.00*** (1.274)
14	-0.0218 (0.309)	-0.323 (0.538)	1.921* (1.132)
15	0.0392 (0.305)	-0.164 (0.528)	0.152 (1.347)
16	-0.310 (0.348)	-0.512 (0.456)	2.041* (1.171)
17	0.235 (0.216)	-0.461 (0.350)	0.151 (0.835)
18	0.766*** (0.267)	0.526 (0.392)	1.400** (0.687)
19	-0.815 (0.694)	-15.02*** (0.445)	0 (0)
20	0.253 (0.509)	-14.62*** (0.524)	0 (0)
21	0.436* (0.229)	0.143 (0.347)	0.669 (0.727)
Yaş	-0.00353 (0.0262)	-0.0369 (0.0408)	0.173 (0.108)
Yaş ²	-0.000133 (0.000293)	5.09e-05 (0.000461)	-0.00204 (0.00125)
Cinsiyet			
Kadın	0.0136 (0.132)	-0.257 (0.215)	0.206 (0.627)
Dindarlık			
Dindar Değil	0.378* (0.212)	0.958*** (0.276)	1.842*** (0.651)
Ateist	0 (0)	0 (0)	19.26*** (1.384)
Güven			
Başkalarına güvenilemez	-0.179 (0.191)	0.666* (0.362)	-1.631* (0.901)
Post-materyalizm			
Kısmen post-materyal	0.0896 (0.141)	0.123 (0.230)	0.127 (0.615)
Post-materyal	0.366 (0.277)	0.0759 (0.353)	1.397 (1.281)
Yaşam Memnuniyeti			
YM 2	-0.120 (0.472)	-1.044 (0.645)	-0.588 (1.848)
YM 3	-0.568* (0.334)	-0.698 (0.438)	-2.883** (1.437)
YM 4	-0.486 (0.334)	-0.475 (0.481)	-0.114 (1.117)
YM 5	-0.232 (0.294)	-0.719* (0.416)	-1.176 (0.978)

Tablo 30: Türkiye’de Silahlı Kuvvetlere Güven (Devamı)

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3
Yaşam Memnuniyeti			
YM 6	0.156 (0.295)	-0.252 (0.389)	-2.206** (0.897)
YM 7	-0.197 (0.277)	-0.943** (0.394)	-2.100** (0.986)
YM 8	-0.343 (0.269)	-0.966** (0.384)	-2.200** (1.083)
YM 9	-0.440 (0.358)	-1.860** (0.870)	-16.53*** (1.043)
Çok Memnun	-0.448* (0.264)	-0.741** (0.356)	-0.220 (0.661)
Politikaya Merak			
Az İlgili	-0.102 (0.175)	-0.565** (0.264)	-1.400** (0.631)
Az İlgisiz	-0.531** (0.213)	-1.086*** (0.327)	0.311 (1.037)
İlgisiz	-0.391* (0.204)	-0.487 (0.302)	-0.478 (0.797)
Politik Skala			
Merkez	0.0856 (0.188)	-0.329 (0.257)	-0.547 (0.668)
Sağ	-0.216 (0.214)	-1.099*** (0.347)	-1.156 (0.775)
Constant	0.222 (0.699)	0.289 (1.110)	-2.476 (2.123)
Observations	1,169	1,169	1,169

Parantez içerisinde sunulan değerler dirençli standart hatalardır

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Tablo 31: 1981 Yılı İçin Vergi Etiği

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3	(4) Rejim 4	(5) Rejim 5
Gelir					
Orta Gelirli	-0.0134 (0.0622)	0.0539 (0.0640)	0.0655 (0.0691)	0.123* (0.0742)	0.119 (0.0901)
Yüksek Gelirli	0.231*** (0.0667)	0.216*** (0.0679)	0.232*** (0.0729)	0.250*** (0.0778)	0.251*** (0.0947)
Eğitim					
13	-0.0619 (0.153)	-0.0604 (0.161)	-0.109 (0.173)	-0.121 (0.198)	-0.377 (0.244)
14	0.0545 (0.107)	0.0240 (0.113)	0.00582 (0.122)	0.0310 (0.137)	-0.286* (0.171)
15	-0.00424 (0.122)	-0.0246 (0.128)	-0.117 (0.137)	-0.0915 (0.153)	-0.300 (0.188)
16	0.354*** (0.117)	0.336*** (0.122)	0.233* (0.130)	0.181 (0.146)	-0.160 (0.176)
17	0.129 (0.126)	0.0870 (0.131)	0.00320 (0.141)	-0.0358 (0.160)	-0.250 (0.190)
18	0.0760 (0.119)	-0.00335 (0.125)	-0.127 (0.134)	-0.117 (0.151)	-0.357** (0.182)
19	0.0919 (0.139)	0.0671 (0.144)	-0.0826 (0.154)	-0.0716 (0.166)	-0.341* (0.203)
20	0.285** (0.141)	0.238* (0.143)	0.0777 (0.153)	0.00126 (0.172)	-0.150 (0.202)
21	0.116 (0.109)	0.0716 (0.115)	-0.0996 (0.124)	-0.156 (0.140)	-0.338** (0.169)
Yaş	-0.0256*** (0.00835)	-0.0231*** (0.00860)	-0.0196** (0.00930)	-0.0220** (0.0102)	-0.0345*** (0.0125)
Yaş²	7.97e-05 (9.06e-05)	6.71e-05 (9.44e-05)	1.67e-05 (0.000103)	2.11e-05 (0.000115)	0.000126 (0.000142)
Cinsiyet					
Kadın	-0.0919* (0.0494)	-0.158*** (0.0507)	-0.239*** (0.0545)	-0.257*** (0.0585)	-0.275*** (0.0709)
Dindarlık					
Dindar Değil	0.510*** (0.0550)	0.416*** (0.0555)	0.481*** (0.0595)	0.475*** (0.0635)	0.556*** (0.0776)
Ateist	0.647*** (0.116)	0.650*** (0.115)	0.644*** (0.118)	0.716*** (0.120)	0.797*** (0.140)
Güven					
Başkalarına güvenilemez	-0.153*** (0.0512)	-0.104** (0.0525)	0.00803 (0.0562)	0.00659 (0.0607)	0.123* (0.0734)
Post-materyalizm					
Kısmen post-materyal	0.0541 (0.0561)	0.0511 (0.0580)	0.177*** (0.0624)	0.212*** (0.0678)	0.180** (0.0843)
Post-materyal	0.0692 (0.0833)	0.0567 (0.0849)	0.107 (0.0905)	0.190** (0.0968)	0.138 (0.119)
Yaşam Memnuniyeti					
YM 2	0.341 (0.334)	0.149 (0.341)	0.449 (0.353)	0.908** (0.379)	0.789* (0.450)
YM 3	0.612** (0.279)	0.309 (0.290)	0.257 (0.299)	0.541* (0.328)	0.554 (0.397)
YM 4	0.664** (0.262)	0.432 (0.276)	0.424 (0.281)	0.638** (0.311)	0.503 (0.381)
YM 5	0.467* (0.247)	0.232 (0.261)	0.248 (0.267)	0.528* (0.298)	0.419 (0.365)

Tablo 31: 1981 Yılı İçin Vergi Etiği (Devamı)

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3	(4) Rejim 4	(5) Rejim 5
Yaşam Memnuniyeti					
YM 6	0.674*** (0.247)	0.356 (0.261)	0.101 (0.266)	0.377 (0.297)	0.288 (0.366)
YM 7	0.610** (0.242)	0.288 (0.255)	0.115 (0.261)	0.290 (0.292)	0.198 (0.358)
YM 8	0.343 (0.239)	0.100 (0.253)	-0.0102 (0.258)	0.229 (0.290)	0.238 (0.356)
YM 9	0.199 (0.244)	-0.0905 (0.258)	-0.214 (0.264)	0.114 (0.295)	0.0759 (0.363)
Çok Memnun	-0.177 (0.244)	-0.315 (0.258)	-0.297 (0.264)	0.0345 (0.296)	-0.0905 (0.366)
Politik Skala					
Merkez	0.252*** (0.0677)	0.152** (0.0698)	0.0599 (0.0735)	-0.00864 (0.0776)	-0.0836 (0.0924)
Sağ	0.329*** (0.0863)	0.263*** (0.0890)	0.318*** (0.0927)	0.305*** (0.0984)	0.363*** (0.118)
AB Üyeliği					
AB Üyesi	-0.127** (0.0526)	0.0184 (0.0538)	0.0597 (0.0577)	0.0399 (0.0623)	0.104 (0.0760)
Constant	0.0661 (0.321)	-0.164 (0.333)	-0.562 (0.345)	-1.026*** (0.383)	-1.179** (0.460)
Observations	7,342	7,342	7,342	7,342	7,342

Parantez içerisinde sunulan değerler dirençli standart hatalardır

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Tablo 32: 1990 Yılı İçin Vergi Etiği

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3	(4) Rejim 4	(5) Rejim 5
Gelir					
Orta Gelirli	0.0844** (0.0387)	0.0547 (0.0406)	-0.0262 (0.0443)	-0.0194 (0.0482)	-0.0455 (0.0577)
Yüksek Gelirli	0.161*** (0.0418)	0.121*** (0.0435)	0.0625 (0.0473)	0.0247 (0.0511)	0.0726 (0.0602)
Eğitim					
13	0.123 (0.126)	0.126 (0.128)	0.198 (0.135)	0.333** (0.142)	0.0500 (0.165)
14	-0.230*** (0.0693)	-0.236*** (0.0729)	-0.315*** (0.0803)	-0.392*** (0.0868)	-0.656*** (0.102)
15	-0.132* (0.0782)	-0.164** (0.0828)	-0.200** (0.0900)	-0.256*** (0.0974)	-0.485*** (0.116)
16	-0.236*** (0.0761)	-0.215*** (0.0790)	-0.229*** (0.0855)	-0.320*** (0.0921)	-0.531*** (0.108)
17	-0.132 (0.0806)	-0.138 (0.0839)	-0.182** (0.0912)	-0.222** (0.0986)	-0.400*** (0.115)
18	-0.130* (0.0740)	-0.101 (0.0769)	-0.144* (0.0838)	-0.189** (0.0899)	-0.344*** (0.104)
19	-0.111 (0.0810)	-0.0696 (0.0844)	-0.0877 (0.0919)	-0.111 (0.0986)	-0.220* (0.113)
20	-0.0556 (0.0913)	-0.0236 (0.0937)	-0.0475 (0.101)	-0.0771 (0.108)	-0.246** (0.125)
21	-0.0415 (0.0693)	-0.0831 (0.0719)	-0.147* (0.0782)	-0.191** (0.0836)	-0.354*** (0.0964)
Yaş	-0.0251*** (0.00528)	-0.0224*** (0.00553)	-0.0248*** (0.00602)	-0.0169** (0.00674)	-0.0236*** (0.00801)
Yaş²	6.81e-05 (5.59e-05)	3.91e-05 (5.96e-05)	6.35e-05 (6.53e-05)	-1.41e-05 (7.41e-05)	4.57e-05 (8.89e-05)
Cinsiyet					
Kadın	-0.252*** (0.0297)	-0.286*** (0.0309)	-0.298*** (0.0339)	-0.299*** (0.0370)	-0.303*** (0.0440)
Dindarlık					
Dindar Değil	0.291*** (0.0333)	0.285*** (0.0343)	0.284*** (0.0371)	0.308*** (0.0408)	0.268*** (0.0478)
Ateist	0.0452 (0.0693)	0.119* (0.0707)	0.121 (0.0761)	0.156* (0.0819)	0.194** (0.0928)
Güven					
Başkalarına güvenilemez	-0.00686 (0.0316)	0.0538 (0.0328)	0.120*** (0.0360)	0.190*** (0.0395)	0.217*** (0.0468)
Post-materyalizm					
Kısmen post-materyal	-0.0221 (0.0380)	-0.0406 (0.0398)	-0.0400 (0.0436)	-0.0417 (0.0477)	-0.0446 (0.0572)
Post-materyal	0.0518 (0.0487)	-0.0150 (0.0503)	-0.0554 (0.0547)	0.0167 (0.0598)	0.101 (0.0705)
Yaşam Memnuniyeti					
YM 2	0.281 (0.186)	0.0679 (0.187)	-0.172 (0.201)	-0.182 (0.219)	-0.108 (0.250)
YM 3	0.344** (0.153)	0.0729 (0.156)	-0.132 (0.164)	-0.115 (0.176)	-0.241 (0.202)
YM 4	0.295** (0.147)	0.0160 (0.151)	-0.115 (0.158)	-0.197 (0.170)	-0.236 (0.193)
YM 5	0.158 (0.135)	-0.0691 (0.138)	-0.262* (0.144)	-0.251 (0.155)	-0.320* (0.177)

Tablo 32: 1990 Yılı İçin Vergi Etiği (Devamı)

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3	(4) Rejim 4	(5) Rejim 5
Yaşam Memnuniyeti					
YM 6	0.254* (0.136)	-0.0684 (0.138)	-0.288** (0.145)	-0.318** (0.156)	-0.433** (0.178)
YM 7	0.290** (0.133)	-0.0676 (0.136)	-0.332** (0.141)	-0.393*** (0.152)	-0.457*** (0.173)
YM 8	0.151 (0.132)	-0.169 (0.134)	-0.464*** (0.140)	-0.475*** (0.150)	-0.586*** (0.171)
YM 9	0.0268 (0.135)	-0.299** (0.137)	-0.520*** (0.144)	-0.495*** (0.154)	-0.553*** (0.176)
Çok Memnun	-0.402*** (0.135)	-0.564*** (0.138)	-0.614*** (0.144)	-0.552*** (0.155)	-0.687*** (0.178)
Politik Skala					
Merkez	0.0584 (0.0429)	0.0194 (0.0440)	-0.0400 (0.0473)	-0.0423 (0.0512)	-0.0416 (0.0609)
Sağ	0.117** (0.0539)	0.131** (0.0554)	0.129** (0.0597)	0.161** (0.0648)	0.194** (0.0772)
AB Üyeliği					
AB Üyesi	0.355*** (0.0366)	0.411*** (0.0383)	0.416*** (0.0424)	0.387*** (0.0463)	0.373*** (0.0553)
Post-komünist Geçmiş					
Post Komünist	-0.318*** (0.0458)	-0.370*** (0.0491)	-0.356*** (0.0552)	-0.343*** (0.0610)	-0.338*** (0.0732)
Constant	0.593*** (0.195)	0.371* (0.200)	0.256 (0.212)	-0.238 (0.231)	-0.382 (0.262)
Observations	19,910	19,910	19,910	19,910	19,910

Parantez içerisinde sunulan değerler dirençli standart hatalardır

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Tablo 33: 1999 Yılı İçin Vergi Etiği

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3	(4) Rejim 4	(5) Rejim 5
Gelir					
Orta Gelirli	0.0142 (0.0416)	-0.0213 (0.0436)	0.00718 (0.0477)	-0.00573 (0.0517)	-0.0389 (0.0622)
Yüksek Gelirli	0.150*** (0.0451)	0.0979** (0.0468)	0.104** (0.0508)	0.0812 (0.0550)	0.0935 (0.0663)
Eğitim					
13	-0.101 (0.167)	-0.281 (0.185)	-0.440** (0.210)	-0.250 (0.234)	-0.0922 (0.278)
14	0.0137 (0.107)	-0.0955 (0.116)	-0.232* (0.129)	-0.107 (0.146)	-0.239 (0.182)
15	-0.0298 (0.111)	-0.0557 (0.119)	-0.193 (0.130)	-0.0555 (0.147)	-0.0127 (0.181)
16	0.146 (0.110)	0.147 (0.117)	0.0215 (0.128)	0.0912 (0.143)	-0.0651 (0.181)
17	0.138 (0.111)	0.148 (0.117)	0.0114 (0.128)	0.0895 (0.144)	0.0743 (0.176)
18	-0.00977 (0.107)	-0.0562 (0.115)	-0.191 (0.125)	-0.0762 (0.142)	-0.0911 (0.173)
19	0.0609 (0.114)	0.0583 (0.120)	-0.101 (0.131)	0.0688 (0.147)	0.0664 (0.180)
20	0.257** (0.119)	0.338*** (0.125)	0.102 (0.136)	0.330** (0.151)	0.243 (0.185)
21	0.215** (0.103)	0.132 (0.110)	-0.0217 (0.120)	0.110 (0.136)	0.0601 (0.168)
Yaş	-0.0307*** (0.00586)	-0.0260*** (0.00617)	-0.0277*** (0.00694)	-0.0256*** (0.00767)	-0.0252*** (0.00915)
Yaş²	9.98e-05* (6.07e-05)	5.61e-05 (6.50e-05)	5.02e-05 (7.46e-05)	2.77e-05 (8.36e-05)	8.67e-06 (0.000101)
Cinsiyet					
Kadın	-0.209*** (0.0333)	-0.246*** (0.0347)	-0.272*** (0.0380)	-0.268*** (0.0410)	-0.258*** (0.0497)
Dindarlık					
Dindar Değil	0.121*** (0.0377)	0.159*** (0.0389)	0.134*** (0.0422)	0.132*** (0.0455)	0.204*** (0.0543)
Ateist	0.117* (0.0678)	0.205*** (0.0695)	0.241*** (0.0741)	0.324*** (0.0787)	0.416*** (0.0928)
Güven					
Başkalarına güvenilemez	-0.000305 (0.0358)	0.0530 (0.0375)	0.104** (0.0412)	0.149*** (0.0448)	0.135** (0.0531)
Post-materyalizm					
Kısmen post-materyal	-0.116*** (0.0407)	-0.152*** (0.0420)	-0.126*** (0.0458)	-0.146*** (0.0496)	-0.131** (0.0592)
Post-materyal	-0.0660 (0.0563)	-0.103* (0.0580)	-0.152** (0.0632)	-0.160** (0.0687)	-0.165** (0.0832)
Yaşam Memnuniyeti					
YM 2	0.263* (0.146)	0.204 (0.149)	0.298* (0.159)	0.205 (0.166)	0.388* (0.199)
YM 3	0.423*** (0.124)	0.276** (0.126)	0.291** (0.135)	0.211 (0.143)	0.461*** (0.172)
YM 4	0.385*** (0.122)	0.182 (0.124)	0.186 (0.133)	0.0320 (0.141)	0.203 (0.172)
YM 5	0.0578 (0.108)	-0.00970 (0.111)	0.00866 (0.120)	-0.105 (0.128)	-0.00743 (0.159)

Tablo 33: 1999 Yılı İçin Vergi Etiği (Devamı)

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3	(4) Rejim 4	(5) Rejim 5
Yaşam Memnuniyeti					
YM 6	0.176 (0.111)	0.0345 (0.114)	0.00810 (0.124)	-0.188 (0.132)	-0.0250 (0.163)
YM 7	0.162 (0.106)	-0.0333 (0.108)	-0.106 (0.118)	-0.251** (0.126)	-0.0358 (0.155)
YM 8	-0.0201 (0.103)	-0.184* (0.106)	-0.272** (0.115)	-0.436*** (0.124)	-0.197 (0.153)
YM 9	-0.0806 (0.108)	-0.274** (0.111)	-0.342*** (0.120)	-0.523*** (0.129)	-0.322** (0.159)
Çok Memnun	-0.590*** (0.109)	-0.648*** (0.114)	-0.581*** (0.124)	-0.652*** (0.133)	-0.386** (0.164)
Politik Skala					
Merkez	0.214*** (0.0456)	0.130*** (0.0478)	0.108** (0.0522)	0.0834 (0.0567)	0.0603 (0.0686)
Sağ	0.197*** (0.0586)	0.184*** (0.0610)	0.198*** (0.0661)	0.145** (0.0723)	0.229*** (0.0861)
AB Üyeliği					
AB Üyesi	0.373*** (0.0649)	0.355*** (0.0699)	0.348*** (0.0787)	0.342*** (0.0857)	0.431*** (0.107)
Post-komünist Geçmiş					
Post Komünist	0.216*** (0.0693)	0.108 (0.0742)	0.0997 (0.0830)	0.111 (0.0914)	0.217* (0.114)
Constant	0.609*** (0.209)	0.263 (0.218)	0.0274 (0.242)	-0.297 (0.260)	-1.101*** (0.314)
Observations	15,628	15,628	15,628	15,628	15,628

Parantez içerisinde sunulan değerler dirençli standart hatalardır

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Tablo 34: 2008 Yılı İçin Vergi Etiği

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3	(4) Rejim 4	(5) Rejim 5
Gelir					
Orta Gelirli	0.0123 (0.0301)	-0.0405 (0.0326)	-0.0788** (0.0369)	-0.0717* (0.0412)	-0.0548 (0.0531)
Yüksek Gelirli	0.150*** (0.0325)	0.0712** (0.0348)	0.0475 (0.0387)	0.0373 (0.0434)	0.0921* (0.0557)
Eğitim					
13	0.233* (0.132)	0.298* (0.153)	0.373** (0.173)	0.445** (0.190)	0.491* (0.258)
14	0.257*** (0.0783)	0.357*** (0.0916)	0.362*** (0.106)	0.434*** (0.121)	0.509*** (0.160)
15	0.466*** (0.0771)	0.598*** (0.0885)	0.536*** (0.102)	0.525*** (0.118)	0.531*** (0.159)
16	0.388*** (0.0742)	0.520*** (0.0859)	0.449*** (0.0996)	0.514*** (0.113)	0.502*** (0.153)
17	0.266*** (0.0752)	0.403*** (0.0869)	0.378*** (0.100)	0.400*** (0.115)	0.395** (0.154)
18	0.342*** (0.0683)	0.508*** (0.0801)	0.476*** (0.0923)	0.560*** (0.105)	0.492*** (0.143)
19	0.463*** (0.0731)	0.596*** (0.0845)	0.562*** (0.0968)	0.643*** (0.110)	0.618*** (0.149)
20	0.526*** (0.0786)	0.671*** (0.0900)	0.604*** (0.103)	0.682*** (0.117)	0.650*** (0.157)
21	0.443*** (0.0654)	0.559*** (0.0770)	0.501*** (0.0891)	0.564*** (0.102)	0.564*** (0.139)
Yaş	-0.0100** (0.00399)	-0.0132*** (0.00430)	-0.0133*** (0.00489)	-0.0182*** (0.00546)	-0.0186*** (0.00689)
Yaş²	-2.59e-05 (4.08e-05)	-9.02e-06 (4.45e-05)	-2.75e-05 (5.13e-05)	2.22e-05 (5.76e-05)	1.27e-06 (7.36e-05)
Cinsiyet					
Kadın	-0.194*** (0.0242)	-0.268*** (0.0262)	-0.320*** (0.0297)	-0.346*** (0.0331)	-0.302*** (0.0424)
Dindarlık					
Dindar Değil	0.332*** (0.0279)	0.290*** (0.0297)	0.222*** (0.0332)	0.189*** (0.0373)	0.183*** (0.0476)
Ateist	0.278*** (0.0490)	0.270*** (0.0522)	0.281*** (0.0571)	0.266*** (0.0635)	0.227*** (0.0804)
Güven					
Başkalarına güvenilemez	-0.177*** (0.0271)	-0.0762** (0.0296)	0.0175 (0.0332)	0.0496 (0.0368)	0.0399 (0.0471)
Post-materyalizm					
Kısmen post-materyal	0.0462* (0.0281)	0.0227 (0.0302)	0.00843 (0.0341)	-0.0404 (0.0377)	-0.0725 (0.0476)
Post-materyal	-0.0278 (0.0427)	-0.0924** (0.0467)	-0.105** (0.0527)	-0.187*** (0.0591)	-0.239*** (0.0762)
Yaşam Memnuniyeti					
YM 2	0.336*** (0.125)	0.212 (0.135)	0.134 (0.150)	0.0275 (0.163)	-0.224 (0.202)
YM 3	0.362*** (0.104)	0.268** (0.111)	0.157 (0.123)	0.0376 (0.133)	-0.112 (0.159)
YM 4	0.513*** (0.102)	0.338*** (0.109)	0.262** (0.120)	0.114 (0.129)	-0.0526 (0.154)
YM 5	0.230** (0.0937)	0.182* (0.100)	0.144 (0.110)	0.0797 (0.118)	-0.212 (0.142)

Tablo 34: 2008 Yılı İçin Vergi Etiği (Devamı)

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3	(4) Rejim 4	(5) Rejim 5
Yaşam Memnuniyeti					
YM 6	0.521*** (0.0944)	0.348*** (0.101)	0.247** (0.111)	0.116 (0.119)	-0.153 (0.143)
YM 7	0.459*** (0.0909)	0.282*** (0.0977)	0.110 (0.108)	-0.0337 (0.115)	-0.244* (0.138)
YM 8	0.293*** (0.0894)	0.117 (0.0964)	-0.0349 (0.106)	-0.160 (0.113)	-0.352*** (0.136)
YM 9	0.206** (0.0917)	0.0208 (0.0991)	-0.114 (0.109)	-0.213* (0.117)	-0.403*** (0.140)
Çok Memnun	-0.242*** (0.0934)	-0.239** (0.101)	-0.220** (0.111)	-0.236** (0.119)	-0.479*** (0.143)
Politik Skala					
Merkez	0.210*** (0.0324)	0.196*** (0.0354)	0.167*** (0.0402)	0.175*** (0.0448)	0.124** (0.0581)
Sağ	0.128*** (0.0409)	0.164*** (0.0444)	0.162*** (0.0501)	0.185*** (0.0558)	0.227*** (0.0704)
AB Üyeliği					
AB Üyesi	0.288*** (0.0266)	0.257*** (0.0286)	0.216*** (0.0322)	0.182*** (0.0358)	0.200*** (0.0461)
Post-komünist Geçmiş					
Post Komünist	0.198*** (0.0263)	0.185*** (0.0283)	0.184*** (0.0320)	0.117*** (0.0352)	0.198*** (0.0452)
Hükümete Güven					
Biraz güveniyorum	0.519*** (0.0588)	0.376*** (0.0649)	0.253*** (0.0746)	0.211** (0.0843)	0.0272 (0.107)
Biraz güvenmiyorum	0.500*** (0.0583)	0.359*** (0.0643)	0.295*** (0.0738)	0.310*** (0.0831)	0.217** (0.104)
Hiç güvenmiyorum	0.349*** (0.0609)	0.334*** (0.0668)	0.346*** (0.0762)	0.433*** (0.0858)	0.389*** (0.106)
Constant	-1.307*** (0.151)	-1.574*** (0.164)	-1.764*** (0.184)	-1.885*** (0.204)	-2.182*** (0.258)
Observations	30,320	30,320	30,320	30,320	30,320

Parantez içerisinde sunulan değerler dirençli standart hatalardır

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Tablo 35: 2017 Yılı İçin Vergi Etiği

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3	(4) Rejim 4	(5) Rejim 5
Gelir					
Orta Gelirli	-0.00312 (0.0329)	-0.00423 (0.0378)	-0.0833* (0.0439)	-0.110** (0.0496)	-0.100 (0.0624)
Yüksek Gelirli	0.0393 (0.0341)	0.0187 (0.0389)	-0.113** (0.0453)	-0.121** (0.0515)	-0.136** (0.0656)
Eğitim					
13	0.438** (0.214)	0.393 (0.243)	0.598** (0.269)	0.558* (0.309)	0.718* (0.370)
14	-0.0536 (0.137)	-0.0985 (0.151)	0.0833 (0.179)	0.0591 (0.208)	0.0783 (0.271)
15	0.0206 (0.134)	-0.0969 (0.150)	0.00240 (0.179)	0.105 (0.206)	0.184 (0.267)
16	0.110 (0.132)	0.0396 (0.147)	0.142 (0.176)	0.256 (0.204)	0.301 (0.264)
17	0.0935 (0.134)	-0.00700 (0.148)	0.00776 (0.179)	0.111 (0.208)	0.0570 (0.270)
18	0.00528 (0.127)	-0.0996 (0.141)	0.00579 (0.169)	0.0863 (0.196)	0.146 (0.255)
19	0.154 (0.129)	0.0421 (0.143)	0.0950 (0.172)	0.164 (0.199)	0.203 (0.259)
20	0.317** (0.133)	0.256* (0.147)	0.206 (0.178)	0.280 (0.206)	0.202 (0.267)
21	0.124 (0.126)	-0.00791 (0.139)	0.0220 (0.168)	0.0863 (0.195)	0.143 (0.253)
Yaş	-0.0212*** (0.00447)	-0.0212*** (0.00508)	-0.0226*** (0.00588)	-0.0219*** (0.00656)	-0.0203*** (0.00835)
Yaş²	9.02e-05** (4.51e-05)	7.04e-05 (5.20e-05)	7.69e-05 (6.06e-05)	7.02e-05 (6.81e-05)	5.24e-05 (8.68e-05)
Cinsiyet					
Kadın	-0.291*** (0.0257)	-0.293*** (0.0294)	-0.330*** (0.0348)	-0.329*** (0.0392)	-0.296*** (0.0493)
Dindarlık					
Dindar Değil	0.129*** (0.0285)	0.147*** (0.0326)	0.0847** (0.0394)	0.144*** (0.0441)	0.0688 (0.0557)
Ateist	0.150*** (0.0455)	0.177*** (0.0514)	0.215*** (0.0599)	0.212*** (0.0671)	0.208** (0.0835)
Güven					
Başkalarına güvenilemez	-0.150*** (0.0293)	0.0157 (0.0344)	0.110*** (0.0410)	0.180*** (0.0460)	0.168*** (0.0588)
Post-materyalizm					
Kısmen post-materyal	-0.210*** (0.0340)	-0.239*** (0.0379)	-0.250*** (0.0438)	-0.271*** (0.0485)	-0.250*** (0.0601)
Post-materyal	-0.165*** (0.0433)	-0.153*** (0.0489)	-0.186*** (0.0580)	-0.174*** (0.0645)	-0.253*** (0.0823)
Yaşam Memnuniyeti					
YM 2	0.374** (0.182)	0.226 (0.196)	0.0576 (0.211)	0.177 (0.223)	0.158 (0.263)
YM 3	0.345** (0.150)	0.178 (0.159)	-0.154 (0.176)	-0.308 (0.193)	-0.278 (0.226)
YM 4	0.546*** (0.141)	0.246 (0.151)	-0.125 (0.166)	-0.230 (0.181)	-0.422* (0.219)
YM 5	0.418*** (0.129)	0.242* (0.138)	-0.0480 (0.149)	-0.0828 (0.159)	-0.253 (0.190)

Tablo 35: 2017 Yılı İçin Vergi Etiği (Devamı)

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3	(4) Rejim 4	(5) Rejim 5
Yaşam Memnuniyeti					
YM 6	0.489*** (0.128)	0.238* (0.137)	-0.00302 (0.148)	-0.0786 (0.159)	-0.177 (0.190)
YM 7	0.373*** (0.125)	0.0918 (0.134)	-0.187 (0.144)	-0.281* (0.154)	-0.359** (0.183)
YM 8	0.217* (0.124)	-0.110 (0.133)	-0.381*** (0.144)	-0.459*** (0.154)	-0.570*** (0.183)
YM 9	0.0586 (0.126)	-0.295** (0.136)	-0.609*** (0.148)	-0.720*** (0.160)	-0.860*** (0.190)
Çok Memnun	-0.391*** (0.127)	-0.505*** (0.136)	-0.662*** (0.147)	-0.632*** (0.157)	-0.744*** (0.187)
Politik Skala					
Merkez	0.285*** (0.0339)	0.320*** (0.0397)	0.344*** (0.0481)	0.393*** (0.0550)	0.356*** (0.0713)
Sağ	0.273*** (0.0427)	0.338*** (0.0492)	0.408*** (0.0580)	0.464*** (0.0666)	0.519*** (0.0840)
AB Üyeliği					
AB Üyesi	-0.0954*** (0.0286)	-0.182*** (0.0320)	-0.215*** (0.0375)	-0.216*** (0.0426)	-0.210*** (0.0539)
Post-komünist Geçmiş					
Post Komünist	0.107*** (0.0301)	0.268*** (0.0347)	0.392*** (0.0408)	0.443*** (0.0455)	0.435*** (0.0553)
Hükümete Güven					
Biraz güveniyorum	0.264*** (0.0637)	0.0961 (0.0727)	-0.181** (0.0824)	-0.270*** (0.0921)	-0.374*** (0.116)
Biraz güvenmiyorum	0.267*** (0.0634)	0.176** (0.0722)	-0.00857 (0.0811)	-0.0467 (0.0904)	-0.184 (0.113)
Hiç güvenmiyorum	0.149** (0.0671)	0.205*** (0.0758)	0.133 (0.0853)	0.173* (0.0938)	0.124 (0.116)
Constant	-0.276 (0.211)	-0.564** (0.231)	-0.669** (0.265)	-1.070*** (0.291)	-1.473*** (0.364)
Observations	28,902	28,902	28,902	28,902	28,902

Parantez içerisinde sunulan değerler dirençli standart hatalardır

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Tablo 36: 1990 Yılı İçin Yardım Etiği

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3	(4) Rejim 4	(5) Rejim 5
Gelir					
Orta Gelirli	-0.0648 (0.0400)	-0.130*** (0.0437)	-0.196*** (0.0496)	-0.203*** (0.0551)	-0.206*** (0.0680)
Yüksek Gelirli	-0.216*** (0.0436)	-0.310*** (0.0483)	-0.361*** (0.0559)	-0.373*** (0.0625)	-0.362*** (0.0755)
Eğitim					
13	-0.128 (0.127)	0.000679 (0.138)	0.0276 (0.153)	-0.0164 (0.167)	-0.0879 (0.197)
14	-0.314*** (0.0714)	-0.376*** (0.0781)	-0.383*** (0.0886)	-0.473*** (0.100)	-0.568*** (0.120)
15	-0.320*** (0.0816)	-0.404*** (0.0899)	-0.443*** (0.104)	-0.542*** (0.115)	-0.777*** (0.141)
16	-0.442*** (0.0793)	-0.497*** (0.0864)	-0.509*** (0.0986)	-0.554*** (0.110)	-0.784*** (0.134)
17	-0.458*** (0.0837)	-0.541*** (0.0919)	-0.506*** (0.105)	-0.512*** (0.116)	-0.702*** (0.141)
18	-0.290*** (0.0763)	-0.337*** (0.0828)	-0.297*** (0.0939)	-0.367*** (0.104)	-0.655*** (0.126)
19	-0.409*** (0.0836)	-0.433*** (0.0906)	-0.358*** (0.104)	-0.345*** (0.114)	-0.533*** (0.137)
20	-0.396*** (0.0941)	-0.509*** (0.104)	-0.465*** (0.119)	-0.489*** (0.133)	-0.601*** (0.158)
21	-0.352*** (0.0714)	-0.481*** (0.0782)	-0.513*** (0.0900)	-0.570*** (0.101)	-0.709*** (0.119)
Yaş	-0.0498*** (0.00543)	-0.0510*** (0.00603)	-0.0464*** (0.00712)	-0.0357*** (0.00808)	-0.0321*** (0.00974)
Yaş²	0.000269*** (5.79e-05)	0.000273*** (6.56e-05)	0.000223*** (7.89e-05)	0.000111 (9.04e-05)	5.66e-05 (0.000107)
Cinsiyet					
Kadın	-0.100*** (0.0309)	-0.131*** (0.0343)	-0.168*** (0.0399)	-0.155*** (0.0445)	-0.110** (0.0553)
Dindarlık					
Dindar Değil	0.0699** (0.0343)	0.0611 (0.0379)	0.0382 (0.0441)	0.0636 (0.0489)	0.0267 (0.0602)
Ateist	0.0321 (0.0701)	0.166** (0.0749)	0.208** (0.0825)	0.204** (0.0910)	0.136 (0.113)
Güven					
Başkalarına güvenilemez	0.0791** (0.0327)	0.167*** (0.0369)	0.285*** (0.0437)	0.276*** (0.0487)	0.312*** (0.0609)
Post-materyalizm					
Kısmen post-materyal	0.00811 (0.0394)	0.0366 (0.0441)	0.0203 (0.0512)	-0.00949 (0.0568)	0.0350 (0.0709)
Post-materyal	0.113** (0.0500)	0.0857 (0.0560)	0.114* (0.0646)	0.0840 (0.0709)	0.113 (0.0887)
Yaşam Memnuniyeti					
YM 2	0.598*** (0.187)	0.441** (0.200)	0.0367 (0.223)	-0.224 (0.249)	-0.390 (0.324)
YM 3	0.466*** (0.154)	0.263 (0.164)	0.0401 (0.178)	-0.221 (0.195)	-0.00772 (0.237)
YM 4	0.451*** (0.149)	0.158 (0.159)	-0.141 (0.175)	-0.343* (0.191)	-0.275 (0.237)
YM 5	0.187 (0.137)	0.0679 (0.146)	-0.159 (0.158)	-0.245 (0.169)	-0.272 (0.211)

Tablo 36: 1990 Yılı İçin Yardım Etiği (Devamı)

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3	(4) Rejim 4	(5) Rejim 5
Yaşam Memnuniyeti					
YM 6	0.374*** (0.138)	0.196 (0.146)	-0.0259 (0.157)	-0.296* (0.170)	-0.250 (0.212)
YM 7	0.332** (0.135)	0.0757 (0.144)	-0.216 (0.156)	-0.389** (0.167)	-0.325 (0.208)
YM 8	0.170 (0.134)	-0.0310 (0.142)	-0.335** (0.154)	-0.537*** (0.165)	-0.457** (0.205)
YM 9	0.105 (0.137)	-0.0869 (0.146)	-0.376** (0.159)	-0.506*** (0.171)	-0.428** (0.211)
Çok Memnun	-0.334** (0.138)	-0.341** (0.147)	-0.513*** (0.159)	-0.660*** (0.172)	-0.522** (0.212)
Politik Skala					
Merkez	-0.154*** (0.0431)	-0.126*** (0.0467)	-0.218*** (0.0528)	-0.306*** (0.0581)	-0.404*** (0.0716)
Sağ	-0.307*** (0.0555)	-0.223*** (0.0611)	-0.242*** (0.0699)	-0.232*** (0.0766)	-0.213** (0.0946)
AB Üyeliği					
AB Üyesi	0.152*** (0.0380)	0.148*** (0.0427)	0.181*** (0.0502)	0.158*** (0.0566)	0.0953 (0.0707)
Post-komünist Geçmiş					
Post Komünist	-0.00131 (0.0469)	-0.0181 (0.0529)	-0.0701 (0.0626)	-0.0886 (0.0703)	-0.212** (0.0881)
Constant	1.276*** (0.198)	0.965*** (0.212)	0.652*** (0.234)	0.423 (0.259)	-0.0223 (0.312)
Observations	19,910	19,910	19,910	19,910	19,910

Parantez içerisinde sunulan değerler dirençli standart hatalardır

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Tablo 37: 1999 Yılı İçin Yardım Etiği

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3	(4) Rejim 4	(5) Rejim 5
Gelir					
Orta Gelirli	-0.0724* (0.0424)	-0.107** (0.0456)	-0.0810 (0.0512)	-0.0912 (0.0564)	-0.0607 (0.0706)
Yüksek Gelirli	-0.0905** (0.0459)	-0.129*** (0.0497)	-0.157*** (0.0565)	-0.197*** (0.0626)	-0.217*** (0.0801)
Eğitim					
13	-0.226 (0.171)	-0.0956 (0.185)	-0.0652 (0.212)	0.0864 (0.242)	0.138 (0.319)
14	0.0252 (0.108)	-0.00730 (0.120)	-0.0271 (0.139)	-0.0539 (0.159)	0.0957 (0.212)
15	-0.0684 (0.112)	-0.139 (0.124)	-0.130 (0.142)	-0.0735 (0.163)	0.0998 (0.214)
16	-0.0153 (0.112)	0.00688 (0.122)	-0.0322 (0.140)	0.0360 (0.161)	0.332 (0.213)
17	-0.0582 (0.112)	-0.102 (0.123)	-0.0841 (0.141)	-0.0271 (0.160)	0.0399 (0.213)
18	-0.00141 (0.108)	-0.0378 (0.118)	-0.0785 (0.136)	-0.0663 (0.157)	0.0575 (0.207)
19	-0.0173 (0.114)	-0.0922 (0.126)	-0.219 (0.144)	-0.183 (0.165)	-0.0889 (0.218)
20	-0.184 (0.121)	-0.143 (0.133)	-0.232 (0.153)	-0.136 (0.175)	0.0600 (0.228)
21	-0.0201 (0.104)	-0.109 (0.115)	-0.136 (0.132)	-0.0738 (0.152)	0.0805 (0.202)
Yaş	-0.0706*** (0.00595)	-0.0637*** (0.00655)	-0.0605*** (0.00771)	-0.0529*** (0.00888)	-0.0630*** (0.0102)
Yaş²	0.000454*** (6.17e-05)	0.000382*** (7.00e-05)	0.000330*** (8.45e-05)	0.000268*** (9.83e-05)	0.000392*** (0.000111)
Cinsiyet					
Kadın	-0.0998*** (0.0340)	-0.0722** (0.0368)	-0.129*** (0.0417)	-0.141*** (0.0474)	-0.0999* (0.0594)
Dindarlık					
Dindar Değil	0.0586 (0.0381)	0.0770* (0.0409)	0.0561 (0.0469)	0.0613 (0.0529)	0.0938 (0.0662)
Ateist	-0.0256 (0.0691)	0.0564 (0.0742)	0.207** (0.0813)	0.252*** (0.0896)	0.293*** (0.108)
Güven					
Başkalarına güvenilemez	0.109*** (0.0366)	0.211*** (0.0404)	0.273*** (0.0471)	0.272*** (0.0526)	0.258*** (0.0662)
Post-materyalizm					
Kısmen post-materyal	-0.222*** (0.0413)	-0.261*** (0.0440)	-0.197*** (0.0502)	-0.217*** (0.0555)	-0.231*** (0.0706)
Post-materyal	-0.101* (0.0569)	-0.0921 (0.0608)	-0.0504 (0.0686)	-0.0961 (0.0769)	-0.171* (0.0964)
Yaşam Memnuniyeti					
YM 2	0.399*** (0.149)	0.336** (0.157)	0.284 (0.174)	0.345* (0.192)	0.273 (0.236)
YM 3	0.447*** (0.127)	0.285** (0.134)	0.151 (0.151)	0.235 (0.168)	0.233 (0.207)
YM 4	0.607*** (0.125)	0.397*** (0.131)	0.166 (0.147)	0.180 (0.165)	0.0858 (0.204)
YM 5	0.322*** (0.112)	0.266** (0.119)	0.230* (0.132)	0.306** (0.148)	-0.0381 (0.187)

Tablo 37: 1999 Yılı İçin Yardım Etiği (Devamı)

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3	(4) Rejim 4	(5) Rejim 5
Yaşam Memnuniyeti					
YM 6	0.377*** (0.115)	0.218* (0.122)	0.145 (0.135)	0.168 (0.152)	0.0536 (0.189)
YM 7	0.342*** (0.110)	0.124 (0.116)	-0.0584 (0.130)	-0.0144 (0.146)	-0.0365 (0.181)
YM 8	0.123 (0.107)	-0.131 (0.115)	-0.317** (0.128)	-0.265* (0.145)	-0.384** (0.180)
YM 9	0.00889 (0.112)	-0.235** (0.120)	-0.345** (0.134)	-0.287* (0.151)	-0.290 (0.187)
Çok Memnun	-0.380*** (0.114)	-0.453*** (0.123)	-0.492*** (0.137)	-0.264* (0.154)	-0.223 (0.189)
Politik Skala					
Merkez	0.00824 (0.0460)	-0.0249 (0.0502)	-0.0918 (0.0561)	-0.114* (0.0629)	-0.166** (0.0778)
Sağ	-0.114* (0.0598)	-0.0639 (0.0651)	-0.0305 (0.0728)	-0.0155 (0.0816)	0.0489 (0.100)
AB Üyeliği					
AB Üyesi	0.494*** (0.0692)	0.499*** (0.0801)	0.571*** (0.0957)	0.563*** (0.109)	0.627*** (0.141)
Post-komünist Geçmiş					
Post Komünist	0.418*** (0.0738)	0.333*** (0.0846)	0.326*** (0.101)	0.269** (0.116)	0.352** (0.149)
Constant	1.413*** (0.212)	0.879*** (0.227)	0.405 (0.262)	-0.183 (0.289)	-0.743** (0.359)
Observations	15,628	15,628	15,628	15,628	15,628

Tablo 38: 2008 Yılı İçin Yardım Etiği

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3	(4) Rejim 4	(5) Rejim 5
Gelir					
Orta Gelirli	-0.0503* (0.0303)	-0.138*** (0.0328)	-0.207*** (0.0369)	-0.206*** (0.0407)	-0.182*** (0.0522)
Yüksek Gelirli	-0.00656 (0.0330)	-0.0994*** (0.0355)	-0.139*** (0.0398)	-0.141*** (0.0438)	-0.0718 (0.0561)
Eğitim					
13	-0.0945 (0.128)	-0.111 (0.142)	-0.0682 (0.157)	0.00538 (0.171)	-0.0633 (0.214)
14	-0.254*** (0.0756)	-0.293*** (0.0834)	-0.298*** (0.0939)	-0.300*** (0.105)	-0.459*** (0.136)
15	0.0186 (0.0736)	-0.0476 (0.0799)	-0.0954 (0.0910)	-0.121 (0.101)	-0.253* (0.130)
16	-0.0838 (0.0711)	-0.152** (0.0771)	-0.177** (0.0865)	-0.213** (0.0961)	-0.327*** (0.121)
17	-0.208*** (0.0719)	-0.172** (0.0784)	-0.292*** (0.0888)	-0.325*** (0.0991)	-0.389*** (0.124)
18	-0.0350 (0.0643)	-0.0226 (0.0701)	-0.0340 (0.0784)	-0.0168 (0.0866)	-0.124 (0.107)
19	-0.0253 (0.0697)	-0.0856 (0.0758)	-0.137 (0.0851)	-0.0860 (0.0938)	-0.220* (0.119)
20	0.0866 (0.0755)	0.0568 (0.0817)	-0.0143 (0.0919)	-0.00692 (0.101)	-0.0947 (0.126)
21	-0.0340 (0.0615)	-0.134** (0.0675)	-0.179** (0.0758)	-0.130 (0.0837)	-0.200* (0.104)
Yaş	-0.0415*** (0.00396)	-0.0437*** (0.00422)	-0.0448*** (0.00482)	-0.0425*** (0.00533)	-0.0379*** (0.00671)
Yaş²	0.000246*** (4.02e-05)	0.000248*** (4.32e-05)	0.000248*** (4.97e-05)	0.000231*** (5.56e-05)	0.000209*** (7.04e-05)
Cinsiyet					
Kadın	-0.0190 (0.0244)	-0.0112 (0.0266)	-0.00385 (0.0298)	-0.0171 (0.0333)	-0.0197 (0.0426)
Dindarlık					
Dindar Değil	0.251*** (0.0284)	0.226*** (0.0304)	0.152*** (0.0343)	0.0936** (0.0383)	0.0966** (0.0490)
Ateist	0.191*** (0.0494)	0.191*** (0.0528)	0.199*** (0.0587)	0.184*** (0.0642)	0.271*** (0.0794)
Güven					
Başkalarına güvenilemez	0.0265 (0.0277)	0.135*** (0.0309)	0.217*** (0.0351)	0.244*** (0.0390)	0.250*** (0.0494)
Post-materyalizm					
Kısmen post-materyal	-0.0361 (0.0284)	-0.0324 (0.0307)	-0.0672* (0.0343)	-0.0512 (0.0381)	-0.0597 (0.0487)
Post-materyal	-0.0896** (0.0434)	-0.151*** (0.0478)	-0.195*** (0.0548)	-0.249*** (0.0616)	-0.289*** (0.0787)
Yaşam Memnuniyeti					
YM 2	0.397*** (0.125)	0.143 (0.134)	-0.0324 (0.148)	-0.0526 (0.162)	-0.175 (0.205)
YM 3	0.300*** (0.103)	0.165 (0.111)	-0.00555 (0.122)	-0.136 (0.133)	-0.152 (0.166)
YM 4	0.509*** (0.102)	0.422*** (0.108)	0.258** (0.117)	0.0876 (0.126)	0.0751 (0.157)
YM 5	0.217** (0.0937)	0.199** (0.0999)	0.0815 (0.109)	0.0187 (0.116)	-0.217 (0.146)

Tablo 38: 2008 Yılı İçin Yardım Etiği (Devamı)

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3	(4) Rejim 4	(5) Rejim 5
Yaşam Memnuniyeti					
YM 6	0.434*** (0.0945)	0.351*** (0.101)	0.117 (0.110)	-0.0338 (0.117)	-0.0793 (0.146)
YM 7	0.361*** (0.0912)	0.196** (0.0974)	-0.0676 (0.106)	-0.201* (0.114)	-0.219 (0.141)
YM 8	0.141 (0.0899)	-0.0372 (0.0964)	-0.242** (0.105)	-0.387*** (0.112)	-0.388*** (0.139)
YM 9	0.108 (0.0922)	-0.103 (0.0994)	-0.264** (0.109)	-0.390*** (0.116)	-0.393*** (0.144)
Çok Memnun	-0.269*** (0.0938)	-0.276*** (0.100)	-0.326*** (0.110)	-0.334*** (0.117)	-0.332** (0.147)
Politik Skala					
Merkez	0.0660** (0.0321)	0.0329 (0.0347)	0.0491 (0.0396)	0.00902 (0.0439)	-0.0180 (0.0573)
Sağ	-0.135*** (0.0412)	-0.135*** (0.0451)	-0.0749 (0.0510)	-0.0567 (0.0563)	0.00971 (0.0717)
AB Üyeliği					
AB Üyesi	0.573*** (0.0278)	0.593*** (0.0303)	0.661*** (0.0347)	0.664*** (0.0391)	0.650*** (0.0512)
Post-komünist Geçmiş					
Post Komünist	0.244*** (0.0269)	0.202*** (0.0291)	0.179*** (0.0326)	0.0711* (0.0364)	0.00946 (0.0465)
Hükümete Güven					
Biraz güveniyorum	0.323*** (0.0579)	0.180*** (0.0629)	0.0665 (0.0698)	0.0143 (0.0770)	-0.118 (0.0984)
Biraz güvenmiyorum	0.230*** (0.0574)	0.0656 (0.0624)	-0.0611 (0.0691)	-0.0954 (0.0759)	-0.155 (0.0964)
Hiç güvenmiyorum	0.0898 (0.0600)	-0.000312 (0.0650)	-0.0402 (0.0715)	-0.0333 (0.0787)	-0.0321 (0.0998)
Constant	0.000855 (0.149)	-0.120 (0.159)	-0.286 (0.176)	-0.507*** (0.194)	-1.117*** (0.241)
Observations	30,320	30,320	30,320	30,320	30,320

Parantez içerisinde sunulan değerler dirençli standart hatalardır

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Tablo 39: 2017 Yılı İçin Yardım Etiği

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3	(4) Rejim 4	(5) Rejim 5
Gelir					
Orta Gelirli	-0.0953*** (0.0324)	-0.132*** (0.0361)	-0.174*** (0.0410)	-0.237*** (0.0457)	-0.280*** (0.0577)
Yüksek Gelirli	-0.133*** (0.0337)	-0.167*** (0.0377)	-0.178*** (0.0429)	-0.216*** (0.0475)	-0.335*** (0.0603)
Eğitim					
13	0.107 (0.205)	0.0353 (0.226)	-0.0554 (0.251)	-0.186 (0.282)	-0.249 (0.364)
14	-0.241* (0.130)	-0.207 (0.140)	-0.293* (0.153)	-0.335** (0.167)	-0.323 (0.204)
15	-0.295** (0.127)	-0.303** (0.139)	-0.413*** (0.152)	-0.384** (0.165)	-0.556*** (0.208)
16	-0.268** (0.125)	-0.356*** (0.137)	-0.454*** (0.150)	-0.505*** (0.164)	-0.563*** (0.201)
17	-0.218* (0.128)	-0.242* (0.138)	-0.339** (0.152)	-0.429*** (0.166)	-0.501** (0.207)
18	-0.194 (0.120)	-0.269** (0.130)	-0.367*** (0.141)	-0.392** (0.154)	-0.408** (0.190)
19	-0.0878 (0.122)	-0.256* (0.133)	-0.394*** (0.144)	-0.440*** (0.158)	-0.359* (0.193)
20	0.00924 (0.127)	-0.0196 (0.137)	-0.159 (0.150)	-0.226 (0.164)	-0.191 (0.201)
21	-0.178 (0.118)	-0.299** (0.129)	-0.440*** (0.140)	-0.475*** (0.152)	-0.426** (0.188)
Yaş	-0.0524*** (0.00445)	-0.0498*** (0.00493)	-0.0450*** (0.00567)	-0.0336*** (0.00633)	-0.0263*** (0.00784)
Yaş²	0.000332*** (4.49e-05)	0.000287*** (5.06e-05)	0.000238*** (5.87e-05)	0.000134** (6.56e-05)	7.00e-05 (8.21e-05)
Cinsiyet					
Kadın	-0.0544** (0.0256)	-0.0169 (0.0287)	-0.00908 (0.0331)	0.00636 (0.0367)	-0.0294 (0.0465)
Dindarlık					
Dindar Değil	0.0716** (0.0284)	0.0522 (0.0321)	0.0526 (0.0372)	0.0379 (0.0417)	-0.00178 (0.0533)
Ateist	0.165*** (0.0447)	0.192*** (0.0494)	0.283*** (0.0558)	0.280*** (0.0613)	0.207*** (0.0775)
Güven					
Başkalarına güvenilemez	-0.0185 (0.0291)	0.134*** (0.0333)	0.240*** (0.0393)	0.240*** (0.0433)	0.170*** (0.0540)
Post-materyalizm					
Kısmen post-materyal	-0.221*** (0.0339)	-0.227*** (0.0374)	-0.282*** (0.0420)	-0.284*** (0.0465)	-0.308*** (0.0575)
Post-materyal	-0.106** (0.0427)	-0.131*** (0.0477)	-0.171*** (0.0538)	-0.199*** (0.0605)	-0.247*** (0.0757)
Yaşam Memnuniyeti					
YM 2	0.516*** (0.188)	0.321 (0.204)	0.244 (0.221)	0.161 (0.235)	0.266 (0.287)
YM 3	0.468*** (0.153)	0.307* (0.165)	0.0875 (0.181)	0.0699 (0.194)	0.178 (0.240)
YM 4	0.693*** (0.145)	0.383** (0.158)	0.0912 (0.175)	-0.0268 (0.187)	-0.161 (0.238)
YM 5	0.628*** (0.133)	0.498*** (0.145)	0.284* (0.157)	0.213 (0.168)	0.120 (0.211)

Tablo 39: 2017 Yılı İçin Yardım Etiği (Devamı)

Değişkenler	(1) Rejim 1	(2) Rejim 2	(3) Rejim 3	(4) Rejim 4	(5) Rejim 5
Yaşam Memnuniyeti					
YM 6	0.688*** (0.132)	0.488*** (0.144)	0.210 (0.158)	0.0736 (0.169)	0.193 (0.209)
YM 7	0.595*** (0.129)	0.355** (0.141)	0.0406 (0.154)	-0.0355 (0.164)	0.00512 (0.205)
YM 8	0.405*** (0.128)	0.123 (0.140)	-0.205 (0.154)	-0.292* (0.164)	-0.240 (0.204)
YM 9	0.255** (0.130)	-0.0417 (0.142)	-0.303* (0.156)	-0.376** (0.168)	-0.325 (0.209)
Çok Memnun	-0.147 (0.131)	-0.285** (0.143)	-0.438*** (0.157)	-0.408** (0.168)	-0.466** (0.210)
Politik Skala					
Merkez	0.0347 (0.0324)	0.0291 (0.0364)	0.0252 (0.0423)	0.0491 (0.0472)	0.00187 (0.0596)
Sağ	-0.259*** (0.0422)	-0.193*** (0.0476)	-0.135** (0.0549)	-0.0663 (0.0608)	0.0333 (0.0751)
AB Üyeliği					
AB Üyesi	-0.0144 (0.0288)	-0.0167 (0.0321)	-0.0270 (0.0364)	-0.0383 (0.0404)	0.0613 (0.0519)
Post-komünist Geçmiş					
Post Komünist	0.0250 (0.0300)	0.118*** (0.0337)	0.192*** (0.0383)	0.195*** (0.0423)	0.126** (0.0515)
Hükümete Güven					
Biraz güveniyorum	0.173*** (0.0622)	0.0202 (0.0688)	-0.154** (0.0777)	-0.170** (0.0862)	-0.270** (0.108)
Biraz güvenmiyorum	0.0980 (0.0619)	-0.0132 (0.0684)	-0.118 (0.0766)	-0.120 (0.0849)	-0.203* (0.107)
Hiç güvenmiyorum	-0.0656 (0.0656)	-0.0845 (0.0726)	-0.100 (0.0809)	0.0163 (0.0890)	-0.0101 (0.111)
Constant	1.045*** (0.209)	0.727*** (0.225)	0.566** (0.245)	0.0887 (0.270)	-0.535 (0.328)
Observations	28,902	28,902	28,902	28,902	28,902

Parantez içerisinde sunulan değerler dirençli standart hatalardır

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1